

PREKENUTKAST

Andre rekkes evangelier

Bearbeidet a D 2025

Kåre Svebak

INNHold:

Forord 4

Kirkeårets juledel 5

ADVENTTIDEN 5

Andre s. i Advent 9

Tredje s. i Advent 11

Førjulssøndag: 15

Juletiden 19

Juledag 19

St Stefanus-dagen 24

Søndag etter Juledag 29

Nyttårsdagen 31

Søndag etter Nyttårsdag: 35

ÅPENBARINGSTIDEN 38

Åpenbaringsdagen 38

Første s. e. Åpenbaringsdag: 43

Andre s. e. Åpenbaringsdag 47

Tredje s. e. Åpenbaringsdag 50

Fjerde s.e. Åpenbaringsdag 54

Vingårdssøndagen (s. septuagesima) 58

Såmannssøndagen (s. seksagesima) 62

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL 67

FASTETIDEN 67

Førfastesøndag (el Fastelavnssøndag) 67

Første søndag i Faste 70

Andre søndag i Faste 73

Tredje søndag i Faste 77

Midtfastesøndag 81

Femte søndag i faste 84

DEN STILLE UKE 86

Palmesøndag 86

Skjærtorsdag 89

Langfredag 91

Langfredag aftensang: 94

Kristi begravelse 94

PÅSKETIDEN 98

Påskedag 98

Andre Påskedag- 101

Første s. e. Påskedag 104

Andre s. e. Påskedag 106

Tredje s. e. Påskedag 109

Fjerde s. e. Påskedag 112

Femte s. e. Påskedag - Bønnesøndagen 115

Kristi himmelfartsdag 119

Jomfru Marias Kirkegangsdag (2 feb) 122

Jomfru Marias Budskapsdag (25. 3.) 125

KIRKEÅRETS KIRKEDEL 128

Førpinsesøndag 128

Pinsedag 131

Andre pinsedag 135

Den hellige Trefoldighets Fest 137

Første s. e. Tref. 140

2. s. e. Tref. 144

3. s. e. Tref. : 144

4.s. e. Tref. 148

5. s. e. Tref. Aposteldagen 150

6. s. e. Tref. 154

7. s. e. Tref. 160

8. s. e. Tref. 163

9. s. e. Tref. 166

10.s. e. Tref. 169

11.s. e. Tref. 174

12. s. e. Tref. 176

13.s. e. Tref. 180

14.s. e. Tref. 183

15.s. e. Tref. 184

16. s. e. Tref. 187

17.s. e. Tref. 188

18.s. e. Tref. 191

19.s. e. Tref. 194

20.s. e. Tref. 198

21.s. e. Tref. 202

22.s. e. Tref. 206

23.s. e. Tref. 211

24.s. e. Tref. 211

25.s e Tref. . 211

Søndag før Domssøndag 212

Domssøndag 215

Jomfru Marias Besøksdag 221

Johannes Døperens dag 224

Mikkelsmess - St Mikael's dag. Englene 227

Alle Helliges dag – Allehelgensdag 231

FORORD

Forordet til første rekkes prekenut har i tillegg en innledning til kirkeåret, samt prekestolbønner.–

Kåre Svebak

KIRKEÅRETS JULEDEL

Adventtid, juletid, åpenbaringstid

ADVENTTIDEN

Første s. i Advent

Prekentekest 2. rekke: Joh 18:36-37.

Kristus - Kongen

Denne prekentekest innleder både Adventtiden og Den stille uke. Adventtiden setter Jesu Kristi *komme* i sentrum: Han oppfyller Guds løfter om den kommende Kristus. Palmesøndag setter Jesu Kristi *verk* i sentrum.

Hvem er den kommende Kristus?

Dette spørsmål står i sentrum for adventtiden, juletiden og åpen-barings-tiden...Vi begynner et nytt kirkeår med å feire Kongen Jesus Kristus – kongen i et rike som ikke er av denne verden, og samtidig en virkelighet i denne verden. Den oppstandne Kristus, som troner ved Gud Faderens nådeside, han er nå fri til å være hvor som helst til stede i den forsamlede menighet. Her deler han ut forsoningens goder i de handlinger han befalte. De skal dømte lære å holde.

“Gjør døren høy, gjør porten vid! Den ærens konge kommer hit!

Kongen i Guds rike kommer uten pomp og prakt. Hans tegn er Guds kirkes gudgitte kjennetegn, virksom med ord som høres sammen med midler som ses – vann og brød og vin. Men på den ytterste dag skal alle gjenkjenne ham på sårmerkene, *“og alle jordens stammer skal jamre seg over ham”* (Åp 1:7)

Nå kommer han til sitt eget – til Guds skaperverk under syndefallets kår, okkupert .av fiendemaktene synd og død og djevel. Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet, bringer han forsoningens goder. Virksom med Den Hellige Ånd opplyser han vår formørkede forstand, virker troen hos dem som hører ham frikjenne fordømte syndere, skaper det nye menneske i oss og bevarer oss i barne den tro som Gud virker ved evangeliet.

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont, og alterbord – og muligens en skriftestol. De påminner oss om den oppstandnes nær-vær, virksom med nådemidlene: Guds Ord og sakramenter. Guds forsoningsverk er fullført for alle, men ikke dermed utdelt og brukt.

Prekestolen er stedet for Jesu undervisning med den rett utlagte Skrift.

Døpefonten minner oss på Guds nådepakt i dåpen og dens nytte – nytt liv med barnerett hos den treene Gud. Eller sagt med vår barnelærdom,

handler Gud i dåpen og gir "syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror".

En **skriftestol** påminner oss om Guds sjelesorg: Syndenes forlatelse tilsagt den enkelte som ber om å få stadfestet sin barnerett hos Gud.

Alterbordet minner oss på Herrens Nattverd, da han gir samfunn med sitt legemes og blods sakrament. Eller sagt med vår barnelærdom er nattverd-sakramentet "

"vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det".

Med sine nådemidler er Kongen i Guds nåderike virksom i menig-hetens midte. Det underfulle ved Guds kirke er menighetens merke-vare. Annen legitimitet trengs ikke. Vellsignet er han som kommer i Herrens navn.

"JEG ER en konge"

Pilatus så Jesus stå foran seg, pint og hånet med tornekronen på. Pilatus ville vite: "*Er du jødernes konge?*" Han kunne umulig tilhøre kongerekken i Israel siden Saul, David og helt frem til Sidkia. Jesu svar bevitnet hans persons hemmelighet: "**JEG ER en konge**". Pilatus forstod ikke. Bare den Gud som gjør undere, kan stadfeste Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person, varslet ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

De tre vise menn fra Persia hadde lest Messias-profetiene. De søkte jødekongen, født i Betlehem. De kjente til profetien ved *Jakob*, som så kongen komme i det fjerne:

1 Mos 49:10 - Kongespir skal ikke vike fra Juda eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.

Profeten *Daniel* så ham nærmere.

Dan 4:13f – Se, med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn /.../ Han fikk herredømme, ære og rike; folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå, hans rike går aldri til grunne.

Denne konge gir seg til kjenne med enkle midler. De kommer oss til nytte i tiggerposisjon. Sett fra det dype, ser vi Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet – inntil døden lydig for menneskenes skyld. Vi ser en forsonet Gud, en levende Gud som reiser opp fra døden i våre synder til evig liv hos Gud.

Joh 15:11 – Dette har jeg sagt dere for at dere kan eie min glede og deres glede være fullkommen.

Den kongen vi betrakter i tjenerskikkelsen, er skaperverkets mellom-mann. Han rår over alt, synlig og usynlig.

Sal 8:7-9 – du gjorde ham til herre over dine henders verk, alt la du under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes jp havets stier.

På Himmelfartsdagen ble den oppstandne Kristus opphøyd til Fade-rens nådeside. Der er han virksom med handlende allmakt i den verden Gud har skapt – synlig og usynlig - i allmaktsriket, nåderiket og herlighetsriket.. Men da

han stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, stod han der som Guds selvhengivende kjærlighet i syndebærerens skikkelse. Derfor svarte han Pilatus: *“Du hadde ingen makt over meg, om den ikke var gitt deg ovenfra.”* Pilatus overlot Jesus til dommeren, som om Jesus var en opprører mot keiseren.

Hva slags opprører var Jesus?

Opprører var han, men det er to slags opprør, sier Luther. Det ene er opprørere med våpen i hånd. Det annet opprør er av åndelig art: Jesus sa: *“Hadde mitt rike vært av denne verden, hadde mine tjenere kjempet for meg for at jeg ikke skulle bli overgitt til jødene.”* Og likevel medfører Guds Ords sverd et skille like inn i de nære forhold:

Mt 10:34-36 – Tro ikke at jeg er kommet for å biringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille: Sønn står mot far, datter mot mor, svigerdatter mot svigermor, og en manns husfolk er hans fiender.

Jesu disipler utbrer ikke Guds rike med våpenmakt. Vi stjeler ikke, vi raner ikke, vi øver ikke vold mot dem som har en annen tro. Vi er derimot opprørere mot Guds fiendemakter – mot synd og død og djevel. De okkuperer Guds gode skaperverk.

Derfor bekjemper vi vranglære og villfarelser uten hensyn til menneskers sosiale posisjon. Vi gjør opprør mot relativismens terror, som under skiinn av likestilling og toleranse sidestiller den nytestamentlige tro med andre religioner, livssyn og selvbestemt moral. Derfor søker vi alternativ til skoler hvor den liberal-terapeutiske kvasireligion rår med overtroen på mennesket “selv”. Vi vil skole-alternativ innordnet det formål som kirkens Herre har gitt:

Joh 17:3 – det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud og den du utsendte, Jesus Kristus.

Det er foreldrenes gudgitte rett å sørge for dåpsundervisning på Guds kirkes ubeskårne grunnvoll, gitt i begynnelsen. Der får barn og unge del i den basiskunnskap som åpenbaringsordets Gud har gitt – om Gud, mennesket og verden. Ingen kan praktisere sin dåp uten kunnskapen fra Gud, gitt kirken i og med Jesus Kristus.

Vi forkaster økumeniske avtaler begrunnet i enighet “på tilstrekkelig grunnlag”. De tilslører og gir rom for lære i strid med apostelordets lære fra Herren. - Vi forkaster likekjønnede “partnerskap” i strid med Guds gode skapervilje, som skapte mannkjønn og kvinnekjønn - Vi forkaster kvinneprest-ordningen, som i strid med Herrens bud avbilder forholdet Kristus og kirken i et lesbisk parforhold. – Vi forkaster drap på det ufødte menneske. Unntak er liv-mot-liv-situasjoner.

Vi stikker sverdet i sliren, for vårt våpen er Guds Ord (Mt 26:52). Vi er opprørere med hjemmel i Guds ord for menneskenes skyld. Kristi marsjordre står fast: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. (Lk 24:47)

Fil 3:20 - Vår borgerrett er i himlene, og derfra venter vi vår frelser og Herre, Jesus Kristus.

“Hver den som er av sannheten, hører min røst.”

Hvilken røst er Jesu røst? Han er ingen ny Moses, som om evangeliet er en “ny lov”. Han er Guds evangelium i egen person - “Guds kraft til frelse for hver den som tror” (Rom 1:16). Jesu røst er den rettferdighet som Guds evangelium åpenbarer av tro til tro, det vil si uten forbehold om kvalifikasjon og gjenytelse. Jesu lære er den enbårne Sønnens lære fra Faderen – “ikke min egen, men hans som har sendt meg,” (Joh 7:16)

Guds kraft reiste Kristus opp fra de døde. (Kol 2:12). Han er troens årsak og gjenstand. Den oppstandne Kristus og Guds tro hører sammen.

Rom 1:16 – (Evangeliet) er Guds kraft til frelse for alle som tror.

1 Joh 5:12 – Den som har Sønnen, har livet.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede forblir over ham.

Mose røst derimot åpenbarer Guds lov, hellig liksom Gud. Mose røst sier: “Hver den som gjør etter denne lov, skal leve ved den.” Guds lov krever fullkommenhet lik Gud – uten prutningsmon.

Rom 2:13 – Det er ikke lovens hørere som er rettferdige for Gud, men dens gjørere blir erklært rettferdige..

Jak 1:22 – Vør ordets gjørere og ikke bare hørere, ellers bedrar dere dere selv.

Jesu Kristi rike - et nåderike

Gud er nidkjær for sitt verk under syndefallets kår:

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Guds selvhengivende kjærlighet gjør Jesu Kristi rike til et nåderike. Dets kjennetegn er menighetens samling om evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte. Tegnene kalles “nådemid-ler”, for ved dem er Gud syndere nådig for Kristi skyld og reiser opp til evig liv hos Gud. Men forkynt med forbehold om kvalifikasjon, er ikke nåden lenger nåde.

Gal 5:4 – Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere er falt ut av nåden.

Jesu Kristi rike ikke av denne verden

På Oljeberget spurte Jesu disipler, når ville han opprette Israels rike. “Det tilkommer ikke dere å vite tid og sted”, var Jesu svar. Han stilte spørsmålet om han ved sin gjenkomst ville finne troen på jorden (Lk 8:8).

Mange ser opprettelsen av staten Israel i denne sammenheng. Da lar man seg fange av jødiske oppfatninger om de fromme, som før de dødes oppstandelse skal ta makten i et verdensomspennende rike. (CA 17:5)

Hva som enn skjer, når denne jord går under, består Guds evige nåderike.

2 Tim 2:9 - Guds ord er ikke bundet.

Heb 12:28 – Vi får et rike som ikke kan rokkes

For Guds kirke består. Hun er sannhetens støtte og grunnvoll (1 Tim 3:15). Den levende hjørnestein er Kristus, førstegrøden av de henseende. Med sitt Ord sammenfører han og oppbygger han kirken til et hellig tempel. (Ef 2:21)
Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosanna i det høyeste!

ANDRE S. I ADVENT

Prekente 2. rekke: Lk 12:35-40

Før Herrens gjenkomst

Teksten slutter med Jesu formaning: *“Vær også dere beredt! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke venter det.”*

Hva vil det si å være beredt til Kristi gjenkomst?

Jesus svarer med en lignelse: *“Spenn beltet om livet og hold lampene tent.”* Billedbruken henspiller på israelittenes utvandring fra Egypt, da de først skulle spise påskelammet. Gud gav dem følgende beskjed:

2 Mos 12:11 – ha belte om livet, sko på føttene og stav i hånden.

Ef 6:14 – Stå da klar med sannheten som belte

Beredt til Kristi gjenkomst er den som er klar til hastig oppbrudd. Ved Kristi gjenkomst, synlig for alle i sin guddoms glans, må man være kledd frelsens drakt, som ingen dødelig kan ikle seg selv.

Tit 3:4f – Da Guds, vår Frelsers godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke på grunn av de gjerninger vi hadde gjort i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet, ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet, og for å stille kirken frem for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri.

Gal 3:27 – Så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt kledd Kristus.

Jes 61:10 – Jeg vil glede og fryde meg i Herren, min sjel skal juble i min Gud. For han har kledd meg i frelsens drakt og svøpt meg i rettferdighetens kappe.

Det var i dåpen til Kristi død Gud kledde oss i “frelsens drakt”. Han har frelst meg *“for at jeg skal være hans egen og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet”*. (LK forkl 2 trosart.)

Den onde menneskenatur virker fall og feil, men Kristus kommer oss til hjelp med sitt ord og sin Hellige Ånd. Han reiser oss opp fra døden i våre synder og bevarer oss i troen. Det gjør han for fremstille oss i sin hellig-het og rettferdighet på Dommens dag.

Den rette beredskap "har lampen tent"

Hva vil det si? Det er å anvende Guds ord og løfter på seg selv.

Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Kristne ligner "tjenere som venter sin herre hjem fra gjestebud". Med Guds ord og løfter står de klar til å lukke opp for sin husband så snart han banker på. "Lykkelige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer."

Johannes Døperen har lært oss at Kristus er Brudgommen og Kristi kirke hans brud. Da er billedbruken en annen: "Dere skal ligne mennesker som venter, lik bruden som venter sin brudgom. Det er hun som i Salomos Høysang sier:

Høys 3:2 – "Jeg vil stå opp og gå rundt i byen og lete på gater og torg etter ham som har mitt hjerte kjær."

*Fryd deg, du Kristi brud
Imot din Herre og Gud!
Forhånden er Guds nåde,
Som hans profeter spådde.*

Kristus varsler ikke dag og time for sin gjenkomst

Tyven kommer uanmeldt. Det gjør også Kristus.

Da har noen henvist til de svermere som i aposteltiden ventet Kristi gjenkomst, nært forestående. De sluttet å arbeide. Men aposteltidens kristne tok lærdom av bibelhistorien. Under israelittenes ørkenvandring, ble mange misfornøyde med kostholdet. De ble avgudsdyrkere, drev hor og klagde på Herren. Apostelen formaner:

1 Kor 10:11f - Det som hendte med dem, skulle være advarende eksempler: det ble skrevet til rettledning for oss, og til oss er de siste tider kommet. Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.

Aposteltidens kristne ga akt på Kristi ord. Derfor ventet de Kristi gjenkomst, oss til eksempel. De lignet tjenere som Herren finner våkne, når han kommer. Vi tar derimot feil, om vi innbiller oss å ha god tid. Da vender vi det døve øret til Jesu undervisning. Jordan eldes, og beregninger tilsier vi har en *tilmålt* tid.

Vi undres: Hva skal skje med våre etterkommere? Fluktveiene er mange, -hesblesende idretter, altoppslukende sang- og musikkindustri og et forbruk fjernt fra de harde levekår som mennesker flest lever under. "Vi morer oss til døde", er det sagt. Fluktveiene tilslører håpløsheten i et liv uten Gud og uten håp i verden.

Dommens dag kommer som lyn fra klar himmel, enten Kristus kommer i den andre, tredje eller fjerde nattevakt. "Salige er de tjenere som Herren finner våkne, når han kommer!"

Sal 130:6 – Jeg stunder etter Herren mer enn vaktmenn etter morgenen, vaktmenn etter morgenen.

Med denne innstilling går en kristen dagen i møte, "om Gud vil".

Jak 4:13-16 – Og nå, dere som sier “i dag eller i morgen drar vi til den eller den byen og blir der et år, driver handel og tjener penger” – og så vet dere ikke hvordan livet deres blir i morgen! Dere er jo bare en røk, som er synlig en kort stund og så blir borte! Dere burde heller si: “Om Herren vil, så får vi leve og gjøre dette eller hint.”

Nattverdberedelsen med Kristi gjenkomst for øye

Nattverdberedelsen knytter sammen Herrens Nattverd og vår dåp. Årvåkne kristne praktiserer dåp i forsakelse og tro med Kristus som gave og eksempel. Den som er beredt til å møte Herren på Dommens dag, er også rett beredt til Herrens Nattverd.

“Salige er de tjenere som herren finner våkne når han kommer.”

Salige er de ved Kristi gjenkomst. Salige er de i møte med sin død. Salige er de i sin daglige gjerning. Hva så med den som ikke lever med Kristi gjenkomst for øye? Da tar man hverken Gud eller seg selv på alvor. Det er å leve lik dyrene, uten annen verdi enn samfunnsnytt. Når sykdom og død truer, frister selvmord og drap i legaliserte former.

På Dommens dag må det selvbestemte menneske stå til ansvar for Dommeren i den aller Høyestes rett. Da gjelder dommen etter Guds hellige lov. Den krever fullkommenhet liksom Gud er fullkommenn. Denne målestokk driver oss til Kristus Jesus, vår eneste rettferdighet og hellighet hos en for-sonet Gud.

“De salige”

Hvem er de? Jesu målestokk er ikke sunnhet, prestasjon, karriere, velstand, anseelse og beundring og hvilken målestokk som helst. Salighet er heller ingen kompensasjon for lavstatus eller uinnfridde behov.

Gud har gitt de salige” oppreisning fra døden i sine synder. De er frelst av nåde. Hvorfor? Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet i en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”..Årsaken er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse. Hvordan kan vi vite det? Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. På den oppstandnes befaling ble du døpt og i dåpen reist opp fra døden i dine synder, og gitt løftet om salighet for hver den som tror.

“Vær også dere beredt! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke venter det.”

TREDJE S. I ADVENT

Prekentekest 2. Rekke: Mt 11:11-19

Johannes Døpens storhet

Jesus omtaler Johannes Døperens storhet:

“Blant dem som er født av kvinner, har det ikke stått frem noen som er større enn Døperen Johannes.”

Han så ikke slik ut, uten fine klær. Han vakte heller ikke oppsikt med undergjerninger. Døperens storhet fremgår av hans plass i frelses-historien.

Lk 3:2 - Guds ord kom til Johannes, Sakarias' sønn.

Også Jesus var født av en kvinne, men dermed var ikke Johannes større enn Jesus, født av jomfru Maria. Jesus legger til, at *“selv den minste i himmelriket er større enn han”*. Det viste Jesus i handling da han senere stilte frem et lite barn.

Hvem er *“den minste i himmelriket”*? Det er Guds Sønn, født av Faderen fra evighet. Han som var over alle, fornedret seg selv av fri vilje, så dypt som ingen vet. Det gjorde han for alle menneskers skyld. Han kom i tjenerskikkelsen, som verdens syndebærer, lydige til døden på korset. Han ble den mest foraktede, aktet for intet. Hvordan blir han aktet i dag?

Heb 2:7 – En kort tid har du stilt ham lavere enn engler. Men du har kronet ham med herlighet og ære.

Jesu storhet gjorde Døperen Johannes liten i egne øyne

Døperen fullførte det oppdrag som Gud hadde gitt ham. Han gjorde det han var skyldig til. Han var Guds røst og Kristi forløper. Da var han en uverdige tjener i egne øyne. Far Sakarias hadde profetert om Johannes:

Lk 1:76: “Du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå frem for Herren for å rydde hans veier for å gi hans folk kunnskap om frelsen ved deres synders forlatelse. (E Sv Kyrkobib)

Johannes Døperen ryddet vei for Jesus Kristus i tilhørernes hjerter. Han forkynte til omvendelse, Han ga folk gudskunnskap om frelsen i den hellige dåp. Men her er en forskjell, åpenbart på Pinsedagen.

Joh 1:33f – han som sendte meg for å døpe med vann, sa til meg: Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er det som døper med Den Hellige Ånd. Og jeg har sett det, og dette er mitt vitnes-byrd: Han er Guds Sønn.

Da apostelen Paulus var i Efesus, stadfestet han hva Johannes hadde sagt om sitt oppdrag:

Apg 19:4 – Johannes døpte med omvendelsens dåp, men sa til folket at de skulle tro på ham som kom etter ham, og det er Jesus.

Johannes Døperens oppmuntret til tro på ham som kom etter ham. Jesus kommer med himmelrikets gaver.

Joh 1:27, 30 – (Johannes) “Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen /.../ Om (Jesus) var det jeg sa: Etter meg kommer en mann som er kommet før meg, for han var til før meg.

Med sin preken peker Johannes på Jesus fra Nasaret: *“Se Guds Lam!”* Han peker på det største under av alle. Han peker i underet over alle under: Gud og menneske forenet i Jesu person – sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Guds Sønn kom i Jesu tjenerskikkelse og gikk inn under Guds lov og oppfylle loven som verdens syndebærer i lidende lydighet til døden.

I Guds kirke på jorden skal Johannes-prekenen fortsette i prekenembetets gjerning: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47).

2 Kor 3:5 – Ikke slik at vi av oss selv er i stand til dette, vi kan ikke tenke ut noe, som kom det fra oss. Det er Gud som har satt oss i stand til det.

Himmelriket blir stormet

“Fra dåpen i Johannes’ dager og like til nå blir himmelriket stormet, og de som stormer det, river det til seg.”

Hvilken storming er det Jesus taler om? Ordene kan forstås på to måter. Ordene kan sikte til verdens fiendskap mot dem som utfører prekenembetets veirydderoppdrag. Døperen Johannes led martyrdøden. Han fikk erfare at menneskene elsker mørket fremfor lyset (Joh 3:19).

Ordene kan også handle om evangeliet. Det forkynner den åpne dør til himmelriket, åpnet for alle med syndenes forlatelse kun for Kristi skyld. Derfor stomer mennesker himmelriekt og river det til seg lik en umistelig skatt. Folk strømmet til Johannes for å bli døpt i elven Jordan, døpt med omvendelsens dåp til syndenes forlatelse.

Døperen Johannes – Guds lovede Elia

Med Døperens komme oppfylte Gud sitt løfte ved profeten Malaki:

Mal 4:5 – Se, jeg sender profetien Elia til dere før Herrens dag kommer, den store og skremmende.

Dette stadfestet Jesus med ordene om Johannes:

“Alle profetene og Loven har profetert inntil Johannes. Om dere vil tro det: Han er den Elia som skulle komme. Den som har ører, han høre!”

Den som ikke erkjenner Johannes som den lovede Elia og Kristi forløper, erkjenner heller ikke Jesus som den lovede Messias. Derfor formaner Jesus: *“Den som har ører, han høre!”* Det vil si: Guds lov har nådd sitt siktemål: Kristus til rettferdighet for hver den som tror.

Kristi formaning har adresse til Sions datter - Guds kirke i den nye pakt, grunnet i Kristi offerdød. Gud har påtatt seg alle plikter og i dåpen til Jesu gitt alle rettigheter, med løfte om salighet for hver den som tror.

Sal 45:11f – Hør, datter, se hit og vend øret til! Glem nå ditt folk og din farsætt, så vil kongen glede seg over din skjønnhet! For han er din herre, han skal du hylle.

Tiden er kommet da Guds folk hylle Kristus Jesus, sin himmelske brudgom.

Hva utløser Guds vrede over synd og død?

(Denne slekt) ligner barn som sitter på torget og roper til hverandre: Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang sørge-sanger for dere, men dere ville ikke klage.

Gud har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn til løse-penge. Guds kjærlighet reagerer med nidkjærhet for sitt verk okkupert av synd og død og djevel. Vredens årsak er ikke Gud, men menneskets vantro. Vil man

ikke hylle Kristus som kongenes Konge, blir man rammet av Guds vrede over sine fiendemakter.

Sal 2:12 – kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien.

Vi bør ta lærdom av bibelhistorien. I frafallstider dyrket israelitter også avguder. Da Kristus kom, innbød han til Guds nåderike uten forbehold om lovgjerninger. Han viste til Guds godhet for sin egen skyld. Da sa de: *“Det er en hard tale”* (Joh 6:60). De lignet bortskjemte barn. De ville ikke motta Guds rike kun av nåde.

De sa om Johannes Døperen: *“Han har en ond ånd.”* Han levde etter nasireer-løftet:

4 Mos 6:2f – Når noen – mann eller kvinne, høytidelig avlegger nasireerløftet og vier seg til Herren, skal han avholde seg fra vin og annen sterk drikk. Han skal ikke drikke eddik som er laget av vin eller annen sterk drikk, eller saft som er laget av druer. Og druer må han ikke spise, enten de er friske eller tørre.

Jesus levde ikke etter nasireerløftet. Han tok imot syndere, spiste og drakk sammen med dem, ja, forvandlet vann til vin. Da sa man: *Se, for en storeter og vindrikker, venn med tollere og syndere!* - Hva kan vi lære av dette? Aldri tilpasse den gudgitte tro etter yndlingsideer i samtiden. Et annet evangelium fins ikke. Tilpasninger gir verdens sympati, men den varer kort.

Vi samles ikke om Guds tjeneste for oss med Ord og saktament. Da er vår syndsbejennelse samtidig en lovprisning til Gud ved Jesus Kristus, vår Herre. Istedenfor denne tilbakemelding vil mange høre kirkens syn på saker oppe til debatt. Det er å foretrekke dårskap for Gud.

Visdommen har fått rett, det viser dens gjerninger

Noen håndskrifter tillater oversettelsen - *“fått rett av sine barn”*. Begge varianter er Guds inspirerte ord. Visdommen er Kristus – sann Gud og sant menneske. I sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov, lydig til døden på korset. Han har fått rett. Døden kunne ikke beholde ham.

Men Kristus har også fått rett *“av sine barn”* – dvs Guds barn. Vi istemmer Guds visdom og har vår glede i Guds forsonet med verden i Kristus og ham korsfestet. Vii istemmer Guds vitnesbyrd, som reiste Kristus opp fra de døde tredje dag. Han alene er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Visdommens barn bekjenner: Vi tror og vet at du er Kristus, verdens Frelser.

*Med Salems barn i tempelhall
Pris Kongen over verden all!
Syng “hosianna, Davids sønn”,
For Guds enbårne, her i lønn.*

FØRJULSSØNDAG:

Prekentekest 2. Rekke: Joh 3:22-36

Troen på Sønnen

Teksten forteller først at Jesus og disiplene dro til Judea. *Der ble han nå en tid sammen med dem og døypte.* Teksten gir så en viktig opplysning:

Også Johannes døypte

Det betyr at Johannes-dåpen og kristen dåp er samme dåp. Etter sin oppstandelse fra de døde ga Jesus befalingen til de tolv, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet, at de skulle gjøre folkene til disipler ved å døype dem i den treene Guds navn, og lære dem å holde alle hans befalinger. Den samme Gud som ga dåpsbefalingen, befalte også Johannes å døype.

Da Guds ord kom til Johannes, begynte han å forkynne omvendelsens dåp til syndenes forlatelse. Johannes sier det var Gud som sendte ham for å vitne om den kommende Kristus. Han skulle vitne om ham med omvendelsens dåp.

Apg 19:4f – (Paulus) Johannes døypte med omvendelsens dåp, men sa til folket at de skulle tro på den som kom etter ham, og det er Jesus. De hørte på dette og lot seg døype i Herren Jesu navn.

Også apostlene døypte med omvendelsens dåp. Peter sa på Pinse-dagen:

Apg 2:38 – Vend om og la dere døype i Jesu Kristi navn, hver og en av dere, ,og dere skal få syndenes forlatelse og Den Hellige Ånds gave.

Striden om renselsen

Da ble det en strid mellom Johannes-disiplene og en jøde. Striden gjaldt renselsen. Det er et viktig emne også for oss.

Ordningene i gammeltestamentlig tid gjaldt nettopp renselsen. Man vasket hendene og frembar blodige offer for å bli ren for Gud. Men blodet av bukker og okser dugde bare til utvortes bruk. Deres blod tok ikke bort synder (Heb 9). Problemet består, tross et hederlig liv.

I spørsmålet om renselsen skilles kristne. Alle er enige om å gjøre gode gjerninger, men veiskillet går i spørsmålet om *troen*. Til den ene siden går de som lærer tro *med forbehold* om nådevirkninger. Til den andre siden går de som lærer frelsen fullbrakt i Kristi død for alle, og mottatt ved tro *uten* gjerninger.

Frelsens årsak er Kristi lidende lydighet for oss alle.. *Hensikten* med Krisus som gave er livet med ham til eksempe. Da etterfølger vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

De som Johannes døypte, bekjente seg som syndere for Gud, men hverken anger eller syndsbejennelse var en kvalifikasjon for Gud. Gud ga dem syndenes forlatelse dåpen. Hvorfor? Gud er den suverene. Gud handler med sitt skapende ord. I dåpen er Guds Ord forent med vannet, lik perlen infattet i ringen. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Hvordan kan vann gjøre så store ting? Vann gjør det visselig ikke, men Guds Ord er med og hos vannet, og troen som liter trygt på det Guds Ord som er innfattet i vannet. For uten Guds Ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds Ord er det en dåp, det er et nåderikt livets vann:

Tit 3:5b-7 - “ved badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved nåde, etter håpet skal bli arvinger til det evige liv.”

Derfor skriver apostelen Peter, at det er ikke ved forgjengelige ting vi er blitt gjenløst, men ved Kristi dyre blod. (1 Pet 1:18) Eller sagt med Martin Luther (Tit 3:7):

“(Paulus sier) at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til det evige liv. Han sier ikke ved vår tro, men ved Kristi nåde. /.../ Pass deg derfor for en falsk tro. Støtt deg ikke til deg selv og din tro, men ydmyk deg selv for Kristus. /.../ La han dekke deg. La hans rettferdighet og nåde være ditt skjul, og ikke ditt eget.” (WA 10:1. Nyttårsdag, ep preken.)

Den gode Giveren

“Et menneske kan ikke få noe, uten at det blir gitt ham fra himmelen.”

Med disse ord beskriver Johannes den frelse som Guds kirke formidler på jorden. Guds kirke er Guds Ords tjenerinne, sendt for å formidle læren gitt fra himmelen – og intet annet. Frelsen gis ikke umiddelbart, men ved det forkynte Guds Ord, gitt fra himmelen.

I teksten er dette Ord kalt *“brudgommens røst”*. Døperen Johannes er kalt *“brudgommens venn”*, som gledet seg over å få høre brudgommens ord fra himmelen. Denne glede er også Guds kirkes glede på denne jord.

“Gud være lovet”, sier vi etter lesningene i Ordets Liturgi. Og under Nattverdens Liturgi er det troens glede å høre Kristi ord opplest over fremsatt brød og vin: *“Ta og et. Dette er mitt legeme /.../ Drikk alle derav. Dette er den nye pakt i mitt blod.”* Med takksigelser innrammer vi Kristi innstiftelsesord. (1 Kor 10:17) Derfor ble Herrens Nattverd i aposteltiden kalt *“takksigelsen”* (evkjaristien).)

Kristi ord tyder gaven han gir, og han befaler oss å komme ham i hu for Fderen. Han tyder hva *kirkesamfunn* er – samfunn i de hellige ting som han lar rekke frem. Dette samfunn ligner forholdet mann og kvinne i ekteskap. Liksom de er ett legeme (el ett kjød), så er Kristus og hans kirke ett legeme og har alt felles:

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet.. (E Sv Kyrkobib).I

De har alt felles i *“et salig bytte”*. Kristus tok på seg brudens syndeskyld. Hun mottar Kristi fullkomne rettferdighet og uskyldighet som sin egen. (Jes 53:11

Hvordan tale rett om himmelske ting?H

“Han som kommer ovenfra, står over alle. Den som kommer av jorden, taler jordisk.”

Den som taler jordisk, taler fornuftig om himmelske ting. Problemet er den blinde fornuft i troens saker – blind for vår avmakt i troens saker. Noen konkluderer da med fornektelsen, andre med overtroen på meg “selv” som åpenbarings-kilde. Men hn som kommer ovenfra, lærer oss å tale rett om himmelske ting. Vi er henvist til Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt av Guds profeter i den gamle pakt, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag. Han som kom ovenfra, står over alle.

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Hva har han sett og hørt?

“Hva han har sett og hørt, det vitner han om. Den som tar imot hans vitnesbyrd, stadfester at Gud taler sant.”

Ordene står liksom en portal til Juletiden og alle tider. Kirken istemmer hva den enbårne Sønnen har hørrt og sett hos Faderen. Slik lar han oss kjenne den levende Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, og ha evig liv i ham. (Joh 17:3). Den bekjennende kirke istemmer Kristi ord. Det er å tale sant om den eneste sanne Gud.

Han som kom ovenfra, er Guds fred med oss alle. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud. Den som tar imot hans vitnesbyrd, stadfester at Gud taler sant.

1 Joh 5:9-12 – dette er Guds vitnesbyrd: Han har vitnet om sin Sønn. Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg. Men den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner fordi han ikke har trodd Guds eget vitnesbyrd om sin Sønn. Og dette er vitnesbyrdet: Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet.

Kristentroens begrunnelse er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Evangeliet bringer Guds tro, basert på *viten*. Troens årsak er Guds løfter ved profetene, endegyldig stadfestet da Gud reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. “Jeg vet hvem jeg tror på” (1 Tim 1:12)

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. De påminner oss om den oppstandnes gjerninger med nådemidlene i vår midte. Her virker han med sin Ånd den barnlige tillit til Jesus Kristus, Guds løfters “amen” og det levende håp.

Han som Gud har utsendt, taler ord fra Gud

Begrunnelsen fører oss inn i Treenhetens mysterium. Faderens enbårne Sønn ble menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd. Han er Kristus - salvet med Helligånden i fullt mål.

Jes 11:2 – Herrens Ånd skal hvile over ham, Ånden med visdom og forstand, Ånden med råd og styrke, Ånden som gir kunnskap om Herren og frykt for ham

Lk 1:35 – (Engelen) Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.

Apg 10:38 – (Peter) Jesus fra Nasaret ble salvet av Gud med Hellig Ånd og kraft, og han gikk omkring overalt og gjorde godt og helbredet alle som var underkuet av djevelen, for Gud var med ham.

Motsatt vitner menneskenes religioner og livssyn om jordiske frelsesveier i kraft av spekulasjon og blidgjørende ytelser – alltid fulgt av uvisshet. Vi vet på hvem vi tror. Vi kjenner ham gjennom en bevitnet Jesus-historie. Hans persons hemmelighet og fullbrakte verk stadfestet Gud da han reiste Jesus opp fra de døde. Vi kjenner Gud, vår skaper og gjenløser, i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død.,

Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Nå skal vi feire minnet om Jesu Kristi fødsel. Vi skal feire ham som er Guds frelsesvei til oss alle – det levende håp og Guds glede til alt folket.

JULETIDEN

JULEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 1:1-14

Ordet ble menneske

Evangelisten Johannes innleder sitt evangelium med det viktigste som er hendt både før, under og etter skapelsen. Guds Sønnns eksistens fra evighet av, var midleren i Guds skapelse frem til han ble menneske i Jesu skikkelse. Evangelisten Johannes utfyller de andre evangelistene med underet over alle under. Det overstiger mennesketankens muligheter. Eneste relevante tilbakemelding er tilbedelse og takk.

I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham.

Ord 8:24-31 – Jeg ble født før havdypet var der, før kildene fyltes med vann. Før fjellene ble satt på plass, før alle haugene ble jeg født, før Herren skapte jord og mark og den første mold på jorden. Jeg var der da han reiste himmelen og spente hvelvingen over dypet, da han samlet skyene der oppe og lot havdypets kilder strøm-me sterkt.

Da han satte en grense for havet, så vannet stanset der han bød, og han la jordens grunnvoll, da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag, og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.

Det som senere fulgte, har evangelistene Matteus og Lukas skrevet utførlig om, og sammen med evangelisten Markus har de gitt en bevitnet Jesus-historie. Jesu persons hemmelighet ble stadfestet med de undergjerninger han gjorde, og til sist med Guds eviggyldige vitnesbyrd da Jesus oppstod fra de døde tredje dag "etter Skriftene". Begivenhetene omkring Jesu ffødsel har Johannes sammenfatter ganske kort:

"Ordet ble kjøtt" – menneske av kjøtt og blod

Ordene uttrykker det under som bare kan sidestilles med skapelsen. Den uendelige, evige Gud gikk inn i tid og rom lot seg forene med menneskenatur. Jomfru Maria fødte ham som sammenfatter alt i him-melen og på jorden. Den ubegripelige Gud – lagt i krybben, unndrar seg all spekulasjon. Samtidig er han all tilbedelse verdig i himmelen og på jorden.

Oversettelsen "ble menneske" tilslører hva Johannes sier rett ut: Ordet "ble kjøtt". Han unnlot å bruke ordet "menneske". Han vedkjenner seg det støtende juleevangeliet, at Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, han fornedret seg selv, ble mennesker lik i kjøtt og blod. Født av jomfru Maria, gikk han inn under Gud lov og oppfylte loven i selv-hengivende kjærhet. Han gav seg selv til løsepenge for menneskene, som treller under loven fordømt av loven. Hans komme til verden er ulik vår. Vi kommer til verden, hver for

oss lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel.

“Ordet ble kjøtt.” Samme uttrykk brukte den oppstandne Jesus da han første gang viste seg for apostlene – det er meg “av kjøtt og ben”. (Lk 24:39). Johannes gjør front mot den spekulative åndelighet. Den forakter “skaperguden” og den jordiske side ved Guds tro til oss – ord som høres og sakramenter som ses.

Et eksempel er Elisabets hilsen, da hun trådte inn hos den gravide jomfru Maria. Hun kalte Maria for “min Herres mor”. Sagt med ett ord: hun bekjente Maria som *gudfødgerske*. Denne kjensgjerning skulle Jesus bekrefte med de undergjerninger han gjorde, og Gud stadfeste da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag.

2 Pet 1:16 – Det var jo ikke oppdiktete sagn vi holdt oss til da vi kunn- gjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kaft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet...

Peter sikter til hendelsen på Tabor berg, da han sammen med Jakob og Johannes så Jesu utseende bli “forvandlet for øynene på dem. Jesu ansikt “skinte som solen og klærne ble hvite som lyset”. (Mt 17:2, jf 2 Pet 1:16ff.)

Med undergjerninger bekreftet Jesus sin persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske. Et eksempel var brødunderet, da han mettet de fem tusen i ødemarken. Jesu person er underet over alle under.

“JEG ER brødet som kommer ned fra himmelen. /.../ Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid.” (Joh 6:41, 48, 51 osv)

Tilhørerne ble forarget. Han kalte seg selv med Guds navn og fremstod som den lovede Menneskesønnen. Han sa: “*Hvis dere ikke spiser Menneskesønnens kjøtt og drikker hans blod, har dere ikke livet i dere.*” (v 53) Da siktet Jesus til den åndelige spising og drikking, den som skjer ved troen. Men grovt anstøtelig var allerede det å fremstå som Menneskesønnen i kjøtt og blod.

Mange er de som med tilslørende ordbruk har nedtonet den jordiske side ved kirkens tro. Mange foretrekker å snakke om “Gud og Jesus”. Slik unngår man å si at Guds enbårne Sønn ble “unn-fanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria”, unngår å bekjenne at Maria var “gudføderske”.

Andre har talt vage ord talt om Gud, som etter sin menneskenatur led og døde og ble begravet. De unngikk det anstøtelige, at Gud forlikte verden med seg selv i Jesu død, og at Gud på tredje dag oppstod etter sin menneskenatur fra de døde. Andre har tilslørt *hensikten* med barnet svøpt i krybben.

Gal 4:4f -- “født av en kvinne og født under loven for å frikjøpe dem som stod under loven, så vi kunne få barnekår”.

Tilslører man hensikten med Kristi komme, tilslører man også Kristi tydningsord under Herrens Nattverd. Kristus sier presist og like frem: *“Dette er mitt legeme”*. Den oppstandne Kristus troner på sølvfat i sakramentets skikkelser. Vi mottar med munnen det Golgata-offer som Guds engleskarer tilber - og altergjester med dem (1 Pet 1:12).

Eksempelene illustrerer den fristelse som ligger oss nær – et gudsbilde tilpasset snusfornuft og moteriktige idèer. Den nærmeste avgud å gripe til er meg *“selv”*. Fra denne kilde kommer et evangelium som ikke fins, og en kirkeimitasjon lik en båt uten bunn.

Jesu kommentar er denne: *“Tror dere ikke når jeg taler til dere om det jordiske, hvordan skal dere da kunne tro når jeg taler til dere om det himmelske?”* (Joh 3:12) Guds undergjerninger i jordiske ting begrunner kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud, gitt ved Guds utsendte – Jesus Kristus. Hans livshistorie har vi mottatt i det apostoliske ord. Forutsagt var den ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Kol 2:2f – Det jeg ønsker for dem, er at de skal få nytt mot, bli knyttet sammen i kjærlighet og nå frem til hele rikdommen av overbevisning og innsikt, så de kan fatte Guds hemmelighet, som er i Kristus.

Apostelens ønske har adresse også til oss. Hva er problemet? Vi forstår ikke fullt ut. Vi forstår stykkevis den gudskunnskap som er gitt stykkevis. (1 Kor 13:12) Vi mottar basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap overstiger den virkelighet vi sanser.

I gudmennesket Jesus fra Nasaret er alle visdommens og kunnskapens skatter er skjult. Ved ham lærer vi den levende Gud å kjenne som venn til venn, og ser frem til å fatte fullt ut den hemmelighet som er skjult i ham. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham. (Joh 17:3)

*Bøy deg ned, betrakt ham nøye,
At du rett kan få ham kjær.
Salighetens Gud er her,
Kjøtt og blod med oss han bær,
Vil med oss sin himmel dele –
Pris Guds nåde, alle sjele.*

Vår julefest til minne om Kristi fødsel handler om mye mer enn Jesus-barnet i krybben. Ordet fødsel har i denne sammenheng en firedobbel mening:

V 12: Alle som tok imot ham, dem gav ham rett til å bli Guds barn – de som tror på hans navn. De er ikke født av kjøtt og blod, ikke ved menneskers vilje og ikke ved manns vilje, men av Gud.

Først: Fødselen “ av kjøtt og blod.”

Dette er den naturlige fødsel. Blodsfrender er av samme slekt. Jødene kunne rose seg av å være Abrahams etterkommere, og aldri vært noens treller (Joh 8:33). Men evangelisten fremstiller her troen i motsetning til familiebånd og slekt.

Den arv det er tale om i teksten, er det fullendte Guds rike i den kommende verden. Der venter en fred, glede og hvile i tilstander som overgår all

forstand. Med barnerett hos Gud, gitt i vår dåp, venter arveretten alle som i barnlig tillit lik Abraham stoler på Guds løfte til oss.

Heb 11:9f – I tro levde han som innflytter i det landet Gud hadde lovt ham. Han levde i telt sammen med Isak og Jakob, som var medarvinger til det samme løfte. For han ventet på byen med de faste grunnvoller, den som har Gud til byggmester og skaper.

Ordet “kjødelig” handler her om den onde menneskenatur, på folke-munne kalt “gammeladam”. Kristus kom i kjøtt og blod, lik oss i alle ting, men uten arvesyndens motstand i sitt innerste – motsatt oss.

Syndefallsberetningen treffer oss på kornet. Forut for syndefallet ville Adam og Eva gjerne være Guds barn og forvalte Guds skaperverk etter Guds gode vilje. De falt for fristelsen å spise av kunnskapens tre for å bli lik Gud. De falt for fristelsen og de ble vrangvillige. De søkte sitt eget, og ble redde da de hørte Guds røst. De skjulte seg bak dydens fikenblad, men Gud gjennomskuer alt. Eller sagt med apostelens ord: Det nytter ikke for oss å være “vise etter kjødet”. (1 Kor 1:26)

Et eksempel: Da Peter innstendig frarådet Jesus å dra til Jerusalem, fikk han svar på tiltale: “Vik bak meg, satan! Du vil være meg til fall!” (Mt 16:23) Med Jesu ord i tankene, synger vi,

*Bo selv ved troen i min ånd,
At troen sterk kan blive
Og viljen din få overhånd,
Deg gode frukter give.*

Allmenreligion øser av eget bryst. I tillit til selvets gud tenker vi som så: Jeg bestemmer selv om jeg vil bli en kristen, eller i det minste med Guds hjelp. Men en hjemmesnekret himmelstige fins ikke. Det fins ingen som søker Gud av egen fornuft eller kraft. Tvert-imot.

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

*Godt å tenke, tale, gjøre,
Dertil må ditt ord oss føre.*

I løpet av de førti dagene før den oppstandne Jesus ble opptatt til himmelen, viste han seg flere ganger for disiplene. Ti er dokumentert. Han viste dem sine sårmerker, spiste sammen med dem, ga apostlene de befalinger som er kirkens kjennetegn. Han fortsatte sin undervisning i Skriftene om sin persons hemmelighet og det verk han var sendt for å fullføre.

Så fødselen “- født av Gud”

Det fortelles om Lydia, da hun hørte Paulus tale:

Apg 16;14 – Herren åpnet hennes hjerte, så hun gav akt på det som Paulus forkynte.

Vi vandrer ikke i beskuelse. Den som kommer til troen, fatter stadig mer av Jesu fødsel, hva den betyr. Sett nedenfra – i en ringe skikkelse. Vi lærer Gud å kjenne i den enbårne Sønnens herlighet, “full av nåde og sannhet”.

Den oppstandne Jesus kommer oss til hjelp med sitt ord, virksom med de nådemidler han innstiftet og befalte. Prekestol, døpefont og alterbord. påminner oss om Kristi virksomme nærvær i prekenembetets gjerning. Han er i vår midte, virksom med sitt ord i de handlinger som døpte skal lære å holde. I lys av Skriftens ord faller det lys over Jesu person og hans livshistorie.

Når Gud tjener oss med Ord og Sakrament, hører vi på disiplers vis. Vi lar oss opplyse av hans ord og hører Guds kall ved evangeliet. Guds tro drar oss til ham. Vi ser med Kristi ords øyne Guds Golgata-offere rakt fram i sakramentets skikkelser og mottatt med munnen.

Kirkens samfunn er underfullt. Vi har samfunn med ham som er “full av nåde og sannhet”, og med ham samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. Den som ser dette brød, ser det sakramentale under – ser Kristi legeme”.

*Var vi på jord ei mer enn to,
Bygge dog ville han og bo
Hos oss med hele sin nåde.*

ST STEFANUS-DAGEN

Prekentekest 2. rekke: Mt 10:32-39

Å bekjenne Kristus

“Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.”

Hva vil det si å “bekjenne”?

Direkte oversatt betyr ordet (homologein) “å samme si”, det vil si å si sannheten, og ingenting annet enn sannheten. Den som bekjenner, istemmer, stadfester og vedkjenner seg det han har hørt eller vært vitne til. Det samme ord kan oversettes med “å holde” el “holde fast ved”, det vil si tæren.

Å bekjenne med forbehold er Bibelen fremmed. Det er ikke en kjerne eller “det sentrale” vi bekjenner. Vi bekjenner heller ikke et prekestol- og nattverdfellesskap “på tilstrekkelig grunnlag”.

Guds kirkes grunnvoll er lagt ubeskåret i begynnelsen, og gis videre ubeskåret i den apostoliske læretradisjon. Fristelsen ligger nær: Å forveksle kirkens gudgitte kjennetegn med trosytringer i dialog- og samtaleprosesser. Da opptrer man med en kompetanse, autoritet og gyldighet som ingen har i Guds kirke.

Kirkefellesskap mottas som en gave. Kirkens kjennetegn er gudgitte kjennetegn – Guds evangelium og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet i samsvar med Kristi befalinger. De skal døpte lære å holde.

En illustrasjon gir *menighetssynoden i Jerusalem* (Apg 15;15-18)) Et lærespørsmål ble avgjort med et ord fra Herren (Am 9:11f). Da opphørte debatten. Man stadfestet Herrens ord. Deretter gikk man over til de ordningssaker som gir rom for hensynet til den svake part.

Denne praksis ble fulgt under de oldekirkelige konsil (el økumeniske konsil, inntil biskopen i Rom stilte overhøyhetskrav. Da ble nye tradisjoner sidestilt med apostlenes lære, selv om de beviselig var formidlet og praktisert siden aposteltiden.

Han er min Herre

En evangelisk-luthersk menighet istemmer apostelordets lære fra Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske. Han er Skriftens Herre og dens rette utlegger. Læren om “Skriftens klarhet” sier at meningen ikke fins i en idéverden bakenfor eller over det som står skrevet, men gitt i og med det skrevne ord. Vi bekjenner derfor **hvem** Jesus fra Nasaret er, og hva han har gjort “etter Skriftene”.

“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Han er min Herre.” (LK, forkl Forkl 2 trosart.)

Hvor vi enn befinner oss i Bibelen eller katekismen, istemmer vi den gudskunnskap som er gitt kirken gjennom Jesu undervisning i Skriftene. Vi bekjenner uten forbehold: *“Han er min Herre.”* Deretter bekjenner vi **hva** han har gjort og **hvorfor**. En bevitnet Jesus-historie om hans persons hemmelighet og verk er forutsagt ved Guds profeter i det som står skrevet.

*1 Kor 15:1-4 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, **det dere har mottatt og står på**. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere **holder fast** på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder **etter Skiftene**, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag **etter Skriftene**, osv.*

Vi merker oss at heller ikke en Herrens apostel er gitt en selvstendig autoritet eller kompetanse i lærespørsmål. Han opptre som Kristi *dele-gat* og overgir læren ubeskåret. Kristus er Skriftens rette utlegger. Hans ords kompetanse, autoritet og gyldighet har gyldighet i Guds kirke, og ingenting annet. “Den som hører dere, hører meg”, sier Kristus om sine delegater. De kommer ikke med sitt eget.

Etter Jesu undervisning i Skriftene, istemte Peter på vegne av de tolv den Kristus-bekjennelse som var fra himmelen: *“Du er Kristus, den levende Guds Sønn.”* Denne bekjennelse ble i oldkirken presisert i kamp med avvik fra den bibelske begrunnelse. Blant tre oldkirkelige bekjennelser hører også den atanasianske bekjennelse, som også er vår bekjennelse:

“Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner, at vår Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske. Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og han er menneske av sin mors vesen, født i tiden, fullkommen Gud, fullkomment menneske, med en fornuftig sjel og menneskelig kjøtt.”

Denne Kristus-bekjennelse er fra himmelen, gitt i og med Kristi undervisning i Skriftene og gitt kirken i og med apostelordets lære.

Hvorfor bekjenner jeg Kristus som “min Herre”?

Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.

Ordene sier ikke at frelsen er en belønning for bibel- og bekjennelsestroskap. Guds frelsesverk ble fullbrakt lenge før vi kom på banen. Kirkens grunn gir rom for trosytringer og samtale, for alt er ikke sagt – og heller ikke mulig. Vi har mye å undres over. Vi ser stykkevis den tro som er gitt stykkevis, men Gud som er kjærlighet, “har sin glede isannheten” men “vi forstår stykkevisi” (1 Kor 13:6,9).

Kirkens grunn er ikke trosytringer, men Guds kjærlighet åpenbart i Kristi lidende lydighet med ord fra Gud Faderen. En forsonet Gud gir frelsen til del i dåpen til Jesus død, med løfte om salighet for hver den som tror. Vi er Guds kjære barn av nåde, ganske ufortjent. Årsaken til vår barnerett hos Gud er Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, han som led, døde, ble begravet og oppstod rettferdiggjort tredje dag.

Det fins katekismer hvor forklaringen til tredje trosartikkel har formuleringen “en rett tro” – som om troen er min prestasjon. Men vår barnelærdom sier om dem som tar vare på Kristi ord, at Den Hellige Ånd bevarer dem “i den rette, ene tro”. Den er Guds tro, den tro som Gud virker i dem som hører Kristi ord og tar vare på det.

2 Kor 13:5 – Ransak dere selv, om dere er i troen, prøv dere selv! Eller merker dere ikke at Jesus Kristus er i dere? Det måtte da være at dere ikke består prøven.

Hvilken selvransakelse er det apostelen taler om? Han taler ikke om følelser, meninger eller iverens glød. Han taler om Kristus-bekjennelsen “etter Skriftene”.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv.

1 Joh 5:12 – Den som har Sønnen, eier livet.

Bekjenneren Stefanus lar oss ane Kristus-bildet i hans liv-

Kristus-bekjennelse omfattet livet inntil døden. Slike forbilder oppmuntrer oss som nå lever, og vi skylder å takke Gud for dem.

Heb 10:22f – la oss tre frem med oppriktig hjerte, i troens fulle visshet, med hjertet rensed for vond samvittighet og legemet badet i rent vann. La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.

En nødvendig forutsetning er undervisning og forkynnelse trofast mot apostelordets lære fra Herren.

Rom 10:9, 17 – hvis du med din munn bekjenner at Jesus er din Herre, og tror i ditt hjerte at Gud har oppreist ham fra de døde, skal du bli frelst. /.../ Troen kommer av det budskap man hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

“Den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg for-nekte for min Far i himmelen.”

Kristus-bekjennelsen utelukker forbehold mot Kristi ord. Da vil noen innvende: Hvordan kan Kristus da kunne forbarne seg over mennesker som er syndere?

Mt 15:8 – Dette folk ærer meg med leppene, men hjertet er langt borte fra meg- De dyrker meg forgjeves, for det de lærer er menneskebud.

Mt 7:22f – Mange skal si til meg på den dag: Herre, Herre. Har vi ikke profetert ved ditt navn? Hav vi ikke drevet ut onde ånder ived ditt navn og gjort mange mektige gjerninger ved ditt navn? Men da skal jeg si dem rett ut: Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjør urett!

Nei, Kristus vedkjenner seg ikke lovovertredere:

Sal 5:5f – Du er en Gud som ikke tåler ondskap.

Hvordan kan han da være “tolleres og synderes venn”? Hvordan kunne han på korset vedkjenne seg en røver? Han selv er forklaringen: Han vedkjenner seg alle urettferdige fordi han tilregner dem av nåde sin evige rettferdighet. Den har han med sin lidende lydighet fortjent i alles sted. Men den som avviser Guds nådetilsagn for Kristi skyld, må Gud avvise.

Joh 3:36 – Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Stilt overfor Jesu ord, kan man reagere med hovmod eller fortvilelse. Med hovmod tenker vi at med meg er det ingen fare. Nei, den som mener å stå, må vokte seg så han ikke faller.

Rom 11:18, 20 – innbill deg ikke at du er bedre enn grenene. Gjør du det, så husk at det er ikke du som bærer grenene, men roten som bærer deg. /.../ Javel, men de ble brukket av på grunn av vantro, og du blir stående på grunn av tro. Vær ikke overmodig, men frykt Gud!

Det motsatte av hovmod er fortvilelse. Alternativet til fortvilelsen er oppreisningen. Et eksempel er *Peter* som fornektet Kristus i øverste-prestens forgård. Jesus gav ham oppreisning, gjeninnsatte ham i apostelembetet, og kalte ham venn og bror.

Et annet eksempel er *Paulus*, han som hadde vært en spotter, forfølger og volds mann. Men Kristus gav ham oppreisning. Og deretter kunne Paulus bekjenne at Kristus “*var barmhjertig mot meg, for i min vantro visste jeg ikke hva jeg gjorde*” (1 Tim 1:13). Og før han led martyrdøden, bekjente han:

2 Tim 4:8 – Jeg skal nå ofres, tiden er inne da jeg skal bryte opp. Jeg har stridd den gode strid, fullført løpet og bevart troen. Så ligger rettferdighetens krans ferdig for meg. Den skal Herren, den rettferdige dommer gi meg på den store dagen, ja, ikke bare meg, men alle som har elsket ham og ventet på at han skal komme i herlighet.

“Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd.”

Englesangen i julenatten handlet om “fred på jorden”, men ikke sang de om den fred som verden gir. Jesus Kristus er i sin lidende lydighet Guds fred og forsoning til verden. Han kom ikke for å opprette fred mellom mennesker eller stater.

En illustrasjon gir kirkens historie. Den handler ikke om fred og enighet, men om lærestrid og splittelser. Slik var det allerede fra begynnelsen, da man var uenige om hvem Jesus var. Og da apostlene forkynte, lyttet noen, mens andre talte imot, ja, opptrådte som fiender. Stefanus ble steinet til døde fordi de hadde hørt ham tale “*spottende ord mot Moses og mot Gud*”.

Stridighetene i oldkirken var en blomstringstid for kirken, da villfarelser medførte grundige bibelstudier. De førte frem til de tre oldkirkelige bekjennelser med front mot villfarelser i stadig nye varianter. Denne lærestrid hadde apostelen Paulus forutsagt:

1 Kor 11:19 – For det må være sekter blant dere, så det kan bli klart hvem som består prøven! (E Sv Kyrkobib)

Jesus varslet at splittelsen også rammet familieband. Årsaken er alltid den bekvemme reservasjon mot Kristi ord, begrunnet i helhetlige hensyn til enighet på tilstrekkelig grunnlag.

“Den som ikke tar sitt kors opp og følger etter meg, er meg ikke verd. Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.”

Bekjennelsen til Kristi ord medfører kors og trengsel. Troskapen mot apostlenes lære er kristnes skyldighet som Kristi etterfølgere. Men uten forsakelsen blir Kristus-bekjennelsen leppenes bekjennelse. Det gjelder å praktisere dåpen i livets vitnesbyrd. Sagt med vår barnelærdom:

“Den betyr at den gamle adam i oss skal drukens ved daglig anger og bot, og dø med alle synder og alle lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettfærd og renhet.”

Rom 6:4 - Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet. (LK, Dåpen.)

Forholdet mellom frelsens årsak og virkning er fort sagt. Problemet er motstanden i vårt innerste. Vi har alle vår kamp å kjempe – ingen syndeart unntatt. Apostelen oppmuntrer oss med Hjelperen og Livgiveren – Den Hellige Ånd:

Gal 15:16-19 – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår syndige natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot. Og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid, slik at dere ikke er sand til å gjøre det dere vil. Blir dere drevet av Ånden, da er dere ikke under loven.

Har vi fått livet ved Den Hellige Ånd, så la oss også leve ved Ånden, så vi med Kristus til gave bekjenner ham med frimodighet i ord og gjerning, og kanskje avlegger noen synd, så vi ligner ham litt mere neste år.

SØNDAG ETTER JULEDAG

Prekentekest 2. rekke: Lk 12:32

Guds gode vilje

Jesus-ordet i teksten ligner Jesu ord ord til den ene røveren på korset, han som erkjente sin synd : *“Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis.”* (Lk 23:42f) Teksten ligner også Jesu ord til den lamme: *“Vær frimodig, mitt barn, dine synder er forlatt.”*

Slike Jesus-ord står i skarp kontrast til andre Jesus-ord, for eksempel Jesu ord til Peter da Peter protesterte mot Jesu vandring til Jerusalem. Da svarte Jesus: *“Vik fra meg, satan!”* (Mt 16:33) Lignende tilsvar ga han de skriftlærde og fariseerne: *“Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde? Det hjertet er fullt av, det taler munnen.”* (Mt 12:33)

Eksemplene forteller noe viktig. Jesus sa det mennesker trenger å høre, alt etter den enkeltes livssituasjon: Enten Guds lov eller Guds evangelium. Guds lov anklager og forskrekker. Guds evangelium tilsier Guds nåde ufortjent, trøster og oppmuntrer. Prekentekest i dag er evangelium:

“Frykt ikke, du lille hjord! For det er deres Faders gode vilje å gi dere Riket.”

Hvem er den *“lille hjord”*? Det fremgår av sammenhengen. Jesus oppmuntrer ikke dem som er sikre i **sin** tro. Han oppmuntrer engstelige disipler, svake i troen på **ham**. Han oppmuntrer ved å anvende historien om israelittenes ørkenvandring:

4 Mos 27:16f – Moses sa til Herren: “Herre, du Gud som rår over ånden i hver levende skapning, du må sette en annen mann over folket, en som går foran dem /.../ så Herrens folk ikke skal være som en saueflokk uten hyrde.”

Det gjorde Gud. Kristus gikk foran dem i skystøtten om dagen og ild-støtten om natten. Og han sørget for mat og drikke. Men hvordan gikk det siden med Guds utvalgte folk?

1 Kon 22:17 – (Mika) Jeg så hele Israel spredt utover fjellene som en saueflokk uten hyrde.

Denne historiske bakgrunn forklarer hvorfor Jesus syntes inderlig synd på folkemengden. Den var forkommen og hjelpeløs, lik en saueflokk uten hyrde. (Mt 9:36) Her opptrer Jesus som sann Gud og folkets hyrde i egen person.

Sal 77:21 – Du førte ditt folk som en hjord ved Mose og Arons hånd.

Jes 40:11 – Som hyrden skal han gjete sitt folk, samle lammene i sine armer og bære dem ved barmen.

Den lille hjord er det folk som har Kristus til hyrde. Han leder lammene til Ordets beitemarker. Hjorden omfatter Guds folk i den gamle og den nye pakt. Det fremgår tydelig av Pauli avskjedsord til prestene i Efesus:

Apg 20:28 – Ta vare på dere selv og hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har satt dere til biskoper, til å være hyrder for Guds kirke som han vant med sitt eget blod.

Selv et barn kan vite hvor Guds kirkehjord er - de troende som hører Kristi ord. (Luther, SA III) De er den lille hjord. Ved Guds Ord er de kommet til troen på Den gode hyrde, Kristus Jesus. Den lille hjord er det folk som følger Kristus, hvor enn han går, gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

Deres daglige støttstav er syndenes forlatelse for Kristi skyld. De trenger prekenen, skriftemålet og Herrens Nattverd for å bli bevart og styrket i den tro som Gud gir ved evangeliet. Hjorden er liten i betydningen hjelpeløs. Det er denne hjord Jesus hilser med nåde og fred fra Gud, vår Far. Han oppmuntrer med evangeliet, slik han gjør i ett av sendebrevene i Åpenbaringsboken:

Åp 3:8 – Jeg vet om dine gjerninger. Se, jeg har satt foran deg en åpningsdør, som ingen kan stenge. For du har liten kraft, og likevel har du holdt fast på mitt ord og ikke fornektet mitt navn.

Den lille hjord skyr falske profeter av frykt for å bli ført vill. En streng advarsel var sendebrevet til Laodikea-menigheten, lunken som den var i sin holdning til apostelordets lære. *“Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn”*, lød Jesu advarsel. (Åp 3:16) Svake kristne søker dit hvor kirkens læregrunn består ubeskåret. Hvorfor søker de dit?

“Det er deres Faders gode å vilje å gi dere Riket.”

Der er frelsen å finne - i Guds nåderike. Men frelse med forbehold om gjenytelser opphever nåden.

Ef 1:5f – Gud har i kjærlighet av sin egen frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

“Av sin egen frie vilje” – det vil si uten forbehold om kvalifikasjon, har Gud i dåpen gitt den enkelte nytt liv med barnerett hos seg. Barneretten hos Gud er en nåderett til bruk - ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet.

Gud var virksom med sitt Ord i din dåp, da døpeordet var innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Derfor har vi nytte av vår dåp, i dag og hver dag. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen “virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.”

Hvorfor tro dette? Fordi det er *Guds frie vilje*, det vil si uten forbehold om gjenytelse. Gud har i dåpen til Jesu død tilregnet oss sin forsoning med verden. Det gjorde han for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Eller sagt med vår barnelærdom. :

“Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte men-neske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.”

Hvorfor høre og lese Guds ord? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor tro at Gud har kjøpt deg med sitt dyrebare blod og gitt deg barnerett hos seg? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor tro Guds nådetilsagn: "Dine synder er forlatt"? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor være nattverd gjest og motta hva Kristus sier han gir? Fordi det er Guds frie vilje. Derfor samles Guds hjord om sin gode hyrde. Han er virksom med sitt ord i vår midte.

Rom 11:5f – Derfor er det også i vår tid blitt en rest igjen, som Gud har valgt ut av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåden ikke vært noen nåde.

Ef 1:7 – I ham har vi forløsningen, som ble vunnet ved hans blod, tilgivelse for syndene. Så stor og rik er hans nåde.

Heb 12:28 – Siden vi altså får et rike som ikke kan rokkes, så la oss være takknemlige og med takk gjøre vår tjeneste slik Gud vil, i ærbødighet og frykt.

NYTTÅRS DAGEN

Prekatekst 2. rekke: Joh 14:13-14 I Jesu Navn

Jesus lover bønnehørelse, men merk vilkåret: *Bønn i Jesu navn!*

Et tidlig eksempel er den menighetsbønn som er nevnt i Apg 4. Den slutter med ordene "*ved din hellige tjener Jesu navn*". (Apg 4:30) I tråd med Jesu befaling avslutter også vi våre bønner "i Jesu navn", eller "ved Jesus Kristus, vår Herre". Hvorfor?

Saken gjelder ikke form og talemåte. Var det tilfelle, ville kirkehusene i vårt land, like fra slottskapellet til den minste annekstkirke, ha vært redusert til religionshistoriske museer og prisgitt overtroen på selvets gud. Hva individer selv føler og mener, alt etter behov, er kilden til den omskiftelige folkemening, nedfelt i det kollektive "vi". Denne kvasireligion påstår å tale sant om "virkeligheten". Den er langt mer mangfoldig og omfattende enn den virkelighet vi sanser.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene ved profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som en arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Apg 2:33f (Peter på Pinsedagen) - Han ble opphøyd til Guds høyre hånd og mottok av Faderen Den Hellige Ånd som var lovt oss og utøste den. Dette er det dere ser og hører. For David før ikke opp til himmelen, men han sier: "Herren sa til min herre: sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som en skammel for dine føtter."

Saken gjelder kirkens gudgitte Kristus–bekjennelse, forutsagt i Det gamle testamente og gitt fra himmelen. “*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*” Vi bekjenner ham som er kongenes Konge og herre-nes Herre, og oss selv som borgere i hans nåderike: Virkeligheten omfatter langt mer enn den som er tilgjengelig for våre sanser og den fornuften begriper. Derfor oppmuntrer Jesus: “*Vend om, for himmelriket er kom-met nær!*”

Gud har talt. Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Ved ham lærer vi å kjenne den levende Gud, lik venn til venn. Han har omsorg for oss i liv og død. Derfor ber vi i Jesu navn i barnlig tillit til ham. Vår barnerett hos Gud er hans fortjeneste.

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Dagens prekentekst er vel valgt på den åttende dag etter minnedagen om Jesu fødsel. Åtte dager gammel ble han omskåret, og dermed gikk han inn under lovens krav, skyldig til å holde hele loven (Gal 5:3). Guds enbårne Sønn gikk inn under Guds lov som menneskenes syndebærer. Den ene for alle. Han påtok seg alle våre plikter hos Gud, inntil døden lydig. På den åttende dagen begynte han sin gjerning som den himmel-ske øversteprest. Og i nåtid frembærer han våre bønner for Faderen.

Det er hans fortjeneste at vi i dåpen til Jesu død har adgang i Jesu navn til vår himmelske Far.

Er bønn i Jesu navn eneste vilkår for bønnehørelse?

Jesus har lært oss å be: “Forlat oss vår skyld, som vi også forlater våre skyld-nere.”

Mt 6:14f – dersom dere tilgir menneskene den urett de gjør mot dere, skal den Far dere har i himmelen, også tilgi dere. Men om dere ikke selv tilgir, skal heller ikke han tilgi det dere har forbrutt.

Det forsonlige sinnelag legger bak seg den urett som er begått. Tilgitt synd er slettet synd. Det er å glemme slik Gud glemmer. Han kaster våre synder i havets dyp (Mi 7:19).

Kol 2:14 - Gjeldsbrevet som gikk oss imot på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset.

Men hvordan kan man være forsonlig lik Gud? Svaret er gitt med troen på Jesus Kristus. Han er troens innhold og kraft. Vi tror på den eneste sanne Gud, som i Jesu Kristi død har forsonet verden med seg selv.

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Rom 1:17 – (evangeliet åpenbarer) Guds rettferdighet av tro til tro. Slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve av tro.

Jak 5:16 – Er rettferdig menneskes bønn er virksom og utretter mye.

Hvem er “de rettferdige” som Gud bønhører?

En illustrasjon er Jesu lignelse om fariseeren og tolleren i templet. Begge ba til Gud - fariseeren med et respektabelt liv, tolleren med mange synder på samvittigheten. Hvem av de to var den rettferdige, den som ble bønhørt?

Tolleren gikk erklært rettferdig hjem. Hvorfor? Årsaken var Guds god-het. Gud forbarmer seg over oss for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn.

Det ord som ligger til grunn for oversettelsen “miskunne deg”, lyder ordrett oversatt “*nådestol deg*”. Det ordet fins ikke på norsk. Tollereens tilflukt var nådestolen, som Kristus er for oss alle (3 Mos 16:14ff). Denne årsak forklarer tollereens frimodighet, tross samvittighetens anklager. Guds nåde for sin godhets skyld var tollereens eneste grunn til frimodighet for åpenbaringsordets hellige Gud.

Rom 3:25 – Ham har Gud stilt synlig frem for at han ved sitt eget blod skulle være et sonoffer – for dem som tror.

1 Joh 3:20f – For selv om hjertet fordømmer oss, er Gud større enn vårt hjerte og vet alt. /.../ dersom vårt hjerte ikke fordømmer oss, har vi frimodighet for Gud.

Jesus *erklærte* tolleren rettferdig. Her merker vi oss den bibelske språk-bruk. Å rettferdiggjøre betyr å *erklære* rettferdig, Hva Gud erklærer rettferdig, **er hva Gud er** – en virkelighet, fullkomment rettferdig.

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet, stilt frem for verden i Jesu Kristi, Guds Sønnns lidende lydighet – inntil døden lydige. Denne rettferdighet var årsaken da Jesus erklærte tolleren rettferdig. Gud erklærte ham rettferdig for sin godhets skyld. Derfor gikk han hjem, erklært rettferdig for Gud.

Jesu løfte om bønhørelse virker den tro som ber i Jesu navn. Derfor trer vi frem for Gud i barnlig tillit til ham som gav oss barneretten i vår dåp.

Heb 4:16 – La oss derfor med frimodighet tre frem for nådens trone.

“Det dere ber om i mitt navn, vil jeg gjøre.”

Hvorfor sier han ikke at det vil “Faderen” gjøre, men at “jeg” skal gjøre det? Her taler Jesus som sann Gud, som med handlende allmakt bønhører oss.

Også *mennesker* kan be for oss. Et eksempel fra bibelhistorien er profeten Elia.

Jak 5:17f - Elia var et menneske under samme kår som vi, og da han bad om at det ikke måtte regne over landet, falt det ikke regn over landet i løpet av tre år og seks måneder. Så bad han på ny, og da gav himmelen regn og jorden bar igjen sin grøde.

Endog *engler* kan be for mennesker. Et eksempel er engelens forbønn for Israels folk i Sakarjas bok:

Sak 1:12 – Herre, Gud Sebaot, hvor lenge vil du dryge før du viser miskunn mot Jerusalem og Judas byer, som du har vært harm på i sytti år?

Det er henvist til dette sted i forsvarsskriftet for Den augsburgske bekjennelse: “Vi medgir at englene ber for oss” (Apol 21:8-10). Og videre:

“Vi medgir også at de hellige i himmelen ber for den universelle kirke i sin allminnelighet, slik de også ba for kirken mens de levde – selv om det ikke finnes noe vitnesbyrd i skriftene /.../

Vi bekrefter bare dette, at Skriften ikke lærer påkallelse av de hellige, eller å be om hjelp fra de hellige”. Og selv om jomfru Maria er verdt den høyeste ære, vil hun likevel ikke bli likestilt med Kristus, men at vi gir akt på hennes eksempel. Det er kun på grunn av Kristi fortjeneste vi mottar syndenes forlatelse. (Samme, 27, 29)

Mt 4:10 – Herren, din Gud skal du tilbe og ham alene skal du tilbe.

Kristus hører også forbønn bedt i Jesu navn. Han er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og derfor kan han innfri sine løfter, når det tjener oss til nytte og gagn. Det er vår barenerett å tre fram i Jesu navn og : *“Min Herre og min Gud”* (Joh 20:28). Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”.

“Vi tror og bekjenner at våre Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er sann Gud og sant menneske. Gud er han av Faderens natur, født før alle tider, og menneske er han av sin mors natur, født i tiden, full-komment Gud og fullkomment menneske.” (Atan 28-30f)

Rom 9:5 –han som er Gud over alle ting, høylovet i all evig-het.

Jesu, Guds Sønnns bønnehørelse herliggjør Faderen.

Evangelisten Matteus slutter Herrens bønn med lovprisningen: “For ditt er riket, makten og æren i evighet. Amen” En katekismeforklaring sier:

Åpenbaringsordets Gud er den treène Gud. Ham skal vi ikke foreskrive tid og måte, eller grensen for vårt liv på jorden, men gjerne slutte våre bønner med lovprisning til Faderen ved Sønnen. Den er Helligåndens evige glede for Faderens kjærlighet i Sønnen.

Amen betyr: Ja, det skal skje!. Jeg skal være viss på at slike bønner er etter vår himmelske Fars vilje, og at han hører dem. Han har selv befalt oss å be slik, og lovet å bønnehøre oss etter sin gode vilje.

Når vi ber i Jesu navn om Guds hjelp, følger vi Jesu eksempel i Getsemane hage og ber slik han har lært oss: *“Skje din vilje”*. Hans egen offerbønn er vår. I Jesu navn frembærer vi våre legemer som takkoffer til Gud, og som våpen for Guds gode vilje. Vi bekjenner til Gud Faders ære at “Jesus Kristus er HERREN”. (Fil 2:11)

Vi trer fram den eneste sanne Gud - en forsonet Gud. Vi trer frem og bruker barneretten gitt i vår dåp. Vår frimodighet er nåde-stolen Kristus Jesus. Han er vår virkelige hellighet og rettferdighet hos Gud. Med bønn i Jesu navn ærer vi Faderen ved Sønnen i Helligåndens glede.

Fil 4:6f – la alt som ligger dere på hjertet, komme frem for Gud i påkallelse og bønn med takk. Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.

SØNDAG ETTER NYTTÅRS DAG:

Prekentekest 2. rekke: Joh 1:29-34

Dåpen i Den Hellige Ånd

I dagens epistel-tekst ble dåpen kalt en dåp til Kristi død. Også Døperen Johannes henviste til Kristi død da han sa:

“Se, Guds Lam, som borttar verdens synder”

Denne oppfordring har adresse også til oss, men hva betyr den? Ordene forut for oppfordringen belyser meningen: *“Loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus.”* (Joh 1:17) Gud gav sin lov av to grunner: Dels for å avsløre oss som overtridere for Gud, dels for å vitne om Kristus.

Med Loven menes her de fem Mosebøkene. Lenger frem i kapitlet står det om Filip at han ga Natanael følgende beskjed: *“Vi har funnet ham som Moses har skrevet om i Loven.”* (Joh 1:45)

Senere underviste apostelen Paulus om rettferdiggjørelsen ved tro, og ikke ved gjerninger. Hva var begrunnelsen?. Den er å finne i Loven, det vil si Mose-bøkene. Der står det om det lam som hver husstand blant israelittene skulle spise før utvandringen fra Egypt.

Lammet skulle være et lyteløst, årsgammelt lam av hankjønn. Lammets blod skulle de stryke på dørstolpene og dørbjelken. Hvor morderengelen så blodet, gikk han forbi. (2 Mos 12:3ff) Det var en velkjent historie for Døperens tilhørere. Han kunne peke på Jesus og si: *“Se, Guds Lam!”* Det vil si: Se ham som kan gjøre hva intet påskelam kan gjøre – å ta bort verdens synder!

Døperens ord minner oss også om Jesaja-profetien:

Jes 53:7 – Han ble mishandlet, men bar det ydmykt; han åpnet ikke sin munn, lik sauene som tier når den klippes.

Guds Lam borttar verdens synder

Hva menes her med “verden”? Alle mennesker som har levd, som nå lever og som etter oss kommer til å leve så lenge verden består. Så kan du prøve deg selv: Også jeg tilhører verden. Altså har han som døde for Adams ætt under syndefallets kår, også tatt bort mine synder. Gud er for alle en forsonet Gud, og Guds forsoning er gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Det ord som her er oversatt med “borttar”, betyr også å bære og forlate. Brodermorderen Kain sa: *“Min straff er så stor at jeg kan ikke bære den,”* det vil si; større enn at den kan bli meg forlatt. Det Guds Lam som borttar verdens synder, forlater verdens synder. Blir ikke våre overtredelser tilregnet deg, da er de tatt bort og forlatt.

2 Kor 5:19-21 – Det var Gud som i Kristus Jesus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne, la dere forsones med Gud. Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Dette har Gud stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. Han er den virkelighet som Gud tilregner troen, kun av nåde. Hva vi er ved troen på ham - hellige og rettferdige for Gud, det skal vi en gang bli, fullt og helt.

Vi som er døpt til Jesu Kristi død, har Guds løfte om salighet for hver den som tror. Den frafalne må da vite: Hvordan kommer jeg til *denne* tro – Guds tro? Og den som tror, må vite: Hvordan blir jeg bevart i denne tro – Guds tro?

Rom 10:14, 17 – Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre, om ingen forkynner? /.../ Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

Hvorfor må vi høre ham – og ingen annen? Johannes Døperen forkynte Kristus av kun en eneste grunn:

“Etter meg kommer en som /.../ var til før meg.”

Jesus var etter sin menneskenatur født av jomfru Maria seks uker etter Johannes. Her vitner om Jesus at han er sann Gud, født av Faderen fra evighet.

Ord 8:25-30 – Før fjellene ble satt på sin plass, før alle haugene ble jeg født, før Herren skapte jord og mark og den første mold på jorden. Jeg var der da han reiste himmelen, og spente hvelvingen over dypet, da han samlet skyene der oppe og lot havdypets kilder strømme sterkt. Da han satte en grense for havet, så vannet stan-set der han bød, og han la jordens grunn-voll, da var jeg bygnings-mann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.

“- for at han skal bli åpenbart for Israel, er jeg kommet og døper med vann.”

Dåpen er omtalt mange steder i Nytestamentet. I Johannes-evangeliet fortelles det at både Johannes-disiplene og Jesu disipler døpte. Her sier Johannes at dåpen tjener til å åpenbare hvem Kristus er og gjør. Hvordan er dette å forstå?

Vi er i åndelig mening blinde i troens saker. Gud må ved sitt ord kalle oss ved evangeliet og opplyse vår forstand til å se det Guds Lam som har båret verdens synder. I dåpen har Gud opprettet en god samvittighets pakt med oss. Alles skyld ble lagt på det Guds Lam som borttar verdens synder. Dette gjorde Gud da han forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. En illustrasjon gir Ananias, da Paulus hadde møtt den oppstandne Jesus utenfor Damaskus. Ananias sa:

Apg 22:16 – Kom og la deg døpe og få dine synder vasket bort, i det du påkaller hans navn.

Paulus forstod da at Gud er en forsonet Gud, og at forsoningen ble gitt ham til del i dåpen til Jesu død. I dåpen ble han ikledd den rettferdighet som Kristus er. Senere skrev han:

Ef 5:26 – (Kristus) har rensset kirken i vannets bad ved ordet.

Deretter forkynner Johannes den lære som vi kaller treenighetslæren. Den kjente man til i den gamle pakt, men uklart, liksom på langt hold. Den ble etter hvert tydeligere og åpenbart da Johannes døypte Jesus i elven Jordan.

Den trinitariske gudsåpenbaring

“Jeg så Ånden komme ned fra himmelen som en due, og den ble over ham.” Jeg visste heller ikke hvem han var, men han som sendte meg for å døpe med vann, sa til meg: “Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døyper med Den Hellige Ånd”.

Under Jesu dåp lød Faderens røst fra himmelen. Sønnen stod i vannet, og Ånden viste seg i en dues skikkelse over ham. Jesu dåp var virkelig en dåp i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Døpeordene “i Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn” gjør vannet til en dåp. Men uten døpeordene er vannet bare vann. Enten dåpen skjer ved neddykking eller overøsing, handler den treene Gud i vannet. Den som døpes, får del i Guds forsoning med verden, fullbragt i Kristus Jesus. Han er det Guds Lam som har båret verdens synder. Med ham atil gave, gis det nye livet under Jesu Kristi herredømme. Sagt med vår barnelærdom, henvikten med dåpen er denne:

“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...”

Den Hellige Ånd virker troen, når og hvor han vil, men alltid med Kristi ord, virksom med nådemidlene. De skal døpte lære å bruke i tillit til Guds ord og løfte.

Apostelen Filip sa til etiopieren som ville bli døpt. “Om du tror av hele ditt hjerte.” Etiopieren svarte: “Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn.” (Apg 8:37)

Når et spedbarn blir båret til dåpen, spør presten først foreldrene og fadderne: “Vil dere at dette barn skal døpes i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og oppdras i den kristne forsakelse og tro?” Den som bærer barnet svarer med tydelig stemme: “Ja.”

Dåpen skjenker troen. I dåpen er Den Hellige Ånd livgiveren og nyskaperen, virksom til stede med døpeordene innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Fra dåpen kom vi med Guds løfte, at den som tror på den korsfestede og oppstandne Kristus, skal bli salig. I den forsamlede menighet hører vi Guds ord, hører lov og evangelium, og til nistemat på veien mottar vi alterets sakrament. Vi er ikke ferdige kristne, men undervies til Guds fullendte rike i den kommende verden.

ÅPENBARINGSTIDEN

ÅPENBARINGSDAGEN

Prekentekest 2. rekke: Joh 8:12

Kristus verdens lys

Denne dag i kirkeåret ble opprinnelig kalt Epifania. Navnet betyr "åpenbaring". Søndagene i åpenbaringstiden handler om hendelser da Jesu åpenbarte sin persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person. Denne gudskunnskap ligger åpent i dagen for alle som vil lære Gud å kjenne. Derfor samles vi til Guds tjeneste. Den oppstandne Jesus er i vår midte, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte.

2 Kor 4:3f. 6: Er vårt evangelium skjult, så er det for dem som går fortapt, det er skjult. For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler frem fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde. /.../ Gud, som sa: "Det bli lys i mørket", han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnska-pen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal lyse frem.

"JEG ER verdens lys."

Det er særlig Johannes-skriftene som har slike JEG ER-utsagn. De vitner om Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person. Uten denne kjennskap, er vi henvist til gjetninger om en virkelighet bortenfor den vi sanser, og bortenfor tankens muligheter. Gjetningene vitner om menneskers lengsel etter et håp bortenfor død og grav.

De fire evangelistene dokumenterer hver for seg Jesus-historien. Hans persons ble forutsagt i Det gamle testamente og til sist stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag,.

Kristentroens begrunnelse er den samme for oss som for de første kristne: Bevitnede kjensgjerninger. Derfor kunne apostelen Paulus skrive til sin venn, den unge presten Timoteus: "Jeg vet hvem jeg tror på" (1 Tim 1:12) Kristen tro er viten – en viten om Guds tro, den evangeliet åpenbarer, uvhengig av oss.

1 Tim 1:8-12 – Skam deg da ikke over vitnesbyrdet om vår Herre! /.../ Han har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde.

*Det er den nåde som er gitt oss i Kristus Jesus fra evighet av, og som nå er blitt åpenbart da vår frelser, Kristus Jesus, kom til jord. Han har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet frem i lyset ved evangeliet, det jeg er satt til herold, apostel og lærer for. Derfor lider jeg, men jeg skammer meg ikke, for **jeg vet** hvem jeg tror på.*

Kristentroen beror på den viten som åpenbaringsordets Gud har gitt ved den han utsendte, Jesus Kristus. Hensikten er denne:

Joh 17:3 – det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.

Denne gudskunnskap begrunner menighetens sendelse også her hos oss. Kilden er Gud og menneske forenet i Jesu person, virksom med sitt ord i vår midte. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud født av Faderen fra evighet og tillike sant menneske født av jomfru Maria, han er min Herre.” (Lille kat, forkl 2 trosart)

“Han er min Herre”. All kristendoms-kunnskap dreier seg om denne bekjennelse: han er *min* Herre. Kilden til denne bekjennelse er Jesu undervisning i Det gamle testamente. Han er den lovede Messias som forener Gud og menneske i sin person. Men uten denne forening, var han et menneske lik oss andre – en som selv trengte det “det Guds Lam, som borttar verdens synder” (Joh 1:29).

Et sentralt skriftebevis må ha vært teksten om Moses i møte med Herrens engel, han som viste seg for Moses i en brennende busk, men uten å brenne opp. Engelen ga seg til kjenne med gudsnavnet **JEG ER**, sann Gud, omgitt av flammens lys. Engelen var Abrahams, Isaks og Jakobs Gud (2 Mos 3:2f, 14), han som skulle føre sitt folk ut av trelldommen i Egypt.

Engelen i den brennende busken var Kristus, som nå fører Guds folk. Han til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt allmaktsord, tilsier Guds nåde og fred, frelser i dåpen til Jesu død og gjør underet i messen - samfunn med Guds Golgata-offer, Kristi legeme og blod, og lar oss motta med munnen himmelske gaver i jordiske skikkelser.

1 Kor 10:2-4, 16f – Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet, og de spiste alle av den samme åndelige mat, og drakk alle av den samme åndelige drikk. De drakk av nemlig av den åndelig klippe som fulgte dem, og klippen var Kristus. /.../ Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobib.)

Sentralt i denne sammenheng er ordet “*herlighet*” – eller lysglans. Ordet minner om profeten Jesaja, da han var i templet. Han så serafene tilbe Gud Sebaot, og opplevde seg forlatt – en mann med urene lepper i møte med den tre ganger HELLIGE Gud. Forferdet måtte han erkjenne: “*mine øyne har sett Kongen, Herren, Gud Sebaot*”. (Jes 6)

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt med sitt mektige ord.

Han er Åpenbaringsbokens trøstemotiv, gitt den kjempende kirke i denne verden. Jesus lot Johannes få se paktskisten i det himmelske tempel. Den paktskiste som en gang stod i det jordiske tabernakel, var det seierstegn som filistrene røvet. Men paktskisten er sett i det himmelske tempel. Johannes fikk se tegnet på Guds evige nådepakt, og den seier som allerede er vunnet “i kraft av Lammets blod”. Paktskisten er Kristus selv. Dette trøstemotiv er

bokstavelig talt Åpenbarings-bokens midtpunkt og den kjempende kirkes trøst i alle trengsler. (Åp 11:9, 12:11f)

Kristi etterfølgere har livets lys

“Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.”

Jesus har utlagt Jesaja-teksten som et skyggebilde av den gjerning som hans egen gjerning fikk – å forherde folket med sin forkynnelse. (Joh 12:34-43) Folket ville ikke tro at Jesus var Guds lovede Messias, tross de mange undere han gjorde. De så og så ikke. De hørte og hørte ikke. Jesu formanende oppmuntring har adresse også til oss:

Joh 12:35 – Dere må vandre i lyset mens dere ennå har lyset, så ikke mørket faller over dere. Den som vandrer i mørke, vet ikke hvor han går hen.

Hva menes her med “mørke”? Mørket er her motsetningen til “livets lys” – Guds selvhengivende kjærlighet til sitt verk, åpenbart for menneskene i den enbårne Sønnens lidende lydighet. Billedbruken lys og mørke stadfester motsetningen mellom to virkeligheter: På den ene side Guds frelsende nærvær i Jesu lidende lydighet, på den annen side den gudfiendtlige verden, bortvendt fra den levende Gud.

Joh 1:5, 3:19 – lyset skinner i mørket, men mørket tok ikke imot det. /.../ Menneskene elsket mørket høyere enn lyset.

Jesu undere eller tegn vitnet om hans underfulle hemmelighet, foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

“- Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen, han som alt er skapt ved, som for oss mennesker, og for vår frelses skyld steg ned fra himmelen” (Nikenske bekjenn.)

Gud reagerer mot et skaperverk okkupert av Guds fiendemakter synd, død og djevel. Guds reaksjon er hans nidkjærhet for sitt verk under syndefallets kår. Det sterkeste uttrykk “Jesus Kristus og ham korsfestet” (1 Kor 2:2). På den ene side “ild og svovel”, på den annen side den selvhengivende kjærlighet som overgår all forstand: “Så har Gud elsket verden” (Joh 3:16).

Billedbruken “ild og svovel” beskriver ikke helvetet, slik mange forestiller seg. Uttrykket “ild og svovel” beskriver Guds nidkjære handlemåte mot fiendemaktene synd, død og djevel. Vi har med den levende Gud å gjøre i en virkelighet som omfatter langt mer enn den vi sanser. Fra ham mottar vi enten evig liv og glede, eller evig død og straff under Guds vrede. Guds vrede rammer fiendemaktene død og synd og djevel. De ødelegger Guds skaperverk og den kultur som gjør livet verdt å leve. Den gudskunnskap som er gitt ved Kristus Jesus, er kunnskapen om kjærlighetens Gud, nidkær mot sine fiendemakter..

Overraskende er ikke gjengjeldelsen. Overraskende er Guds nåde mot syndere. For sin godhets skyld har han forsonet verden med seg selv i Jesus Kristus, stadfestet med Kristi oppstandelse fra død tredje dag. Derfor fins ikke syndenes forlatelse andre steder enn i Guds kirke på jorden. Kjennskapet til Guds nidkjærhet for sitt verk, lar oss gripe Guds nåde i barnlig tillit og tro. “Vend om, for Guds rike er kommet nær!”

Oppsiktsvekkende er Jesu ord: *Jeg er verdens lys*. Han er Guds legemes tempel i egen person. Det var hva Sakarias oppfattet, da han profeterte om sin sønn Johannes:

Luk 1:76-79 – Du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå foran Herren og rydde vei for ham og lære hans folk frelsen å kjenne, at deres synder blir tilgitt, for vår Gud er rik på miskunn. Slik skal lyset fra det høye gjeste oss som en soloppgang og skinne for dem som bor i mørke og dødens skygge, og lede våre skritt inn på fredens vei.

Jesus er Guds soloppgang fra det høye og Guds fred med oss alle. Med sitt ord leder han våre skritt inn på fredens vei. *“Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys.”*

Vismennenes eksempel

De vise menn fra Østerland levde i hedenskapets mørke,. De kjente ikke åpenbaringsordets levende Gud. Men siden jødenes eksil i Babylon, var tradisjonen om Messias-kongen kjent for dem, og de gransket skriftene og tydet stjernene. Når kom han og hvor var han å finne? De søkte den nyfødte jødekonen, født i Betlehem. Vismennene lignet dem Paulus beskriver i Efeserbrevet:

Ef 5:8 – Dere var forut mørke, men nå er dere lys i Herren.

Paulus var kalt til å være Guds redskap blant hedningfolkene, for at de skulle vende om fra mørke til lys (Apg 26:18). Vismennene gransket Guds ord og fikk opplyst forstand.

4 Mos 24:17 – En stjerne skal oppgå av Jakob og en spire komme av Israel.

Beretningen om vismennene lærer oss det nødvendige. Gud gir gudskunnskap til frelse gjennom ytre midler. Sann kristendom har en jordisk side, den vi kaller “nådemidler”. De skal døpte lære å bruke.

Derfor sier Jesus like etter vår tekst: *“Også Faderen, som vitner, vitner om meg”*. Hvordan vitner Faderen? Han vitner gjennom Moses og Profetene, sier Jesus. *“Det er de som vitner om meg”*. (Joh 5:39).

Jesu disipler følger vismennenes eksempel. De er bibellesere med Jesus Kristus som veileder og lærer, og mottar gudskunnskap. De lærer den eneste sanne Guds å kjenne og ha evig liv i ham.

Rom 3:21-24 – nå er Guds rettferdighet åpenbart uten loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Krisus, til alle som tror. Her er det ingen forskjell, for alle har syndet og har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

De kjenner Gud i hans trofaste kjærlighet. De kjenner ham gjennom den rettferdighet som evangeliet åpenbarer – syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet - og ikke av noen annen grunn. Denne gudskunnskap gjennomstråler Guds kirkeorden:

I dåpen blir Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. I Herrens Nattverd gir han virkelig samfunn med sitt ofrede legeme og blod, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Vi mottar samfunn med “livets lys”.

Ingen trenger å vandre i mørke. Dette underfulle samfunn blir i Åpenbaringstiden markert i nattverdlovprisningen:

“- for han viste seg for verden i vår dødelige menneskenatur, og med sin udødelige guddomsnatur har han beseiret syndens og dødens og djevelens makt...”

Men dødelig var han etter sin menneskenatur. Dødelig måtte han være for å oppfylle Guds lov, og Gud forsone verden med seg selv i Kristi død. Gjennom sin udødelige guddomsnatur reiser han oss opp fra døden i våre synder og gir nytt liv. Av nåde er vi frelst.

Under Herrens Nattverd hører vi Kristi tydningsord om gaven han lar rekke frem. *“Dette er mitt legeme...”* Forenet med Kristi guddomsnatur har vi i dette måltid samfunn med Kristus, vårt levende håp.

Den oppstandne Kristus er verdig all ære og tilbedelse - lik Moses foran den brennende busken, lik vismennene foran Jesus-barnet i krybben, og lik Guds engleskarer som tilber ham med lengsel etter å se inn i den underfulle hemmelighet – guddom og manndom forenet i Jesu person. (1 Pet 1:12).

*Gud og mann, for alle givet,
Vil for alle være livet,
Alle byder han seg hel,
Vil med seg oss fast forene,
Han er vinstokk, vi er grene,
Vi har alle i ham del.*

*Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret,
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære,
Som går udeltg inn til deg.*

1 Joh 1:5-7 – Dette er det budskap vi har hørt av ham og forkyn-ner dere: Gud er lys. I ham finnes ikke mørke. Sier vi at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da ha vi samfunn med hverandre, og Jesu hans Sønnns blod, renser oss for all synd.

FØRSTE S. E. ÅPENBARINGS DAG:

Prekente kt: Joh 7:14-18

Guds tempel

Teksten lar oss møte Jesus på tempelplassen. Her underviste han i Skriftene – i Moses og Profetene.

Hendelsen fant sted under løvhyttefesten. Den ble feiret en ukes tid om høsten til minne om israelittenes 40-årige vandring i ødemarken da de bodde i løvhytter. Løvhyttefesten var – ved siden av påske og pinse, en av årets tre store høytider. Folk valfartet til Jerusalem. På tempelplassen ble mange tilhørere til Jesu undervisning. De undret seg.

“Hvor har han sin lærdom fra...?”

I Israel fantes mange skoler. Der fikk gutter lære å lese på hebraisk fra femårsalderen av. Tekstene var de fem Mosebøkene, senere også tekster fra Profetene og andre av de hellige Skriftene. En trettenåring skulle kunne holde Moselovens forskrifter. Gutter som ble satt til å lære andre, fortsatte ved andre skoler. Paulus til eksempel hadde sittet ved Gamaliels føtter og blitt opplært hos ham. Det hadde ikke Jesus.

Allerede den tolv år gamle Jesus fikk følge foreldrene til løvhyttefesten i Jerusalem. I tråd med denne sedvane var Jesus å finne på tempelplassen, hvor han underviste i Skriftene. Mange tilhørere hadde omfattende bibelkunnskap. Men Jesus var jo ingen “rabbi” – ingen lærer i Skrif-

tene! Hvor hadde han sin lærdom fra? Hvordan kunne han forstå Skriftene? Jesus svarte:

“Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg.”

Han svarte med guddommelig autoritet og kompetanse. De skriftlærde talte hva andre hadde lært dem. Men Jesus sa: *“Sannelig, sannelig – amen, amen, sier jeg dere”* (Joh 8:51). Han talte som Guds enbårne Sønn med guddommelig myndighet, og ikke som de skriftlærde. Jesus talte som Faderens delegat, utsendt og lært av ham. Virkningen var det fiendskap som endte med Jesu død på korset.

Joh 8:26, 40 – Hva jeg har hørt av ham, taler jeg til verden. /.../ Nå forsøker dere å drepe meg, et menneske som har sagt dere den sannhet jeg har hørt av Gud.

I avskjedstalen til de tolv bekreftet Jesus profetordet i en av Tjener-sangene i Jesaja-boken:

Jes 50:4-6 – Herren min Gud har gitt meg en disippels tunge, så jeg med mine ord kan styrke den trette. Hver morgen vekker han mitt øre, så jeg kan høre på disiplers vis. Herren min Gud har åpnet mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake. Min rygg bød jeg frem til dem som slo.

Joh 15:15 – Jeg har kunngjort for dere alt hva jeg har hørt av min Far.

Vi merker oss Jesu begrunnelse. Den var ikke fornuftige argumenter eller opplevelsesmystikk. Jesus fremstår som den enbårne Sønnen, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.

Joh 8:58 – JEG ER før Abraham ble til.

Mik 5:1 – Han har sitt opphav i fordums tid.

Ord 8:22f, 27, 30f – Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen, før jorden ble til. /.../ Jeg var der da han reiste himmelen og spente hvelvingen over dypet. /.../ da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekete for hans ansikt. Jeg lekete på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneske-barna.

Heb 7:3 (om Melkisedek) – I navnet Melkisedet ligger for det første at han er rettferdighetens konge, og dernest at han er konge av Salem, det vil si fredens konge. Hans dager har ingen begynnelse og hans liv har ikke slutt. Slik er han et bilde på Guds Sønn, han er og blir prest for alltid.

Som menneske vokste barnet Jesus i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker, forteller Lukas (Luk 2:52).

En innvending den gang sa at Jesus enda ikke var fylt femti år. Først da ble man regnet for voksen. Innvendingen gjaldt hans menneskenatur. Det er den det siktes til når vi sier “Herrens år”...

Hva så med Jesu vekst i visdom? Som menneske gjorde også Jesus sine erfaringer. Men som sann Gud var han allvitende – unntatt i en sak: Han

visste ikke dag og time da Guds rike kommer med den nyskapede jord. Denne sammenheng er den hemmelighet som Gud Faderen holder skjult for mennesker, engler og sin enbårne Sønn.

Vi er henvist til Guds ord, virksomt i de handlinger som den opp-standne Kristus innstiftet og befalte. Lik Jesu undergjæringer den gang, er vi henvist til hans ord, virksom til stede med Guds evangelium og sakramentene i prekenembetets gjærning: Dåpen, syndsforlatelsen og Herrens Natt-verd. Disse nådemidler stadfester Guds vinesbyrd om Jesu person og verk: Sann Gud og sant menneske, vår Herre og verdens Frelser.

Gud Faderen har gitt ham Gud Helligånden uten mål. Også som menneske er han gitt alle Åndens gaver. Derfor heter han Kristus – *Den Salvede*, salvet med gledens olje mer enn hans medbrødre (Sal 45:8). Denne forening lar oss istemme apostelens ord:

Kol 2:3 – i ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede.

Apostelen advarer mot en omfattende viten, begrunnet i tanker, vilje og følelse. Han viser til en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Jesu oppstandelse. Gjennom ham lærer vi å kjenne den levende Gud Fader, Sønn og Helligånd. Vår kilde er Guds utsendte, Kristus Jesus. Andre kilder leder vill.

“Min lære er ikke min, men hans som har sendt”

Ordene omfatter Jesu person og hans virke som Læreren i Guds kirke på jorden. Gud Faderens lære har nan overgitt til kirken på jorden. Alle visdommens og kunnskapens skatter er skult i ham, men ikke alt er sagt. Gudskunnskapen er gitt kirken stykkevis. Vi har ved Jesus Kristus mottatt basiskunnskap om Gud, verden og mennesket. Avgjørende for vår tro er kunnskapen om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus: *“SÅ har Gud elsket verden.*

En prest eller predikant er ikke satt til å komme med sitt eget, men formidle Jesu lærergjærning. Det er døptes nåderett hos Gud å bli opplært i de handlinger som Kristus innstiftet. Den Hellige Ånd virker med Kristi ord troen på ham, så vi med Guds tro til oss bekjenner ham og følger hans eksempel i gode gjæringer med Guds ord for øye. Da forventer man ikke annet enn troskap av de menn som er funnet skikket til å forvalte Gud Ord og sakrament i den forsamlede menighet. Deres gjærning avbilder Kristi omsorg for sin kirkebrud. Denne omsorg omfatter Guds gode skapervilje, skapede mennesket i sitt bilde, som mannkjønn og kvinnekjønn, innbyrdes likeverdige og Gud underordnet (Ef 5). Likhetsideer avbilder Kristus og kirken i et lesbisk parforhold i et selvbestemt gudsforhold.

En forvalter i prekenembetets gjærning forvalter dåpen med Guds dypeord over vannet og lærer døyte å holde Guds befalinger. Han forvalter på Guds vegne syndsforlatelsen i det private skriftemål. Han forvalter Herrens Nattverd i den sakramentale handling - fremsier Kristi ord over

fremsatt brød og vin, og deler ut alterets sakrament. Og når tjenestetiden er slutt, skal han kunne si: "Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg".

Hva vil det si å gjøre Guds vilje?

Den som vil gjøre hans vilje som har sendt meg, skal kjenne om læren er av Gud

Den som gjør Guds vilje, gjør som Peter, Jakob og Johannes fikk beskjed om på Forklaringsberget: "*Dette er min elskede Sønn. **Hør ham!***"

Gud vil at alle mennesker skal bli frelst ved kunnskapen fra ham. Da må vi høre den preken som kommer i kraft av Kristi ord.

Virkningen er den barnlige tillit til Guds løfte gitt i vår dåp. Virkningen viser seg i livets vitnesbyrd, ved troen ikledd Guds rettferdighet. Jesu tempelplass er nå den forsamlede menighet. Virksom til stede med Den Hellige Ånd, kaller han og opplyser vår forstand med evangeliet, og skaper ny vilje, lyst og kraft til å tjene ham.

ANDRE S. E. ÅPENBARINGS DAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 4:5-26

Visdomsbrønnen

Teksten handler om Jesu samtale med en samaritansk kvinne. Den foregikk ved Sykars brønn, også kalt Jakobs brønn. Litt bibelkunnskap gjør samtalen begripelig.

I år 722 f Kr erobret assyrerne Israel. De ti stammene ble bortført til Babylon, men en del ble tilbake og smeltet sammen med hedenske innflyttere. Deres hovedstad ble byen Samaria, og folket kalt samaritanere. De beholdt Moseloven og bygde sin helligom på fjellet Garri-sim, hvor i forfedrene hadde tilbudt sine guder.

Med sitt tempel på Garrisim og med sin lære skilt samaritanerne seg ut fra jødene. De anerkjente kun Mosebøkene som hellig Skrift, men nok til at også de ventet den kommende Kristus. Det samme håp hadde kvinnen ved Sykars brønn. Jesus passerte brønnen underveis til Jerusalem. Brønnen var en av flere brønner som patriarken Jakob fikk bygd. Brønnen lå ca 1 km fra byen Sykar, så mye tid gikk med til vassbæring.

Vi merker oss at Jesus ikke delte fiendskapen mellom jøder og samaritanere. Han som ikke foraktet "tollere og syndere", foraktet heller ikke samaritanerne. Han samtalte med den samaritanske kvinnen og påpekte feil i læren.

Jesus hvilte ved brønnen mens disiplene var inne i Sykar for å skaffe mat. Da kom kvinnen for å hente vann. Jesus ba om å få vann å drikke. Tenk, en jøde spurte henne om vann å drikke! Jøder og samaritanere unngikk å ha noe med hverandre å gjøre. Forbaset spurte kvinnen:

"Hvordan kan du som er jøde, be meg - en samaritansk kvinne, om å få drikke?"

Jesus var jøde. Det hadde hun rett i. Men Jesu svar røper at han var noe mer. Han talte til henne som Guds Sønn etter sin guddomsnatur.

*"Kjente du **Guds gave**, og visste du hvem det er som ber deg om drikke, da hadde du bedt ham, og han hadde gitt deg levende vann."*

"Guds gave"

Ef 2:8 – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv. Guds gave er det.

Med uttrykket "Guds gave" avviser Jesus den falske åndelighet hos både jøder og samaritanere. Denne åndelighet tror på menneskets evne til å overskue "virkeligheten" og frelse seg selv, eller i det minste medvirke til frelsen. Et veiskille er forskjellen mellom lovpakt og løftes-pakt.

Til den ene side går de som også forkynner Guds fullbrakte forsoning med verden i Kristi død, men med *forbehold* om overgivelse og fornyelse. Apostelen forklarer dette forbehold med det jordiske Jeru-salem i treldom med sine barn. (Gal 4:25f)

Til den andre siden går Guds kirke i Guds løftespakt uten forbehold. Guds fullbrakte frelsesverk gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16) Her blir den kristnes liv forstått "ovenfra", fra det Jerusalem som er "der oppe". Fornyselsen skjer ved den rettferdighet som Gud åpenbarer ved evangeliet uten gjerninger – av tro til tro. Fornyselsen skjer her på grunn av frifinnelsen. Den har funnet sted i Kristi død uten vår fornyelse eller helliggjørelse. Veiskillet reiser det aktuelle spørsmål: Hvor skal man tilbe - Garrisim eller Jerusalem?

Jesus ga svar: Den tid kommer da man ikke lenger er bundet til et geografisk sted, men tilber Gud i Ånd og sannhet. Han varslet Guds kirke i Guds løftespakt, grunnet på Guds forsoning med alle i Jesu Kristi død.

Denne frelse for alle blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. Døpt i den treene Guds navn, fikk vi det nye livet med barnerett hos den levende Gud. Vi fikk fri adgang til Gud i Jesu navn og rett til å øse av frelsens kilder.

Jes 12:3 – Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder.

Ef 3:12 – i (Kristus Jesus) har vi frimodighet, og i troen på ham kan vi komme frem for Gud med tillit.

Åp 22:17 – Den som tørster skal komme, og den som vil, skal få livets vann gratis.

Menneskets grunnproblem – den falske åndelighet

“- du har ikke noe å dra opp vann med, og brønnen er dyp.”

Jakobs brønn fins enda, 32 m dyp. I samaritansk språkbruk hadde Ordet "brønn" dobbel bunn. Brønn kan også bety *visdomskilde*. Fra den kunne man øse visdom med oppøvd vilje og forstand, lærte de. Samme overtro er utbredt i nåtid.

Nå avslører Jesus at *han* er visdomskilden, uavhengig av vilje og forstand: Samtalen som fulgte handler om ham som er visdomskilden.

“Den som drikker av det vann jeg vil gi ham, skal aldri mer tørste. Det vann jeg skal gi ham, skal bli en kilde i ham med vann som veller frem og gir evig liv.”

Da svarte kvinnen: *“Gi meg dette vann!”* Da retter Jesus lovens brodd mot henne. Han avslørte hennes egenrettferdighet. Dette angår oss. Ingenting har vært så ødeleggende for kirken som påklistret åndelighet. Den forkynner gjerne Kristi gjerning for oss, men tilslører vår onde menneskenatur, og fortier hensikten med frelsen gitt i vår dåp. Vi er kalt til å øve troen med Kristus som eksempel. Vi fikk barnekår hos Gud for å øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Ingen kan

øve kristentroen uten å forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen. Hvis ikke, lever man som om syndenes forlatelse er syndenes tillatelse. Med stor konsekvens ble skriftestolen fjernet fra det evangelisk-lutherske kirkerom.

Mt 9:13 – Gå og lær hva det betyr: Det er barmhjertighet jeg vil ha, og ikke offer. Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere. (Jf Hos 6:6, Mi 6:8.)

Mt 15:8 - Dette folk ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg.”

Mt 23:23f – Dere hyklere! Dere gir tiende av mynte, og anis og karve, men bryr dere ikke om det som veier mer i loven: rettferdig-het, barmhjertighet og troskap. Dette skulle gjøres og ikke for-sømmes. Blinde veiledere avsiler myggen, men sluker kamelen!

Jesus avslørte kvinnen. Hun levde i strid med det Guds bud som verner om ekteskapets hellighet og ukrenkelighet: “Du skal ikke drive hor.” Uten syndserkjennelse, øser man av sprukne brønner. Mange forklarer sin vantro med erfaringer gjort i møte med fariseisk ånde-lighet. Det er å møte seg selv i døren.

Jesus har lært oss bønnen “forlat oss vår skyld” osv. Bønnen forutsetter den selverkjennelse som Guds gode skapervilje virker, gjort tydelig for oss i Guds ti bud. Rett selverkjennelse for Gud driver til Kristus Jesus. Han er lovens oppfyller og syndsforlatelsens årsak, gitt til salighet for hver den som tror uten lovgjerninger.

1 Joh 1:8f – Sier vi at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss. Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett.

“JEG ER”

Teksten slutter med Jesu ord: JEG ER – gudsnavnet åpenbart for Moses i en brennende tornebusk. Ved å kalle seg selv med Guds Navn, åpenbarer Jesus sin persons hemmelighet. Eller sagt med vår barne-lærdom: Sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet.

Hans undergjerninger vitner om ham: Ett med Faderen og Helligånden, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Guds eviggyldige vitnesbryrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag “etter Skriftene”. “JEG ER” visdomsbrønnen som aldri går tom.

1 Kor 1:19, 21, 23, 24 – For det står skrevet: Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de klokes dårskap. /../ For da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror, ved den dårskap vi forkynner /../ en korsfestet Kristus /../ Guds kraft og Guds visdom.

Hensikten med Guds visdom til oss ble åpenbart allerede med engelens budskap fra himmelen i den natt Jesus ble født:

Lk 2:10, 14 - Jeg kommer til dere med bud om en stor glede for alt folket. /.../ Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden, Guds velbehag til mennesker. (E Sv Kyrkobib)

1 Joh 1:4 - for at vår glede skal være fullkommen”

Guds evangelium åpenbarer Guds visdom for oss - en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi lidende lydighet. Under dåpen hører vi Guds visdom bli gitt den enkelte til del med løfte om salighet for hver den som tror. I det private skriftemål blir Guds visdom stadfestet med Guds nådetilsagn: “Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn”. Under Herrens Nattverd er det Guds visdom vi hører og mottar: samfunn med Guds Golgata-offer mottatt i jordiske skikkelser:.

Vi hører Guds visdom, den korsfestede og oppstandne Kristus, virksom med sitt allmaktsord midt iblant oss. Og den Gud gir nåde til å anvende Guds visdom på seg selv, øser visdom av frelsens kilde til syndenes forlatelse og evig liv.

Takk, Herre, for ditt gjestebud;
Det viser verdens visdom ut!
Til Lammets bryllup går vår gang
I barnlig fryd med Lammets sang,

TREDJE S. E. ÅPENBARINGS DAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 4:27-47

Synd og nåde

Også teksten forrige søndag handlet om den samaritanske kvinnen, hun som gjerne ville drikke vann fra den kilde som gir evig liv. Da viste Jesus at hun først måtte ta et oppgjør med sitt liv i åpenbare synder.

Et lignende eksempel i Nytestamentet er **magikeren Simon**, samaritaneren som i folks øyne var “Guds store kraft”. (Apg 8:10) Han lot som om han trodde hva apostelen Filip forkynte, lot seg døpe, men med den baktanke å øke sin formue og styrke sin maktposisjon. Da holdt Peter følgende straffepreken:

Apg 8:21f – Du har ingen lodd eller del i dette, for ditt hjerte er ikke oppriktig for Gud. Omvend deg fra denne ondskapen din, og be til Herren at han må tilgi deg at du kunne tenke på noe slikt! For jeg ser at du er full av bitter galle og fanget i ondskap.

Den som hengir seg til ondskap, blir fanget i ondskap. Magikeren Simon hengav seg til synd mot budet: *Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn, for han vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans Navn.*

På lignende vis var det Jesus anvendte Guds morallov på den samaritanske kvinnen og avslørte den falske åndelighet. Deretter underviste han henne om seg selv. Av Mosebøkene visste hun om den kommende Messias. Da presenterte Jesus seg med gudsnavnet JEG ER, han som talte til Moses i den brennende busken,

Kristentroens årsak og virkning

Da lot kvinnen krukken stå og dro tilbake til Sykar. Der oppfordret hun innbyggerne: *“Kom og se en mann som har fortalt meg alt hva jeg har gjort”*. Hvorvidt Jesus var Kristus, lot hun stå åpent. Men senere i teksten står det uttrykkelig at *“mange fler trodde på grunn av hans ord”*. De sa til kvinnen:

“Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sier. Nå har vi selv hørt, og vi vet at han visselig er verdens Frelser, Kristus.”

Et annet eksempel er **den etiopiske hoffmannen**, han som leste Jes 53, men ikke forsto hva teksten handlet om. Apostelen Filip utla teksten for ham. Da ble den lengsel tent som bekjente: *“Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn.”* Deretter døpte Filip ham.

Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.

Vi istemmer med kirkens bekjennelse: *“Hvor og når som helst det behager Gud, virker Ånden troen i dem som hører evangeliet.”* (CA art 5:2)

Men hva er *hensikten*? Også dette fremgår tydelig av teksten. Da disiplene kom tilbake fra Sykar med mat, sa de: *“Rabbi, et!”* Da svarte Jesus:

“Jeg har mat å spise som dere ikke vet om /.../ Min mat er å gjøre det han vil som har sendt meg, og fullføre hans verk.”

Guds evangelium virker *Guds tro*, den tro som setter all sin lit til Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Denne tro er ikke blind. Guds tro er forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Oppfyllelsen er dokumentert i de fire evangeliene etter Matteus, Markus, Lukas og Johannes. De forteller om den historiske Jesus fra Nasaret – Guds lovede Kristus, han som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alle deler og oppfylt den i alles sted:

Sal 40:8f – “Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.”

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Med “loven” og “bokrullen” siktes her til Mosebøkene. Her er Guds gode skapervilje sammenfattet i det doble kjærlighetsbud: *“Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.”* (Lk 10:27) Denne selvhengivende kjærlighet er tydeliggjort i Guds ti bud.

Hva loven krever, avslører vår avmakt i troens saker. Vi mangler evnen og viljen til å tro og gjøre hva vår skaper og gjelner vil – å leve det liv vi er skapt til å leve. Men Gud kan.

Hos Kristus er kristendom i overflod. Å gjøre Guds vilje er hans lyst. Troen favner ham som er frelsens årsak. Med ham til gave virker Den Hellige Ånd både å ville og å gjøre. Det er hensikten med "Guds gave".

Jer 31:34 – Da skal ingen lenger lære sin neste og sin bror og si: "Kjenn Herren!" For de skal alle kjenne meg, både små og store, sier Herren.

Jes 43:23-25 – Du har ikke påkalt meg, Jakob; du, Israel, har ikke strevd for meg. /.../ Du plaget meg bare med dine synder, og trettet meg med dine misgjerninger. Jeg, ja jeg, er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, dine synder kommer jeg ikke mere i hu.

Den mat Jesus måtte spise, var hans lidende lydighet som verdens syndebærer. Av fri vilje og for vår frelses skyld fornedret han seg selv, oppfylte Gud lov og kjøpte oss fri – fri fra skyld og skam og håpløshet. Derfor formaner apostelen:

Gal 5:1 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen tvinge inn under trelldommens åk.

Den mat Jesus gir oss

Vi kan ikke forsones Gud med godtgjøring for våre synder i tanker, ord og gjerninger. Vår godtgjøring er Kristi lidende lydighet i alles sted. Vi kan ikke angre en eneste synd som ikke han har sonet. Den mat han fikk å spise, er den rettferdighet som Gud tilregner troen av nåde.

Hvordan spiser man den mat Jesus gir? Å "spise" betyr her å anvende på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Troen anvender Guds forsoningsverk på seg selv og lever av forsoningens goder i Guds kirke på jorden: Med sitt ord frikjenner, fornyer og bevarer han oss med sitt ord i Guds tro til oss.

Joh 6:51, 54, 56 – JEG ER det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. /.../ den som spiser mitt legeme og drikker mitt blod, har evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag. /.../ (Han) blir i meg og jeg i ham.

Troen lever av forsoningens goder gitt i og med jordiske midler – Guds ord og sakramenter. Ved dem er Gud virksom - kaller, opplyser, helliggjør og bevarer i sin tro. Ved dem er den oppstandne Kristus til stede i menighetens midte, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. .

På underfullt vis lar han rekke frem Guds Golgata-offer - sitt ofrede legeme og blod rakt fram i alterets sakrament. I tillit til hans ord, mottar vi med munnen den himmelske gave i jordiske skikkelser.

1 Kor 10:16 - Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelses-bønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv kyrkobib.)

Slik deltar vi i Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Vi har samfunn med Guds Golgata-offer til syndenes forlatelse og evig liv. Slik gir han oss sin nistemot underveis mot den nyskapte jord.

Utsendelsen

“Jeg har sendt” - på latin “missi”. Jesus taler her om misjon. Jesu misjon begynte med hans virksomhet blant jødene. Jesu misjon fortsetter på den oppstandnes befaling med kirkens misjon blant folkene. Derfor sa Jesus til den kananeiske kvinnen:

Mt 15:24 – Jeg er ikke utsendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels folk.

Først etter Pinsedagen ble apostlene utsendt til folkene, blandt dem også til samaritanerne. Teksten vitner om en innledende misjon. Det var enda fire måneder til innhøsting da Jesus sa: “*Løft blikket og se på markene, de er alt hvite til høst.*” Den innhøsting Jesus sikter til, skjedde i Samaria etter Pinsedagen.

Hvordan denne innhøsting skjer, sier Jesus med ordene: “*Andre har arbeidet, og dere har gått inn i deres arbeid.*” Det samme tilbakeblikk har apostelen Peter gitt videre til oss:

1 Pet 1:10-12 – Denne frelse var det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og der-etter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbart for dem at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere.

Dette budskap har dere nå fått høre av dem som forkynte evangeliet for dere ved Den Hellige Ånd, som er sendt fra himmelen. Dette er ting som selv engler gjerne vil se inn i.

Guds profeter har tjent oss. Takket være dem, er menigheten sendt med en Jesus-historie “etter Skriftene”. Dens troverdighet har Gud stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

Kirkeklokkene kaller og menigheten samles. Den oppstandne Kristus er virksom i de handlinger han befalte. Annen begrunnelse trenger ikke menighetens virksomhet. Det underfulle ved menighetens gudstjeneste lokker og drar.

Rom 16:25-27 – den hemmelighet som har vært skjult fra evige tider, men som nå er kommet for dagen. Ved de profetiske skrifter og etter den evige Guds befaling er den blitt kunngjort for alle folkeslag for å føre dem til lydighet og tro. Ham, den eneste vise Gud, være ære ved Jesus Kristus i all evighet. Amen.

FJERDE S.E. ÅPENBARINGS DAG

Prekente 2. rekke: Mt 21:18-22

Sann Gud og sant menneske

Jesus fra Nasaret, hvem er han?

Spekulasjon om livets mål og mening leder til mange religioner og livs-syn. Felles for dem alle er uvisshet, og med den en understrøm av håpløshet.

Typisk for det sekulær-liberale samfunn er overtroen på individet "selv". Denne åndelighet kjennetegner også falsk kristendom, ikke bedre enn islam og jødedom. Problemet er begrunnelsen.

Under skinn av kristendom, overser den falske åndelighet de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. De samme handlinger samler oss til gudstjeneste, for ved dem er den oppstandne Kristus virksom til stede i vår midte. Uten dem, ville kirkens guds-tjeneste, diakoni og misjon vært ukjent i menneske-hetens historie. Begrunnelsen er ikke spekulasjon, heller ikke føleri, men en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt, og stadfestet med Jesu legemlige oppstandelse fra de døde.

Prekente 2 forteller om hendelsen da Jesus forbannet fikentreet. Også da avslørte han sin persons hemmelighet: sann Gud og sant menneske. Også denne teksten handler om Jesu person – hvem Jesus er.

Sant menneske

"Da han tidlig neste morgen var på vei inn til byen, ble han sulten."

Ordene forteller at Jesus var et virkelig menneske av kjøtt og blod. Vi bekjenner med vår barnelærdom: *"sant menneske, født av jomfru Maria"*. Eller sagt med Den atanasianske bekjennelse fra oldkirken:

"fullkomment menneske med fornuftig sjel og menneskelig kropp".

Da den oppstandne Jesus første gang møtte disiplene, var det ikke et spøkelse de så. Han sa til dem:

Lk 24:39 - "Se på mine hender og mine føtter at det er jeg selv! Ta på meg og se! En ånd har jo ikke kjøtt og ben, som dere ser jeg har."

Jesus er sant menneske nå og alltid og all evighet. Når han kommer synlig tilbake på den ytterste dag, skal menneskene gjenkjenne ham på sårmerkene:

Åp 1:7 – Se, han kommer i skyene! Hvert øye skal se ham, også de som har gjennomført ham, og alle jordens folk skal bryte ut i klagerop over ham.

I sitt liv som menneske på jorden ble også Jesus sulten og tørst, og trengte mat og drikke. Og når han ble trett, måtte han hvile, som den gang

han sov i båten, eller da han hvilte ved Sykars brønn. Denne jordiske side ved Jesus er av grunnleggende betydning for sann kristendom.

1 Tim 2:5 – For det er en Gud og en mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus.

Joh 8:40 – dere vil drepe meg, en mann som har sagt dere sannheten, som han har hørt av Gud.

Rom 9:5 – (fra jødene) er Kristus kommet som menneske.

Denne side ved Jesu person blir stadfestet med ættetavler tilbake til Abraham og Adam. (Mt 1:1-18, Lk 3:23-38) Selv foretrakk Jesus å kalle seg "Menneskesønnen". Slik unngikk han å bli forvekslet med jødernes verdslige Messias-håp.

Sal 8:5f – hva er da et menneske, siden du kommer det i hu, et menneske-barn, siden du tar deg av det? Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet.

Dan 7:13f – Se, med himmelens skyer kom det en som var lik en menneskesønn. /.../ Han fikk herredømme, ære og rike, folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå, hans rike går aldri til grunne.

Som menneske hadde Jesus også en vilje. Et eksempel er bønne han ba i Getsemane før den store lidelse: "Skje din vilje, og ikke min!" (Lk 22:42) Til forskjell fra alle andre menneskers vilje, var Kristi vilje god, og nndordnet sin himmelske Fars gode vilje.

Alle vi andre er født under syndefallets kår, født uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med ondt begjær, født til en evig ulykke "for dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og Den Hellige Ånd". (CA art 2)

Jesu ættetavler har personer som begikk grove synder, men Jesus var uten arvesyndens motstand mot åpenbaringsordets Gud. Han ble uten manns medvirkning unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Hans hemmelighet er Gud og menneske forenet i Jesu person – det største av alle under, som også Guds engler higer etter å se inn i. Vi kan undrende spørre: *Hvorfor* var det nødvendig for Kristus å være sant menneske?

Heb 2:14f – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han (Sønnen) bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.

Også Jesu syndfrihet var nødvendig for vår frelse:

Heb 7:26f – en slik øversteprest var det vi måtte ha: hellig, god og ren, skilt ut fra syndere og opphøyd over himlene. /.../ Offeret har han båret frem én gang for alle da han ofret seg selv.

1 Pet 1:18f – Det var ikke med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene; det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil og lyte.

Sann Gud

Jesus så ved veien et fikentre uten frukt. “Aldri mer skal du bære frukt”, sa han. Med det samme visnet treet, Underet vitnet om hans guddomsnatur, virksom også i skaperverket.

Sal 147:15-18 – Han sender sitt ord til jorden, hurtig løper hans ord. Han lar snøen falle lik ull, strør rimet ut som støv. Han kaster sine hagl som smuler, hvem kan stå seg mot hans kulde? Han sender sitt ord og smelter snøen, lar vinden blåse så vannet renne.

Fikentreet tørket straks på Jesu befaling. En Haggai-profeti sier:

Hag 1:9, 11 Fordi mitt tempel ligger i grus, mens dere er travelt opptatt, hver med sitt eget hus. /.../ Derfor holder himmelen duggen tilbake, og jorden gir ikke grøde. Jeg har kalt tørke ned over jorden og fjellene, over kornet, vinen og oljen, over alt som gror på marken, ja, over folk og fe, og over alt arbeid som blir gjort.

Straks før prekenteksten fortelles det om hendelsen da Jesus rensset tempelplassen:

Mt 21:13 – Mitt hus skal være et bønnens hus. Men dere har gjort det til en røverhule.

Det er en sammenheng mellom klimaendringer og mennesket, innkrøkt i seg selv, alt etter behov.

Fikentreet er et bilde på Israels folk, som ikke lenger holdt en rett gudstjeneste. Unntaket var barnas sang for Jesus: “Hosianna Davids Sønn”. I Salmenes Bok sa Herren Jesus om denne gudstjeneste:

Sal 8:3, 7-9 – Av barns og spedbarns munn har du gjort deg et vern mot dine fiender for å stanse hver motstander som vil ha hevn. /.../ Du gjorde ham til Herre over dine henders verk, alt la du under hans føtter. Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.

Ordene handler om Kristus Jesus, skaperverkets midler og Herre. Med sitt mektige ord er han virksom med handlende allmakt, slik han gjorde den gang han stillet stormen. Den som ikke hyller ham, kjenner ikke Gud, vår skaper og gjenløser gjennom Kristus,

Den som er fremmed for Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, er også fremmed for Guds nidkjærhet for sitt verk: - for “**så høyt har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne.**”: Uten denne kjennskap, kan vi ikke bekjenne ham rett med syndsbe-kjen-nelse, takk og lov, eller ved troen tjene og lyde ham. Jesus Kristus er skaperverkets Herre og sann Gud, høylovet i evighet.

Sann Gud og sant menneske i Jesu person i ord og handling

Peter bekjente på vegne av de tolv: “Du er Kristus, den levende Guds Sønn.” Da svarte Jesus, at kjøtt og blod hadde ikke åpenbart ham dette, men “min Far”. (Mt 16:16f) Det var den levende Gud som åpenbarte Jesu hemmelighet for apostlene. Kirkens Kristus-bekjen-else er foreskrevet i

Guds løfter, gitt fra himmelen, bevitnet med de underne han gjorde, og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde.

Apostelen Tomas fikk ta på Jesu sårmerker og bekjenne "*min Herre og min Gud*". Jesus godtok denne bekjennelse – en rett bekjennelse. Noe lignende gjorde Paulus i sitt brev til den unge Titus:

Tit 2:11 - Guds nåde er åpenbart for å gi frelse til alle mennesker. /.../ men vi venter på at vårt håp skal få sin salige oppfyllelse, og at vår store Gud og frelser Kristus skal komme til syne i herlighet.

Kristus var også sann Gud i sin *offerdød* på korset:

2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv.

I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov. Han led syndens lønn, døde og ble begravet. Dermed led Gud i forening med sin menneskenatur. Gud utgjøt sitt blod, døde og ble begravet.

Apg 20:28 – Vær hyrder for Guds menighet som han vant seg med sitt blod!

"Men lar jeg meg overtale til å tro at det kun var et menneske som i Jesu skikkelse led, døde og ble begravet, da tror jeg på en dårlig gjenløser – en som selv trengte en gjenløser." (Konkord.formelen, SD art 8;40).

Bønn og bønnehørelse

Jesus sier: "Dersom dere tror og ikke tviler, skal dere ikke bare gjøre det som jeg gjorde med fikentreet. Om dere sier til dette fjell: Løft deg og kast deg i havet, så skal det skje. Og alt dere ber om i bønnene deres, skal dere få, om dere ber med tro."

Paulus knytter til dette Jesus-ord:

1 Kor 13:2 – Om jeg har all tro så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, så gagnar det ingen ting.

Lik apostelen Paulus, tror ikke kristne av egen fornuft eller kraft. Altså er det forskjell på frelsende tro og undergjørende tro. Den frelsende tro kan si med Paulus: *Jeg vet hjem jeg tror på.* (2 Tim 1:12)

Hva *vet* den *frelsende* tro? Den vet Guds selvhengivende kjærlighet, stilt frem for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet, vet oppfyllelsen av Guds løfter og vet at Kristus er stått opp fra de døde. Prekestol, døpefont og alterbord påminner oss om bevitnede kjensgjerninger.

Jesus utrustet de tolv med den *undergjørende* tro. Også enkelte kristne er utrustet med denne tro. (Mk 16:17f) Men det blir feil å blande sammen undergjørende tro og frelsende tro. Det har dess-verre forekommet. Man har bedt for den syke, men uten bønnehørelse, la man skylden på den syke.

Den frelsende tro istemmer Jesu offerbønn: *Skje din vilje!* (Lk 22:42) Guds tanker er høyere enn våre tanker. Den frelsende tro takker Gud for bønnesvar i stort og smått. Det fikk Paulus lære:

2 Kor 12:9 – Min nåde er deg nok, for kraften fullkommes i svak-het.

Jesu løfte om bønnehørelse mangler vilkåret en *sterk* tro.

Mk 9:24 – (Jesus) “Alt er mulig for den som tror.” /.../ “Jeg tror! Hjelp meg i min vantro!”

Far til den åndsbesatte sønnen ble bønnehørt. Eller sagt med vår barnelærdom:

Hører Gud alltid våre bønner? Ja, når vi ber etter Guds vilje, hører han oss. Om vi ikke får det vi ber om, så gir han det som er bedre og nyttigere for oss.

1 Joh 5:14 – denne frimodige tillit har vi til ham at han hører oss når vi ber om noe som er etter hans vilje. Og når vi vet at han hører oss, hva vi enn ber om, så vet vi at vi allerede har det vi har bedt om.

VINGÅRDSSØNDAGEN (S. SEPTUAGESIMA)

Prekentekest 2. rekke: Mt 19:27-30

Guds frie nåde

Prekentekesten er valgt på grunn av Jesu sluttord om Guds frie nåde:

“Mange av de første skal bli de siste, og mange av de siste skal bli de første”.

Guds frie nåde er ingen “billig nåde”

Jesu lignelse om arbeiderne i vingården illustrerer *Guds frie nåde*. Ingen fikk lønn etter fortjeneste. Alle fikk samme lønn, kun av Guds frie nåde. Den står i motsetning til den utbredte villfarelse kalt “*billig nåde*”. Den norske kirkes overgang til “åpen folkekirke” belyser mot-setningen. Billig nåde” lar den kirkeorganiserte virksomhet fremstå som “åpen” for dem som forsvarer handlinger i åpenbar strid med Guds ord og gode skapervilje. Det er som om åpenbaringsordets Gud har erstattet sin gode skapervilje med regelen “det er ikke farlig å synde, om du bare tror”. Men åpenbaringsordets Gud vender ikke kappen etter skiftende yndlingsideer i samtiden. Guds lov og evange-lium består uten sammenblanding og uten å skille dem.

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forla-telse for alle folk!

Meningen med Guds forsoning med verden står fast, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død: Dels å forsake djevelen og alle hans gjerninger, dels å leve med Kristus til gave, og med ham til eksempel tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. (Rom 6:13, 12:1-3) Eller sagt med vår barnelærdom:

“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...” (LK forkl 2 trosart.)

Mang en bibelleser har undret seg over vrang lære godtatt og sideordnet med apostelordets lære. Hver gang ble vranglæren rangert som “alvorlig, men ikke kirkesplittende” uenighet. Avgjørende var “det helhetlige hensyn” til det organiserte tjenestefellesskap. Tjenesten ble overordnet læren.

Gjennom to-tre generasjoner skjedde en omfattende glidning i begrepene, overlatt til dialog og debatt. Resultatet ble kirkemøte-vedtak, gjort forpliktende for alle. Med stor konsekvens fremstår folkekirken som et produkt av det sekulær-liberale samfunn.

Motsetningen mellom “Guds fire nåde” og “billig nåde” krever gjenoppbygging av ordnede nådemiddelfellesskap på kirkens ubeskårne grunn. I dette arbeid har andre arbeidet før oss.

Eksempler er kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden. Deres autoritet og gyldighet består i den uforbeholdne bekjennelse til den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Derfor istemmer Kristi undervisning om Guds frie nåde, gitt kirken i og med apostelordets lære. Vi istemmer den himmelske lære på apostolisk vis.

Det gjør ikke den åpne folkekirke i sitt parlamentariske råds- og møtesystem – og kan det heller ikke hvor folkemakt rår. I den åpne folkekirke er menighetene forpliktet på lærevedtak og ordninger i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre.

Med billig nåde overser man apostelordets lære om Guds Ene Hellige Kirke hvor den bekjennende menighet er det handlende subjekt under utøvelse av gudgitt rett. Med sakssvarende ord og uttrykk verner den liturgiske ordning Guds barns nåderett hos den treene Gud.

Gal 4:3, 9 – Da vi var umyndige, levde vi som slaver under grunnkreftene i verden. /.../ Men nå når dere kjenner Gud, ja, hva mere er, når dere er kjent av Gud, hvordan kan dere da vende tilbake til disse svake og fattige grunnkreftene i verden? Vil dere trelle under dem igjen?

Kol 2:8 - Pass på at ingen får fanget dere med visdomslære og tomt bedrag, som hviler på menneskers tradisjoner og stammer fra grunnkreftene i verden, ikke fra Kristus. (Jf Mt 15:2)

1 Tim 3:15 – (jeg vil) du skal vite hvordan en skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Lønn etter innsats eller nådelønn?

Teksten begynner med Peters spørsmål på vegne av de tolv: “Vi har forlatt alt og fulgt deg. Hva skal vi få?” Samme spørsmål kunne apostelen Paulus ha stilt. Også han måtte forsake mye.

2 Kor 11:23, 27 – Jeg har arbeidet mer enn de, vært oftere i fengsel, fått flere slag, og mange ganger har jeg vært i dødsfare. /.../ Jeg har arbeidet og slitt, ofte våket, lidd sult og tørst, ofte fastet og manglet klær i kulden.

Paulus påminnet falske apostler om livets vitnesbyrd. De kunne ikke tåle en sammenligning med Paulus. Han var klar over den dårskap å fremheve seg selv, og roste seg heller av sin svakhet (v 30).

2 Kor 15:10 – Men ved Guds nåde er jeg det jeg er og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves. For jeg har arbeidet mer enn noen av dem, det vil si, ikke jeg, men Guds nåde som er med meg.

Apostelordets lære rettesnoren for kristnes lære og liv

“Hva så med oss?” spurte Peter. Jesus avviste ikke spørsmålet: Han lofte apostlene æreseter i det fullendte gudsriket. Når Menneske-sønnen sitter på sin trone, skal også de sitte på hver sin trone og dømme Israels tolv stammer. Hvordan?

Apostlene utøver domsmyndighet med de apostoliske skrifter fra deres hånd, samlet i Det nye testamente. Den trofaste kirke etterfølger apostelordets lære som Guds ord, “som det i sannhet er” (1 Tess 2:14). Denne grunnvoll ble lagt i begynnelsen, hel og ubeskåret. På denne grunnvoll fremstår kirken som “apostolisk” i tidens løp. Derfor er Nytestamentets skrifter gjennom skiftende tider målestokk og rette-snor for kristnes lære og liv.

Nådelønnen venter

Mt 5:12 - Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himme-len.

Nådelønnen står i motsetning til fariseismens lære: Å gjøre det gode for det godes skyld, det vil si uten tanke på lønn. Jesus lærer derimot at “stor er den lønn dere har i himmelen”. Mange bibelord taler om nådelønn, t eks:

Ord 19:17 – Den som hjelper en stakkar, låner til Herren, og Herren gir ham igjen for hans velgjerning.

Jes 3:10 – det går den rettfærdige vel, sine gjerningers frukt får han nytte.

Åp 22:12f – la den rettfærdige fortsette å gjøre det som er rett, og den hellige fortsette i helliggjørelse. Se, jeg kommer snart og har min lønn med meg.

Jesus lover ikke frelse på grunn av lydighet og forsakelser. Utelukket er denne frelsesvei, for evnen mangler vi. Forestillingen om billig nåde tilslører den fariseiske egenrettfærdighet, for Gud er hellig og nidkjær for sitt verk.

Jes 64:5 – Alle ble vi som urene, selv våre rettfærdige gjerninger var som skittent tøy.

Tit 3:5 – (Gud) frelste oss, ikke ikke på grunn av rettfærdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd.

Lk 17:10 – Når dere har gjort alt dere har fått befaling om, skal dere si: “Vi er unyttige tjenere. Vi har bare gjort det vi skylder å gjøre”.

Gud skylder oss ingen ting. En kristen har Kristus til gave, gitt oss ufortjent. En kristen lever med ham til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Dagligdagse gjøremål er som regel usett av andre, men ikke av Gud. Men gjort i tro, venter Gud med nådelønn for Kristi skyld.

*Lev så med Kristus fra morgen til kveld!
Den hilsen, den fins ikke bedre:*

Forsakelsen er liten mot den nådelønn som venter

“Enhver som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller far eller mor eller barn eller åkrer for mitt navns skyld, skal få mange-dobbelt igjen og få evig liv i eie.”

Nådelønningen utbetales allerede i de troendes liv.

Mk 10:30 – (de) skal få hundre ganger så mye igjen: her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og åkrer – men også forfølgelse – og i den kommende verden evig liv.

Bekjennelsestroskap medfører de tap som Gud tillater og den hjelp han gir gjennom menneskers omsorg.

Rom 5:3-6 – vi vet at trengslene gir utholdenhet, utholdenheten gir et prøvet sinn, og det prøvede sinn får håp. Og håpet skuffer ikke...

Det står om eksemplet Rut at hun ikke ville følge svigerinnen tilbake til sitt folk og dets gud. Hun ville heller følge Guds folk:

Rut 1:16 – “Du skal ikke overtale meg til å skille lag med deg og dra hjem igjen. For dit du går, vil jeg gå, og der hvor du bor, vil jeg bo. Ditt folk er mitt folk, og din Gud er min Gud.

Guds kirke på denne jord er dyrt kjøpt – kjøpt fri med “Guds blod” (Apg 20:28) I Jesus Kristus og ham korsfestet ble Guds lov oppfylt, oppfylt i alle deler og i alles sted. Gud er god for sin godhets skyld. Guds nåde er fri. La oss derfor - med Kristus til eksempel, etterfølge ham i troens lydighet mot Guds bud og gode skapervilje.

Åp 2:5 – Men dette har jeg imot deg, at du har forlatt din første kjærlighet. Tenk på hvor du stod før du falt. Vend om, og gjør igjen dine første gjerninger, ellers kommer jeg over deg og tar lysestaken din bort – hvis du ikke vender om.

Jesus oppmuntrer oss med nådelønningen som venter. Da er forsakelser i Ordets etterfølgelse knapt verdt å nevne. I den kommende verden venter den glede, fred og hvile som overgår all forstand. Nå får vi leve i håpet og nøye oss med Jesu ord til apostelen Johannes:

Åp 14:13 – *Skriv: Salige er de døde som dør i Herren fra nå av. Ja, sier Ånden, de skal få hvile fra sitt strev, for deres gjerninger følger med dem.*

SÅMANNSSØNDAGEN (S. SEKSAGESIMA)

Prekentekest 2. rekke: Joh 12:34-43

Med denne teksten avslutter vi åpenbaringstiden og forbereder oss til Påsketiden i kirkeåret.

Straks forut for dagens prekentekest hadde Jesus sagt at Menneskesønnen, skulle bli løftet opp. Jesus siktet til sin død på korset. Noen blant tilhørerne protesterte:

“Vi har hørt at det står i Loven at Messias skal leve for alltid. Hvordan kan du da si at Menneskesønnen skal bli løftet opp? Han skal jo leve for alltid.”

Jesu Kristi evige rike

Mange bibelsteder taler om det *evige* Messias-riket, t eks.:

2 Sam 7:13 – jeg vil trygge hans kongedømme til evig tid.

Dan 7:14 – Hans rike går aldri til grunne.

(Sal 89:5. Sal 110:4. Esek 37:25)

Hvordan kunne da Jesus si at han skulle bli løftet opp, det vil si korsfestet? Jesus svarte med å omtale seg selv som *sann Gud*, han som Johannes hadde kalt Lyset. Dette stadfestet Jesus senere da han sa: *“JEG ER verdens lys”*. Og her i teksten sier han: *“Tro på lyset, så dere kan bli lysets barn.”*

Jesus svarte med å omtale seg selv med Guds Navn – *“JEG ER”*, og viste med undergjerninger til sin persons hemmelighet. I kraft av sin sin guddoms herlighet driver han vantroens mørke ut av våre sinn.

Lukk nå opp, i Herre kjær,/ Selv vårt hjerte og vårt øre,

At vi må i våre sinne / Lukke eg og himlen inne!

Vår ormørkede forstand / kan jo ikke sannhet kjenne,

Uten din den gode Ånd / vilsitt lys i oss opptenne.

På Forklaringsberget fikk Peter, Jakob og Johannes se Jesu guddomsnatur gjennomlyse Jesu ansikt og gjøre klærne hvite som lyset. Da lød røsten fra himmelen: *“Dette er min elskede Sønn. Hør ham!”* (Mt 17).

Beskjeden innskjerpet hva evangeliet om ham betyr – å få kjenne Guds innerste vesen gjennom Jesus Kristtus. Å høre ham, det er å få opplyst

forstand. Lysert skinner i mørket, og den som hører ham, kommer til Guds tro på lyset – Jesus Kristus.

Det er sant hva mange sier om kristen tro: “Det forstår jeg meg ikke på”. Det er uansett de erfaringer som begrunner denne innsittling, eer det noe rett i det de sier. Sagt med vrå barnelærdom:

Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet.

En bevitnet Jesus-historie bringer Guds tro til oss. Altså må vi begynne i rett ende, vil vi lære Gud å kjenne. Det er å begynne med Guds tro, gitt i en dennesidig Jesus-historie. Jesus selv oppmuntrer:

“Tro på lyset mens dere enda har lyset, så dere kan bli lysets barn”

Han lokker og drar oss med sin persons hemmelighet – sann Gud i tjenerskikkelsen - den historiske Jesus fra Nasaret. Han er kirkens underfulle merkevare, virksom med sin undervisning i bibeltekstene, opplest under gudstje-nesten. Vi mottar læren gitt oss i og med det apostoliske ord fra ham. Prekestolen er stedet for hans undervisning. Den oppstandne Kristus er virksom med sitt ord i menighetens midte.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

1 Kor 15.1-3 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er komme til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene...

Det oppstår en vekselvirkning mellom ordet som høres i lesninger og preken og deretter i samtaler mellom to eller tre. De som hører i bibelsk mening, anvender Kristi undervisning på seg selv til opp-muntring, trøst og veiledning. Gjensvar merkes i den forsamlede menighet hvor man hører påkallelse, takk og bønn med lovprisning.

Med Guds hjelp frembærer vi våre legemer som takkoffer for ham. Den falske åndelighet derimot stiller egne behov i sentrum. I Herrens bønn og i en kristen gudstjeneste er rekkefølgen den motsatte. Prioritet har Guds Navn, Rike og Vilje.

Derfor er *tekstlesninger* det viktigste i en kristen gudstjeneste. Den har alltd vært en Ordets gudstjeneste like fra begynnelsen, like fra den gang tolvåringen Jesus underviste de lærde i Nasarets synagoge. Han utla Skriftene for dem. Ordets gudstjeneste fortsatte senere i Jesu offentlige virksomhet, til eksempel i Kapernaum og i Jerusalem, når han underviste på tempelplassen, og etter sin oppstandelse fra de døde, når han viste seg for disiplene, spilte sammen med dem og underviste dem i Moses, Profetene og Salmene. I nåtid fortsetter han samme undervisning i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i vår midte. Den som hører

ham, kommer til Lyset, det virker Guds tro i våre sinn og bevarer døypte i barnekkår hos ham.

Det fremgår av prekmenteksten at Jesus utla teksten om profeten Jesaja i Jerusalems tempel. Der så Jesaja Guds lysglans, tilbedt av serafene som sang sitt "Hellig, hellig, hellig" osv. (Jes 6:9f, Mt 13:14f) Under Nattverdens Liturgi avslutter vi lovprisningen ved å istemme serafenes sang: "*Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot, all jorden er full av hans herlighet...*"

Vi lovpriser den treene Gud som tjener oss med sitt ord i de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet. De skal døypte skal lære å holde, men ikke uten Kristus, det lys opplyser våre sinn. . Gud tjener oss med forsoningens goder i den forsamlede menighet.: Han kaller, opplyser med sitt ord, og med forsoningens goder bevarer han oss i Guds tro. Slik har gudstjenesten foregått siden aposteltiden. (Apg 2:42)

Men omgitt allmenreligion i denne verdens mørke, trenger den det rettsvern som liturgi skal være. Liturgienn har ingen annen oppgave enn den å verne om Guds barns nådrett i Guds nåderike. Guds tjeneste for oss med Ord og Sakrament krever sakssvarende ord og uttrykk. Vi er i audiens hos kongenes Konge.

Vantro provoserer Guds nidkjærhet

Enda han hadde gjort så mange tegn for øynene på dem, trodde de ikke på ham.

Tomme kirkebenker vitner om Guds ords *forherdende* virkning. En illustrasjon gjennom to-tre generasjoner er hele konfirmantkull som år etter år ble borte fra kirkegang og Herrens Nattverd. Og likevel mister vi ikke motet. Åpenbaringsordets hellige Gud har ansvaret også for sitt ord når det har forherdende virkning. Menighetens sendelse står fast uansett resultatet.

Jesus advarer med sitt ord ved profeten Jesaja (v 40):

"Han har blindet deres øyne og forherdet deres hjerte, for at de ikke skal se med øynene og forstå med hjertet og vende om, så jeg får lege dem".

Jesaja ble sendt med Guds ord for at det skulle ha forherdende virkning. Samme virkning hadde Jesu ord, når han ble motsagt eller oversett. Derfor sier Jesus også med adresse til oss: "Tro på Lyset, den stund dere har Lyset, for at dere kan bli Lysets barn."

En illustrasjon gir apostelen Paulus. I løpet av tre måneder underviste han i Efesus-synagogen. Kristus var virksom med sitt ord i apostelens munn. Det ble lest fra Loven og Profetene om den kommende Kristus i sin lidende lydighet. Da begynte noen å baksnakke Herrens apostel. Motsigelsene ble mange, og de gjorde gudstjenesten til antikristens liturgi. Jesu Kristi bekjennere brøt da opp fra synagogen. De holdt fast ved apostlenes lære og samlet seg et annet sted om en liturgi på kirkens grunn.

Apg 13:51, 18:6 – De ristet da støvet av føttene mot dem og drog til Ikonium. /.../ (Og ved en senere anledning) De sa imot og hånte (Paulus). Han ristet da støvet av sine klær og sa til dem: “Deres blod skal komme over deres egne hoder. Jeg har ingen skyld. Fra nå av går jeg til hedningene.”

Apostelen Paulus fulgte Jesu regel – kirkerettens grunnregel:

Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

Det er ødeleggende for kirken når liturgien gir rom for lære og praksis i strid med Herrens bud. Da krever den gudgitte regel et oppbrudd fra antikristens virksomhet.

Når menigheten samles til gudstjeneste og presten hilser menigheten med ordene: “Herren være med dere” – og menigheten svarer: “og med din ånd!” Da er retten satt og vi er etter inngangsdelen samlet som rettsforsamling i Guds nåderike. Vi samles i Jesu navn for å motta forsoningens goder og utøve vår nåderett hos Gud, gitt i vår dåp. Med samme hilsen blir denne rettsforsamling hevet.

2 Joh 9f – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hjem, og hils ham ikke vel møtt.

Takket være lesningene gjennom kirkeårets tider, fins troen spredt også innen vranglærende kirker. Det må vi tro, for der Guds ord blir lest og hørt, bærer det frukt i hjerter som uten forbehold tror Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus (Joh 3:16). Vi kjenner dem ikke, men “Herren Gud kjenner sine” (2 Tim 2:19).

Vårt kirkehjem står åpent for dem som istemmer apostelordets lære fra kirkens Herre. Troen kommer av prekenen, og prekenen i kraft av Kristi ord. Derfor formante apostelen den unge Timoteus:

1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, forkynnelsen og undervisningen.

Hverken prest eller predikant gir teksten kraft. Guds kraft er ham vi bekjenner, den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. En påminnelse fra gammelt av er trosbekjennelsen plassert *etter* evangelielesningen, det vil si *før* prekenen. Prekenen er underlagt målestokken - det apostoliske ord. Hvor troen lever av Kristi ord, oppstår samarbeid om undervisning og trosformidling i hjem og menighet.

Sal 22:30-32 – Jeg vil leve for Herren, min ætt skal tjene ham og vitne om ham for kommende slekter. Til nye ættledd skal de fortelle at han grep inn til frelse.

Guds skjulte vei og føremåte

“Tro på Lyset, den stund dere har Lyset, så dere blir lysets barn! Da Jesus hadde sagt dette, gikk han bort fra dem og skjulte seg for dem.”

Vil han gå bort og skjule seg for folket på dette sted? Åpenbar-ingsordets Gud viser seg for oss på en *indirekte* måte. Midlet er det skrevne og forkynnte Guds ord sammen med vann, vin og brød. Om det så er en skrøpelig, men trofast prest, så er Kristus gjennom sin delegat virksom med sitt ord og gir hva det nevner.

En Kristi delegat formidler sin Herres ord, og med Kristi fullmakt forvalter han de handlinger som Kristus har innstiftet og befalt. - Sier han i skriftemålet: "Jeg forlater deg dine synder", så er det Kristus som er virksom med sitt ord i prestens munn. - Når presten leser bibeltekstene under gudstjenesten, er det Guds ord vi hører med Kristus som den rette utlegger. - Når vi hører døpeordene sammen med vannet, er det Guds døpeord vi hører i et menneskes munn. - Og når vi under Herrens Nattverd hører Kristi innstiftelsesord fremsagt over brød og vin, er det Kristi allmaktsord vi hører i prestens munn.

"Tro på Lyset, mens dere ennå har lyset, så dere kan bli lysets barn." Vent ikke til en senere anledning! Det er nå du hører - *"Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!"* Med denne forman-ing slutter Jesu sendebrev til de syv menighetene i Lille-Asia. De representerer kristenheten til alle tider. (Åp 2-3). Formaningen har adresse også til oss.

Sal 119:9, 105 – Hvordan kan den unge holde sin sti ren? Ved å holde seg til dine ord. /.../ Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Ef 5:14 - Våkn opp du som sover, stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg!

"Vi så hans herlighet", skrev Johannes om hendelsen på Tabor berg. (Joh 1:14). Vi ser ham ikke direkte, men indirekte. Vi blir minnet om hans nærvær i de handlinger som er kirkens kjennetegn, forvaltet med trofasthet. Vi ser i kirkerommet døpefont, prekestol og alterbord. De skal døpte lære å holde. Forvaltet i samsvar med Herrens bud, er han skjult til stede, virksom i den forsamlede menighet.

Enda har vi Lyset i blant oss. Hør ham!

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL

FASTETIDEN

FØRFESTESØNDAG (EL FASTELAVNSSØNDAG)

Prekentekest 2.rekke: Joh 12:20-33

Kristus om sin lidelse, død og oppstandelse

Jesus hadde forklart for disiplene hvorfor han *måtte* til Jerusalem. Der skulle han lide, dø og oppstå fra de døde tredje dag. Derfor innleder vi fastetiden i Jesu påskeperspektiv (vi reiser oss):

Graven bever,
Jesus lever,
Han som for vår synd var død.
Han har vunnet,
Livet funnet,
Og hans sei'r har endt vår nød.
/: Knust er slangen,
Løst er fangen,
Slukt av nåde helveds glød.:/

Da Jesus hadd oppvekket Lasarus fra de døde, red han deretter inn i Jerusalem. Teksten forteller at Jesus var blitt kjent og omtalt blant mange påskefeirere. Under Jesu inntog hyllet disiplene ham som konge.

Blant de mange tilreisende var noen grekere. De kom til Filip og sa: "*Vi vil gjerne se Jesus*". Hvorvidt ønsket ble oppfylt, sier teksten ingenting om. Selve spørsmålet gjelder hovedsaken.

Hvordan får vi "se Jesus"?

Jesu undervisning lar oss se hans verk i ettertid – i påskeperspektivet. Skjærtorsdag kveld, da Jesus og disiplene gikk ut til Getsemane, sa han: "*Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli forherliget.*" Evangelisten Johannes lar oss vite *hvordan* Jesus ble forherliget.

Joh 13:31f – Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud ble forherliget i ham, og er Gud blitt forherliget ved ham, skal Gud også gi ham del i herligheten, og han skal gjøre det snart.

Jesus ble forherliget i sin død på korset – i den største *fornedrelse*. Han anvender lignelsen om hvetekornet på seg selv: Om hvetekornet faller i

jorden og dør, bærer det rik frukt. Det var hva Gud hadde forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 53:10 – fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha frem-gang..

Vi ser tilbake, og ser hva Gud vil vi skal se - den korsfestede Jesus i lys av oppstandelsen fra de døde. Vi ser i påskeperspektivet Guds forsoningsverk fullbrakt i Jesu Kristi død. Vi ser Guds enbårne Sønn herliggjort i Guds fullbrakte forsoning med verden.

En katekismeforklaring sier følgende om Kristi fornedrelse og opphøyelse :

*“Hva er Kristi **fornedrelse**?*

Fornedrelsen betyr at han var i tjenerskikkelsen her på jorden. Han skjulte den guddommelige makt og herlighet som hans menneskenatur hadde tatt imot. Han viste sin guddommsmakt i de undere han gjorde, når hans oppdrag var tjent med dem og han ville det.

*Hva er Kristi **opp høyelse**?*

Da Kristus var levendegjort av egen kraft og sjelen gjenforent med legemet, steg han ned til helvetet, stod opp fra de døde, før opp til himmelen, sitter ved Gud Faders høyre side, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.”

Kristi opphøyelse begynte med hans seier over fiendemaktene synd og død og djevel med all sin helvethær. Opphøyelsen begynte skjult for mennesker, men stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde.

1 Kor 15:54-57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved Jesus Kristus, vår Herre.

Vi ser i ettertid Guds forsoning med verden, fullbrakt i den korsfestede Jesus Kristus. Og vi ser forsoningen stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde, erklært rettfærdig i alles sted. Vi ser i påskeperspektivet ham som er menneskenes eneste hellighet og rettfærdighet hos den levende Gud. Han er det levende håp – og ellers ingen.

Men ingen dødelig så Guds løfte oppfylt i en lidende Kristus. Ingen så Kristus herliggjort i sin seier over synd og død og djevel. Vi derimot ser Guds forsoning med verden fullbrakt i Kristi død, og stadfestet med Guds vitnesbyrd – Jesu oppstandelse fra de døde, slik Skriftene vitner om ham. Vi ser Guds visdom i Kristus og ham korsfestet – en dårskap for fornuften. Slik er korsets teologi. Vi ser ham bakfra i lys av Guds løfter ved profetene, oppfylt i Kristus og ham korsfestet.

Krusifikset påminner oss om Guds nidkjærhet for sitt verk. Vi ser på korset det strengeste uttrykk for Guds hellige lov. Og samtidig ser vi Guds selvhengivende kjærlighet, sterkere enn døden, “med blikket festet på

Jesus, troens opphavsmann og fullender". Guds visdom overgår all forstand.

Heb 12:2 – For å få den glede som ventet ham, tålte han korset uten å bry seg om vanæren, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.

Da Kristus skulle fullføre sin fornedrelse i lidende lydighet, ba han: "Far, la ditt Navn blir forherliget!" Da han ble opphøyd på korset, lød røsten fra himmelen: "Jeg har forherliget det, og skal igjen forherlige det!"

Jes 53:11 – Etter all sin møyen og sjelenød skal han se lys og mettes. Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Slik er det Gud lar oss se Jesu lidelse, død og oppstandelse. Han lar oss se "det salige bytte" i Skriftens påskeperspektiv. Han har båret verdens synder og oppreist fra de døde, ser vi ham erklært rettferdig i alles sted.

"Nå går en dom over denne verden."

Guds dom hører med til Kristi fornedrelse og forherligelse: Pilatus hadde rett da han sa: "Jeg finner ingen skyld hos ham". (Joh 18:38) Herren Jesus døde som verdens syndebærer, gjort til synd på forbannelsens tre.

Sal 69:5 – Flere enn hårene på mitt hode er de som hater meg uten årsak. Mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn. Nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har gjort.

2 Kor 5:14, 21 – En er død for alle, derfor er de alle døde. /.../ Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Guds forsoning med verden i Kristi død er Guds seier over denne verdens fyrste. Kristus har oppfylt Guds lov i alles sted. Guds fiende – djevelen, er fratatt all anklagerett. Han har ingenting å anklage dem for, som ved dåpen og troen er ikledd Kristi fullkomne hellighet og rettferdighet. Gud tilregner ikke straffen to ganger. Seieren er vunnet.

Rom 8:33f – Gud er den som frikjenner, hvem kan da fordømme? Kristus Jesus døde, ja, mer enn det, han stod opp og sitter ved Guds høyre hånd og han går i forbønn for oss.

"Når jeg er løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg."

Jesu ord sikter til hans død på korset. I samtalen med Nikodemus hadde Jesus sagt:

"Liksom Moses løftet opp slangen i ørkenen, måtte Menneskesønnen bli løftet opp for at hver den som tror, skal ha evig liv i ham."

Det er også meningen under Herrens Nattverd, når brødet på fatet og vinen i begeret løftes opp. Det skjer samtidig med Kristi ord om underet han gjør med sitt ord. Den som hører dårlig, ser hva som skjer. Den som

ser dårlig, hører hva Kristus gjør. Ord i handling drar oss til ham som gir sin himmelske gave i jordiske skikkelser.

Hos 1:14 – Jeg dro dem med milde bånd, ja, med kjærlighetens tømmer, som løfter åket fra nakken; jeg bøyd meg ned og gav dem mat.

Prekestolbønn:

Herre Gud, himmelske Far! Deg takker vi for Sønnen du gav til soning for verdens synd, og for ditt vitnesbyrd – Kristus oppreist fra de døde rettferdiggjort i alles sted. Hør oss i nåde: Kom oss til hjelp med din Hellige Ånd når vi hører ditt ord, så vi med opplyst forstand anvender dine velgjerninger, enhver på seg selv, og har det levende håp. Ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre. *Amen.*

FØRSTE SØNDAG I FASTE

Prekentekest 2. rekke: Mt 16:21-23

Jesu kamp mot djevelens fristelser

“Vik bak meg, satan!”

Med disse ord var det Jesus avviste djevelen da han ble fristet i ørkenen (Mt 4:10). Det samme sa Jesus da Peter ville hindre ham fra å dra til Jerusalem: Vik bak meg, satan!. Djevelens fristelse lød i Peters munn: *“Gud bevare deg, Herre! Det må ikke skje!* Et velment råd, men djevlesk, stikk i strid med Jesu undervisning i Det gamle testamentes løfter om ham. Jesus *“måtte”* gå til Jerusalem.

Luk 18:31 - Se, vi drar opp til Jerusalem, og alt det som står skrevet om Menneskesønnen, skal gå i oppfyllelse.

Jesus *måtte* dra til Jerusalem. Det var hans oppdrag å Guds løfter i Guds frelsesplan. Han er *“det trofaste og sannferdige vitne”* (Åp 3:14).

4 Mos 23:19 – Gud er ikke et menneske så han kan lyve.

1 Sam 15:29 – Den Herlige i Israel lyver ikke.

Tit 1:2 – Gud som ikke kan lyve.

Han som er Sannheten i egen person, står ved sitt ord. Dette stadfestet Kristus etter oppstandelsen:

Lk 24:44 – Det var dette jeg talte om da jeg ennå var sammen med dere og sa at alt måtte oppfylles som står skrevet om meg i Moseloven, hos Profetene og i Salmene.

Underlig er det at også Jesu fiender var aktører i Guds frelsesplan:

Apg 4:27f – Ja, i sannhet slo de seg sammen i denne by mot den hellige tjener Jesus, ham som du salvet, både Herodes og Pontius Pilatus, sammen med hedningene og Israels stammer, for å gjøre det du i din makt og etter din plan hadde bestemt skulle skje.

Peters velmente råd viser hvor farlig det er å stole på egen fornuft fremfor Guds løfter i “det som står skrevet”. Kort forut hadde Peter bekjent på vegne av de tolv: “*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*” (Mt 16:16) Dette er kirkens Kristus-bekjennelse, fast grunnet på Jesu undervisning i Skriftene, og dertil stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Begrunnelsen belyser Jesu ord til Peter:

Mt 16: 17 – Kjøtt og blod har ikke åpenbart dette for deg, men min Far, som er i himmelen.

Kirkens Kristus-bekjennelse er *gitt fra himmelen*, forutsagt ved Guds profeter i “det som står skrevet”. En bibelleser er avhengig av Jesu undervisning, lik de tolv. Han er Bibelens Herre og dens rette utlegger.

Men Peters velmente råd målbar menneskers tankespinn om Gud. Peter talte Guds fiendes tanker og tjente ham som er en løgner og sjelemorder. (Joh 8:44) Derfor sa Jesus: “*Gå fra meg, satan!*” Samme anklage rettet Jesus mot farisæerne og sadduseerne:

Mt 15:9 – De dyrker meg forgjeves, for det de lærer er menneske-bud.

Kristus *måtte* bli korsfestet og oppstå tredje dag. Kristus *måtte* fullføre Guds frelsesplan. Kristus *måtte* oppfylle loven i alles sted, for syndens lønn er døden. Kristus ble forbannet i alles sted, for loven sier: “*Forbannet er enhver som henger på et tre.*” (Gal 3:13)

Men Kristi lidende lydighet er vår oppreisning fra døden i våre synder, mottatt i tro. En påminnelse er Paulus-ordet – om sentrum i *Guds teo-logi*:

1 Kor 2:2 – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

Guds rene, uskyldige Lam har båret verdens synder og beseiret satans makt. Guds fiende er en slagen fiende, for Gud er en forsonet Gud. Skriftbevis til eksempel::

Jes 53:5 – Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom

Jer 33:8 – Jeg renser dem for all skyld de pådrog seg da de syndet mot meg, og tilgir dem alle misgjerninger de gjorde da de sviktet meg.

Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferd, profetenes syner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.

Alt er fullbrakt. Kristus har i sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde tredje dag. Han viste seg for disiplene flere

ganger, han spiste sammen med dem og underviste i skrifterne – Moses, Profetene og Salmene. En gang var over fem hundre vitner til stede, og av dem lever de fleste enda, skrev Paulus (1 Kor 15:6).

Heb 1:1f, 3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. /.../ Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Gud taler til oss gjennom Jesus Kristus og ham korsfestet. Guds tale åpenbarer en rettferdighet som er oss alle fremmed. Gud var i Jesus Kristus og forsonet verden med seg selv. Derfor er den oppreisning som Peter fikk, den samme for oss alle: Syndenes forlatelse for Kristi skyld som i sin lidende lydighet gikk inn under Guds lov og oppfylte den i alles sted, og derfor oppstod han rettferdiggjort.

Denne frelsesvei åpenbarer en frelsesgrunn som er oss mennesker fremmed. Derfor må Gud opplyse vår forstand med Den Hellige Ånd, virksom med sineløfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, slik Gud har lovt ved dine profeter i den gamle pakt. Hjelperen Den Hellige Ånd opplyser vår forstand, kaller med evangeliet, helliggjør og bevarer i Guds tro. På Pinsedagen talte Peter med opplyst forstand:

Apg 2:23f – han ble utlevert til dere, slik Gud på forhånd hadde bestemt og visste om, og ved hjelp av menn som ikke kjenner Guds lov, naglet dere ham til korset og drepte ham. Men Gud reiste ham opp og løste ham fra dødens veer. Det var jo ikke mulig for døden å holde ham fast.

Lært av Jesus, siterte Peter skriftbeviset:

Sal 16:10 – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din tjener gå til grunne.

Eksemplet Peter lærerikt på tre måter:

Det er *ødeleggende* for kirken å begrunne lære og liv med gode hensikter og la la menneskers kompetanse og autoritet være rette-snor og målestokk for kristnes lære og liv.

Men *menighetsbyggende* er det når døpte forsaker djevelens gjerninger med Kristus som eksempel.

Åp 14:4: - Det er de som følger Lammet, hvor det så går. Det er de blant menneskene som er frikjøpt for å være en første frukt for Gud og Lammet.

Prekestolbønn:

Allmektige, trofaste Gud, du vår faste borg. Hør oss i nåde: Skynd deg til redning, så vi i din kraft står satans fristelser imot, etterfølger Kristus hvor enn han går, og med ham til gave vinner evig seier, deg til evig ære, takk og pris. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

ANDRE SØNDAG I FASTE

Prekentekest 2. rekke.: Lk 7:36-50

Synd og tilgivelse

Lukas gjengir samtalen mellom Jesus og en fariseer, kalt . “Simon den spedalske”, (Mt og Mk) Samtalen handlet om synd og nåde.

Foranledningen var en kvinne, beryktet for åpenbare synder. Det ble stadfestet med Jesu ord: *“Hennes mange synder er forlatt.”* Teksten nevner ikke kvinnens navn. En gjetning sier hun var Maria Magda-lena, hun som Jesus hadde befridd for sju onde ånder.

Forholdet “verden” og “den onde lyst” i vårt innerste

Jesu samtale med denne fariseeren gir innsyn i forholdet synd og tilgivelse. Fariseerne la avgjørende vekt på utvortes hellighet i lydighet mot sedvaner i gamle tradisjoner. Allikevel gav Jesus dem ros, for de var opptatt av hovedsaken i Mose lov: *Du skal elske Herren din Gud over alle ting, og din neste som deg selv.* De tre første av De ti bud handler om kjærligheten til Gud. De syv neste er vernebudene til vern om vår neste som til oss selv.

Jesus lar samtalen om synd og tilgivelse handle om noe annet enn utvortes sedvaner fra “de gamle”. Spørsmålet om synd og tilgivelse handler handler også om “den onde lyst” i menneskets aller innerste.

Eller sagt med en katekismeforklaring: Djevelen frister *utenfra* “med dårlige eksempler og dårlig selskap”, og frister *innenfra* - gjennom “den onde menneskenatur /.../ med .onde tanker og ondt begjær”.

Mt 18:7 – Ve verden for forførelsens skyld! Forførelsene må jo komme, men ve det menneske som forførelsen kommer fra!

Jak 1:14 – Enhver blir fristet når han dras og lokkes av sitt eget begjær. (Rom 7:18)

Gal 5:17 – Kjødet har begjær mot Ånden og Ånden mot kjødet. Disse står hverandre imot, for at dere ikke skal kunne gjøre det dere vil.

Fristelsene har utspring i en virkelighet som overstiger den vi sanser. Den som hengir seg til faller for fristelsene, blir fanget og liggende i dem. Men kvinnen i teksten sørget over sine fall. Hun hverken baga-telliserte dem eller unnskyldte dem. De angikk hennes gudsforhold – fremfor alt Guds forhold til henne.

Guds forhold til oss blir oversett med overgivelse, selvforbedring og godtgjøring. Vantroen trer fram under fromhets skinn og dyrker sine guder etter behov, men overser åpenbaringsordets Gud, vår Skaper og gjengløser. *“Du skal ikke ha andre guder utenom meg”.* Problemet består: Synden mot det første bud er alle syndearters mor.

Under skinn av frihet til å leve det selvbestemte liv - "mitt liv", krever man andres respekt. Men livets vitnesbyrd tegner bildet av mennesket innkrøkt i seg selv, bundet til den onde lyst. Vår frihet er høyst begrenset, lik en hund i bånd. Den selvbestemte livsstil vitner om et gudsopprør. Virkningene er ødeleggende i det sosiale liv på alle nivåer. Virkningene er vårt problem under syndefallets levekår. Ingen velferdsordning eller lovbestamt frihet kan skjule livets vitnesbyrd i strid med Guds gode skapervilje, gjort tydelig for oss i moralloven – De tik Guds bud.

Uten andres overbærenhet og respekt, føler man seg krenket. Men *hvem* er krenket? Den krenkede part er fremfor alle den levende Gud, vår Skaper og Gjenløser.

Kvinnen i teksten anvendte Guds gode skapervilje på seg selv. Hun angret, men uten å havne i fortvilelse. Hun oppsøkte Jesus. Hos ham møter vi Guds tilgivelse for sin egen skyld, uten krav på kvalifikasjon, Den tilgivelse hun fikk hos ham berodded på hans persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person.

Frikjent av nåde. Hvorfor?

Kristne vet årsaken så altfor godt: Kristi lidende lydighet i alles sted. "Han er min Herre", sier vi, men å tenke over hensikten. *Hvorfor* er Jesus Kristus "min Herre"? *Hvorfor* har han "kjøpt meg fri og frelst meg" med sin hellige lidelse og død? Vår barnelærdom svarer:

"- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet..." (LK forkl 2 trosart.)

Ordene sammenfatter meningen med Guds forsoning med verden i Kristi død, og meningen med forsoningen gitt meg til del i dåpen til Jesu død. Vi kom fra dåpen, reist opp fra døden i den onde lyst, kalt til å tjene den levende Gud etter hans gode skapervilje. Det nye livet med Kristus til gave, ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet og med ham kalt til å etterfølge Kristi eksempel. Frikjent av nåde, er han Guds kraft, virksom ved troen på ham. Det er hensikten med frelsen, gitt av nåde i vår dåp. Frelst av nåde, men dermed ikke ferdige kristne. Det vi er i Kristus ved troen på ham, det skal vi bli. Eller sagt med vår barnelærdom:

Dåpen "betyr at den gamle Adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet. (LK Dåpen pkt 4)

Vi kom fra dåpen, helliget og rene i vannets bad ved ordet (Ef 5:26) Ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet, er vi kalt til å by våre legemer fram som våpen for Guds gode vilje (Rom 6:13). Når vi erfarer den onde menneskenatur, påkaller vi Gud om hjelp og tror syndenes forlatelse allikevel.

En hjelp i anfektelser har Gud gitt i det hemmelige skriftemål. Den oppstandne Kristus gav prekenembetets utøvere følgende fullmakt: “*Den dere forlater syndene, er forlatt!*” (Joh 20:23)

Sal 51:9, 12 – Rens meg for synd med isop, vask meg, så jeg blir hvitere enn snø. /.../ Skap et rent hjerte i meg, Gud, gi meg en ny og stø ånd!

Jes 1:18f – Kom, la oss gjøre opp vår sak! sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø; om de er røde som skarlagen, skal de bli hvite som ull.

Kjærlighetens årsak

Hun har fått sine mange synder tilgitt, derfor viser hun så stor kjærlig-het.

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger. Veiskillet blir avslørt med spørsmålet: Hva er **årsaken** og **midlet** til troens rettferdighet?

Hva vi lærer om Guds lov, helliggjørelse og gode gjerninger tjener enten til å *underbygge* troens rettferdighet eller kommer som frifinnelsens virkning ved tro uten gjerninger.

Til den ene siden går den som vet “at han ved Kristus har en nådig Gud, at Gud har omsorg for ham og får påkalle ham i Jesu navn som hans kjære barn, kort sagt, aldri uten en forsonet Gud, som hedning-ene” (CA 20:24).

Til den andre siden går de som forkynner frelsen som om den har funnet sted, og som om vi har med den levende Gud å gjøre. De vil ta Guds hellighet på alvor og trer fram for Gud med Kristus som det fullkomne offer. Man frembærer stadig på nytt Kristi legeme og blod som et ublodig offer. Men Kristus har ikke innstiftet et offerprest-embete. De tar ikke på alvor at Gud er en forsonet Gud og at Kristus i sin lidende lydighet er erklært rettferdig i alles sted.

En annen variant vil ta Guds kjærlighet på alvor. Man avskriver Guds nidkjærhet for sitt verk under syndefallets levekår. Tilbake står et gudsbilde med åpne faderarmer og venter på vår sympati. Men er Kristus redusert til en martyr blant mange, blir Guds kjærlighet selvsagt. Da tas hverken syndenes forlatelse eller Guds hellighet på alvor. (Lk 24:25f, 44-47). Kirkens kjennetegn blir forvrengt, prekenen temmelig uinteressant og messen et terapeutisk velferdstilbud.

Begge varianter gjør troen til kvalifikasjon og pressorgan overfor Gud, som om Gud skylder oss alle å reagere med nådevirkninger. Med fromhetsytringer blir Guds forsoningsverk supplert med anger, overgivelse, kjærlighet, bønn og formildende omstendigheter. Guds frie nåde blir forkynt med forbehold, og syndenes forlatelse reservert for kvalifiserte.

Den *moderate* variant *sidestiller eller sammenblander* fornyelsen og frifinnelsen (Romerkirken, moderne lutherdom, evangelikal protestantisme o a).

Den *radikale* variant løper linen ut og forkynner Guds nåde med *forbehold* om synlige nådevirkninger og påstår at de er evangeliets "kjerne" (såkalte trosbevegelser).

Begge varianter underkjenner Guds universelle nåde. Men er ikke Kristus midleren i Guds forsoningsverk, må man også underkjenne hans midlergjerning i Guds skaperverk. Guds tilgivende nåde forkynt med forbehold tillegger åpenbaringsordets Gud egenskaper som han ikke har, og åpner for konsekvensteologi i mange retninger.

Om fornyelse og helliggjørelse hører med til frelsens årsak, må man forkynne Guds nåde *med forbehold*, til eks. bekjenne alle synder, elske Jesus, overgi seg til ham i den prosedyre som taleren foreskriver osv. Men konfrontert med seg selv, uten evne til å elske Gud slik Gud vil, følger uvisshet, opplevelsesjakt og frafall, skuffet over seg selv: Glemte er at en kristen består av to deler – samtidig synder og rettferdig for Gud. Hvor troen øves, kommer Helligånden oss til hjelp i troens gode strid.

Gal 5:17f, – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår onde natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil. Blir dere drevet av Ånden, da er dere ikke under loven.

Rom 7:24f – Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg altså Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

Gud øver sjelesorg med sine nådemidler i den forsamlede menighet. Den oppstandne Kristus er til stede, virksom med sin Ånd i de hand-linger han innstiftet og befalte. Hvor skriftemålet er i bruk, fremstår menigheten som et legende fellesskap.

1 Tim 3:16 – Det må alle bekjenne, at gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse, vant sin rett i Ånden, ble sett av engler, forkynt for folkene, trodd i verden, tatt opp i herlighet.

Lk 12:1 - Ta dere i vare for fariséernes lære, som er hykleri! (1 Kor 5:6, Gal 5:9)

1 Kor 4:4 – selv om jeg ikke vet om er noe galt jeg har gjort, er jeg ikke dermed frikjent. Herren er den som dømmer meg.

Fil 3:8f – jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

"Fra denne artikkel kan man ikke vike eller gi etter, om så himmel og jord og det som ellers ikke vil bestå, styrtet sammen". (Apg 4 (12), Jes 53:5).

"Og av denne artikkelen avhenger alt det som vi lever og lærer mot paven, djevelen og verden. Dette må vi være fullvisse om og ikke tvile. Ellers er

alt tapt og paven, djevelen og alt som er mot oss, beholder seieren og får rett" (SA B 1:5).

TREDJE SØNDAG I FASTE

Prekentekest 2. rekke: Joh 7:19-36

Kristentroens kilde

Jesus besøkte Jerusalem under løvhyttefesten. Der underviste han på tempelplassen. Nå er tempelplassen den forsamlede menighet. Her underviser han om de handlinger som døpte skal holde og bruke.

Blant tilhørerne var det ulike meninger om ham, og slik er det den dag i dag. Hvem er Jesus fra Nasaret? Noen påstod Jesus var besatt av en ond ånd. Andre ville drepe ham. Hvorfor denne fiendtlige innstilling til ham? Jesus for-klarer i begynnelsen av teksten:

"Har ikke Moses gitt dere loven? Men ingen av dere holder loven. Hvorfor ønsker dere da å drepe meg?"

Jødene satte sin ære i å holde Tibudsloven – Guds morallov. Den tydeliggjør Guds gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner i spørsmål om rett og galt. Moralloven kan brukes som *veiviser* om rett og galt. Den kan også brukes med sikte på *syndserkjennelse*. Da er loven brukt som *oppdrager* (el tuktemester) for å drive oss til Kristus som dens siktemål (Rom 10:4, 17). Her bruker Jesus loven som oppdrager for å virke syndserkjennelse:

Joh 5:45 – Tro ikke at jeg vil anklage dere hos Faderen. Den som anklager dere, er Moses, han som dere setter deres håp til.

Moralloven anklager ved å påminne om overtredelser og forsømmelser. Moralloven lar seg ikke bringe til taushet, hvor mye vi enn prøver.

Rom 3:19 – (Paulus) Vi vet at det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud..

Den som bruker Guds lov rett, anvender den på seg selv, bruker den også som oppdrager til syndserkjennelse. Derfor sa Jesus (v 24): *"Døm ikke etter det dere ser, men døm rettferdig."*

Jesus hadde helbredet en mann på sabbaten. Han hadde brutt sabbatsbudet. Men da jødene anvendte loven på denne adferd, kom de til kort. Utførte de omskjærelsen på sabbaten, brøt de sabbatsbudet. Og da jødekristerne holdt på omskjærelsen, utfordret de Gud.

Apg 15:10 – Hvorfor utfordrer dere da Gud og legger på disiplenes nakke et åk som verken vi eller våre fedre har orket å bære?

Dette “åk” gjelder enda mer Guds gode skapervilje, tydeliggjort i Tibudsloven. Det første bud – som omfater alle ti, sier: *Du skal ikke ha andre guder utenom meg.* Derfor har Jesu ord “ingen av dere holder loven” - adresse også til oss: Evnen til å oppfylle loven mangler vi, og den onde lyst hindrer oss. På Pinsedagen anvendte apostelen Peter loven som oppdrager til syndserkjennelse:

Apg 2:23, 37 – Han ble utlevert til dere slik Gud hadde bestemt og visste om, og ved hjelp av menn som ikke kjente Guds lov, naglet dere ham til korset og drepte ham. /.../ Da de hørte dette, stakk det dem i hjertet, og de sa til Peter og de andre apostlene: “Hva skal vi gjøre, brødre?”

Jesu tale virket også fiendskap istedenfor syndserkjennelse. Apostelen Paulus kaller fiendskapen “vrede” (Rom 4:25). Fariseerne sendte tjenere for å gripe ham. De fikk Jesus dømt til døden istedenfor å anvende Guds lov på seg selv,. Han spurte: *Hvorfor vil dere drepe meg?* De dømte lham som i sin llidende lydighet oppfylte loven i alle deler og i alles sted. Vi er alle medskyldige.

Ved å dømme ham, den ene uskyldige, brøt de det femte bud: “Du skal ikke slå ihjel.” Hvorfor lligne Kain som slo ihjel sin bror Abel? Vreden hadde en dypere dimensjon. Vreden avslørte hvem de tjente – Guds onde fiende, djevelen som er en løgner og manndreper fra begynnelsen. (Joh 8:44) *“Hvorfor vil dere drepe meg?”* Svaret må vi søke i Jesu ord om seg selv.

Jesu persons hemmelighet

“Dere kjenner meg og vet hvor jeg kommer fra. Men jeg er kommet av meg selv, og han som har sendt meg, er troverdig. Ham kjenner dere ikke. Men jeg kjenner ham og kommer fra ham, og han har sendt meg.”

Tilhørerne påsto de visste hvor Jesus kom fra – fra Nasaret, men når Messias kommer, skal ingen vite hvor han kommer fra, sa de. Denne overtro på fornuftens evner viser hvor det bærer hen med menneskers gudsforestillinger. De bekrefter menneskers behov – også gudsfornektelsen. Det var en ungdom som en gang sa til en gammel mann: “Jeg tror ikke på noen Gud”. Han fikk til svar: “Hva har du gjort da, gutten min?”

Kilden til gudskunnskap er Guds utsendte, Kristus Jesus, gjennom hans person og verk. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, og med denne kjennskap ha evig liv i den eneste sanne Gud. (Joh 17:3) I Kristus ligger alle visdommens og kunnskapens skatter skjult. Vi mottar gudskunnskap gjennom tekstlesningene og den utleggelse som en prekenens oppgave. Ikke alt er sagt. Det er heller ikke mulig. (Kol 2:3 Guds ord er gitt oss stykkevis, for vi forstår stykkevis. (1 Kor 13:9, 12)

Åpenbaringsordets Gud har gitt oss *basiskunnskap* om Gud, verden og mennesket. Denne kunnskap er omfattende. Den overstiger den virkelighet vi sanser. Det er fornuftens problem.

Kjærligheten til åpenbaringsordets Gud gleder seg i sannheten, for han er Kjærligheten og Sannheten. Gud har oppfylt sine løfter om den kommende Messias. Gud har talt i en bevitnet Jesus-historie. Som menneske er Jesus fra Nasaret. Men hva er hans persons hemmelighet? Allerede de undergjerninger han gjorde pekte på ham og bekreftet hans ord om seg selv. Han er Guds lovede Messias – en lidende Messias, født under Guds lov for å oppfylle den i alles sted, og i sin død være Guds offerlam og verdens syndebærer. Han er Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet.

Han forenedret seg selv, kom i Jesu skikkelse, led, døde og oppstod fra de døde etter Skriftene. Guds vitnesbyrd om Jesu person og verk står fast i evighet. Nå lærer vi Gud å kjenne i Jesu lidende lydighet. Den oppstandne Jesus er hos oss. Virksom med Guds Ord er han vårt levende håp. En gang skal hans venner få skue Jesu guddoms herlighet og forstå åpenbaringsordets Gud fullt ut. (1 Kor 13:12)

Jesu persons hemmelighet ødelegger de vises visdom. Virkningen kan være det fiendskap som Jesus møtte den gang på tempelplassen. Vreden avslører kilden. Den er mennesket "selv", bundet til selvets gud, i tillit til overtroen på egne evner i troens saker. Vi er alle født med denne hovmodsånd, uten frykt for Gud og uten tillit til ham.

Fastetidens bibeltekster konfronterer selvets gud i møte med Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i den historiske Jesus, slik "Skriftene har sagt". Nei, fornuften sier: la ham være et menneske, så jeg kan dyrke mine guder i fred, slik jeg selv vil. Åpenbaringsordets hellige Gud vil noe annet. Han har talt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente. Guds tro kommer til oss. Det merkes når vi anvender Jesu livshistorie, enhver på seg selv. Kristentro er viten. En kristen kan si: "Jeg vet på hvem jeg tror" (2 Tim 1:12).

Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. De minner oss om de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. De er kilden til guds-kunnskap fra åpenbaringsordets Gud. Kilden er ikke trosytringer i samtale oss imellom, men de handlinger som er Guds kirkes *kjennetegn*. De er Guds evangelium og sakramentene, forvaltet med troskap i den forsamede menighet.

Den oppstandne Kristus er virksom til stede med de gudgitte kirketegn som høres og ses. De skal døpte mennesker lære å holde, slik han befalte. Guds kirkes kjennetegn består. Forvaltet på troskapens vilkår, fortsetter Jesus-historien i menighetens midte. Da har vi mye å sam-tale om og undres over, men trosytringer kommer og går alt etter som vi tenker, føler eller vil.

Eksempler til etterfølgelse er de vise fra Østerland. De gransket Messias-profetiene i Det gamle testamente. Hvor var den nyfødte jødekonen å

finne? Fødestedet var Betlehem, sa noen skriftlærde. Det hadde Gud sagt ved profeten Mika. (Mi 5:1)

De visste at denne jødekonge var av Davids ætt, og visste at Jesus ble hyllet som konge da han red inn i Jerusalem: "*Hosianna Davids Sønn!*" (Mt 21:9) Derfor sa Jesus: "*Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han*". (Joh 5:46) Bibelhistorien handler om Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

"Han som har sendt meg, er sann, og ham kjenner dere ikke."

Jesu ord anklaget motstandernes bibelgranskning. Lærde var de, men kjente ham ikke. De ventet en verdslig Messias-hersker. De leste Guds løfter om en lidende Messias, men tekstens mening etter sin ordlyd og sammenheng vara skjult for dem. Da Jesus den gang underviste på tempelplassen i Jerusalem, avviste de ham. Hva skal da vi si? Vi har ingen grunn til å opphøye oss over jødene.

Vi leser Det gamle testamente i ettertid, leser i påskeperspektivet og sitter med facit-svarene. Men oppfatter vi hvor radikal kristentroen er? Guds visdom til frelse er Kristus og ham korsfestet. Guds kirkes kjennetegn er korsmerket, i din dåp tegnet på din panne og ditt bryst – på pannen for at vi skal tenke Guds tanker, på brystet for at vi skal elske Gud av hjertet.

Menighetens merkevare er hverken aktiviteter, trosytringer eller det gode miljø. Merkevaren er Guds kirkes underfulle kjennetegn – evangeliet og sakramentene. De lokker og drar på kirkevei, hvor de blir forkynt og bekjent i all sin herlighet. Med Herren Jesus som lærer i Den Hellige Skrift, farer ingen vill. Jeg vet på hvem jeg tror.

Troens kilde

"Blant folket var det mange som trodde på ham. Og de sa: "Når Menneskesønnen kommer, skal han ikke da gjøre flere tegn enn denne mannen har gjort?"

Kristi ord virket tillit til ham. De hørte hans ord og så dem stadfestet med undergjerninger. Nå er den oppstandne virksom med kirkens kjennetegn i vår midte. Vi hører og ser Guds nådemidler, og dømte lærer å bruke dem slik Kristus befalte. På dette vilkår er han med oss alle dager inntil dagens ende. Med Jesus som lærer og hyrde er han Veien, og derfor Sannheten og Livet.

MIDTFASTESØNDAG

Prekentekest 2. rekke. Joh 6:22-36

Brødunderet i ødemarken

“Arbeid ikke for den mat som forgår”

“Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv, den som Menneskesønnen vil gi dere.”

Jesus taler om den rette prioritering. Ordene kan misforstås, som om Jesus taler nedsettende om arbeidet for det daglige brød. På lignende vis har noen misforstått bønnen “Gi oss i dag vårt daglige brød”.

Gud har kalt oss mennesker til å forvalte hans skaperverk, og i dette kall velsigner han alt ærlig arbeid. Velsignelsen medfører arbeids-glede, enhver i sitt kall, tross alt strev under syndefallets kår. Så sant man er arbeidsfør, skal man arbeide for sitt livsopphold.

2 Tess 3:10 – Om noen ikke vil arbeide, skal man heller ikke ete.

Jesu ord om den mat som “forgår”, sikter til den fariseiske innstilling – å tjene Gud med et uklanderlig liv. Den mat som forgår, er den fariseiske tiltro til egne gjerninger. Men den hellige Gud premierer ikke *utvortes* hellighet med evig liv hos ham. Våre gjerninger forgår. Loven krever den hellighet som Gud er - hundre prosent.

5 Mos 6:5 – Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt.

Rom 3:10 – Det finnes ikke èn som er rettferdig, ikke en eneste.

“Mat” er i denne sammenheng det samme som å holde Guds bud, enhver i sitt dagligliv. Det var hva Guds Sønn gjorde, født under loven. Det var hans mat å oppfylle Guds lov i Jesu lidende lydighet - den Ene for alle (Gal 4:4). Han er lovens siktemål til rettferdighet for hver den som tror.

Joh 4:34 – Min mat er å gjøre hans vilje som hrar sendt meg og å fullføre hans verk.

Joh 6:51 – Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen, Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg vil gi, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.

Rom 3:21f – nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uavhengig av loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror.

Troen er Guds gjerning

“Hva er da de gjerninger som Gud vil vi skal gjøre?”

Folket spurte Jesus. Folk tok det som en selvfølge at gjerninger kvalifiserer til evig liv. Denne prestasjonsfromhet avviste Jesus.

Jesus talte om “Guds gjerning”, det vil si de gjerninger som Gud gjør. De gjør han for sin godhets skyld. Det er Guds gjerning “å tro på den Gud har utsendt”. Det evig liv hos Gud gir han kun av nåde. Det nye livet mottas ved troen på den Gud utsendte, Jesus Kristus. Gjennom ham lærer vi den trofaste Gud å kjenne i all hans kjærlighet.

Allerede skapelsesberetningen fremstiller Guds verk. Med sitt Ord skapte Gud verden, den synlige og den usynlige verden. Også Guds forsoning med verden er Guds verk ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse.

Joh 5:17 – Min Fader arbeider til denne dag; også jeg arbeider.

Derfor er det Guds gjerning at dere tror på den han har utsendt, Jesus Kristus. Folk spør etter gjerninger. Jesu svar handler om troen.

Da siterte tilhørerne fra Salme 78:

Sal 78:15 – han lot det regne manna til føde for dem, gav dem korn fra himmelen.

Guds ord er det himmelske manna – mer enn englebrød. Det visste Jesu tilhørere:

5 Mos 8:3 – mennesket lever ikke bare av brød, men av hvert ord som går ut av Herrens munn.

Tilhørerne forstod ikke at Guds Ord stod i deres midte. De forstod ikke at Ordet var kommet i kjøtt og blod – i Jesu skikkelse. Hvem kan forstå det? Han er brødunderet i denne verdens ørken. Et under overgår all forstand. Det må bli fastslått som en kjensgjerning. Jesu eget vitnesbyrds var det brødunder han gjorde da han mettet de fem tusen i ødemaken.

Under Israels ørkenvandring gjorde Gud de under som pekte frem mot Guds nærvær i den kommende Kristus. Jesus fra Nasaret sa han er “*det sanne brød fra himmelen*”.

“- jeg sier dere: Moses gav dere ikke brødet fra himmelen. Det er min Fader som gir dere det sanne brød fra himmelen. Guds brød er det som kommer ned fra himmelen og gir verden liv.”

Senere gjorde Paulus den erfaring, at “budordet som var til liv, ble til død” (Rom 7:10). Det er disippelerfaringen vi alle gjør. Derfor inn-eder Salme 78 med oppfordringen: “*Lytt mitt folk til min lære.*” Lytt til Jesu, Guds Sønns lære fra Gud Faderen. Lytt til Guds evangelium i Jesu munn. Lytt til dets lære om Guds godhet for sin egen skyld. Dens bilde er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt frem for verden i Jesus Kristus, og ham korsfestet.

“Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hungre, og den som tror på meg, skal ikke tørste.”

Rom 1:16f – (Evangeliet) er en Guds kraft til frelse for alle som tror.

Mennesker undres: Hvordan får man del i dette brød? Jesus markerer i teksten at Gud virker troen. Gud er suveren, uavhenig av vår medvirkning til frelse. Et annet evangelium fins ikke. Utelukket er *forbehold*

om overgivelse, tårer, håndsopprekking osv. Tollereren gikk hjem, *erklært* rettferdig for Gud. Guds godhet for sin egen skyld endret hans liv.

2 Tim 1:9 – han har frelst og og kalt oss med et hellig kall.

Døpt til Jesu død, handlet Gud i din dåpen. Gud gav deg frelsen, fullbrakt i Kristi død, og gav deg løfte om frelse for hver den som tror (Mk 16:16). Gud er ikke glemsom. Gjennom hele livet er dåpen frifin-nelsens sakrament, lik skipet med kurs mot den nyskapede jord hvor Guds rettferdighet bor.

Guds evangelium har sin egen rytme: Først gaven og deretter virkningen: Det er Gud som virker at dere tror på den han utsendte – Jesus Kristus. Virkningen merkes i vårt indre: “Det er til meg også!” Men hører du evangeliet forkynt med forbehold, stol på din dåp.

Ef 2:8f, – For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg.

Fil 2:13 – Det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans vilje.

Eller sagt med vår barnelærdom:

“Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort meg og bevart meg i den rette tro.”

Guds lov virker denne selverkjennelse: Jeg tror at jeg ikke kan tro. Denne erkjennelse rydder vei for Kristus, syndebæreren i alles sted. Gud forsonte verden med seg selv i Kristi død på korset, ingen unntatt. Derfor oppstod han rettferdiggjort i alles sted. “Den som kommer til meg, skal ikke hunge.” Løftet står fast, stadfestet med Guds vitnes-byrd da han reiste Kristus opp fra død tredje dag “etter Skriftene”..

Troens tilbakemelding er takk og pris for frelsens årsak. Vi istemmer kirkens bekjennelse (CA 5):

“For at vi skal komme til denne tro er prekenembetet innstiftet for å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler, blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld!”

“Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal ikke tørste.”

FEMTE SØNDAG I FASTE

Prekentekest 2. rekke: Joh 11:46-57

Fiendskapen mot Kristus

Forrige søndag handlet teksten om folkets reaksjon på Jesu brønder i ødemarken. De ville gjøre ham til konge. I dag handler teksten om fiendskapen mot Jesus, straks før hans siste påske i Jerusalem.

Jesus hadde oppvekket Lasarus fra de døde. Da hadde Lasarus ligget fire dager i graven. (Joh 11:17) Fariseerne og de skriftlærde betraktet Jesus som en oppvigler og sikkerhetsrisiko. Nå risikerte de at folket vendte seg mot dem, og at romerne tok fra dem tempelplassen. Det skjedde i år 70, da Jerusalem ble eroblet og ødelagt. Fremdeles har ikke jødene adgang til tempelplassen.

Under den romerske okkupasjon fikk øversteprestene og Det høye råd stor makt over folket. De fikk fordeler som de utnyttet til egen vinning. Men folket måtte betale skatt til keiseren og dertil avgifter til fariseerne og de skriftlærde. Derfor sa Jesus:

Mt 23:13 – Ve, dere skriftlærde og fariseere! Dere hyklere! Dere stenger himmelriket for menneskene. Selv går dere ikke inn, og dere tillater ikke dem å gå inn som gjerne vil.

Til gjengjeld fikk folket undervisning i falske lærdommer. Ved begravelser holdt de lange bønner som de tok seg godt betalt for, og enkers hus overtok de. I teksten opptrer øverstepresten Kaifas. Han tilhørte saddukeerpartiet, de som fornektet oppstandelsen og englenes eksistens. Det var Kaifas som sa de profetiske ord:

“Dere forstår ingenting. Dere tenker ikke på at det er bedre for dere at ett menneske dør, enn at hele folket går til grunne. Dette sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket.”

Kaifas mente noe annet: Det ville gagne folket å drepe Jesus. Kaifas var en av “denne verdens herskere” som apostelen Paulus omtalte til:

1 Kor 2:6-8 – (Vi forkynner) en visdom som ikke hører denne verden og denne verdens herskere til, de som går til grunne. Nei, vi taler Guds visdom, som er en hemmelighet, den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss frem til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.

“Denne verdens herskere” kjente ikke til Guds visdom. De tjente “denne verdens fyrste”, forklarte Jesus (Joh 12:31) . Samme åndsmakt kalte Paulus for “ondskapens åndehær i himmelrommet” (Ef 6:12). Guds visdom var skjult for dem. Men ved å drepe Jesus, ga de Jesu verk

fremgang . Gud forsoning med verden i Jesu død ble stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

Djevelen trodde han hadde beseiret den korsfestede Kristus, men skjult for verden ble den onde selv beseiret. Kaifas var ikke selv klar over at han var i ferd med å avskaffe den gammel-testamentlige offertjeneste. Kaifas talte med ord i sin munn den sataniske ondskap, og samtidig var han talsmann for Guds evige visdom. Kaifas ville sikre sin maktposisjon som øverste-prest, men det motsatte skjedde. Han undergravde øverste-prestens posisjon. I hans sted trer Jesus Kristus, den himmelske øversteprest, frem for Faderen og ber for sine bekjennere på jorden.

Under påskehøytiden skulle påskelammet slaktes og påskemåltidet holdes. Da innstiftet Kristus sin nattverd – den nye pakts måltid. Der har Guds kirke samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser.

*Gaven gjort med allmaktsordet,
Kristus byr fra gavebordet.
Lovens påske den er endt.
Skyggen flyr for virk'ligheten,
Selv han fyller dunkelheten,
Har ny tid i nåde sendt.*

Kaifas ble et redskap i Guds frelsesplan.

Heb 7:12, 18, 23f – Når prestedømmet forandres, betyr det nødvendigvis at også loven forandres. /.../ Dermed blir et eldre bud opphevet, fordi det er svakt og unyttig. /.../ Dessuten har det vært flere av disse prestene, for døden hindret dem i å fortsette. Men Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, for han er og blir til evig tid.

Skjønt Kaifas gikk i ondskapens tjeneste, medvirket han til et bedre offer enn alle andre offer av okser og bukker.

Heb 10:1,4 – Loven var bare en skygge av de kommende goder, ikke av tingene selv, slik de virkelig er. /.../ For blodet av okser og bukker kan virkelig ikke ta bort synder.

Heb 9:13f – Hvor mye mer skal da ikke Kristi blod rense vår samvittighet fra døde gjerninger, så vi kan tjene den levende Gud. Kristus har jo i kraft av en evig Ånd båret seg selv frem som et lyteløst offer for Gud. For med et eneste offer har han for alltid gjort dem som helliges, fullkomne.

Fra bibelhistorien kan vi anvende Josefs ord til sine brødre, etter patriarken Jakobs død.

1 Mos 50:20 – Dere tenkte å gjøre ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode. For han ville gjøre det som nå er hendt og berge mange men-neskeliv.

Da vi nå har hørt om fiendskapen mot Kristus, især blant jødernes ledere, bør vi vokte oss. Mennesket er menneske. Gud er Gud. Det gjelder for oss å anvende lovens brodd og evangeliets trøst, enhver på seg selv. Et

eksempel er Peters tale på Pinsedagen, da han talte han til “gudfryktige menn” fra mange folkeslag rundt Middelhavet.

Peter sa til dem alle: *“Denne Jesus som dere har korsfestet”*. (Apg 2:36) Neppe flere enn et fåtall hadde vært med i den mengden som ropte “korsfest, korsfest”. Likevel har Peters ord adresse til oss alle: Kristus har båret verdens synder – også våre. Gud er en forsonet Gud for alle, også for oss.

Jes 53:5 - “Han ble såret for våre misgjerninger, knust for våre overtreddelser”

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har (Gud) gjort til synd for oss for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

DEN STILLE UKE

PALMESØNDAG

Prekentekest 2. rekke: Mt 26:17-30

Ikke trelldom, men barnekår

Kristus innstiftet den nye pakts måltid under det jødiske påskemåltid, befalt i Moseloven (2 Mos 12:1-28). Den gamle lovpakt måtte vike for Guds nådepakt grunnet i Kristi død på korset. I lovpakten har Gud alle rettigheter og vi alle plikter. I nådepakten har Gud alle plikter og vi alle rettigheter. Hva Herrens Nattverd – den nye pakt i Kristi blod - handler om, belyser bibelhistorien.

Det jødiske påskemåltid skulle feires årlig på den tiende dag i nyttårs-måned, og være en minnedag om Guds dom over faraos Egypt. Da gikk morderengelen forbi de hus hvor lammets blod var strøket på dørstolpene og tverrbjelken.

Moses var en lovgiver for Israels folk. På Sinai-fjellet mottok han de to steintavlene med Guds bud, som gjør tydelig Guds skapervilje, den menneskene dunkelt aner. Mose lov anvender Tibudsloven ved å legge den til grunn for alle dens lover og forskrifter. Mange forskrifter blir ikke lenger praktisert, hverken sivilloven eller seremoniloven.

Frikjøpt fra trelldom under Mosleoven

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født underloven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Guds enbårne Sønn fornedret seg selv av fri vilje for menneskenes skyld. Han tok tjenerskikkelsen på. Med lidende lydighet oppfylte han loven i alles sted, lydig til døden på korset. Han er Guds fred med oss mennesker, stadfestet med oppstandelsen fra de døde tredje dag. Han alene er vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Mosebøkene skal kristne fortsette å lese, men lese dem som profetier om Kristus, lovens oppfyller og troens rettferdighet.

Når vi til eksempel leser om den gudstjeneste Aron skulle forrette, leser vi skyggebilder av den kommende Kristus, vår himmelske øversteprest.

Når vi leser forskriftene om påsken, påskelammet og påskemåltidet, leser vi skyggebilder av "den nye pakt", oppfylt i Jesus Kristus, Guds rene Lam som borttar verdens synder.

Kol 2:16f – Så la ingen dømme dere for hva dere spiser eller drikker, eller når det gjelder høytider, nymånedag eller sabbat. Alt dette er bare et skyggebilde av det som skulle komme, men legemet er Kristi legeme.

Forskriftene om påskelammet

1 Pet 1:18f - Det var "med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil og lyte", vi ble kjøpt fri fra det tomme livet vi hadde arvet fra fedrene.

Påskelammet måtte være feilfritt. Apostelen viser til Kristi lidende lydighet under loven. Han var skyldfri, og svik fantes ikke i hans munn (1 Pet 2:22). Frelsens eneste årsak er Kristi lydighet i alles sted. Hans lydighet under Guds lov, er troens hellighet og rettferdighet for Gud.

Rom 3:19, 23 – Vi vet at alt det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud. /.../ for alle har syndet, og de har ingen del i Guds herlighet.

Derfor har Gud elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn.

Heb 7:26f – Ja, en slik øversteprest var det vi måtte ha, hellig, god og ren, skilt ut fra syndere og opphøyd over himlene. Han trenger ikke, slik som andre øversteprester, å bære frem offer hver dag, først for sine egne og deretter for hele folkets synder. Offeret har han båret frem én gang for alle da han ofret seg selv.

Israelittene var slaver under farao i Egypt. Dette slaveri er et bilde på menneskeslektens levekår under Guds fiendemakter – syndens og dødens og djevelens makt. Hvert menneske kommer til verden lik et stykke okkupert land. Vår vilje er trellebundet, lik en hund i bånd. Vår frihet er begrenset. Døden bekrefter vår nød: Våre friheter i strid med Guds gode skapervilje, fortjener døden.

Det stod ikke bedre til med israelittene i trellekår under farao. Det var ikke de, men åpenbaringsordets Gud som tok initiativet til utvandringen. Gud sendte Moses og Aron til dem. Senere fulgte harde levekår, så de ønsket seg tilbake til Egypt. Noe lignende gjør døpte mennesker, når man søker frihet i selvbestemte laster fremfor å praktisere dåpen i forsakelse og tro.

I klar motsetning til lovtrelldom står Guds barns frihet for Kristi skyld. Troens glede er Kristi daglige komme. Med ham til gave går vi til vår gjerning frelst av nåde. Vår støttestav er Guds løfte, gitt i dåpen til Jesu død. I tillit til Guds nåde for Kristi skyld, går vi til vår gjerning. Vi forsaker i djevelens gjerninger og øver troen i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg.

Påskelammets blod på dørstolpene

Der gikk morderengelen forbi. Ordet påske betyr "å gå forbi". Morderengelen gikk forbi de hus hvor lammets blod var strøket på dørstolpene. Hendelsen var et skyggebilde av det Guds Lam som bærer verdens synder. De som tror på ham, har evig liv allerede og kommer ikke til dommen. Kristus i sin lidende lydighet er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer til frelse for alle som tror. Han er frifinnelsens årsak.

Jes 9:4 – For åket som tynget folket, stangen over nakken på det og staven som driveren brukte, har du brutt i stykker som på Midjans dag.

Gal 5:1, 13, 17 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast og la dere ikke igjen tvinge under trelldommens åk. /.../ Dere er kalt til frihet, brødre. La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet. /.../ For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid...

Vi merker oss at påskelammets ble tatt ut av hjorden. Kristus ble etter sin menneskenatur tatt ut av Adams falne ætt, men fortsatt være sant menneske av kjøtt og blod. Det måtte verdens syndebærer være for å beseire djevelen, han som har døden i sin vold.

Forskriften om påskemåltidet krevde at *hele* lammet skulle stekes over ild (2 Mos 12:9). Guds enbårne Sønn av fri inn i Guds vredes ild for vår frelses skyld. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld. For det står skrevet; Forbannet er hver den som henger på et tre. (1 Mos 21:23)

Hos 13:14 – Jeg vil fri dem ut av helvetets vold, forløse dem fra døden. Død, hvor er din pest? Helvete, hvor er din sott?

Kristi lidende lydighet under Guds lov gjorde slutt på Guds lovpakt med sitt folk. Kristus er lovens siktemål for hver den som tror. I den natt han ble forrådt, innstiftet han den nye pakts måltid med ordene: "Dette er den nye pakt i mitt blod..." I jordiske mdler gir han samfunn med sitt sanne legeme og blod, slik hans tydningsord sier presist og like frem. Men de som trelles under lovens åk, er utestengt fra Guds nådepakt i Kristi død.

Heb 13:10 – Vi har vårt eget alter, og de som vil gjøre tjeneste i tabernaklet, har ikke rett til å spise av det.

Vårt paktstegn er ikke omskjærelsen, men dåpen til Kristi død.

Ef 2:12f – Husk da at dere en gang var uten Kristus, utestengt fra borger-retten i Israel, og hadde ikke del i paktene og løftet, og var derfor

uten Gud og uten håp i verden. Men nå, i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær.

Teksten slutter med Jesu ord:

“Og det sier jeg dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag jeg drikker den ny med dere i min Faders rike.”

Under Herrens Nattverd er vi gjester hos ham. Vi drikker av vintreets frukt og har samfunn Kristi sanne legeme og blod i sakramentets skikkelser.

1 Kor 10:16 - Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelses-bønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv kyrko-bib.)

Apostelen påminner om gaven han gir i sakramentets skikkelser – syndenes forlaatelse, og dermed evig liv. Gud tjener oss i den forsamlede menighet. Han tjener oss med sitt allmaktsord, og gir samfunn med sitt evig gyldige Golgata-offer, rakt fremog mottatt i sakramentets skikkelser.

SKJÆRTORSDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 13:1-20

Kristus innstiftet sin nattverd

Denne dagen feires til minne om den natt da Kristus under påskemåltidet innstiftet den nye pakts måltid. Innstiftelsesordene er gjengitt hos tre av de fire evangelistene. Dagens epistel gjengir ordene som Paulus hadde “mottatt fra Herren”, det vil si i en muntlig overlevering. Jesu ord sier presist og direkte hva det er han lar rekke frem og nattverd gjestene motta: *“Dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod” ...*

Dette sier Kristus om sitt legeme, som neste dag skulle henge på korset, legges i grav og tredje dag oppstå fra de døde, og førti dager senere fare opp til himmelen og innta plassen ved Gud Faders nådeside.

Når vi hører Jesu ord, fremsagt over fremsatt brød og vin, da er vinen i denne kalk hva han sier den er – det samme blod som ble utgytt på korset, og brødet - det samme legeme som hang på korset. Nattverd gjestene har virkelig samfunn med Guds Golgata-offer, tilstede på ethvert alter hvor man holder Herrens Nattverd i samsvar med Kristi ord og befaling.

Dagens prekentekest fra Johannes-evangeliet utfyller hva de andre evangelistene har skrevet ned og kristne den gang hadde hørt mange ganger.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi blod? (E Sv Kyrkobib.)

Dette sakramentale nærvær lærer og tror vi sammen med den gamle kristen i øst og vest.

Jesus vasket disiplenes føtter

Hva Kristi ord sier om gaven han gir, har Johannes tilføyd med Kristus som *eksempel*: Med sin lidende lydighet har han tjent oss, og med sin gave tjener han oss i den forsamlede menighet. Hans eksempel må være av grunnleggende betydning for kristnes liv.

Fotvaskingen illustrerer Guds selvhengivende kjærlighet. Gud tjener oss av nåde, uten hensyn til vår verdighet eller fortjeneste. Teksten begynner med å fremheve hensikten - å vise den selvhengivende kjærlighet.:

“Han hadde elsket sine egne som var i verden, og han elsket dem helt til det siste.”

Vi istemmer med vår barnelærdom:

“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er oppstan-den, lever og råder i evighet.” (Forkl 2 trosart.)

Med fotvaskingen viste Kristus at han er Herrens tjener, forutsagt i Jesaja-profetien. I sin fornedrelse skulle han ha fremgang ved å bli løftet opp (Jes 52:3). Hensikten må vi aldri glemme når vi går fra Herrens Nattverd. Vi går med Kristus til gave for å tjene ham i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Vi er kalt til å vise tjenersinn med ham til eksempel i ord og gjerning.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange.

Alt dette hadde Faderen overlatt til sin enbårne Sønn å utføre av fri vilje og for vår frelses skyld. Han kom som tjener, utførte sitt verk som tjener og vendte tilbake som tjener. Opphøyd til Faderens nådeside, er han til stede hvor som helst i den forsamlede menighet. Her tjener han oss i de handlinger han innstiftet og befalte.

1 Joh 4:11 – har Gud elsket oss så, er vi skyldige til å elske hverandre.

Verden et farlig sted

Kristus tjener sine disipler i en virkelighet okkupert av Guds fiendemakter. Eksemplet Judas taler for seg. (Joh 8:44). Men også de andre disiplene stod utsatt til, for i menneskets innerste virker arvesynden imot Guds gode skapervilje. Kjennetegnet er *hovmodsånd*. Den unngår å forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen.

Kristus viser med fotvaskingen at vi skal øve troen i gjerninger med ham til eksempel. Spørsmålet - hva ville Jesus ha gjort, er ikke så enfoldig som det høres ut til. Han har lært oss å be med sin offerbønn: “Skje din vilje.”

1 Joh 4:17, 19f – vi er slik som han er, midt i denne verden. /.../ Vi elsker fordi han elsket oss første. Om noen sier at han elsker Gud, men likevel hater sin sin bror, da er han en løgner. For den som ikke

elsker sin bror som han har sett, han kan ikke elske Gud som han ikke har sett.

Hva vil det si å bli vasket ren av Jesus?

Peter protesterte: “*Vasker du mine føtter?*” Det var den gang trellens oppgave. Jesus svarte: “*Hvis jeg ikke vasker deg, har vi ikke noe sammen.*” Forvaskingen handler om en ren samvittighet, renvasket med syndenes forlatelse. Og likevel var ikke alle rene. Hvordan kunne Jesus si: “*Dere er rene, men ikke alle?*” Det forklarte han i avskjedstalen:

Joh 15:3 – Dere er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.

Syndenes forlatelse blir tilsagt oss med Kristi ord. Guds evangelium viser Guds kraft ved å tilsi syndenes forlatelse for Kristi skyld. Frelst av nåde, reiser Gud oss opp fra døden i våre synder. Syndenes forlatelse for Kristi skyld er kraften av hans oppstandelse. Men én var ikke ren. Judas lot seg forlede av den onde.

Jesu undervisning om hvordan renvasking går til, hører sammen med nattverdets sakrament. Kristus tjener oss i kraft av sitt guddomsord. Kristi ord må lyde over fremsatt brød og vin, slik han gjorde - høyt og tydelig i den forsamlede menighet. Deretter skal den himmelske gave bli utdelt og mottatt i jordiske skikkelser til syndenes forlatelse og evig liv.

Kristus gir for sin godhets skyld samfunn med sitt legeme og blod, ofret for verdens synde. Det er gaven han lar rekke frem og vi motta med munnen. Vår nattverdfeiring gjør ikke dette under. Det gjør hans ord.

O Jesus, gid jeg kunne
Som jeg så gjerne vil,
Deg ære noenlunde,
Hjelp du meg selv dertil;

LANGFREDAG

Prekentekest 2:rekke: Joh 18-19

Kristi store lidelse

Kristus gikk over bekken Kidron. Med denne opplysning innleder Johannes sin beretning om Jesu lidelseshistorie. Han dro som verdens syndebærer for å gi sitt liv til løsepenge for verdens synder.

Også kong David dro over Kidron-bekken, men da for å berge livet under et opprør..

2 Sam 15:23 – Hele folket gråt høyt da hæren gikk forbi. Kongen stod ved Kidron-bekken og hæren gikk forbi ham langs veien ut i ødemarken.

*Over Kidron Jesus treder
Med frivillig ånd og mot.*

Jesus *måtte* lide, dø og bli begravet for så å oppstå tredje dag.

Liksom Israels folk på kong Davids tid frafalt sin konge, forrådte *Akitofel* kong David. Nå var Judas Iskariot foræderen ved Herrens bord.

Sal 41:10 – Selv min venn, som jeg stolte på, han som spiste ved mitt bord, løftet hælen mot meg.,

Simei hånet David og kastet stein på ham. Soldatene hånet Kristus, satte tornekrans på hans hode, kledde ham i en purpurfarvet kappe, og slo ham i ansiktet mens de ropte: “*Vær hilset, jødernes konge!*”

David ble tuktet for *egne* synder. Jesus Kristus led for verdens synder.

Sal 69:5 – mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn; nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har røvet.

Jes 53:5 – Han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger,, straffen lå på ham for at vi skulle ha fred.

Se, mennesket!

Pilatus sa ikke om Jesus: “Se, et menneske!” Han sa ii bestemt form: “Se, *mennesket*”. Det var som om hele menneskeheten var samlet i Jesu person og stod foran Pilatus – ikke bare for hans domstol, men for Guds domstol.

Jesus representerte alle mennesker siden Adam og Eva. Her stod Kain – brodermorderen, Jakob – bedrageren, David – horkaren, Paulus forfølgere og voldsmannen. Her stod alle syndere, hva de enn heter. Og her stod også vi som her er forsamlet. Foran Pilatus’ domstol skal vi betrakte oss selv for den allvitende og hellige Guds domstol. Dette forklarer apostelen Paulus i lys av beretningen om syndefallet:

Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv til alle.

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss forat vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Pilatus så Jesus stå med tornekrone på og ikledd den purpurfarvede kappen. Meningen fremgår av Jesja-profetien: Det var Guds vredes vinpresse Guds Sønn fikk trække.

Jes 63:1-3 – Hvem er han som kommer /.../ i blodrøde klær og skrider frem i sin store kraft? “Det er jeg som taler i rettferd, jeg som har makt til å frelse.” Hvorfor er din kappe så rød, lik klærne til en som trækker druer? “Alene trakk jeg vinpressen, av folkene var ingen med meg. Jeg trakk dem ned i min vrede.”

Åp 19:13 – Han er kledd i en kappe dyppet i blod, og hans navn er “Guds Ord”.

Gud ble dømt i Kristi død

De jødiske anklagerne forklarte for Pilatus: *“Vi har en lov, og ifølge loven må han dø, for han har gjort seg selv til Guds Sønn.”* Det hadde han ikke gjort. Han fremstod som den han var og er - Guds Sønn, den enbårne, født av Faderen fra evighet.

Sal 2:7 – Jeg vil kunngjøre hva Herren har fastsatt. Han sa til meg: “Du er min sønn, jeg har født deg i dag.”

Sal 89:27f – Han skal rope til meg: “Du er min far, min Gud og min frelsende klippe.” Ja, jeg gjør ham til min førstefødte, den høyeste iblant kongene på jorden.

Derfor sa han til dem som kom for å gripe ham i Getsemane: **“JEG ER”**. Han fremstod med gudsnavnet, gitt Moses i den brennende busken på Horeb. Da rygget de tilbake og falt til jorden.

Jesus hadde like fra unnfangelsen i jomfru Marias morsliv levd i lidende lydighet under Guds lov. Den oppfylte han *passivt* som synde-bæreren – den ene i alles sted, og *aktivt* som lovens oppfyller. Han oppfylte Guds lov i alle deler og i alles sted. Da gjenstår “det salige bytte”:

Jes 53:11f – Min rettfærdige tjener skal gjøre de mange rettfærdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Rom 4:25 – Han ble overgitt til døden på grunn av våre synder, og oppreist på grunn av vår rettfærdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)

“Det er fullbragt!”

Med disse ord utåndet Jesus på korset. Hans lidende lydighet til menneskenes frelse var fullført. - Hvem du enn er, får du nå anvende Guds forsoningsverk på deg selv. **“Det er fullbragt!”**

Kol 2:14 – Gjeldsbrevet som gikk oss imot på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset.

Hva du enn har misbrukt av Guds gaver, Jesu ord får du fritt anvende på deg selv: **“Det er fullbragt”**. Gud er en forsonet Gud. Og i dåpen til Jesu død har han gitt deg barnerett hos Gud, med løftet om salighet for hver den som tror. Mk 16:16..

Pilatus sa om overskriften han fikk satt opp på Kristi kors: *“Det jeg skrev, det skrev jeg.”* Det gjelder enda mer Kristi ord: **“Det er fullbragt”**. Guds forsoningsverk er fullført til evig tid. Det har Gud stad-festet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag “etter Skriftene”.

Åp 11:17 – Herredømmet over verden er tilfalt vår Herre og hans Salvede, og han skal være kongen i all evighet.

“Trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde.”

LANGFREDAG AFTENSANG:

KRISTI BEGRAVELSE

Prekentekest 2. rekke: Mt 27:57-66

Da apostelen Paulus sammenfattet evangeliet i 1 Kor 15, nevnte han også at Kristus "ble begravet" (v 4). Hva betyr Jesu begravelse for oss?

Jesu grav stadfester Guds forsoningsverk i Jesu død

Mika 7:19 – Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.

Mika-profetien er oppfylt: Verdens syndegjeld er strøket. Gud er forsonet med verden, og forsoning blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

De la Jesu døde legeme i gravhulen, rullet steinen på plass foran åpningen og forseglet graven. Ingen forandring kunne endre på Guds forsoningsverk. Det var fullbrakt i Jesu død. Et skyggebilde i bibelhistorien var steinen som forseglet Daniels grav i løvehulen:

Dan 6:17 – De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglet den med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.

Perserkongen kunne ikke tilbakekalle det han hadde forseglet. Det gjelder enda mer hva den levende Gud har forseglet med steinen som stengte Jesu grav. Steinen stadfestet Guds forsoning med verden, gyldig i evighet. Utelukker er gjenytelser og tilleggsetelser. De har ingen gyldighet for himmelens Gud.

4 Mos 23:19 – Gud er ikke en mann så han lyver, et menneske så han skifter sinn.

Åp 5:13 – Han som sitter på tronen, han og Lammet, tilkommer all takk og ære, pris og makt i evighet.

Gud har i Jesu lidende lydighet påtatt seg alle plikter, og i din dåp gitt deg barnekår med alle rettigheter hos ham. Guds nådepakt med deg står fast i dåpen til Jesu død:

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fordømt.

Gud er årsak til frelse og salighet. Mennesket er årsak til fordømmelse og fortapelse. Frelsens årsak er en bevitnet kjensgjerning: Guds nådepakt med deg i din dåp. Den kan ikke endres, bare fornektes. Det som var forutsagt ved profeten Daniel, skjedde:

Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og den hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet...

Det nytter ikke å gjemme seg for Gud

Den som har begått en straffbar handling, vil forsøke å skjule den. Det nytter ikke for den levende Gud. Han ser i menneskets aller innerste og overskuer alt. Adam og Eva forsøkte å skjule seg bak dydens fikenblad, men forgjeves.

Jer 23:24 – Kan noen skjule seg på hemmelige steder så jeg ikke ser ham, sier Herren. Fyller ikke jeg både himmel og jord?

Heb 4:13 – Ingen skapning er skjult for ham. Alt ligger nakent og bart for ham som vi skal stå til regnskap for.

Ikke engang graven er et gjemmede for Gud. Jesus forutsa at dager skulle komme da man skulle si til fjellene: "Fall over oss!", eller til høydene: "skjul oss!", men forgjeves.

Mt 10:32 – Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som forneker meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.

Det veiskille som dåpen innebærer – mellom tro og vantro, blir åpenbart ved Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Dette blir fortidd i sekulær-liberale begravelser, i strid med åpenbaringsordets Gud. Guds nådepakt i vår dåp beror på Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu Krsiti død, Fornekteren er selv årsak til sitt evige utenfor i en tilværelses hvor ingen Jesus fins.

Korsets teologi - Gud sett "bakfra"

Det fins et trygt sted hvor vi får se Gud bakfra. Et skyggebilde gir beretningen om Moses, som ville se Guds herlighet gå forbi. Gud ville for sin godhets skyld gå forbi, men uten at Moses fikk se Guds herlighet. Intet urent øye se Gud forfra og leve (2 Mos 33:20, Jes 6:5) Men det fantes et sted hvor Moses kunne stå og se Gudd herlighet passere:

2 Mos 33:21f – still deg der på berget. Når så min herlighet går forbi, vil jeg la deg stå i fjellkløften og jeg vil dekke deg med min hånd til jeg er kommet forbi. Så vil jeg ta min hånd bort. Da kan du se meg bakfra, men mitt ansikt kan ingen se.

Gud har gitt enhver av oss et skjulested, gitt den enkelte i dåpen til Jesu død. Fra dette ståsted ser vi Gud bakfra. Vi ser ham i Jesus Kristus og ham korsfestet. Så har Gud elsket verden.

Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Tit 3:5-7 – (Gud) frelste oss, ikke for de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig. Han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har

utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. (E Sv Kyrkobib.)

Guds gjerninger til vår frelse, gitt den enkelte til i dåpen, er hovedsaken i kirkens gravferdsliturgi. Guds nådepakt i vår dåp lar dømte mennesker gå med sann trøst fra graven. I motsatt går mennesker med tomhet derfra.

Jer 14:14 – Disse profetene spør løgn i mitt navn. Jeg har ikke sendt dem eller gitt dem noe påbud og har ikke talt til dem. Falske syner, gagn-løse spådommer og svikefulle påfunn er det de bærer frem for dere.

2 Tess 2:10f – Med all slags urett forfører (Den Lovløse) dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender jeg en villfarelse over dem /.../ så de tror løgnen.

Troen hører med til Guds gjerninger, hos dem som hører hans ord. Hjelperen, Den Hellige Ånd, kaller og opplyser ved evangeliet. Eller sagt med Luthers ord i Store Katekisme:

Verken du eller jeg kunne vite noe om Kristus, eller tro på ham og gjøre ham til vår herre, hvis det ikke først var tilbudt oss og lagt inn i våre hjerter ved forkynnelsen av evangeliet ved Den Hellige Ånd.

Gjeringen er gjort og fullført. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse. Men dersom dette verk ble holdt skjult og ingen fikk vite om det, da ville alt være forgjeves, alt være tapt.

For at ikke skatten skal være begravet, men tatt i bruk og nyttiggjort, har Gud latt sitt Ord gå ut og bli forkynt. I Ordet har han latt Den Hellige Ånd by frem og gi oss denne frelsens skatt.” (SK Dåpen 38.)

Den Ene for alle

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

2 Kor 5:14 -. En er død for alle, altså er alle døde.

Vår syndegjeld er strøket, men ikke syndens herredømme

Vi ble døpt til Jesu død for å etterfølge ham – det levende håp. Det skjer ikke ved å imitere ham, men ved troen være ikledd Jesu evige rettferdighet, uskyldighet og salighet, gitt i vår dåp.

Sagt med vår barnelærdom, ble frelsen gitt oss i vår dåp for å etterfølge vår frelser, Jesus Kristus. Er han din Herre, forsaker du djevelens gjerninger og alt hans vesen, og øver troen med Kristus som eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Hva vanddåpen betyr, sier vår barnelærdom:

Det betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det dermed daglig skal frem-komme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.

Jesu begravelse helliget de troendes graver

De troendes graver ble helliget og innvidd til hvilekammere. Derfor sier vi med tre skuffer jord: "Av jord er du kommet, til jord skal du bli, av jorden skal du igjen oppstå". Det er kristen sedvane å begrave det døde legeme i jorden, til en påminnelse om legemets oppstandelse på den ytterste dag. i

Legg merke til den ærbødighet de viste Jesu døde legeme: Den rike Josef fra Arimatea svøpte Jesu legeme i en ren linduk og la det i sin nye grav. Da gikk Jesaja-profetien i oppfyllelse:

Jes 53:9 – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann, da han var død.

Maria Magdalena og den andre Maria var med og så hvor graven var. Dit skyndte seg tilbake grytidlig neste morgen, for de hadde ikke rukket å salve Jesu legeme før sabbaten.

Et forvarsel skjedde da Jesus døde

Forhenget i templet revnet i to, fra øverst til nederst. Jorden skalv og klippene slo sprekker, gravene åpnet seg og døde disipler oppstod med sine legemer. Etter Jesu oppstandelse gikk de ut av gravene og inn i Jerusalem, hvor de viste seg for mange. (Mt 27:52f)

Hendelsen varslet det som skal skje med gravene våre ved Jesu gjenkomst. Dette bekjenner vi med trosbekjennelsens ord:

"- legemets oppstandelse og det evige liv".

PÅSKETIDEN

PÅSKEDAG

Prekentekest 2.r. Joh 20:1-10

Kristi oppstandelse

De fire evangelistene er nøye med detaljene. De forteller om Jesus at han “oppstod tredje dag, slik Skriftene har sagt”. De brukte Jesu formulering ved Caesarea Filippi, da han forklarte de tolv hvorfor han måtte gå til Jerusalem. Samme formulering hadde Paulus mottatt, og brukte den i 1 Kor 15. Samme formulering har Den nicenske trosbekjennelse fra år 325.

En bevitnet historie begrunner hva krstme vet

Evangelistene dokumenterer hendelser, forstått “slik Skriftene har sagt”. Kilden til denne forståelse er i samsvar med Jesu undervisning om sin lidelse, død, begravelse og oppstandelse. Karakteristisk er den dokumentasjon som ikke skiller tro og viten. Hva kristne vet, begrunner troen – en “fast tillit” og “visshet” (Heb 11:1).

2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.

Rom 1:4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om ved sine profeter i de hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved helligets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

Tre slags vitnesbyrd stadfester Jesu oppstandelse

Nytestamentets forfattere presenterer tre slags bevis: Fiendenes vitnesbyrd, Jesu venners vitnesbyrd og den oppstandnes egne vitnesbyrd.

Fiendenes vitnesbyrd: De spredte ryktet om Jesu disipler som hadde røvet liket. Det var en ubevist påstand. Ryktet bekrefter at graven var tom. I motsatt fall kunne disiplene ha vist til Jesu legeme i graven.

Vennenes vitnesbyrd: Det møter oss i dagens prekentekest. Johannes forteller at Maria Magdalena var den første som kom til Jesu grav. Markus forteller at Salome var i følge med henne. De så at steinen var veltet til side for gravåpningen. En engel forkynte for dem at Jesus var stått opp fra de døde.

Da sprang Maria Magdalena av sted til Peter og Johannes. De to sprang forferdet av sted til graven. Johannes – som trolig var den yngste av de to, kom først til graven.

Johannes tittet inn og så duken som hadde dekket over Jesu ansikt. Den lå for seg selv – ikke sammen med Inklærne. Også Peter så dette, men Johannes merket seg spesielt denne detaljen.

Som skikken var, ble liket svøpt i flere meter lange linremser med salve imellom. Remsene størknet etter en tid. Johannes forstod at den oppstandne Jesus hadde gått gjennom svøpet, på samme måte som han gikk gjennom den steinen som stengte inngangen, og samme kveld gikk gjennom den stengte døren inn til disiplene. Guds Sønn hadde lagt av seg tjenerdrakten.

Jesu eget vitnesbyrd: Han viste seg for Maria Magdalena, og deretter for de andre kvinnene som tidlig om morgene kom til graven for å fullføre den salving de ikke rukkit før før sabbatsdagen. Der møtte de den oppstandne Jesus, kroppslig til stede.

Slike nærvær er dokumentert ti ganger. Det var under slike disippelmøter den oppstandne Jesus gav de befalinger som gjelder prekenembetet, nøklemakten dåpen og Herrens Nattverd som han innstiftet "i den natt han ble forrådt", og med løftet om gjensyn "om en liten stund".

Jesu legemes nærvær på tre måter

Sett i ettertid, var Jesu legeme til stede på tre måter.

(1) Først kroppslig til stede *i tjenerskikkelsen*, og etter oppstandelsen til stede utenfor graven, på veien til Emmaus, ved Tberias-sjøen, på et berg i Galilea, og på Oljeberget før han ble opptatt til himmelen.

(2) Legemlig til stede i kraft av sin *guddomsnatur*. Da han gikk gjennom linsvøpet, da han gikk gjennom steinen som stengte graven, og da han gikk gjennom den stengte døren inn til disiplene. I kraft av sin guddomsnatur er også til stede under nattverden –fri til å være virkelig til stede i velsignet brød og vin, og fri til å være virkelig til stede hvor som helst hans nattverd bli feiret slik han befalte.

(3) Til stede i den forsamlede menighet, *virksom* i prekenembetets gjerning med sitt ord i de handlinger som har hans befaling. Disse befalinger skal dømte lære å holde. På dette vilkår er den oppstandne til stede i den forsamlede menighet alle dager. Dette virksomme nærvær skjer i kraft av hans guddomsnatur, uavhengig av tid og sted.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Samlet sett har kirkens gudstjeneste en unik begrunnelse. Den fortsetter Jesus-historien med den oppstandnes nærvær i de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og det nakne alterbord – og kanskje en skriftestol..

Den forsamlede menighet, samlet i Jesu navn, har den oppstandne Kristus i sin midte, virksom i de handlinger vi kaller "nådemidlene". Forvaltet med troskap, fremstår Guds Ene Hellige Kirke som apostolatets kirke med Kristus i sin midte. Han tjener oss med ord som høres og midler som ses. Dette gjør han i dennesidige, jordiske menighetshistorier inntil dagens ende. Kommunkant-protokollen dokumenterer at på dette sted har mennes-er praktisert kirkens hellige samfunn i de hellige ting.

Ved Guds miskunn har troens bekjennere frembåret sine legemer som takkoffer for Gud, ved kirkens Herre, Jesus Kristus. (Rom 12:1)

Den bibelske bakgrunn for "Herrens dag"

Søndagen – "Herrens dag", den første dag i uken. Den ble kirkens gudstjenestedag allerede i aposteltiden. Søndagen er alle dager en nyttig påminnelse om troens sabbat eller hvile hos den oppstandne Kristus. Denne hvile er samtidig en påminnelse om den bibelske bakgrunn. Mennesket ble skapt som mannkjønn og kvinnekjønn på den sjette dag, og på den sjuende dagen hvilte Gud fra alt sitt verk og velsignet denne dagen. (1 Mos 1 og 2:2f.)

Skapelsen begynte på den første ukedag, og Kristus oppstod på den første ukedag som førstegrøden av de hensovnede og begynnelsen til den kommende verden.

Hos 6:2 – den tredje dagen vekker han oss opp, så vi kan leve for hans ansikt.

Sammenhengen mellom Jesu død og oppstandelse

1 Kor 15:14, 17 – Men er ikke Kristus stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro er meningsløs. /.../ hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder.

Det gir ingen mening å forkynne Kristi død på Langfredagen uten Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fra de døde tredje dag.. På Langfredagen ble han gitt for våre synder. På Påskedagen ble han oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse, fullbrakt i hans død på korset.

I trosbekjennelsen sier vi ordene "jeg tror på /.../ syndenes forlatelse". De er tilgitt og forlatt. Hvordan kan du tro det uten Kristi oppstandelse tredje dag? - Hvordan kan du tro at du ble et Guds barn i dåpen, hvis ikke Kristus er oppstått fra de døde? - Hvordan kan du tro ordene i prestens munn: "Jeg forlater deg dine synder", uten den oppstandnes ord i prestens munn? - Hvordan kan du tro at du i Herrens Nattverd mottar med munnen Kristi legeme og blod, hvis han ikke er oppstanden?

Årsaken til samfunn med Guds Golgata-offer er ikke din omvendelse, din syndsbekjennelse, din nattverdberedelse, vilje eller følelse. Årsaken er Guds forsoningsverk, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag, og gitt deg til del i dåpen til Kristi død.

Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i hans trofaste kjærlighet. Gud er den han er: Barmhjertig og nådig og rik på miskunn og sannhet (2 Mos 34:6). Gud er syndere nådig for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn.

Maria Magdalena og de andre kvinnene gikk til graven i sorg. Peter og Johannes sprang bekymret til graven hvor de hadde lagt ham. Men det var ingen grunn til sorg og bekymring. Kristus er sannelig opp-standen!

“Han så og trodde.”

Johannes så og trodde. Han trodde hva Maria Magdalena hadde sagt ham. Graven var tom. Da han så svetteduken og linremene, så han hva han og de andre ikke hadde forstått:

“Hittil hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han skulle stå opp fra de døde.”

Det er av grunnleggende betydning for all dåpsundervisning å begrunne kirkens tro med Kristi oppstandelse *“slik Skriftene har sagt”*. Begrunnelsen er da i samsvar med Kristi egen undervisning: *Så er det skrevet, at Kristus måtte lide og tredje dag oppstå fra de døde*. Og Paulus istemmer: Han oppstod tredje dag *“etter Skriftene”*. (1 Kor 15:4)

Bibelen alene og Kristus alene begrunner en Jesus-historie i samsvar med det som står skrevet. Vi er henvist til Kristi undervisning. Han er Bibelens Herre og dens rette utlegger. Ved Kristi ord kommer vi til troen på Guds evangelium, som er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Rom 15:4 – Alt som før er skrevet, er skrevet for at vi skal lære av det. Vi skal ha håp gjennom det tålmod og den trøst som Skriftene gir.

ANDRE PÅSKEDAG-

Prekentekest 2. Rekke: Joh 20:11-18

Kristnes oppdrag

I går handlet prekentekesten om Jesu tomme grav. I dag handler teksten kristnes oppdrag i den oppstandnes tjeneste. Den oppstandne Jesus viste seg for Maria Magdalena. Jesus hadde helbredet henne for sju onde ånder, og til gjengjeld viste hun inderlig takknemlighet til ham. Hun avbilder kirkens oppdrag i denne verden å fremstå i som Guds ords tjenerinne.

1 Joh 4:19 – Vi elsker fordi han elsket oss først.

Hun sprang av sted til graven mens det enda var mørkt. Hun kom først til graven og hun ble stående igjen da de andre kvinnene hadde dradd derfra. Hun stod og sørget, for Jesu legeme fant hun ikke.

Da får hun se to engler i hvite klær. I frelseshistorien er forskrekkelsen vanlig ved slike hendelser, men Maria Magdalena var opptatt av sin sorg. Englene spurte henne: *“Hvorfor gråter du?”* - *“De har tatt min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham”*, svarte hun. Da hun snudde seg, så hun Jesus, men trodde det var gartneren. Hvor hadde han lagt Jesu legeme, ville hun vite. Da kaller han henne ved navn: *“Maria!”* Det minner oss om Herrens ord ved profeten:

Jes 43:1 – Frykt ikke, jeg har løst deg ut, jeg har kalt deg ved navn. Du er min.

Da kjente hun ham igjen på røsten. Det er som Jesus hadde sagt i lignelsen om Den gode hyrde: *“Mine sauer kjenner meg på røsten, og jeg kjenner dem, og de følger meg”* (Joh 10:27). Han hadde også sagt, at *“hver den som er av sannheten, hører min røst”* (Joh 18:37). Hun tiltaler ham på hebraisk – det gamle testamentes språk, og kaller ham “rabbuni”, som betyr lærer.

“Rør ikke ved meg!”

Da sier Jesus de merkelige ord: *“Rør ikke ved meg!”* De er ofte sitert gjennom kirkens historie på latin: *“Nolli me tangere!”* Meningen kan være denne: Jesus oppstod ikke for å leve videre i et jordisk menneskeliv, for så å fortsette som disippellærer slik han før gjorde. Det er som om Jesus sier: Rør ikke ved meg, for jeg har lagt bort min tjenerdrakt med de begrensninger som det dødelige liv innebærer. Han var enda ikke opptatt til Guds tronehimmel.

Vi kan iallfall si med sikkerhet at Maria Magdalena enda hadde mye å lære, lik de andre disiplene.

Om førti dager skulle han fare opp til sin himmelske Fars nådeside. Der skulle han innta sin plass som kongenes Konge og herrenes Herre, og der motta den takk som tilkommer ham, nå og alltid og i all evighet. I mellomtiden skulle han under flere disippelmøter undervise disiplene. Vår posisjon i møte med åpenbaringsordets Gud er disippelens posisjon.

En påminnelse gir bibelhistorien. Kong Ussia rørte ved paktskisten fordi trekkoksene ble ustyrlige. Gud slo ham og Ussia døde på flekken. Guds Ord er mer hellig enn paktskisten i det gamle Israel. Derfor skal vi unngå å misbruke Guds hus. Det er innvidd til Guds tjeneste for oss med sitt ord. Guds nådemidler er Guds kirkes merkevare i denne verden, og eneste årsak til menighetens virksomhet, hvor den enn skjer. Menighetens sendelse har ingen annen begrunnelse, og trenger det heller ikke. Det enestående ved Guds kirke drar. Andre motiv tilslører.

2 Mos 3:5 – Ta dine sko av deg! For stedet du står på, er hellig grunn.

Maria Magdalene fikk det oppdrag som er kristnes kall i det allmenne prestedømme: å tjene Kristus ved Faderens nådeside, virksom i den forsamlede menighet.

“Gå til mine disipler og si til dem at” jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud”.

1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys.

Dette oppdrag medfører ærefrykt, for vi er svake, som også Herrens apostler var. Da er Maria Magdalen et eksempel til oppmuntring. Hennes takknemlighet drev henne til tjeneste for kirkens Herre og Lærer. Lært av

ham, holder vi oss til sannheten og vokser i kjærlighet til ham som er kirkens hode, Herren Jesus..

Jesus – vår bror

Tross disiplenes svakhet, kalte Jesus seg for deres “bror”. Han er etter sin menneskenatur også vår bror.

Denne hilsen var og er aldeles ufortjent. Disiplene hadde sveket ham og flyktet. De hadde søkt tilflukt bak en stengt dør av frykt for Jesu fiender. En av de tolv hadde fornektet ham tre ganger. Allikevel fremstod han som deres bror:

Sal 22:23 – Jeg vil forkynne mitt navn for mine brødre, lovsynge deg i menigheten.

Heb 2:11 – Han som helliggjør, og de som blir helliggjort, har alle samme opphav. Derfor skammer ikke Sønnen seg over å kalle dem brødre..

Dermed erklærer Jesus at Guds barn er hans medarvinger.

Rom 8:16f – er vi barn, er vi også arvinger og Kristi medarvinger. Så sant vi lider med ham, så skal vi få del i herligheten sammen med ham.

Mt 12:50 – Jesus pekte med hånden på disiplene og sa: “Der er min mor og mine brødre. For den som gjør min himmelske Fars vilje, han er min bror, søster og mor.

Joh 6:40 – dette er min Faders vilje, at den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag.

Guds sjelesorg

Maria Magdalena fullførte sitt oppdrag. Hun vitnet om den oppstandne Jesus for apostlene, og vitner i nåtid også for oss. Vi får stille oss i deres flokk. Ikke er vi modigere bekjennere enn Peter og de andre var. I Guds sjelesorg blir vi helliggjort av nåde. Hva vi er ved dåp og tro, det skal vi en gang bli, likedannet med ham, vår hellighet og rettferdighet hos Gud.

Guds sjelesorg ligger i Herrens ord: “*Gå til mine brødre!*” Han overgav til dem den undervisning han hadde gitt i Skriftene. Ved apostelordets lære fra Kristus kommer vi til troen og blir bevart:

Sal 118:22 – den steinen som bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk, underfullt er det i våre øyne.

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Hjelp du oss med din Hellig Ånd
At vi med deg til gave
Kan tjene deg med munn og hånd
Og følge i det lave!
Så har vi trøst i korsets nød,
Og kan ved troen på din død
Lik ørnen ung oss svinge.

FØRSTE S. E. PÅSKEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 21:1-14

Kristi tjenere på Guds nådeside

Teksten lar oss møte Herrens disipler ved Tiberias-sjøen i Galilea, også kalt Genesaret-sjøen. Den oppstandne hadde sendt bud med kvinnene ved graven, at han skulle gå foran dem til Galilea (Mk 16:7).

Det apostoliske embete

Den oppstandne Jesus hadde kalt de tolv til prekenembetets oppdrag:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

På Pinsedagen ble de tolv utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne. De var kalt til åndelige fyrster i den åndelige verden. De skulle en gang sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer. Da undret seg da. Hvem skulle være den største? Jesus rev dem ut av slike tanker:

Mk 9:35 – Den som vil være den første, må være den siste av alle og være tjener for alle.

Mt 20: 25-27 – Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn blant dem hersker med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener, og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men for å gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Kirkehistorie er også historien om verdsliggjøring, anført av kirkens ledere. I tider da kirken ble høyt ansett i verden, falt kirkens tjenere for fristelsen å opptre som verdslige fyrster. Lojale mot verdslige myndigheter, fikk de makt og rikdom. Man biter nødig den hånd som gir maten.

Teksten lar oss møte de apostelfyrster som lignet Jesus mer enn mange av senere tiders etterfølgere i prekenembetet. Guds enbårne Sønn steg ned og ble fattig for vår skyld. Apostlene hadde ingen fyrstelige inntekter. De hadde rett til å leve av sin apostelgjerning, men måtte leve av annet arbeid for å sikre levebrød. Da den oppstandne Jesus viste seg for dem den tredje gangen, drev de fiske på Tiberias-sjøen. Det første Jesus spurte dem om, var om de hadde fått fisk! Nei, de hadde arbeidet hele natta, men ingenting fått.

Svarte garn hører med til jordelivets strev. Teksten er virkelighetsnær. Her handler det ikke om syner og hallusinasjoner, heller ikke om en suksèhistorie. Johannes forteller at det stod en på stranda som spurte om de hadde mat å spise! Johannes kjente ham igjen. Det var Jesus fra Nasaret, han som hadde gått ut av sin grav den tredje dag. Han hadde

allerede vist seg for disiplene i Jerusalem og latt dem se sårmerkene. Så står han der på stranda og steker fisk på glørne. Underlig!

Den *første* lærdom vi kan trekke av teksten er denne. Johannes var den klarsynte observatør til en *kroppslig* hendelse. .

En *annen* lærdom er denne: Herren Jesus *velsigner* disiplenes arbeid. De var fiskere av yrke. Han velsigner det jordiske arbeid, i samsvar med det kultur-oppdrag mennesket fikk under skapelsen, og etter syndefallet stadfestet med strevet for det daglige brød under fallets kår (1 Mos 3:19). Her velsigner Jesus arbeidet, og disiplene fikk en storfangst. Jesu velsignelse forteller at et ærlig arbeid – hva det enn er, er like hellig for Gud som en tjeneste i kirken.

En *tredje* lærdom er denne: Prekenembetet – kalt et geistlig – dvs “åndelig” embete, blir utført i en jordisk sammenheng.

Guds nådeside

Jesus ba disiplene om å kaste garnet ut på den *høyre* siden av båten. I bibelsk ordbruk er høyre side Guds *nådeside*.

Det minner oss om den fiskefangst Lukas forteller om, da Jesus sa til Peter at han heretter skulle fange mennesker (Lk 5:10). Jesus gav dem opp-draget “å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk” (Lk 24:47). Oppdraget utgår fra Guds nådeside.

Kristus Jesus ved Gud Faders høyre side er hans *Benjamin*. (Heb 8:1) Patriarken Jakob kalte sin yngste sønn Benjamin, som betyr gledens eller lykkens sønn.

“*Den vise har sitt hjerte til høyre*”, sier Predikeren (Pred 10:2). Denne billedbruk møter oss i gamle kirkerom, hvor bildene på veggen til høyre fremstiller den nye pakt – den nytestamentlige side. Det menneske som har sitt hjerte til høyre, er “*vis til frelse*”, sier apostelen (2 Tim 2:15). Evangeliesiden fremstiller Guds visdom til frelse.

En menighet i Guds kirke er sendt for å kaste garnet på høyre side, trofast mot kirkens Herre ved Gud Faders nådeside. Et annet evangelium fins ikke. (Gal 1:9)

Også *Guds sjelesorg* kommer til uttrykk i befalingen å kaste garnet på Guds nådeside. En Kristi delegat og forvalter kjennes på den utholdende troskap mot det apostoliske ord. Selv om fangsten uteblir, skal Ordets tjenere fortsette å kaste garnet på nådesiden. Fangsten er Kristi ansvar.

Mt 24:45 – Hvem er en tro og klok tjener, en som herren har betrodd oppsynet med de andre tjenerne, så han skal gi dem mat i rette tid?

1 Kor 4:1f – Så skal dere se på oss som Kristis tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap

Det hender at Guds Ords tjenere erfarer lovens anklager: Se, hva du har forsømt! Se, hvor mangelfull din tjeneste er! Det er din skyld at fangsten uteblir i glisne benkerader.

Målt med Guds lov, fins ingen suksèrik Ordets tjener, og heller ingen kvalifiserte kristne. Her gjelder det for oss alle å tjene kirkens Herre ved Faderens nådeside. Det som loven ikke kunne, det gjorde Gud da han sendte sin Sønn.

Rom 4:25 - Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)

Legg ut på nådesiden. Tjen Herren på lykkens og gledens side. Overlat fangsten til evangeliets Herre. Om Guds ords virkning skulle være frafall og forherdelse, så er også det Guds ansvar (Jes 6).

ANDRE S. E. PÅSKEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 21:15-25

Tro og kjærlighet

Teksten viser at Herren Jesus er nøye med tro og gjerninger. De må begge være etter Guds gode vilje. Den tro som Gud virker ved evangeliet, utfyller ikke mangler ved gjerningene. Og motsatt: Gjerninger etter Guds vilje utfyller ikke mangler ved troen.

Med Kristus tiil gave er vi frelst av nåde. Hvorfor? For å tjene ham med gjerninger etter Guds gode skapervilje, enhver i sitt kall. Og motsatt: Gjerninger gjort i tro på Guds godhet for sin egen skyld, behager Gud, tross manglene.

Kjærligheten til Gud

Jesus spurte Peter tre ganger: *“Elsker du meg? Har du meg kjær?”* Spørsmålet gjelder forholdet til ham som er sann Gud og sant menneske i samme person. Spørsmålet gjelder kjærligheten til Gud.

Peter hadde fornektet Jesus tre ganger i øversteprestens forgård: Jesus spurte ham tre gnger: *“Elsker du meg? Har du meg kjær?”* Kort sagt: *Elsker du den sanne Gud av hele ditt hjerte?*

5 Mos 6:4f – Hør Israel! Herren er vår Gud. Herren er èn. Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte, og av hele din sjel og av all din makt.

En uke etter Jesu oppstandelse fra de døde hadde Tomas bekjent Jesu guddom: *“Min Herre og min Gud!”* (Joh 20:28) Lenge før det hadde Peter bekjent på vegne av de tolv: *“Du er Kristus, den levende Guds Sønn!”* (Mt 16:16) Senere bekjente også Paulus Kristi guddom: *“Gud over alle ting, høylovet i evighet.”* (IRom 9:;5)

Oppfyller du det første bud i Tibudsloven, viser det seg i livets vitnesbyrd i dets forhold til de andre budene. *“Du skal ikke ha andre guder foruten meg.”* Synden mot det første bud, er alle syndearters mor, er det sagt.

Det første bud krever kjærlighet hundre prosent – intet mindre: Kjærligheten til Gud over alle ting og med full tillit til ham og ingen annen. Gud vil ha den uforbeholdne kjærlighet – kjærlighet av hjertet. Det forstod profeten Jesaja, stilt overfor den tre ganger hellige Gud: Gud Sebaot.

Jes 6:5 – “Ve meg! Det er ute med meg. Jeg er en mann med urene lepper, jeg bor blant et folk med urene lepper, og mine øyne har sett Kongen, Herren

Jer 29:13 - Når dere søker meg, skal dere finne meg, ja, søker dere meg av et helt hjerte:.

I Begrepenen innskjerpet Jesus det helhjertede gudsforhold:

Mt 7:21 – Ikke enhver som sier til meg: “Herre, Herre!” - skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske Fars vilje..

Ordets rette hørere er dets gjørere, sier apostelen Jakob (Jak 1:22) Apostelen Johannes formaner:

1 Joh 3:18 – Vår kjærlighet må være sann, ikke tomme ord, men handling.

Altså omfatter kjærligheten til Gud også gjerningen. Da har mennesker falt for fristelsen å elske Gud med gjerninger de selv har funnet på. Da elsker man Gud forgjeves (Mt 15:9) En påminnelse er Hustavlen i Lille Katekisme. Den har en samling bibelord som viser til kristnes ulike kall. Noen bibelord handler om forholdet prest og lekfolk, andre om familien og kallsoppgaver i det verdslige samfunn.

Kjærligheten til Gud i prekenembetets gjerning

Vi viser ikke kjærlighet til Gud med føleri og påfunn. Jesus befalte Peter

Fø mine lam! - Vær hyrde for sauene mine! - Fø sauene mine!

Jesus viser til det oppdrag han hadde gitt Peter. Han skulle ikke lenger være fisker på Genesaret-sjøen, men utøve sitt kall som menneskefisker i prekenembetets gjerning. I dette kall skulle han vise sin kjærlighet til Gud, lik andre kristne, enhver i sitt kall.

Denne søndagens tekster er viet det evangeliske presteembete med dets forvalteroppdrag i menigheten. Derfor formaner Peter i sitt første brev:

1 Pet 5:1-3 - Prestene hos dere formaner jeg, jeg som selv er prest og vitne til Kristi lidelser, og som har del i den herlighet som skal åpenbares. Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil, ikke av skammelig vinningslyst, men med villig hjerte. Vær ikke herrer over dem som er dere betrodd, men vær forbilder for hjorden.

(Oversettelsen “eldste” og “tilsynsmann”, istedenfor prest og biskop tilslører med en oppkonstruert menighetsordning i calvinsk-reformert tradisjon.)

Peter fikk lære seg at han ikke var i stand til å oppfylle Guds lov og elske Gud av hele sitt hjerte. Jesus lot ham høre hva det innebar å etterfølge ham.

“Sannelig, sannelig sier jeg deg: Da du var ung, bandt du beltet om deg og gikk dit du selv ville, men når du blir gammel, skal du strekke ut dine hender, og en annen skal binde beltet om deg og føre deg dit du ikke vil.

I anledning denne forutsigelse skriver Peter om sitt “legemes telt”:

2 Pet 1:14 - Jeg vet jo at det snart skal legges bort – det har vår Herre Jesus Kristus latt meg vite.

Da Peter led martyrdøden, ble han tvunget til å strekke ut armene, likeså hjelpeløs som de korsfestede røverne ved Jesu side. Utelukket var gjerninger. Tilbake gjenstod Guds løfte om å få bli med Jesus i paradiset.

Troen går foran kjærligheten

Teksten slutter med Peter som ser seg om etter Johannes, som fulgte etter. Luther så her en mening med *rekkefølgen*. Den illustrerer forholdet tro og gjerninger. Gjeringene skal følge *etter* troen, den tro som har Kristus og setter sin lit til hans verk for oss.

Hva skulle skje med Johannes, ville Peter vite. Jesus svarte: *“Om jeg vill at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg?”* Luther så her antydning at Guds tro skulle finnes inntil enden. Alt kan bli tatt fra oss, men ikke hjertets tro.

Hvorfor skulle Johannes være den disippel som representerer troen? Det heter om Johannes at han var den disippel som Jesus elsket. Å være elsket av Jesus, om ham som er troens årsak og gjenstand. Johannes nevner ikke seg selv ved navn. Slik er troen. Troen vitner ikke om seg selv eller “min tro”, men om Guds velgjerninger i Kristus Jesus.

Troen fremhever ikke seg selv, men sier tvertimot at “jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro”. Kjærligheten består ikke i det at vi har elsket Gud, men i dette at Gud har elsket oss først og sendt sin Sønn til soning for verdens synder.

Til slutt faller Johannes i undring over alt Jesus hadde sagt og gjort. Han aner at alle visdommens og kunnskapens skatter er skjult i ham. Skulle alt bli nedskrevet, kunne ikke den hele verden romme de bøker som da måtte skrives. Nei, verdens visdom er for trang til å fatte hva Guds visdom er i Jesus Kristus.

TREDJE S. E. PÅSKEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 17:1-8

Kristus går til Faderen

I dag og frem til og med Kristi Himmelfartsdag skal vi betrakte Jesu øversteprestelige forbønn, Joh. 17. Apostelen Johannes har med Den Hellige Ånds hjelp nedskrevet Jesu bønn før hans store lidelse.

Han begynner bønnen med å løfte sine øyne mot Faderen i himmelen. Her taler Sønnen til Faderen, den første person i Den Hellige Treenhet. Allerede her viser prekenen sin begrensning. Det er ikke mulig å utlegge Guds ord på en uttømmende måte.

Allerede i skapelsesberetningen møter vi en lignende samtale i Gud.

1 Mos 1:16 – La oss gjøre mennesket i vårt bilde.

Jesu forbønn har dybder som overstiger mennesketankens muligheter, Prekentekestene frem til og med Kristi Himmelfartsdag belyser Jesu øverste-prestelige bønn stykkevis, det vil si fragmentarisk.

Hvordan forherliger Faderen Sønnen

“Far, timen er kommet. La din Sønn bli forherliget, så Sønnen kan forherlige deg.”

Hvorfor denne bønn? Den stund var kommet da han ble tatt til fange for å bli hånet, pisket og dømt til døden på korset, Han *måtte* bære korset, han som var Guds uskyldige Lam og verdens syndebærer. Nå skulle han ta bort og utviske all syndeskyld. Derfor ba han: *La din Sønn bli forherliget, så Sønnen kan forherlige deg.*

Hvilket bønnesvar fikk han? Den tredje dag ble han levendegjort, steg ned til helvetmaktene og proklamerte sin seiersdød. På den førtiende dagen før han opp til himmelen.

Senere forherliger Faderen ham hver gang evangeliet blir forkynt, hver gang noen blir døpt, og hver gang syndsforlatelsen blir tilsagt i skriftemålet, og hver gang noen mottar hans legemes og blods sakrament.

Alt dette skjer for at Faderen skal *“gi evig liv til alle dem som du har gitt ham”*. Denne forherligelse var forutsagt, til eksempel i Salme 2:

Sal 2:7f – “Du er min Sønn. Jeg har født deg i dag. Be meg, så skal jeg gi deg folkene til arv og hele jorden til eie.”

Hvem er Guds utvalgte’?

Alle de som i tro mottar Guds nådemidler, mottar syndenes forlatelse for Kristi skyld og dermed evig liv. De er Guds utvalgte og utkårede.

Ef 1:4-6 – Før verdens grunnvoll ble lagt har (Jesu Kristi Fader) utvalgt oss i ham til å være hellige og ustraffelige for seg. I kjærlighet har han

forutbestemt oss til barnerett hos seg ved Kristus Jesus, i følge sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede.

De utvlagte bruker Guds nådemidler og tror Guds tilgivende nåde, nådig for sin godhets skyld, stilt frem for verden i Kristi lidende lydighet.

Hva er det evige liv?

“Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud og ham ut utsendte, Jesus Kristus.

Ordet “å kjenne” kommer av ordet for “kunnskap”. Den som kjenner Gud gjennom Jesus Kristus, kjenner Gud i all hans trofaste kjærlighet. Denne kjennskap har de mottatt gjennom den historiske Jesus, sann Gud og sant menneske. Kristen tro fins ikke uten denne viten om Gud, gitt verden i en bevitnet Jesus-historier, slik Skriftene har sagt. Den som kjenner Gud i hans selvhengivende kjærlighet, har evig liv allerede. Derfor bekjenner vi:

“Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske: Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og han er menneske av sin mors vesen, født i tiden. /.../ Dette er den felles kristne tro. Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig. (D atanasianske trosbekj, pkt 28fm 40)

Jes 53:11 – Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Jer 9:23f – Så sier Herren: Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den sterke ikke av sin styrke, og den rike ikke av sin rikdom. Men den som vil rose seg, skal rose seg av dette, at han har forstand og kjenner meg.

2 Pet 3:18 – Dere skal vokse i nåden og i kjennskap til vår Herre og Frelser, Jesus Kristus. Ham tilhører æren, nå og i all evighet.

Vil man lære Gud å kjenne, går veien om Jesu persons hemmelighet – foreningen av Gud og menneske i ham. Jesu ord sier tydelig hva kirkens oppgave er i denne verden:

- Å lære menneskene Gud å kjenne gjennom Kristus Jesus,
- Å lære dømte mennesker å bruke Guds nådemidler, og dermed vokse i Kristi kunnskap.
- Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Sønnens aktive og passive lovoppfyllelse

“Jeg har fullført den gjerning du gav meg å utføre.”

Sønnen forherliget Faderen på to måter: *Aktivt* ved å oppfylle loven i lydighet mot budene, og *passivt* ved å være verdens syndebærer og lide døden i alles sted.

Gud Faders enbårne Sønn ble født av en kvinne, født under loven for å oppfylle loven i alle deler og for å kjøpe dem fri som var under loven. (Gal 4:4) Han er Guds fred med alle, stadfestet med hans ord på korset: “Det

er fullbragt”, Kirken bekjenner ham med den oppstandnes undervisning i Skriftene, og holde hans befalinger til Guds kirke i denne verden.

Gud våker over sitt ord, og ser til at det blir oppfylt i minste detalj. Et eksempel er Jesu ord på korset: “Jeg tørster.” (Joh 19:28) Et annet er lovens ord, at den korsfestede er forbannet:

Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld. For det står skrevet: Forbannet er enhver som henger på et tre. (5 Mos 21:23)

Dette er den sanne, gudgitte trøst i møte med vår egen død. Ingen av oss kan si at jeg har levd det liv jeg ble skapt til å leve etter Guds gode vilje. Ingen kan si om et eneste av de ti bud, at det har jeg holdt. Vår frimodighet for Gud er Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen. Alt har han oppfylt, og all synd har han båret. Han alene er alles levende håp og vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Derfor er og blir han den førstefødte av alle hensovnede og vår bror ved Faderens nådeside.

*Ja, jeg er frelst og salig fordi
Sønnen har gjort meg virkelig fri;
Fri ifra brøden,
Skal ei dø døden.
Amen. Halleluja*

Guds Navn JEG ER åpenbarer Sønnens herlighet

Ved en rekke anledninger omtalte Jesus seg selv med gudsnavnet JEG ER. Apostlene forkynte frmodig omvendelse og syndenes forlatelse i Jesu navn, for noe annet navn er gitt menneskene til frelse. (Apg 4:12)

Han var før Abraham var til (Joh 8:58). Den enbårne Sønnens herlighet er fra før verdens skapelse. Denne herlighet fikk profeten Jesaja se i templet (Joh 12:41).

“De ord som jeg har talt til dere, er Ånd og liv.”

De tolv hadde tatt imot Kristi ord og ved dem kommet til tro på ham. (Joh 6:63) Apostlenes ord er blitt overgitt gjennom historien, og overgitt også til oss. Vi kalles kristne fordi vi i dåpen er oppkalt etter Kristus for å tro på ham, ha evig liv i ham, og med ham til gave, gitt i vår død, etterfølge ham i forsakelse og tro.

Det er ingen død kunnskap å kjenne Gud ved Jesus Kristus

Den som kjenner den eneste sanne Gud ved Jesus Kristus, kjenner Gud i hans selvhengivende og trofaste kjærlighet. Det er å kjenne Gud som en venn å stole på i liv og død. De hører sammen læren, kunnskapen. troen og livet- De kan ikke skilles, heller ikke i livets vitnesbyrd.

Troens liv med åpenbaringsordets Gud er skjult. Vi må forholde oss til den bekjennelse som uten forbehold istemmer Sønnens lære fra Faderen i himmelen. Den er også gitt oss i Guds kirkes apostoliske læretradisjon. Apostlenes lære er kirkens ubeskårne grunn like fra begynnelsen. Ved

deres ord kommer vi til troen (Joh 17:20). Apostelordets lære fra Herren Jesus er målestokk og rettesnor for prekestol- og nattverdfellesskap.

Menneskers spekulasjon begrunner de mange gudsforestillinger, religioner og livssyn. Spekulasjon begrunner gudsfornekterens på-stand, at det fins ingenting hverken før fødselen eller etter døden.

Lærer vi den levende Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, må forholde oss til en bevitnet Jesus-historie "etter Skriftene". Og forholde oss til andres bekjennelse i livets livets vitnesbyrd.

Er lære og liv i strid med apostelordets lære fra Herren, unngår vi prekestol- og nattverdfellesskap. I verdslige sammenhenger samar-beider vi om verdslige saker, hjelper mennesker i nød og holder fred med dem, så langt det står til oss. Men vi tier ikke, når anledningen byr seg. Vi er ikke lik stumme hunder som ikke kan gjø (Jes 56:10).

FJERDE S. E PÅSKEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 17:9-17

Kristus sender Talsmannen

Jesus sier her at han ikke ber for verden, men for disiplene sine. Dette synes å motsi andre bibelord:

Mt 5:44 – Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere og be for dem som forfølger dere.

Lk 23:34 (Jesus) - Tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør.

Forbønn for disipler noe annet enn forbønn for verden

Jesus ber ikke for verden for å fremme dens onde virksomhet. Når vi i Jesu navn ber for verden, ber vi vår Far i himmelen at han må *hindre* alle onde planer.

Da Korah, Datam og Abiram gjorde opprør mot Moses – og dermed mot Gud, ba Moses *mot* dem. Da Absalom startet opprøret mot sin far kong David, ba ikke David *for* sin sønn, men *mot* ham: "*Herre, gjør Absaloms råd til dårskap.*" (1 Sam 15:31)

Når Jesus ber for verden, skjelner han mellom person og virksomhet. Han "*vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne*" (1 Tim 2:4). Men her i teksten ber Jesus for den *virksomhet* personene utøver. Når vi ber for Guds ords fiender, ber vi Gud gi dem nåde til å vende om fra sin onde virksomhet.

Hvorfor ber Jesus for disiplene sine?

Det er tre grunner til Jesu forbønn for sine disipler: De er Guds barn, Jesus blir forherliget gjennom dem, og de befinner seg i verden.

For det *første*: *“Han ber “for dem som du har gitt meg, for **de er dine.**”*

De som tilhører Jesus Kristus, tilhører også Faderen. De er Guds eiendom, kjøpt med Guds Sønnns hellige og dyre blod. De er tatt ut av verden og har borgerrett og barnekår i Guds rike. Ved dåpen til Jesu død er Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Derfor ber Jesus for dem.

For det *andre*: **“Jeg er forherliget gjennom dem.”** Før Jesus gikk ut til sin store lidelse, sa han: *“Nå er Menneskesønnen forherliget.”* (Joh 13:31. Vi skal søke Gud i hans selvhengivende kjærlighet, søke ham på jomfru Marias fang og på korset. Det var i tjenerskikkelsen Gud åpenbarte sin herlighet – i Jesu Kristi lidende lydighet inntil døden på korsfestet:

1 Kor 2:2 – Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

Kristus blir forherlighet når Guds forsoning med verden blir forkynt. – Kristus blir forherliget hver gang Guds forsoning med verden blir gitt et menneske til del og praktisert i forsakele og tro. - Kristus blir forherliget ved troen. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre, som har gjenløst med fortapte og fordømte menneske /.../ med sin uskyldige lidelse og død forat jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...” (LK forkl 2 trosart.)

Kristus blir derimot ikke forherliget med menneskers lærdommer og spekulasjon, eller med utvortes fromhet og skinnhellighet.

For det *tredje* : *“Jeg er ikke lenger i verden, men **de er i verden**, og jeg går til deg, hellige Fader.”*

Dette er Jesu avskjedsord. Han skal dra til Faderen – alle tings opphav. (Sal 139:8-10)

“Å være i verden”, det er å leve det vanlige jordelivet – arbeide, spise, drikke, sove, osv. Jesus lever ikke lenger i denne jordiske mening.

“Jeg går til deg, hellige Fader.” Det betyr ikke at Guds enbårne Sønn har forlatt oss, men at han ble opphøyet til Faderens nådeside. Nå er han fri til å bruke alle Guddommens egenskaper, fri til å være over alt i tid og rom. Som sann Gud oppfyller han himmel og jord. Hvor du enn ferdes på land og hav, i fjell og daler, eller i luften - du har en venn som har deg kjær. Og samtidig er han fri til å være usynlig til stede hos sine venner, virksom med jordiske midler i den forsamlede menighet.

En villfarelse sier om Jesus at han holder til et rom fjernt fra oss, men nærværende umiddelbart “i hjertet” - i den umiddelbare i opplevelses-

mystikk. Villfarelsen sier Jesu legeme er himmelen, og derfor kan han ikke være på jorden, virksom med jordiske midler i den forsamlede menighet. Følgelig kan han heller ikke være virkelig til stede med sitt legeme og blod, mottatt i sakramentets skikkelser.

Denne falske åndelighet har utspring i en filosofisk teori om en todelt virkelighet – den ene jordisk og materiell, den andre hinsidig og åndelig - idèenes verden. Med denne teori bortforklarer man foreningen av Gud og menneske i Jesu person, bortforklarer at de som hører hans ord forkynt, de hører ham (Lk 10:16), og bortforklarer hans tydningsord om gaven han gir under Herrens Nattverd.

Guds kirke i denne verden tar fornuften til fange i lydighet mot Kristi ord: *“Dette er mitt legeme...”* Jesus innledet sin offentlige virksomhet med ordene: *“Vend om, for himmelriket er nær!”* (Mt 4:17). Vi istemmer Kristi ord mot den falske åndelighet. Den oppstandne Kristus tjener oss med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet

Bevar dem i ditt Navn

“Bevar dem i ditt Navn, det som du har gitt meg, for at de skal være ett likesom vi.”

Guds Navn og Guds Ord er samme sak. Kristus bærer navnet “Guds Ord” (Åp 19:13). Han er Ordet i kjøtt og blod, og bærer Navnet over alle navn.

Katekismens forklaring til Det andre bud sier at vi skal ikke bruke Guds Navn til “løgn og bedrageri”. Denne misbruk omfatter også falsk lære. Eller sagt med forklaringen til Første bønn i Fadervår:

“Den som lærer og lever annerledes enn Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds Navn blant oss. Bevar oss fra det, himmelske Far!”

Kristus ber også for oss, at vi må *etterfølge* hans ord, så vi ikke vanhelliger Guds Navn med lærdommer i strid med Guds Ord.

Hvordan bli bevart i den gudgitte tro?

Jesu forbønn forutsetter frafallets mulighet. Hvordan bli bevart?

Jer 15:16 – Jeg fant dine ord, og åt dem, de var til glede for meg. Og det var en fryd for hjerte at ditt Navn er nevnt over meg.

2 Kor 10:4f - våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tanke-bygninger og alt som er stort og stolt og reiser seg mot kunn-skapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Derfor slutter teksten med ordene:

“Hellige dem i sannheten. Ditt Ord er sannhet.”

FEMTE S. E. PÅSKEDAG - BØNNESØNDAGEN

Prekentekest 2. rekke: Joh 17:18-23

Jesus lærer oss å be

Teksten gir et innblikk i Jesu gjerning som forbeder hos vår Far i himmelen. Dette innblikk er avgjørende for våre bønner i Jesu Navn. Også Jesu under-visning om bønnen handler om hovedsaken i kirkens hellige tro. Hovedsaken er ikke våre menneskelige behov, men Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

En illustrasjon er Herrens Bønn. Etter påkallelsen følger første bønn: *“Helliget vorde ditt Navn”* – en lovprisning og bønn til samme tid. De tre første bønnene handler om Guds Navn, rike og vilje. Deretter følger våre behov under syndefallets kår.

Det er lærerikt å lese i Bibelen hvordan Abraham, Moses og David har bedt for andre. De ba med Guds løfte om den kommende Kristus for øye. Et eksempel er også Daniels faste bønnetider. Hva Jesus sier om sin gjerning som forbeder for sine, gjør hovedsaken tydelig for oss: Guds Navn, rike og vilje.

Hvorfor kalles Jesus “øversteprest”?

I Jesu øversteprestelige forbønn hører offer og bønn uatskillelig sammen. Han har oppfylt Guds lov i alles sted, inntil døden lydig. Nå går han i forbønn for sine hos sin Far i himmelen.

Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne.

Heb 9:28, 7:25 – (Kristus har) med sitt eget blod, èn gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning. /.../ derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem.

Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus, som er rettferdig.

Jesus innvidde seg til sin øversteprestelige gjerning

Hva betyr det at han “innvidde seg”? Det betyr ikke at han ble mer hellig enn han forut var. Allerede engelen sa til jomfru Maria, at barnet hun skulle føde, var hellig og skulle kalles Guds Sønn. (Lk 1:35) Jesus trengte ikke å bekjenne: “Med synd ble jeg til i mors liv.” (Sal 51:7) Jesus - den ene for alle, var hellig fra evighet av, og ble unn-fanget ved Den Hellige Ånd.

Jesus måtte innvie seg til sin gjerning som *øversteprest*. Han skilte seg ut fra andre mennesker for å frembære seg selv som et hellig offer for Gud.

Denne gjerning kan ingen andre gjenta. Den må bli forkynt. Skulle forkynnelsen handle om oss og hva vi skylder å gjøre for Gud, blir forkynnelsen ensformig og uinteressant. Er hovedsaken Guds velgjerninger for oss i Jesus Kristus, er emnet alltid godt nytt for oss.

Da Aron skulle bli *øversteprest* for Gud, måtte han først bli innvidd og helliget til sin gjerning. Han ble ikledd en spesiell klesdrakt, foreskrevet i 2 Mos kap 28. Til sist ble innvielsen fullført da Moses helte salvelsesolje på Arons hode. (3 Mos 8:12)

Aron - og alle offerprestene etter ham, måtte bli innvidd (el helliget) fordi de var syndere for Gud. De skulle frembære offer for egne synder og folkets synder. En slik innvielse trengte ikke Herren Jesus. Han er Gud Faders enbårne Sønn, født fra evighet av. Han alene er alles evige hellighet og rettferdighet hos Gud – ikke fordi vi tror det, men fordi han er og blir i evighet den han er. I Jesu Kristi kirke er han “det aller helligste” i hans legemes tempel.

Joh 2:21 – (Jesus) han talte om sitt legemes tempel.

Rom 5:2 – Gjennom ham har vi også fått adgang til den nåde vi står i.

Ef 2:22 – gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

Heb 4:16 – La oss derfor med frimodighet tre frem for nådens trone.

Alt i menighetens liv dreier seg om hovedsaken: Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død på korset. Han er Guds fred til alle, og ved ham har vi fått adgang til Gud i Jesu navn. (Ef 2:15-18,

Hvor menighetens virksomhet dreier seg om hovedsaken, ligner virksomheten hjulet som dreier seg om navet. Et eksempel er Martin Luthers Lille Kate-kisme. Dens sentrum er ordene i forklaringen til andre trosartikkel: “*Han er min Herre*”. Hvor vi enn befinner oss i Lille Katekisme, dreier saken seg om “min Herre” – *hvem* han er, *hva* han har gjort, og *hvorfor* han er min Herre.

Hvorfor helliget Jesus seg selv til øversteprest?

“- så de skal være innviet ved sannheten.”

Her taler Jesus om sin troende kirke i verden. Han har helliget kirken med sin offerdød, gitt den enkelte til del i dåpen til hans død.

Ef 5:25 - Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved vannets bad i ordet (‘e Sv Kyrkobib).

Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

Utskilt fra verden, er Guds kirke hans eiendom for å være Ordets tjenerinne i verden.

Joh 17:14, 17f, 20f – Jeg har gitt dem (apostlene) ditt ord /.../ Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg, at de alle skal være ett, likesom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg (v11).

Ef 4:4-6 – Ett legeme og én Ånd, likesom dere også ble kalt med ett håp i deres kall. Én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader, som er over alle, gjennom alle og i alle.

Guds Ene Hellige kirke har aldri vært delt. Hun er Den Hellige Ånds suverene verk ved Kristi ord fra Faderen. Det fins ingen frelse utenom Guds Éne Hellige Kirke, og ingen menighet kan fremstå som Guds kirke i eksklusiv mening. Helligånden kaller ved evangeliet og skaper den tro som ærer Gud i Treen-heten og Treenheten i enheten.

Kristus ber først for apostlene, dem han “*sender*” til verden. En apostel er Guds sendebud eller delegat. Også apostlenes etterfølgere er Guds delegater i prekenembetets gjerning. En delegat har ingen selvstendig læreautoritet og kompetanse, men overgir til kirken i nåtid Kristi ord og lære fra Faderen, gitt videre i og med det apostoliske ord. Lærdommer i strid med Herrens ord og bud har ingen gyldighet i Guds kirke. .

Jesu forbønn omfatter alle de døpte. Alle er vi kalt til å etterfølge apostelordets lære som Guds ord (1 Tess 2:14), og dermed kalt til å forsake djevelen og alt hans vesen, Denne kirke kaller og utsender menn funnet skikket til tjenesten som hyrde og lærer for den Guds menighet som er dem betrodd. (1 Pet 5:1-3) De forvalter Guds nådemidler i et “kongelig presteskap” (1 Pet 2:9)

Kirkens enhet

Jesus ber at “de alle må være ett, likesom du Fader i meg og jeg i deg, at også de må være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg”.

Sønnen er av samme vesen som Faderen. Jesus sier “du Fader i meg og jeg i deg”.

Her er det tale om tre personer i samme guddomsvesen – Den hellige Treenhet. Eller sagt med Den atanasianske bekjennelse:

- “en er Faderens person, en annen Sønnens person og en tredje Den Hellige Ånd”. (Det er) “likevel ikke tre guder, men èn Gud”.

Jesus ber her om at kristne må være ett i Faderen og Sønnen. Det er en bønn om “samfunn med guddommelig natur”, skrev apostelen Peter (2 Pet 1:4). Hvordan går det til?

Apostelen har like forut skrevet om de “dyrebare og meget store løftene” fra Gud. Det er ved evangeliet om Sønnens gjerninger for oss, at den tro blir skapt som gir samfunn med guddommelig natur.

Sønnens gjerninger for oss omfatter også den øversteprestelige forbønn. Altså får vi samfunn med guddommelig natur uten noen kvalifikasjon fra

vår side. Dette samfunn er Kristi fortjeneste og Guds gave, gitt av nåde. Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse:

“- kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer, eller skikker og seremonier fastsatt av mennesker.” (CA 7)

Ordene “er nok” handler ikke om “det sentrale”, eller om en “kjerne” i evangeliet. Denne forestilling fins ikke i Bibelen. Ordene “er nok” handler om Guds kirkes enhet i læren. (Ef 4:4-6) Enhet i bekjennelsen til apostelordets lære avgrenser Guds Ene Hellige Kirke mot “menneskelige overleveringer” og liturgisk uniformitet.

Da splittelse truet den wittenbergske reformasjon, var det ikke om å gjøre å opprettholde samarbeid for enhver pris. Det var fremfor alt om å gjøre å bevare *lærens enhet*. Avgjørende er iheller ikke antall bekjennelsesskrifter. Lærens enhet kan bestå uten Konkordiefor-melen, men ikke *mot* den. Dens kirkerettslige autoritet består i bekjennelse i bibelsk mening - å istemme apostelordets lære fra kirkens Herre, det vil si uten forbehold.

Med troskap mot det apostoliske ord bevarer man “Jerusalems murer”, så kirkens enhet i læren består på den ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen., (Esra 4:12 etc, Sal 51:20). Med reservasjoner fremstår motkirken, innordnet antikristens kirkeødeleggende virksomhet (2 Tess 2).

Herren over enhetens sakrament begrunner kirkens enhet i bekjennelsen til den treene Guds enhet og verk. Han gir samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i enhetens sakrament:

1 Kor 10:16f – Velsignelsens kalk som vi uttaler velsignelses-bønnen over, er den ikke samunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samunn med Kristi legeme? Siden det er et eneste brød, er vi – skjønt mange, ett legeme. Vi har jo alle del i dette ene brød.

Enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker prekestol- og nattverd-felleskap med rom for reservasjoner mot Kristi testamentord. Troen ærer Faderen med bekjennelsen til Kristi ord, og Helligånden gjør oss til ett med Sønnen og Faderen. Slik forkynner vi Herrens død inntil han kommer, “så verden tror” at Faderen har sendt Sønnen i Jesu tjenerskikkelse.

KRISTI HIMMELFARTSDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 17:24-26

Kristus opptatt til Faderens nådeside

Salme 47 sier at “Gud drog opp mens jubelrop ljommet, Herren kom mens hornene klang.” Men evangelistenes beretninger nevner ikke jubelrop og basunstøt med et ord. Salmens ståsted er hendelsen sett *ovenfra* - i den himmelske verden, da Guds Sønn vendte tilbake jubel og basunstøt.

Ordet “*himmel*” blir i Bibelen brukt på to måter – om den *synlige* himmel, den stjernehimme som Abraham så, og om den *usynlige* himmel, eller rettere sagt “himlene”. Paulus forteller at han hadde vært opprykket til den tredje himmel (2 Kor 12:2). Den botferdige røveren på korset fikk Jesu løfte – å være med ham i paradiset, samme dag som Jesus døde.

Hva vil Kristus med sin himmelfart?

“Far, jeg vil at der jeg er, skal de som du har gitt meg, være hos meg, så de får se min herlighet som du har gitt meg fordi du elsket meg før ver-ens grunnvoll ble lagt.”

Nå sitter han ved Majestetens høyre side, og der skal alle de som tilhører ham, få se hans herlighet ansikt til ansikt. Vi forstår av Åpenbaringsboken at Jesu åpenbaringer for Johannes handler om den kommende verden, Den bringer tilstander som overgår all forstand. (Åp 22:4)

Heb 1:3, 8:1f – Da han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre side i det høye. /.../ En slik øversteprest er det vi har, /.../ Der gjør han prestetjeneste i helligdommen, i det sanne møte-telt, som ikke er reist av mennesker, men av Herren.

Ef 4:8 –til menneskene gav han gaver (jf Sal 68).

I Det gamle testamente er det to hendelser som er skyggebilder av Kristi himmelfart: Den ene er *Henok*, som Gud tok bort. (1 Mos 5:24). Den andre er *Elia*. (2 Kong 2:1-18) Begge ble tatt bort og ble siden hverken hørt eller sett.

Jesu himmelfart omfatter så mye mer: For det første har han faret opp over alle himler og satt seg på nådesiden av Majestetens trone, og for det andre bor han nå legemlig hvor Guds gode engler bor.

Joh 3:13 – Ingen annen er steget opp til himmelen uten han som er steget ned fra himmelen, det er Menneskesønnen som er i himmelen.

Men dette betyr ikke at han er innelukket i et rum fjernt fra oss. Tvertimot. Nå er han fri til å utøve den guddommelige egenskap å være till stede når og hvor som helst i tid og rom. Eller sagt med et Luther-ord:

”Tenk ikke at (Kristus) er dradd sin vei og nå sitter der oppe, og lar oss råde her. Men: Han er faret opp, fordi det er der han kan skape og råde aller mest. /.../ Pass deg derfor, så du ikke tenker at han nå er langt

borte fra oss! Tvert imot, da han var på jorden, var han oss for fjern, nå er han oss nær. /.../ Hvor er han? Her, hos oss er han, og derfor har han satt seg i himmelen for å kunne være nær hos oss. Vi er hos ham der oppe og han hos oss her nede. Ved prekenen kommer han ned og vi kommer ved troen dit opp.” (Kristi Himmelfartsdag 14.5.1523.)

Den oppstandne Jesus samarbeidet med apostlene før Himmelfartsdagen. Han innstiftet og befalte de handlinger som apostlene skulle lære døpte å holde. På dette vilkår gav han løftet: “Se, jeg er med dere alle dager”. (Mt 28:20)

Dette løfte omfatter også livet i den kommende verden: “Jeg vil at de som du har gitt meg, være hos meg”. Martin Luther kalte dette løfte “hodeputen” for våre sjeler. Når den stund kommer da vi skal fare herfra, får vi hvile i Guds løfte, og bli ført av engler til den evige hvile, fred og glede, frelst og fri fra alt ondt.

Hjelp du oss med din Hellig Ånd
At vi med deg til gave
Kan tjene deg med munn og hånd
Og følge i det lave!
Så har vi trøst i korsets nød,
Og kan ved troen på din død
Lik ørnen ung oss svinge

Å kjenne Gud ved Guds utsendte, Kristus Jesus

Jesus sier, “verden har ikke kjent deg”.

Jesus konstaterer en kjensgjerning. Uten kjennskap til åpenbaringsordets Gud, gjør menneskene hva Adam og Eva gjorde i paradiset. Vi glemmer oss av frykt for å stå til ansvar for Gud, vår skaper og gjemmer.

Denne verden har gudsforestillinger og gudebilder laget etter behov, uten gudskunnskap fra åpenbaringsordets trene Gud. Verden vil heller ikke høre hans ord, ikke engang om den oppstandne Kristus er tilstede i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament.

Jesus konstaterer også en annen kjensgjerning: De som kommer inn i himmelriket, har lært Gud å kjenne gjennom ham. De vet “at du har sendt meg”, sier Jesus. Han er det levende håp. Vi lengter etter å se hans herlighet og prise ham i den kommende verden.

Uten gudskunnskap gjenstår kortsiktige håp, inntil tausheten rår. Det levende håp beror på kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriften vitner om ham. Vi vet av Jesu undervisning i Skriftene, - vet av de undergjerninger han gjorde, - vet av Guds vitnesbyrd, som reiste ham opp fra de døde, og vet av de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte for å tjene oss i kirkens gudstjeneste. Vi tror fordi vi vet. Vi vet på hvem vi tror. (2 Tim 1:12) Vi tror på ham som gjør alle ting nye.

Åp 21:3-5 – “Se, Guds bolig er hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem. Han

skal tørke bort hver tåre fra dere øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte, for det som før var, er borte”.

Kirken bekjenner:

“Den som ved Kristus vet at Gud er en nådig Fader, han kjenner i sannhet Gud. Han vet at Gud har omsorg for ham, påkaller ham og er - kort sagt - ikke uten Gud, slik hedningene er. For djevelen og de ugudelige kan ikke tro denne artikkel: syndenes forlatelse. Derfor hater de Gud som en fiende, påkaller ham ikke og venter ikke noe godt fra ham.” (CA 20:

Guds vei til oss er åpenr

“Jeg har kunngjort dem ditt Navn, og skal gjøre det igjen.”

Navnet Jesus betyr “Herren er frelse” og “Herren frelser”. Han gjør hva han er. Det fins ingen annen frelser, for frelsen fins ikke utenom ham. (Apg 4:12)

Ingen engel med lynende sverd vokter nå veien til livets tre. Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske er nå “livets tre” i den forsamlede menighet.

*Rom 5:18 – likesom èn manns fall ble til fordømmelse for **alle** mennesker, så fører èn manns rettfærdige gjerning til frifinnelse og liv for **alle**.*

Ordet “*alle*” må bety det samme begge steder. Alle ble vi utestengt fra samfunn med Gud. Alle ble vi frifunnet i Guds forsoning med verden i Kristi død. Gud har åpnet veien for alle til ham som er livets tre. Han er den rettfærdighet som evangeliet åpenbarer til frelse for hver den som tror.

Jes 53:6 – Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Apg 10:43 – Om ham vitner alle profetene, at hver den som tror på ham, skal få syndenes forlatelse i hans Navn.

Ingen dødelig kan fatte at Gud døde etter sin menneskenatur i Jesu død på korset. Men Gud Helligånden kommer oss til hjelp med evangeliet.

“Med Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd. Når som helst og hvor som helst det behager Gud, virker Ånden troen i dem som hører evangeliet.” (CA 5)

Gud tjener oss med Ord og Sakrament, og lar oss kjenne ham i all hans trofaste kjærlighet og ha evig liv i ham.

La alltid meg forblive
Din eiendom, o Gud-
La ingenting meg drive
Bort fra din læres bud.
O la meg aldri vakle,
Gi meg bestandighet.
Derfor vil jeg deg takke,
Nå og i evighet.

JOMFRU MARIAS KIRKEGANGSDAG (2 FEB)

Prekentekest 2. Rekke: Joh 1:15-18

Johannes Døperens vitnesbyrd om Kristus

Gud hadde lovt sitt folk, at han ville gi seg til kjenne med en som fremstod som hans profet. (4 Mos 12:6) Kristi forløper var Døperen Johannes, som vitnet om Kristus Jesus. Han underviste sine utvalgte apostler, men de var trege til forstå at profetene vitnet om ham.

Teksten har flere lærestykker om Jesus. Vi får betrakte dem i tur og orden. – Jesu person, Jesu verk og Guds nåde

Døperens vitnesbyrd om Jesu person

“Han som kommer etter meg, var til før meg.”

Ordene sikter til Kristi guddommelige natur. Hvordan kunne Døperen vite det? Gjennom Guds ord. Johannes hadde studert Moses og Profetene, og nå kom Gud Helligånden til ham i ørkenen og gav ham opplyst forstand til å fatte det som stod skrevet om Kristus. (Lk 3:2)

Engelen Gabriel – som kunngjorde Johannes Døperens fødsel, hadde henvist til profeten Malaki: Johannes visste av Malaki-profetien hvem Kristus var, og gjenkjente ham.

Mal 3:1 – Se, jeg skal sende min budbærer, han skal rydde veien for meg. Herren, som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel, som dere stunder etter.

“Paktens engel” hadde fulgt Israel under ørkenvandringen. Det er om ham Johannes Døperen taler med ordene “han var til før meg”.

På lignende vis som Johannes Døperen, ble den gamle Simeon opplyst i templet. Gud Helligånden hadde med Skriftens ord opplyst Simeon om hvem den kommende Messias var. Med Jesus-barnet i sine armer utbrøt han: “Herre, når lar du din tjener fare, for mine øyne har sitt din frelse...”.

Vi istemmer kirkens bekjennelse:

“Sann Gud, født av Faderen i evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.” (LK, forkl 2 trosart)

“Gud er han av Faderens vesen, født før alle tider, og menneske er han av sin mors natur, født i tiden.” (D atan bekj, pkt 29)

Døperens vitnesbyrd om Jesu verk

“Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.”

Også her må vi merke oss ordet *alle*. Står det “alle” om nåden, så omfatter nåden alle, det vil si alle mennesker, eller den hele verden. Eller som Døperen sier (v 29): “Se, Guds lam som bærer verdens synder”, det vil si alles synd uten unntak.

Alle tilhører vi Adams falne ætt, og stilt overfor den hellige Gud, blir vi avslørt og fordømt som gudsopprøre. Men stilt overfor Guds selvhengivende kjærlighet til *alle*, står vi overfor en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død. Vi har *alle* fått av Kristi fylde, nåde over nåde.

Da er det noen reserverer seg: Vi må bidra med "noe" til vår frelse. De viser til jomfru Maria, "full av nåde", og dermed uten den onde menneskenatur. Jo, Maria var ren i betydningen jomfru, og full av nåde i betydningen "gudfødterske", men født av Adams falne ætt, var også jomfru Maria okkupert av syndens makt.

*Maria hun er en jomfru ren,
Gud ville sin miskunn vise.
Hun fødte en sønn foruten mèn,
Ham skal vi love og prise.
Han har oss alle fra synden løst.*

Maria fødte ham som var, er og blir "foruten mèn". Vi istemmer Elisabets hilsen: "Salig er hun som trodde at det Herren hadde sagt til henne, skulle gå i oppfyllelse".

Da sang Maria den lovsang hvor hun fryder seg over "Gud, min frelser". Hun opphøyer ikke seg selv, som om hun var funnet verdig til å frembære barnet. Hun opphøyer "Guds miskunn mot Abraham og hans ætt – til evig tid". (Lk 1:45, 47, 54). Uten forbehold istemmer også vi Guds ord:

Sal 51:7 – Se, i synd er jeg født.

Rom 3:12 – Alle er kommet på avveier, alle er fordervet, det finnes ikke èn som gjør det gode, ikke en eneste. (= Sal 14:3)

Vi kommer alle til verden underlagt syndens herredømme. Heller ikke det ufødte menneske unnslipper denne makt som forvrenger og ødelegger menneskenaturen fra unnfangelsen av. Også fostre rammes av sykdom, lidelse og død, eller utsettes for ytre fare. Unntaket er han som Døperen pekte på: Kristus Jesus – Guds rene Lam.

Døperens vitnesbyrd om Guds nåde

Evangelisten Johannes konstaterer: "Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde." Denne Guds gave er gitt alle, også til dem som vegrer seg for å motta den. Denne gave gjør tydelig forholdet mellom Adam og Kristus:

Rom 5:18 – likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettfærdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

Kristi fylde overstrømmer hans gjerning for alle, nok til å takke og love Gud i evighet.

Den ene nåden er nådens årsak: Kristi lidende lydighet for alle. Den andre nåden er syndsforlatelsens nåde kunngjort i den forsamlede menighet.

Denne doble nåde fins avbildet på gamle altertavler med bildet av den korsfestede Kristus, og hans blod som renner ned i en alterkalk. Bildet

forteller også at på dette alterbord blir sakrament forvaltet i samsvar med Kristi ord: “*Denne kalk er den nye pakt i mitt blod.*” (1 Kor 11:25)

Kilden til Guds doble nåde er Guds forsoning med verden i Kristi død, fullbrakt for alle. Guds forsoningsverk for alle blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (1 Kor 10:1ff). Gud stadfester sin nådepakt med syndenes forlatelse, tilsagt i det private skriftemål. Samfunn med Guds Golgata-offer gis av “*velsignelsens kalk*” (1 Kor 10:17). Alt er Guds gjerning, virksom med sitt skapende Ord.

Døperens vitnesbyrd om åpenbaringsordets Gud

For loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus.

Her handler det ikke om religionsutvikling fra lavere til høyere nivå. Moses er ikke representant for en gammeltestamentlige religion, belastet med ufullkom-menheter. Jesus fremstår heller ikke som talsmann for religion på høyeste nivå, men i Nytestamentet med rester av Mose religion, til eks hos Paulus. Det er ikke tale om utvikling, men om *avklaring* i frelsens historie, til sist aller klarest hos Døperen Johannes, den siste av profetene.

Siden 1700-tallet fikk utviklingsidéen innpass i kirker som formelt sett var av evangelisk-luthersk bekjennelse. Utviklingsideen banet vei for bibelkritikk i den liberale teologitradisjon. Kirken kunne vanskelig verge seg med kristentro begrunnet i erfaringer og opplevelsesmystikk.

I 1930-årene ville makthaverne i Tyskland fjerne Det gamle testamente med dets jødiske myter, fjerne Paulus fra Nytestamentet og likeså fjerne læren om rettfærdiggjørelsen ved tro alene. I arbeidet for å samle reformerte og lutherske kristne under i en “evangelisk” union, ble såkalte “konservative” lutheranere et lett bytte for bekjennelse med forbehold, tilpasset moteidéer og behov for kirkefelleskap “på tilstrekkelig grunnlag”. En syk lutherdom var fremmed for bekjennelse i bibelsk mening. Men teksten taler hverken om utvikling eller forbehold.

Vitnesbyrdet om Guds lov

Teksten *konstaterer* at loven ble gitt ved Moses. Lovgiveren var åpenbaringsordets hellige Gud, og loven var hellig likesom Gud.

Rom 7:10 – Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt.

Loven ble lagt til. Det er to grunner til det. For det *første* gitt for å holdes.

2 Mos 20:3 - Du skal ikke ha andre guder enn meg.

Sagt med vår barnelærdom, betyr det at “vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham.”

For det *andre* ble loven gitt for å virke rett selverkjennelse for den hellige Gud. Denne virkning synes satt på vent i vår tid. “Billig nåde” er på moten.

Gal 3:19 – Hvorfor ble loven gitt? Den ble gitt for å gjøre klart hva lovbrudd er.

Rom 3:19f – Vi vet at det loven sier, gjelder dem som har loven for at hver munn skal tie og stå skyldig for Gud. /.../ Ved loven lærer vi synden å kjenne.

Vitnesbyrdet om evangeliet

Også den siste av Guds profeter forkynte evangeliet: “- *nåden og sannhet kom ved Jesus Kristus.*” Uttrykket “nåde og sannhet” forekommer ofte i Bibelen. Uttrykket kan også oversettes med “miskunn og sannhet” (NO 2001) eller “mildhet og trofasthet”.

Hva “nåde og sannhet” innebærer, sier Johannes med ordene, v 18:

Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne Sønnen, som er i Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.

I denne prekenteksten er hovedsaken Jesu person og verk. Han er sann Gud og sant menneske forenet i samme person, og han kom til verden for vår frelses skyld. Med sin lidende lydighet under Guds hellige lov har Gud forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død, og oppreist fra de døde tredje dag er han virksom med Ord og sakramenter i den forsamlede menighet.

La oss aldri glemme hensikten med dåpen til Jesu død, og hensikten med Guds nådemidler iblant oss. Gud tjener oss for å gi oss nåde til å leve som Guds kjære barn og med det fullendte Guds rike for øye, Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd til I ære, takk og pris, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

Sal 138:2 – Jeg vil prise ditt navn for din nåde og sannhet.

JOMFRU MARIAS BUDSKAPSDAG (25. 3.)

Prekentekest 2. Rekeke: Lk 1:39-45

Jesu persons hemmelighet

Denne prekentekest hører egentlig hjemme på Marias Besøksdag hos slektningen Elisabet (2. juli).

Den Hellige Ånd vitner om Jesu persons hemmelighet

Engelen Gabriel hadde kunngjort for Maria budskapet om Kristi fødsel, og henvist til Elisabet som var gravid i sjette måned. Maria hastet da avsted fra Nasaret i Judea til Elisabet i ei fjellbygd i Judea. Da Maria stg inn og hilste på Elisabet, ”hoppet” fosteret i Elisabets morsliv. Elisabet sa det var av glede. Grunnteksten bruker ordet “hoppet”. Det er vanlig at et foster beveger på seg, men her “hoppet” fosteret.

Seks måneder tidligere hadde engelen Gabriel forutsagt for Sakarias, barnets far, at det skulle være fylt av Den Hellige Ånd like fra mors liv av.

En av Åndens frukter er glede. Den ufødte Johannes "hoppet" av glede da han hørte jomfru Marias hilsen.

Også Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd. Derfor utbrøt hun:

*"Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt! Hvordan kan det gå til at **min Herres mor** kommer til meg?"*

Underlig er det at Elisabet kunne avlegge en så klar Kristus-bekjennelse, faktisk lenge før Peter bekjente på vegne av de tolv: *"Du er Kristus, den levende Guds Sønn!"* (Mk 16:16). Da Maria steg inn over dørterskelen, bekjente hun at Maria bar på *"min Herre"*. Hun var **"Guds mor"**, og snart føde ham som er sann Gud og sant menneske, forenet i samme person.

Mange har i tidens løp avvist denne bekjennelse, tross Jesu senere undergjæringer til tegn på hans persons hemmelighet, og tross Guds endegyldige vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. Men Elisabet bekjente denne hemmelighet allerede da Maria steg inn i hennes hus!

Kristus-bekjennelsens kilde er ikke "kjøtt og blod". Dens opprinnelse er hverken liturgisk praksis, spekulasjon eller ønsketenkning. Kilden er åpenbar-ingsordets treene Gud. Også i den gamle pakt visste man om en trehet i Gud, men uklart, liksom på langt hold. Denne trehet ble åpenbart som tre personer under Jesu dåp i Jordan. Senere stadfestet Jesus Guds treenhet med sin undervisning i Skriftene. Siden Pinsedagen vitner Helligånden med Sønnens ord fra Faderen, gitt videre til kirken i og med det apostoliske ord.

Joh 15:26 – Når talsmannen kommer, som jeg skal sende fra Faderen, da skal han vitne om meg.

1 Kor 12:3 – ingen kan si: "Jesus er Herre" uten i Den Hellige Ånd.

Sønnen i Jesu skikkelse ga videre Faderens lære. Det gjorde han med skrift-bevis fra Moses, Profetene og Salmene. De vitner om Jesu persons hemmelighet, forutsagt i Det gamle testamentes skrifter, som hver sabbat ble forelest i synagogene. Der er kilden til Elisabets bekjennelse "min Herre", og senere Peters bekjennelse på vegne av de tolv (Mt 16:16). Eksemplere på *skriftbevis*:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

Sal 110:1 – Herren sa til min Herre.:

Jes 7:14 og 9: 6 – Se, en jomfru skal bli fruktsommelig og føde en Sønn. /.../ For et barn er oss født, en sønn er oss gitt, herreveldet er lagt på han skulder, og hans navn skal være: Underfull Rødgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste.

Da Eva hadde født Kain, sa hun: "Jeg har fått en gutt av Herren" (1 Mos 4:1). Så viste det seg at han var en brodermorder.

Elisabet kjente også til ordene i Salme 110, hvor Davids sønn kalles Davids Herre – det er sann Gud. Hun har også grunnet på Jesaja-profetiene. Med Konkordieformelen istemmer vi Elisabets bekjennelse:

“- den høyt lovede jomfru Maria (har) ikke bare født et rent menneske, men et slikt menneske som i sannhet er Guds, den aller høyestes Sønn, slik engelen bevitner (Lk 1:35). Han viste også sin guddommelige majestet i mors liv i det han ble født av en jomfru uten å skade hennes jomfrudom. Hun er i sannhet Guds mor og likevel værende jomfru.” (FC Sol Dec art 8,24.)

Elisabet visste *hvem* han var, som Maria bar på, og hun visste barnets blivende betydning for alle mennesker. Det fremgår av ordene “*”velsignet er ditt livs frukt”*. Ordene viser til Guds løfte, gitt Abraham:

1 Mos 12:3 – i deg skal alle jordens slekter bli velsignet.

Gal 3:16 – Gud gav løftene til Abraham og hans ætt. (NB: Ætt i entall dvs Kristus).

I sitt morsliv bar jomfru Maria på ham som i sin person er sann Gud og sant menneske, han som led, døde, ble begravet og oppstod tredje dag.

Derfor istemmer vi også Konkordieformelens ord:

“For om jeg trodde det, at bare den menneskelige natur hadde lidd for meg, da er Kristus en dårlig frelser, ja, da trenger han selv en frelser. /.../ fordi guddom og menneskenatur er én person i Kristus, så gir Skriften guddommen del i alt det sm tilhører den menneskelige natur, og omvendt for denne personlige enhets skyld. Og dette skjer virkelig. Da må du si: Denne person (dvs Kristus) lider, dør. Og når denne person er sann Gud, er det rett talt: Guds Sønn lider. (FC Sol Dec art 8 40-42)

Salig er den som tror Guds Ords vitnesbyrd om Kristus

Elisabet sa om Maria at hun var salig. Maria trodde at Guds ord til henne skulle gå i oppfyllelse. Hun tok vare på Guds ord og grunnet på dem i sitt hjerte (Lk 2:19). Derfor blir hun også kalt “den salige jomfru Maria”. Hun er ikke salig på grunn av fortjeneste, men salig ved den tro som Gud hadde gitt henne.

Senere skulle Jesus si om dem som tror lik Maria: “*Ja, salige er de som hører Guds ord og tar vare på det*” (Lk 11:58). Samme saligprisning har adresse til alle troende, enten troen er sterk eller svak.

Rom 4:5 – den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes han tro til rettferdighet. /.../ Saligheten tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger,

KIRKEÅRETS KIRKEDEL

FØRPINSESØNDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 15:18-27

Kristus lærer om Åndens komme

Teksten beskriver bakgrunnen for Jesu undervisning om Den Hellige Ånd. Han trøster disiplene med tanke på de kommende lidelser gjennom kirkens historie.

De tolv var samlet til det glade påskemåltid, men likevel bedrøvet. De hadde fått vite at en av dem skulle forråde Jesus, og at verden skulle hate dem. Da er det Jesus trøstet dem av to grunner.

“Jeg har jo utvalgt dere. /../ Når talsmannen kommer, han som jeg skal sende fra Faderen /.../ da skal han vitne om meg.”

Verdens fiendskap stadfestet Jesu ord. Denne grunn til glede forstod de først senere. Da Det høye råd lot dem piske og forbød dem å forkynne i Jesu navn, *“ble de glade for å bli aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld”*. (Apg 5:41) Han er hva Jesu-navnet sier: *Guds frelse*.

Han trøstet dem også med hjelperen han ville sende dem, Den Hellige Ånd. Han vitner om Jesu person – hvem han er, og om det verk han skulle fullføre.

Her fremgår det tydelig av Jesu løfte at Helligånden er en av de tre personene i åpenbaringsordets Gud. Ordet “person” er her brukt om noe som “er i kraft av seg selv” (CA 1). Denne person er ingen hvem som helst, men sidestilt med Faderen og Sønnen i den ene Gud. Derfor befalte den oppstandne Jesus å døpe “i Faderens og Sønnen og Den Hellige Ånds navn”.

Jesus sier Ånden **“utgår fra Faderen”** og at Jesus – i kraft av sin guddoms person - skal sende Ånden fra Faderen. Derfor heter det i Den nicenske trosbekjennelse at Ånden **“utgår fra Faderen og Sønnen”**.

Den Hellige Ånd kalles her for **Hjelperen**. Han hjelper Kristi bekjennere i motgang for Jesu Navns skyld.

Helligånden kalles også for **“Sannhetens Ånd”**. Med Kristi ord fra Faderen gir han Kristi bekjennere frimodighet til å vitne med Kristi ord mot falsk lære, og frimodighet til å etterfølge apostlenes lære fra Herren Jesus.

Situasjoner kan oppstå da en Kristi bekjenner blir i villrede: Kan jeg ha rett mot alle de andre? Sektene sier at også de forstår hva “Bibelen sier”, og at også de har Åndens gaver likesåvel som dere! Sektene trosforsvar er gammelt nytt. Moses fikk høre av sine opponenter, blant dem Aron og

Mirjam: *“Er Moses den eneste som Herren taler med? -Taler han ikke også med oss?”* (4 Mos 12:2)

Og da Kora, Datan og Abiram gjorde opprør mot Moses, sa de til Moses og Aron: *“Nå får det være nok! Hele menigheten er jo hellig, alle er det, og Herren er midt iblant dem. Hvorfor vil dere da sette dere over Herrens menighet?”* (4 Mos 16:3)

Det samme får den høre som holder fast ved apostelordets lære fra Skriftens Herre og rette utlegger, Herren Jesus: Du må ikke tro at bare du er bibeltro! Eller: Hvorfor opphøyer du deg over folkekirken og dens kirkemøtevedtak?

I slike situasjoner kommer “Sannhetens Ånd” til unnsetning med Kristi ord om saken. Da istemmer vi apostelordets lære som Guds Ord, “som det i sannhet er” (1 Tess 2:13). Vi gjør som de første kristne - holder fast ved apostlenes lære og fremstår som talerør for den retttroende kirke på kirkens ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. (Apg 2:42)

Hjelperen Den Hellige Ånd motsier aldri apostelordets lære. Utelukket er kirkefelleskap på såkalt “tilstrekkelig grunnlag” med rom for bekvemme reservasjoner. De er den fariseiske surdeig som Jesus advarer mot.. Slike fellesskap vitner om antikristens kirkeødeleggende virksomhet. Antikristen fremstår med en motkirke til Kristi kirke. Antikristens kirke forfører med menneskebud og menneskepåfunn. Jesu Kristi kirke bekjenner hengivent Kristi person og verk. Hun *“tar av mitt”*, sier Jesus. (Joh 14:20, 16:13f).

“Også dere skal vitne, for dere har vært med meg fra begynnelsen av.”

Hvordan vitner Kristi utvalgte apostler? De vitner med Kristi ord i prekenem-betets gjerning, kalt “Åndens embete” til forskjell fra “lovens embete” (2 Kor 3) Lovens bokstav dører. Ånden gjør levende. Loven dører med påminnelser om alt hva vi har tenkt og gjort i strid med Guds ord, og om alt hva vi har forsømt. Da blir vi som døde i våre synder.

Ånden derimot vitner med evangeliet om Guds velgjerninger i Kristi lidende lydighet for alle: Ånden påminner oss om Guds nådepakt i vår dåp, og om syndenes forlatelse for Kristi skyld. Ånden reiser opp fra døden i våre synder. Av nåde er vi frelst. (Ef 2:8) Sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt eget hellige og dyre blod og sin skyld-frie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike”, osv. (LK forkl 2 trosart)

Ånden vitner om dåpen til Jesu død, og om Guds løfte om salighet for hver den som tror. Med Kristus til gave blir vi utsendt, enhver til sitt kall. Med ham til gave følger vi hans eksempel, forsaker djevelen og alle hans

gjerninger, og tjener Gud med troens frimodighet i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg.

Ånden vitner med Kristi lidende lydighet at han har kjøpt deg fri og frelst deg. Han kaller ved evangeliet. Han vitner med Kristi ord – ikke om hva du skal gjøre, men hva han gir og gjør. Han tar av mitt, sier Jesus. Ånder styrker troen under Herrens nattverd, så du setter all din lit til Kristi ord om hans gave, rakt fram i jordiske skikkelser: - mitt legeme og blod, gitt for verdens synder. Og med dette underfulle måltid forkynner vi Herrens død inntil han kommer.

Ånden vitner at Jesu Kristi, Guds Sønn's lidelse, er *din* lidelse, hans grav *din* grav, og hans oppstandelse *din* oppstandelse og førstegrøden av alle hensovne. Dette vitner Helligånden med Kristi ord, virksom i menighetens midte. Derfor er prekenembetet "Åndens embete", virksom med Ordet i dåpen, med syndsforlatelsens ord tilsagt i det private skriftemål, og med Kristi ord over fremsatt brød og vin.

Apostlene tilsatte prester eller hyrder i menighetene.

Dette fremgår av Apostlenes gjerninger. (Apg 14:23). De tolv befalte at etter deres tid skulle kirken fortsette å kalle og innsette prester. (Tit 1:5). Dette Åndens embete er ikke et verv på omgang, men en fast tjeneste – et embete. Det skal finnes i hver eneste menighet for at den skal bli oppbygd på kirkens ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

Rom 10:13f – Hvordan kan de påkalle en de ikke tror på ? Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvorledes kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten å være utsendt?

Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til Guds ord:

"For at vi skal komme til denne tro, ble det embete innstiftet ved hvilket evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet, for ved Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd." (CA 5)

PINSEDAG

Prekentekest 2 rekke: Joh 7:37-39

Den Hellige Ånds utgytelse

Opprinnelig var pinsen en høsttakkefest. Ordet pinse kommer av pentecoste, som betyr den femtiende. På den femtiende dag etter Påskedagen feiret man på Jesu tid minnet om Tibudsloven, gitt Moses på to steintavler oppe på Sinai-fjellet. Guds *lovpakt* med Israel la alle pliktene på folket, mens Gud beholdt alle rettigheter.

I dag – på Pinedagen feirer vi minnet om Guds *nådepakt* med sitt folk i den nye pakt. Gud erstattet lovpakten med “*den nye pakt i mitt blod*”, som Jesus sier under Herrens Nattverd. Guds nådepakt er universell, grunnet på sin forsoning med verden i Kristi død for verdens synder. Han er Guds fred med oss alle. I nådepakten har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter.

Gud hadde varslet nådepakten gjennom sine profeter. Gud ville sende sin hellige Ånd for å skrive loven i deres sinn som tror på den kommende Kristus.

Jer 31:33f – Jeg vil legge min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte. Jeg vil være deres Gud og de skal være mitt folk. /.../ de skal alle kjenne meg, både små og store.

Esek 36:27 – Jeg lar dere få min Ånd inne i dere, og gjør det slik at dere følger mine forskrifter, og tar vare på mine lover, så dere lever etter dem.

Peters tale på Pinedagen viser spesielt til Jesu løfte og til Guds løfte ved profeten *Joel*. Da Gud oppfylte sitt løfte på Pinedagen, stod Kristi apostler i sentrum, utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne. Denne utrustning trengte de, for deres gjerning er av grunnleggende betydning for kirkens lære og liv gjennom dens historie.

Jesu utvalgte apostler ble utrustet til den trefoldige oppgave:

- Å *gi videre* Kristi lære, mottatt fra Gud Fader i himmelen, og endog på fremmede språk.
- Å *stadfeste* med undergjerninger lærens sannhet.
- Å *utføre* på Kristi vegne hans befalinger på forbilledlig vis, og i preken-embetets gjerning bevitne Kristi nærvær i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord.

Peters tale på Pinedagen handlet om Guds verk i Jesu lidende lydighet, hans død og oppstandelse. I sentrum står Jesu *persons* hemmelighet. Den har prioritet fremfor hans verk. Evangeliet om hans verk leder til tro og dåp. Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død, men dermed er

ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, med løftet om salighet for hver den som tror.

Da svarer noen: "Dette forstår jeg ingenting av." Denne erkjennelse er et godt utgangspunkt for samtale. Den er også kristnes erkjennelse. Derfor må vi høre Guds ord.

"Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet..." (LK forkl 3 trosart).

Kristentroens kilde er en bevitnet Jesus-historie "etter skriftene".

Evangelisten Lukas har nedskrevet hva øyenvitner fortalte om Jesus fra Nasaret. Han har brukt en nedskrevet beretning om Pinsedagen og urrenigheten i Jerusalem. Utsendt av vennen Teofilus, skulle han dokumentere "*hvor pålitelig det er, det du er blitt undervist i*" (Lk 1:4).

Samme motiv hadde evangelistene Matteus, Markus og Johannes. Også de vil bli tatt på alvor med sin dokumentasjon til begivenhetene omkring Jesu fødsel og Jesu offentlige virksomhet. Deres dokumentasjon utfyller og overlapper hverandre, og utgjør tilsammen en enestående kildesamling i menneskehetens historie. Enestående er Jesus-historien fordi den er forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Pinsedagen hører sammen med Påskeukens hendelser, avsluttet med Påskedagen da Jesus oppstod fra de døde tredje dag. Det er alt sammen i samsvar med det som står skrevet i Det gamle testamente om den kommende Kristus, hans person og verk. Påskedagen er Pinsedagens forutsetning, liksom Påskedagens forutsetning er Gud og menneske forent i Jesu person og hans fullbrakte verk i lidende lydighet.

Kristus forberedte kirkens fremtreden på Pinsedagen

En merkelig forhistorie til Pinsedagen blir ofte oversett: Kirkens fremtreden var ikke et sosialt produkt, blitt til i villrede og diskusjon om spørsmålet: Hva skal vi nå gjøre? Lære og praksis var i samsvar med den oppstandnes undervisning i Skriftene, og de befalinger han hadde gitt Herrens apostler. Kirken fremstod på Pinsedagen som Guds kirke på nådepaktens grunn. Tegnene var de befalinger som døpte skulle lære å holde. Hvor døpte holder Kristi befalinger, er han til stede som er et levende håp.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære og samfunnet, til brødsbyttelsen og bønnene.

Synlige påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont og alterbord.

Prekestolen er der fordi *den oppstandne* Jesus ga apostlene marsjordren: Å forkynde i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. (Lk 24:47) *Prekestolen* er stedet for Kristi undervisning.

Døpefonten er der fordi *den oppstandne* Jesus befalte apostlene å gjøre folkeslagene til hans disipler ved "å døpe dem i Faderens og Sønnens og

Den Hellige Ånds navn og lære dem å holde alle hans befalinger til kirken.
(Mt 28:19f)

Alterbordet med den hvite duken påminner om Guds eviggyldige sonoffer, Kristus og ham korsfestet. I den kristne gudstjeneste er det den levende Gud som tjener oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Mottatt i jordiske skikkelser har vi samfunn med Guds Golgata-offer. Vår tilbakemelding er takkofferet. Ved Guds miskunn frembærer våre legemer som takkoffer for Gud (Rom 12:1).

Kirkens merkevaare er de underfulle kjennetegn – evangeliet og sakramentene. Tegnene høres og ses i den forsamlede menighet. Tegnene lokker og drar til samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram i jordiske skikkelser. Andre begrunnelser tilslører og villeder.

Sal 77:15 – Du er den Gud som gjør under..

Heb 2:4 – (Frelsen) ble først forkynt av Herren og siden stadfestet for oss av dem som hadde hørt ham. Også Gud har gitt den sitt vitnesbyrd gjennom tegn og under og mangs slags kraftige gjerninger og ved å dele ut sin Hellige Ånd gaver etter sin vilje.

“Den som tørster, la ham komme til meg å drikke”

Jesu billedbruk handler om den rettferdighet som evangeliet åpenbarer. Den som lengter etter samfunn med Gud, hører Guds Ord, får tilsagt syndenes forlatelse og deltar i kirkens samfunn i de hellige ting, utdelt under Herrens Nattverd. Troens lever av nådemidlene, forvaltet og brukt slik han befalte.

Mt 5:6 – Salige er de som hungrer og trøster etter rettferdigheten, for de skal mettes.

Åp 21:6 – Den som tørster vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet..

Jesu billedbruk handler her om å drikke i *åndelig* mening. Når døpte anvender Guds forsoningsverk, enhver på seg selv, drikker de i overført betydning og har samfunn med Guds Golgata-offer, gitt for verdens synder:

Mt 26:27f – Han tok en kalk takket, gav dem og sa: “Drikk alle derav, for dette er mitt blod, paktens blod, som utøves for de mange til syndenes forlatelse.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det oss ikke del i Kristi legeme?

Troens årsak og virkning:

“Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.” Dette sa han om den Ånd de skulle få som trodde på ham.

Virkningen er ikke årsaken. Våre aktiviteter er ikke årsaken til sann tro og et sunt menighetsliv. Det er forskjell på kilden ovenfor og bekken nedenfor.

Jes 12:2f Se, Gud er min frelse, jeg er trygg og frykter ikke. For Herren er min kraft og min styrke, og han er blitt min redning. Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder.

Jes 55:1, 3 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Kom dere som ikke har penger! /.../ Hør så skal dere få leve!

I talen på Pinsedagen sa apostelen Peter at profetien ved Joel var blitt oppfylt med det taleunder som folkemengden var vitne til. (Apg 2:14-21)

Joel 3:1 – En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennes-ker. Deres sønner og døtre skal tale profetord.

Hvilken Ånd er det tale om?

Jesus taler om den tredje person i Guds underfulle treenhet. Han taler om Den Hellige Ånd som fra evighet av utgår fra Faderen og Sønnen. Helligånden vitner med Kristi ord om Kristi person og verk.

Sal 33:6 – Himmelen ble skapt ved Herrens ord, og hele dens hær ved hans munns Ånd.

Jes 11:12 – den Ånd som gir kunnskap om HERREN og frykt for ham.

Også i gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i Gud. Den ble først tydelig under Jesu dåp i Jordan-elven. Senere går troen på den treene Gud som en rød tråd gjennom Det nye testamente.

Ved hjelp av omfattende bibelstudier ble kirkens gudstro presisert i oppgjør med bortforklaringer. Til den ene siden går de som underkjenner Jesu manndom. Til den andre siden går de som underkjenner Jesu guddom.

Med kirkens tre oldkirkelige bekjennelser istemmer vi Guds tro til oss. Vi lærer ham å kjenne som er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd, tre personer i den ene guddom, like evig og i majestetet like stor. Sagt med vår barnelærdom:

“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske menneske, født av jomfru Maria”.

Joh 15:26 – Når Hjelperen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd, som utgår fra Faderen, skal han vitne om meg.

Mt 28:19 – Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn (merk entall).

Gal 4:6 – Gud (har) sendt sin Sønnns Ånd i deres hjerter, som roper: “Abba, Fader!”

Hvordan kan vi vite at Den Hellige Ånd er sann Gud?

Han er den person som gjennom Bibelen blir omtalt med Guds navn, egenskaper og gjerninger, f eks:

Joh 3:5 – Uten at man blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike.

Tit 3:5 – (Gud) frelste oss /.../ ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd.

1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at dere er Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere?

Hvorfor trenger vi Hjelperen, Den Hellige Ånd?

Ingen kan av egen fornuft eller kraft komme til Jesus Kristus eller tro på ham. Hjelpeløse som vi er i troens saker, påkaller vi Den Hellige Ånd og ber ham hjelpe oss i vår hjelpeløshet. Noen eksempler:

Rom 8:7 – Kjødets sans er fiendskap mot Gud, fordi det ikke bøyer seg under Guds lov og heller ikke kan gjøre det.

1 Kor 2:14a – Slik mennesket er av naturen, tar det ikkje imot det som tilhører Den Hellige Ånd.

Gal 5:17 – vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står den onde natur imot. De to ligger i strid, så dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil.

Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp med sin nyskapende gjerning. En gang skal vi bli hva vi allerede er ved troen: Fullt og helt hellige og rettferdige for Gud. (Ef 5:25-27. Tit 3:8. Jf forkl 2 trosartikkel.)

ANDRE PINSEDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 6:44-47

Guds nådige vilje med menneskenes frelse

Utkast mangler.

Teksten nevner ikke Den Hellige Ånd ved navn, men peker på Kristus, det levende brød som gir det evige liv hos Gud. Ånden utgår fra Faderen og Sønnen, og teksten danner derfor opptakten til neste søndag – Den Hellige Trefoldighets fest. Hvor den oppstandne Kristus er til stede, virksom med sitt ord, der er også Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord fra Faderen – virksom med ord som høres og sakramenter som ses. Ordene har vi mottatt i og med apostelordets lære.

Her følger noen **Luther-sitat** til betraktning:

”Om noen vil finne Kristus, må han først finne menigheten. Hvordan kan vi vite hvor Kristus og hans tro er, om vi ikke vet hvor hans troende er? Og den som vil vite noe om Kristus, får ikke tro på seg selv, og heller ikke med

sin egen fornuft bygge en bro til himmelen, men han må gå til menigheten for der å søke å spørre. /.../

Nå er ikke menigheten et tre eller en stein, men en flokk troende mennesker. De skal man holde seg til og se hvordan de tror, lever og lærer. De har sikkert Kristus i sin midte, for utenfor den kristne kirke finnes ingen sannhet, ingen Kristus og ingen frelse." (Kirkep, Juledag, ev pr. = WA 10:1, 1, 140.)

"Om noen hadde sagt: Jeg vet om et sted i verden hvor Gud taler, og når man kommer dit, får man høre Gud selv. Om jeg da kommer dit og får se en skrøpelig prest døpe og preke, og hører det sagt: Her er det sted hvor Gud taler ved presten, da skulle jeg vel ha sagt: Da har jeg ganske forgjeves gjort meg det besvær å dra hit. Her ser jeg jo bare en prest!" (Sit e Per Jonsson, Evangeliepostilla, 2 årg vin- terdelen, 81.)

"Syndenes forlatelse må man altså søke i Ordet som er i et menneskes munn, og i sakramentene som mennesker forvalter, men (syndenes forlatelse) finner man ikke noe annet sted. /.../ Derfor trenger du ikke gå hvor som helst, men være i den kristne menighet som har Ordet og sakramentene. Der vil du sikkert finne syndenes forlatelse, og ikke i himmelen, slik farisèerne tror /.../

Gud har bundet syndenes forlatelse til den hellige dåp, nattverden og Ordet, dessuten har han lagt den i ethvert kristenmenneskes munn. Når (Ordet) trøster deg og forkynner deg Guds nåde på grunn av Jesu Kristi fortjeneste, da skal du motta det i tro, som om Kristus selv hadde sagt det til deg." (Huspostillen, 19 s e Tref. = WA 52, 501.)

«- Kristus har Den Hellige Ånd uten mål. Så tenk ikke at han har bare litt av Den Hellige Ånd. Kristus er en ganske annerledes og underfull predikant og lærer. I ham fins ikke Den Hellige Ånd stykkevis /.../ men som det blir sagt til kolosserne (Kol 2:3): *I ham er alle visdommens, livets, salighetens, nådens og barmhjertighetens skatter; for Guddommen bor legemlig i ham.* Derfor er Den Hellige Ånd helt og fullt i ham uten mål, for han er Faderens enbårne Sønn /.../ ham har Gud gitt oss til visdom, rettferdighet og (til Herre) over alle ting.

Så er ingen annen utsendt. Kristus alene bringer Ordet som rommer alt. Det betyr å ha Ånden uten mål Når Ånden nå er fullkomment til stede i Kristus, da har også vi Ånden ved ham. En slik predikant har vi. Hos ham kan vi øse av den uutsigelige fylde. /.../ Så har også vi nåde og Den Hellige Ånd uten mål, ikke på grunn av vår fortjeneste, men ved troen på ham.» (Prekener over Joh 3:22-36. Notater 1538, 1539. = WA 47, 1:196.)

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST

Prekentekest 2. Rekke: Joh 15:1-9

Guds Treenhet

Jesu lignelse om “det sanne vintre” fremhever Jesu persons hemmelighet – et under likeså unikt som skapelsen. Det avslører Jesus med navnet “JEG ER”, brukt om sin person - sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. Dette mysterium er ikke skjult, men åpenbart i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid og stadfestet med Jesu undergjæringer og oppstandelsen fra de døde den tredje dag. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne.

“JEG ER”

Gjennom Jesus Kristus mottar vi gudskunnskap – ikke direkte - ansikt til ansikt, men indirekte, gjennom Ordet som ble menneske i Jesus Kristus, unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria, han som led, døde og oppstod fra de døde tredje dag, slik Gud hadde lovt ved sine profeter i den gamle pakt.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlig-het og bildet av hans vesen og han bærer alt med sitt mektige ord.

Joh3:16 - SÅ har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv”.

Den oppstandne Kristus innstiftet Herrens Nattverd “i den natt han ble forrådt”, og - før han ble opptatt til Faderens nådeside på Himmelfartsdagen, gav han apostlene dåpsbefalingen og oppdraget å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folkene (Lk 24:47). Dette oppdrag omfatter apostlenes etterfølgere i prekenembetet, utrustet med himmelrikets nøkler. Synlige påminnelser i menighetens rom er prekestol, døpefont og Herrens bord med den hvite alterkduken.

Men hvis Jesus ble i graven, ville ingen visst om Guds kirkes kjennetegn. Alle ville vært henvist til spekulasjoner i religionenes mangfold. Men åpenbar-ingsordets treene Gud har talt i en bevitnet historie:

Gud lar oss kjenne ham gjennom den han utsendte – Kristus Jesus

Allerede i gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i Gud. Den ble tydelig først under Jesu dåp i Jordan-elven, og senere bekjent, slik Nytestamentet viser. Avgjørende for oss er *begrunnelsen – en bevitnet*

Jesus-histo-rie, først i fortid, senere i nåtid – i den forsamlede menighet hvor Gud Fader, Sønn og Helligånd tjener oss med evangeliet og sakramentene.

Kristnes tilbakemelding er påkallelse og bønn med takksigelser i den treène Guds navn. Vi takker og tilber Gud for kunnskapen om Guds innerste hjerte-lag – hans trofasthet og selhengivende kjærlighet. Hans ord står fast i evighet.

Alternative kilder er menneskers behov for mening med eget liv og et håp utover død og grav. Den liberal-terapeutiske overtro på selvets gud, kan vel lindre sorgen, men befri ingen fra egen synd og skam og håpløshet. Åpenbaringsordets Gud har talt i en bevitnet Jesus-historie, i nåtid virksom med Guds kirkes kjennetegn og merkevare.

Jødedommen forneker Guds treenhet, og likeså islam med Muhammeds skjebnegud og gudskonstruksjon. Men under skinn av kristendom fremstår også "Gud og Jesus-religion" i utallige former. Felles for dem alle, forneker de Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. De kommer med sitt eget.

Jesu lignelse avslører hans persons hemmelighet. Vintreet er han selv i enhet med Faderen og Den Hellige Ånd. Faderen er vingårdsmannen og Hellig-ånden er livgiveren som lar treet bære frukt til Guds ære. Det bibelske vitnes-byrd tvinger oss til å ære

"en Gud i treenheten og treenheten i enheten idet vi hverken blander sammen personene eller deler enheten. /.../ Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds guddom er èn, i herlighet like stor, i majestet like evig." (Atan pkt 3f, 6.)

Grenene i vintreet er Guds kirke i den nye pakt. Med ordet "kirke" sikter vi her til den kirke som istemmer Guds tro, gitt fra himmelen. Hun er Guds Ords tjenerinne, som bekjenner den eneste sanne Gud og har evig liv i ham. Gjennom Jesus Kristus kjenner vi den treène Gud i hans trofaste og selhengivende kjærlighet. Nidkjær for sitt verk under syndens og dødens og djevelens okkupasjon, har den treène Gud forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus.

Den enbårne Sønnen – født av Faderen fra evighet, steg ned av fri vilje og for vår frelses skyld. Verdens synder ble kastet på ham da han for vår frelses skyld ble "slått av Gud og plaget", som profeten sier (Jes 53:4). Gud er en forsonet Gud. Takket være Kristi lidende lydighet bærer Ånden frukt i de troendes liv til, Guds ære.

Jes 53:10 – fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang .

Vingårdsmannen, vintreet og grenene lever i et skjebnefellesskap. Vingårdsmannen er opphavet til vintreet og den som renser treet forat det skal bære mere frukt. Denne tuktt driver oss til Kristus Jesus og samfunn med hans lidelse for menneskenes skyld. Et eksempel:

Blant de apostoliske fedre hører *Ignatius*, en disippel av apostelen Johannes. Ignatius led martyrdøden i Rom. Da han ble kastet ut til villdyra, skal han sagt: *“La dem komme! Jeg er kun Guds lille korn som først må bli knust og malt før det kan bli til nytte!”* Han betraktet løvetennene som Guds kvernsteiner. De måtte male ham før Gud kunne lage brød av ham.

Verden hater den bekjennende kirke i Kristi spor, men Gud setter en grense for verdens fiendskap. En Luther-preken sier om vingårds-mannen at han *“holder alle kniver, hakker og greip i sin hånd”*. Guds kirkeomsorg sikrer ham den rike grøde. Det nytter ikke å hykle for vingårds-mannen, opphavet til vingården og den som renser vintreet for visne greiner. Jesus advarer:

“Den som ikke blir i meg, blir kastet utenfor som en gren og visner. Og grenene samles sammen og kastes på ilden, og de brenner.

Jesu billedbruk advarer mot en skremmende virkelighet, tiltenkt Guds fiendemakter synd og død djevel.

Den tilregnede renhet

Jesus sier om vingårds-mannen at han “renser” grener som allerede er rene. Han forklarer: Dere *“er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere”*, men også rene grener må renses for å bære mere frukt. Hvordan er dette å forstå?

Først taler Jesus om en *tilregnet* renhet – tilregnet på grunn av Kristi ord. Senere taler han om den *tilegnede* frukt som Ånden virker i de troendes liv. Denne renselse skjer hvor døpte øver troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Eller sagt med vår barnelærdom om dåpens nytte og gagn:

“(Dåpen) virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds Ord og løfte lyder: Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.”

Vi kom en gang fra dåpen som Guds kjære barn, ikledd Kristi rettferdighet, uskyldighet og salighet. Det Gud erklærer rent, er rent. Men hva er hensik-ten? Hensikten er den tilegnede rettferdighet, som inge makter av seg selv. Den er Helligåndens gjerning hvor troen øves i forsakelse og tro. Allerede uttrykket *“det ord som jeg har talt”* påminner oss om Åndens gjerning med Ordet. De kan ikke skilles. *“Mine ord er Ånd og liv”*, sier Jesus (Joh 6:63). Altså må vi søke til den forsamlede menighet, hvor Gud tjener oss med Ord og Sakrament. Der er hjelpen å finne.

“Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det.”

Gud Helligånden er virksom med bibeltekster, opplest og utlagt på apostolisk vis. Det var Helligånden som i dåpen innpodet hver enkelt av oss i det sanne vintre, Herren Jesus. Det er Helligånden som med Kristi

ord virker bekjen-nelsen - Jesus er "min Herre". Han har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske og kjøpt meg fri og frelst meg fra Guds fiendemakter. Det er Helligånden som med Kristi ord virker troens frukt til vingårdsmannens ære.

Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp og trøst med Kristi ord, så vi med frimodighet bruker vår barnerett hos Gud. Vi får tre fram for Gud i Jesu navn, be om hva vi vil og ved troen bære frukt til Guds ære. Det sanne vintre – Jesus Kristus, er Guds fred med oss. "Gjennom ham har vi adgang til Faderen i en Ånd (Ef 2:18).

Guds kirkes kjennetegn lokker og drar, for ved evangeliet og sakramentene tjener Gud oss i den forsamlede menighet. Med Guds kirkes underfulle kjennetegn virker Gud Fader, Sønn og Helligånd troens lovsang under synde-fallets kår.

*All ære skje Gud Fader god
Som holder satan bundet;
Og Sønnen med sitt kors og blod,
Som frihet vår har vunnet;
Og Åndens hjelp med gledesbud!
Deg Fader, Sønn og Ånd, èn Gud,
Tilkommer evig ære.*

FØRSTE S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Lk 12:13-21

Å være rik i Gud

Det var en som ba Jesus hjelpe ham i et arveskifte. Da svarte Jesus: "Hvem har satt meg til å dømme eller skifte mellom dere?"

Svaret minner om Moses, som først ble vitne til en slåsskamp mellom en egypter og en israeler. Moses slo egypteren ihjel uten å ha rett til det. Dagen deretter så Moses to israelitter slåss med hverandre. Da spurte Moses den ene som han mente var den skyldige: "Hvorfor slår du din landsmann?" Da fikk Moses til svar: "Hvem har satt deg til høvding og dommer over oss?" (2 Mos 2:14). Senere ble Moses satt til å være dommer over Israel.

Kristi kall som Profeten

Kristus avviser den forestilling at han er en dommer, kommet til verden for å opptre som dommer i verdslige spørsmål. Også Kristus har sine embeter eller kall, men ikke var han kommet til verden for å dømme verden.

Men *konge*, det var han. Allerede som nyfødt ble han hyllet som jødernes konge. Og da han på Palmesøndagen red inn i Jerusalem, lot han seg hylle som konge. Og da han stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, bekjente Jesus at han var konge, men konge i et rike som ikke er av denne verden.

Det er først ved sin gjenkomst på den ytterste dag Jesus kommer som verdens dommer. Da skal han dømme levende og døde, og denne verdens barn gjenkjenne ham på sårmerkene og jamre seg. (Åp 1)

Teksten lar oss møte Jesus som *Profeten*. Profetkallet utførte han med undervisning i Det gamle testamente, og viste i ord og gjerning at han åpen-barte sin himmelske Fars vilje og rådslutning om menneskenes frelse.

5 Mos 18:15, 18 – En profet blant ditt folk, av dine landsmenn, en som er meg lik, skal HERREN, din Gud, la fremtre for deg. Ham skal dere lytte til. /.../ Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byder ham (jf 34:10).

Teksten viser oss til en bevitnet Jesus-historie. Der skal vi som kristne hente lærdom av Jesu eksempel. Vi har vårt borgerskap i to riker. Vi er kalt til å tjene Gud i det verdslige rike, og samtidig tjene ham i Guds nåderike under Kristi herredømme. I det verdslige rike er vi kalt til å gjøre vår plikt, enhver i sitt kall. I Guds nåderike er vi kalt til gode gjerninger med Kristus til gave og eksempel.

I begge sammenhenger gjelder det å være trofast, enhver i sitt kall, og dermed unngå "unyttige ting". Det gjorde man i Tessaloniki-menigheten. Apostelen minnet dem om kallsoppgaven: "*Om noen ikke vil arbeide, skal han heller ikke ete.*" Voksne, arbeidsføre mennesker skal ikke falle andre til byrde, men leve av sitt arbeid. Da har overåndelige kristne tenkt: vi får unngå yrker hvor man blir pålagt å synde. Mot denne overåndelighet istemmer vi kirkens bekjennelse (CA art 26):

"Om borgerlige ting lærer de at lovlige borgerlige ordninger er Guds gode gjerninger, at det er tillatt for kristne å styre embeter, lede rettslige etter-forskninger, dømme i saker /.../ etter gjeldende lover, felle dødsdommer etter retten, føre krig etter retten, gjøre hærtjeneste, gjøre forretninger etter loven, ha eiendom, avlegge ed når øvrigheten krever det, og ta kone eller mann til ekte. /.../

*for evangeliet lærer en evig rettferdighet i hjertet. Den virker ikke nedbrytende på staten eller familien, men krever i høyeste grad at disse blir bevart som guddommelige institusjoner, og at man innen disse institu-sjoner skal vise kjærlighet. /.../ **bare de ikke gir påbud om å synde, for da bør de lyde Gud mer enn mennesker.** Apg 5."*

Kristus unngikk å sammenblande sitt profetembete med verdslige oppgaver. Med ham til eksempel skjelner vi mellom verdslige kallsoppgaver og kallsoppgaver i tråd med menighetens sendelse.

Historien viser også eksempler på en annen form for sammenblanding. Opptrådte verdslige myndigheter med suveren myndighet over gudstjenestelige ordninger og kirkemøter (synoder). Det skjer på indirekte vis hvor den kirkeorganiserte virksomhet utøver eneveldig folkemakt i en møte- og råds-struktur. Her rår den praktiske fornuft innordnet det helhelige hensyn.

Her er den tapende part kirkens Herre og Lærer, Jesus Kristus, og med ham den bekjennende menighet på stedet. I Guds Ene Hellige kirke er den bekjennende menighet det handlende subjekt - til alle tider og på ethvert sted. Den bekjennende menighet har den *iverksettende* myndighet i gudstjenestelige saker. Målestokk og rettesnor er de nytestamentlige skrifter, som beviselig stammer fra Herrens apostler. De formidler den rett utlagte Skrift fra dens Herre og lar kirken fremstå som "apostolisk" kirke med kirkens gudgitte kjennetegn gjennom skiftende generasjoner.

I Guds kirke rår Kristus med sitt ord, og det med suveren myndighet. Hans delegater er menn funnet skikket og kalt til hyrde- og læreembetet i menighetene. Deres kompetanse og autoritet består i den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra Herren. Lærevedtak i strid med Kristi ord er uten gyldighet i Guds kirke (Apg 15).

1 Kor 15.1-3 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er komme til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene...

Trosytringer i debatt og dialog, nedfelt i kromprosmis og flertallsvedtak, er ikke kilden til prekenembetets kompetanse og læreautoritet. Dets kompetanse, læreautoritet og gyldighet er apostelordets lære fra Herren Jesus. Hvor døpte lærer å holde den oppstandnes befalinger til kirken, der er den oppstandne Kristus "med dere alle dager" (Mt 28:20)

Kristne er fri til å utøve verdslige kallsoppgaver, men ikke fritatt fra lydigheten mot Guds bud og gode skapervilje. Også i den verdslige sammenheng er samvittigheten bundet av den doble kjærlighet til Gud og vår neste som til oss selv. Blir vi pålagt å synde, må vi finne oss i å stå som opprørere i verdslig sammenheng, og ta de sosiale og økonomiske følger som Gud tillater.

Jesu advarsel mot gjerrighet

Jesu advarsel omfatter de to begjærbudene som avslutter Tibudsloven. Begjærbudene omfatter mange fristelser, særlig påtrengende i det verdslige liv. Gjerrighet søker rikdom, makt og posisjon på andres bekostning.

Et eksempel fra bibelhistorien var *Gehasi*, tjenestegutten hos profeten Elisja. Gehasi lurte til seg penger for å skaffe seg rikdom (2 Kong 5:19-27). Et eksempel på det motsatte er *Abraham*, som ga Lot frihet til å velge det beste beitelandet (1 Mos 13:8-11).

Å være tro i sitt kall hører med til den rettferdighet som loven krever. Guds ord ved profeten Esekiel beskriver en rettferdig mann med følgende ord:

Esek 18:7-9 – Han er ikke hard mot noen, men lar skyldneren få sitt pant tilbake. Han driver ikke med ran og rov, men gir brød til den som sulter og klær til den som er naken. Han låner ikke ut mot renter og driver ikke åger. Han holder sin hånd fra urett og dømmer rett i strid mellom mann og mann. Han følger mine forskrifter og tar vare på mine lover i troskap. Den som gjør dette er rettferdig, og han skal få leve, sier Herren.

Dette forbilde satte spor i den norske statsdannelse og rettstradisjon siden Magnus Lagabøters Landslov. Og likevel kan man ikke bli salig med troskap i sitt kall. Guds lov omfatter så mye mer i tanker, ord og gjerninger. Dette viser Jesus med lignelsen om den rike bonde.

Den rike bonde var trofast i sitt kall og høstet rikdom av sitt jordbruk. Han tok også vel vare på avlingen, og kunne med rette si til seg selv: *“Nå har du mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro! Spis, drikk og vær glad!”* Men dermed var ikke forholdet til Gud rett og saligheten sikret. Nådetiden var slutt. *“I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal da ha det du har samlet?”*

Det hender at trofast arbeid og flid fører til rikdom. Dens verdi for eieren varer så lenge eieren lever, for den er uten betydning for Gud. Mannen i Jesu lignelse var ikke rik for Gud.

Hvordan blir man rik for Gud?

I Guds kirke på jord fins den skatt som ellers ikke fins noe annet sted. Den evige rettferdighet, syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menne-ske, kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, med sitt eget dyrebare blod”, osv.

Med Kristus til gave, gitt deg i dåpen til Jesu død, lever du som Guds kjære barn. Du øver troen i dine kallsoppgaver, ikke som du selv vil, men med Guds ord som rettesnor. Men stilt overfor åpenbaringsordets hellige Gud, kan ikke et menneske gi en løsepenge for sin sjel. Guds evangelium gir det eviggyl-dige svar:

Rom 8:3 – det som var umulig for loven, da den var svak på grunn av den onde menneskenatur, det gjorde Gud da han sendte sin Sønn.

2. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Lk 14:25-33

Prekenutkast mangler.

3. S. E. TREF. :

Prekentekest 2. Rekke: Lk 15:11-32

Straks forut for teksten har Jesus sagt at det blir glede i himmelen når en synder vender om. Men hva er "omvendelse"? Det belyser Jesus med denne teksten om en far og hans to sønner..

Fariséerne og de skriftlærde forarget seg over Jesus fordi han omga seg med tollere og syndere:

"Denne mannen tar imot syndere og spiser sammen med dem."

Denne anklage lar oss forstå hvem personene i lignelsen handler om. Den sønnen som forspilte arven, handler om "tollere og syndere". Den hjemme-værende sønnen handler om fariséerne og de skriftlærde. Faren som holdt fest for den hjemkomne sønnen, handler om Jesus.

De tre brødreparene i Det gamle testamente

Jesus lar lignelsen handle om et brødrepar. Lignelsen hører sammen med Jesu undervisning i Det gamle testamente, hvor det fortelles om flere brødre-par: Kain og Abel, Isak og Ismael, Esau og Jakob. Det visste Jesu anklagere.

Det første brødreparet var *Kain og Abel*. Abel frembar sine offer for Gud i tillitsfull tro. Det behaget Gud, men ikke Kain. Han ble vred og så ned for seg, mørk i blikket. Hvorfor, ville Gud vite. Hadde Kain hatt godt i sinne, ville han ha sett opp med løftet blick. (1 Mos 4:6f) Kain drepte sin bror. Det gikk slik apostelen Jakob skriver: "*Når begjæret er blitt svangert, føder det synd.*" (Jak 1:15) Og apostelen Johannes lærer: "*Hver den som hater sin bror, er en morder*". (1 Joh 3:15)

Jesu motstandere oppfattet poenget. Jesus sidestilte dem med brodermorderen Kain. Han hatet sin bror Abel fordi han ble frelst ved tro og ikke ved gjerninger.

Det andre brødreparet er Abrahams to sønner *Isak og Ismael*. Den eldste var Ismael, trelkvinnens sønn. Isak var født av Sara, Abrahams hustru og løftets sønn. Jødene roste seg av å være Isaks etterkommere, men hørte av Jesu lignelse at han sammenlignet dem med Ismael, trelkvinnens

sønn. Apostelen Paulus forklarer (Gal 4:23): *Trellkvinnens sønn ble født etter naturens orden, mens Saras sønn ble født etter Guds løfte.*

I Jesu lignelse blir syndere sidestilt med Isak, løftets sønn, for syndere blir ikke frelst ved gjerninger, men ved tro på Guds løfte. Sidestilt med Ismael, hørte farisèerne at de tilhører *“det nåværende Jerusalem som er i trelldom med sine barn”*. “Tollere og syndere” derimot holdt seg til Jesus. De tilhører *“det Jeru-salem som er der oppe”*. De er løftets barn, lik Isak. (Gal 4:24f, 28) De kommer inn i Guds rike, lik den bortkomne sønnen.

Det tredje brødreparet er *Esau og Jakob*. De var tvillinger, men Esau ble født først, og farsarven tilkom ham. Jakob forestiller syndere, for han lurte til seg farsarven med svik. I Jesu lignelse er Jakob den sønnen som forspilte arven i fremmed land. Esau er den hjemmeværende sønnen. Meningen har Paulus utlagt i Rom. 9 – om utvelgelsen av nåde.

Farisèerne hørte Jesus sidestille dem med Esau, han som solgte sin første-fødselsrett. I Jesu lignelse er Esau den hjemmeværende sønnen. Sett fra hans side, var Jakob den store synderen, som ved hjemkomsten ble mottatt med jubel og rikelig velsignet.

Da farisèerne hørte Jesu lignelse om den hjemkomne sønnen, hørte de Jesus sidestille dem med Kain - brodermorderen, med Ismael – trellkvinnens sønn, og med Esau – som solgte farsarven.

Israelittene nedstammet fra Ismael. Det var til ismaelittiske kjøpmenn Josef ble solgt for 20 sekler sølv. Fra Esau nedstammet edomèerne, de som nektet israelittene å toge gjennom deres land.

Jesu lignelse anvender bibelhistorien på fariseene og de skriftlærde, gjerningsrettferdige i egne øyne. Han konfronterer dem med *“tollere og syndere”*, de som holdt seg nær til ham. Selv var han kommet for å oppsøke det som var fortapt og frelse det (Lk 19:10).

Hvem er faren i Jesu lignelse?

Er han et bilde på vår tilgivende Far i himmelen? I så fall gjør man lignelsen til et argument *mot* Guds forsoning med verden i Jesu offerdød. Gud blir til forveksling lik det moderne idealmenneske, som under skinn av frihet, likhet og fellesskap godtar hvilke synder som helst. Da tegner man Gud i mennes-kers bilde, lik en bleksottig Jesus-figur som venter alle med utrakte armer. Med dette gudsbilde bekrefter man seg selv med vår tids kanskje største villfarelse, kalt billig nåde”.

Slik unngår man Guds evangelium om sin forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Åpenbaringsordets Gud er kjærlighet, så nidkjær for sitt verk at han gav sin enbårne Sønn til soning for verdens synder. Vi er dyrt kjøpt.

Faren i lignelsen er Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Uten forbehold om verdighet eller fortjeneste, mottar Kristus den hjemkomne sønnen og tilgir ham. Gud er er god for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn..

Mt 9:33 – Jeg er ikke kommet til verden for å kalle rettferdige, men syndere.

Veiskillet

Joh 3:16 – så høyt har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Det lille ordet “så” markerer veiskillet mellom egenrettferdighet og troens rettferdighet. Til den ene siden går de som forneker Guds forsoning med verden i Jesu offerdød. De slår følge med jødedom og islam. Jødedommen forkasster en lidende Messias. Islam forkaster en forsonet Gud.

Til den andre siden går de som istemmer evangeliet om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu offerdød og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

Heb 1:3 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt med sitt mektige ord.

Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Den fremstiller Guds selvhengivende kjærlighet, nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Vår frelse er betalt med Guds blod i Kristi lidende lydighet. (Apg 20:28). Utelukket er andre frelsesgrunner.

Rom 6:23 - Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Lov og evangelium

Gud har sendt sin kirke for å forkynne “Kristus Jesus og ham korsfestet” (1 Kor 2:2). Alt i kirken dreier seg om hans lidende lydighet, lydig til døden på korset. Dette budskap forkynner Guds lov og evangelium på det aller kraftigste. Vi er dyrt kjøpt.

Lovens virkning driver enhver til å ta sitt eget liv på alvor. Evangeliets virkning lar oss ta Guds selvhengivende kjærlighet på alvor. Dette samspill mellom lov og evangelium beskriver vår barnelærdom med følgende ord:

“Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ætteledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ætteledd.

Guds lov lar oss stå som tiggere for åpenbaringsordets hellige Gud. “*Mot deg alene har jeg syndet, og hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort*” (Sal 51:6). Men i tiggerposisjonen møter Gud oss med en selvhengivende kjærlighet som overgår all forstand. “Så har Gud elsket verden...”

Her går veiskillet mellom frelse ved kvalifikasjon og frelse kun av nåde. Med Kristus til gave, øver vi troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Men uten Guds selvhengivende kjærlighet, er vi fortapt og fordømt i våre synder.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepeng for mange.

1 Kor 6:20 – Dere er kjøpt, og prisen betalt.

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle vis verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere.

Guds vitnesbyrd

Guds forsoningsverk er fullført, men dermed ikke gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død med løftet om salighet for hver den som tror. Guds løfte står fast. Ingen er falt så dypt at ikke oppreisning fins fra døden i våre synder, men hvor fins den?

Gud kommer oss til hjelp og redning med den oppstandne Kristus, virksom til stede i den forsamlede menighet. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. De påminnelser om de handlinger som den oppstandne inn-stiftet og befalte. De er kirkens underfulle kjennetegn. De skal døpte lære å holde. Gud lokker og drar med ord som høres og sakramenter som ses. Og den som hører hans ord, kommer til Guds tro.

Lik den bortkomne sønnen i fremmed land, får tilhørere nåde til å anvende Guds lov og evangelium på seg selv. Sønnen kom til rett selverkjennelse. Han oppfattet sin livssituasjon og vendte om. Hvorfor? Fordi Kristus i sin lidende lydighet lar oss kjenne Gud i all hans trofasthet og kjærlighet kun for sin godhets skyld.

– “denne sønnen min var død og er blitt levende, han var kommet bort og er funnet igjen.”

Så begynte festen og gleden. Kristus innbyr til troens fest i Herrens Nattverd. Innbydelsen omfatter langt mer enn noen dødelig kan fatte. Sagt med vår barnelærdom:

“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet” (LK forkl 2 trosart.)

Kristus innbyr til kirkens samfunn med hans ofrede legeme og blod. Guds eviggyldige Golgata-offer rekket fram i jordiske skikkelser.

Kom, o Jesus, ta ditt sted
I min sjel og hjerte med!
Du min styrke og min glede,
Rom skal være deg til rede.

Ved Guds miskunn frembærer vi våre legemer med takksigelser (Rom 12:1) Med Kristus til gave. lever vi under ham i hans rike og tjener ham, ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Verdig er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd all takk og ære, som i begynnelsen, så nå og alltid og i evighet,.

4.S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Joh 8:1-11

De skiftlærde og fariséerne henviste til Mose lov. Guds lovpakt legger alle plikter på oss mennesker. Syndens lønn er døden. Mose lov sa at den som var grepet i hor, skulle steines.

3 Mos 20:10 – Når en mann driver hor med en gift kvinne, skal de begge dø, både mannen og kvinnen som har brutt ekteskapet

5 Mos 22:22 – Når en mann blir grepet i å ha samleie med en gift kvinne, skal de begge dø, både kvinnen og mannen. Slik skal du rydde det onde ut av Israel.

Men kvinnens anklagere var ikke så nøye med lovens forskrifter i alt. De sa om kvinnen at hun var grepet på fersk gjerning, men de sa ingenting om mannen. Kanskje horkaren var en av anklagerne?

Tibudsloven gjør tydelig Guds skapervilje

Tibudsloven er en morallov. Den tydeliggjør Guds gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner. Over alt finner man regler for rett og galt, også om forholdet mannkjønn og kvinnekjønn, om inngåelse av ekteskap, osv. Reglene verner om forholdet mellom far, mor og barn, om den enkelte og om det sosiale liv.

Hovedbrudet er det første bud: *“Du skal ikke ha andre guder utenom meg.”* Vantroen er alle syndearters mor. Derfor handler alle bud om å *“frykte og elske Gud”*. Ett bud skilte seg ut: Det tredje bud - sabbatsbudet gjaldt Guds utvalgte folk - Israels folk. I nytestamentlig kristendom handler sabbatsbudet om troens hvile i Guds nåde for Kristi skyld.

Tibudsloven sammen med det doble kjærlighetsbud gjør tydelig hva mennesker flest sier seg enig i, unntatt Det første bud. Men Guds gode vilje står fast.

Fork 12:13 – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

I motsatt fall virker *“den onde lyst”* ødeleggende på den enkeltes liv, familieliv og samfunnsliv. Ødeleggende er også villfarelsen *“billig nåde”* i betydningen *“det er ikke farlig å synde, om du bare tror”*.

Mose lov var også Israels verdslige lov, t eks straffelovens bestemmelser. Da Israel opphørte å være jødestat, opphørte også Moselovens status som borgerlig lov. Likevel har noen forsøkt å opprette en form for gudsstat. De skjelnnet ikke mellom Det gamle og Det nye testamente, men fulgte regelen *“Bibelen sier”*. Dermed ble Kristus en ny Moses, og evangeliet en *“ny lov”*. Moselovens straffebestemmelser ble innført i den borgerlige lovgivning, t eks i helligdagslov og ekteskapslov. Historien om

søndagen ble en trist historie, istedenfor en gledens dag i lys av Kristi oppstandelse.

Teksten forteller at blant anklagerne fremla noen saken for Jesus. De fristet ham. Hadde han godtatt Moselovens bestemmelse om dødsdom, ville Jesus fått keisermakten på nakken. Hadde han frikjent kvinnen, ville ryktet gått, at han opphevet loven.

Da skrev Jesus med fingeren på jorden. Hva han skrev, vet vi ikke. Et hint gir et sted hos profeten Jeremia:

Jer 17:13 – Herre, du Israels håp, alle som forlater deg, blir til skamme, de som vender seg bort fra deg i landet, skal bli skrevet opp. For de har forlatt Herren, kilden med det levende vann.

Ved å henspille på dette profetord, minnet Jesus anklagerne om hjertenes frafall fra Herren, den levende Gud. De var frafalne allerede i sin nidkjærhet for Moseloven. De hadde forlatt kilden med det rene vann. Forut for teksten hadde Jesus sagt:

Joh 7:38 – Den som tror på meg, skal det – som Skriften har sagt, fra hans indre strømme levende vann.

Til sist tok Jesus til orde og sa: *“Den av dere som er uten synd, får kaste den første stein på henne.”* Det kunne han si, for etter sin guddomsnatur så han i hjertene.

Ifølge Moseloven skulle dødsdommen bli utført etter to eller tre vitneutsagn. (5 Mos 17:6f) Vitnene skulle kaste først. Uansett om horkaren var en av dem eller ikke, var de alle skyldige i kraft av det onde begjær i menneskets aller innerste. Jesus vendte lovens brodd mot dem selv.

Rom 2:22 – Du sier at du ikke skal bryte ekteskapet, men gjør du det selv?

Rom 3:19 – Vi vet at alt det som loven sier, gjelder dem som har loven, og at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud.

Guds morallov brukt på denne måten, kalles *“lovens andre bruk”*. Den avslører den onde lyst i vårt innerste. Denne erkjennelse kommer til uttrykk i Luther-verset:

*Min gjerning ei til hjelp meg kom,
Den onde lyst meg lammet,
Min sjel bar hat til Herrens dom,
Var død til alt det gode.
Jeg visste ikke min arme råd,
For stukket jeg var av syndens brådd;
Så helvetporten åpen.*

Jesu ord til den anklagede

Jesus hadde stoppet munnen på anklagerne. Ingen dømte henne.

“Heller ikke jeg dømmer deg. Gå bort, og synd ikke mer fra nå av.”

Jesus var ikke kommet til verden for å dømme verden. Han var kommet for å bære verdens synder. Det har han gjort. Og han var kommet for å gi oppreisning fra døden i våre synder. Det gjør han med syndsforlatelsens ord, som ikke fins andre steder enn i Guds kirke på denne jord:

2 Kor 5:17 – Hvis noen er i Kristus, er han en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til. Men alt er av Gud, som forsonte verden med seg selv og gav oss forsoningens embete. Det var Gud som i Kristus Jesus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han overgav ordet om forsoningen til oss.

Hva betyr det at synden ikke blir tilregnet? Det betyr at synden er sonet og tatt bort. I stedet er frelsen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Løftet står fast: Hver den som tror, skal bli salig (Mk 16:16).

Av nåde ble vi frelst for å leve som Guds kjære barn med Kristus til gave og med ham som eksempel, fri til å tjene ham, enhver i sitt kall. Og frikjent av nåde for Kristi skyld, tjener vi Gud med glede.

5. S. E. TREF. APOSTELDAGEN

Prekentekest 2. Rekke: Joh 1:35-51

Guds Lam

Andreas og en følgesvenn fulgte etter Jesus. Hvorfor? Døperen Johannes hadde pekt på Jesus og sagt: “Se, der er Guds Lam!”

“Se, Guds Lam.”

Johannes gjentok hva han hadde sagt dagen forut, etter Jesu dåp. “Se, Guds Lam”. Det er Guds evangelium i sin aller korteste form. Ordene sammenfatter hovedsaken i Det gamle testamente. Guds løfter om den kommende Messias handler om “det Guds Lam”, kommet til verden i Jesu Kristi lidende lydighet. “Se, der er Guds Lam”.

Ordene viser til det Moses skrev om påskelammet. Morderengelen gikk forbi de hus hvor lammets blod var strøket på dørstolpene. Ordene viser også til Jesaja-profetien om Lammet som blir slaktet. (Jes 53:7) Det som står skrevet hos Moses og Profetene, vitner om den kommende Messias, han som i kraft av sin lidende lydighet var Guds uskyldige Lam. Lovens oppkryller og verdens syndebærer – for alle, ingen unntatt.

Døperen Johannes – den siste av profetene, representerer dem alle med sin finger: “Se, der Guds Lam!” Der er han som oppfyller Guds løfter ved profetene. Ordene forkynner hvem Jesus er og hvorfor han var kommet.

Guds Lam er underet over alle under: sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Ingen så denne forening som overgår menneskers

og englers forstand. (1 Pet 1:12) Jesu undergjerninger vitnet om Jesu persons hemme-lighet. De vitner om Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamentet.

Vi ser Jesus-historien i påskeperspektivet

Vi vet svaret: Guds løfter, oppfylt i Jesu lidende lydighet, lydig til døden på korset. Vår tro beror på bevitnede kjensgjerninger "etter Skriftene". Denne viten lar oss kjenne den eneste sanne Gud i hans selvhengivende kærlighet og handlende allmakt. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag. Vi samles til guds-tjeneste for å holde den oppstandnes handlinger, virksom i vår midte.

Dette forstod ikke vitnene til Jesu død på korset. Heller ikke de første vitnene til den oppstandne forstod at Guds forsoning med verden var fullbrakt i det "Guds Lam" som døde på korset. Det forstod de først da han underviste dem i Moses og Profetene. Kristentroen er enestå-ende og radikal, vanskelig for oss å oppfatte, vant med facit-svar.

Andreas og hans følgesvenn oppfattet at Døperen Johannes pekte på den kommende Messias, på ham som Det gamle testamente vitner om. Nysgjerrig fulgte de etter Jesus. Av samme grunn er enhver som er døpt til Jesu død, kalt til å etterfølge ham i forsakelse og tro. Etterfølgelsen begynner med undring, fortsetter med et levende håp. En gang skal etterfølgerne få se Gud ansikt til ansikt i en evig fred, hvile og glede som overgår all forstand.

Vi kan vel tenke som så at de fulgte etter Jesus fordi de var jøder og innlest i Moses og Profetene. Denne kunnskap var lite utbredt blant hedningfolkene. Likevel ble budskapet om "Guds Lam" forkynt også for dem. Et eksempel gir apostelen Paulus, som skrev til de kristne i Korint:

1 Kor 2:1f – Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt at jeg ikke ville vite av noe annet hos dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

Ordene "talekunst" og "visdom" sikter til de greske filosofenes undervisnings-metode. Deres sannhetssøken i idèenes verden krevde presentasjon med vekt på *formene*. Noe lignende skjer i vår tid, når mennesker tror at det er sant som gjør godt for meg.

Vår hellige tro er *Guds tro*, kommet til verden i en bevitnet Jesus-historie. Gud har talt og taler fortsatt i Jesus-historiens fortsettelse. I den forsamlede menighet er han til stede. Det er han hvor og når som helst dømte mennesker holder hans befalinger. Han er virksom i vår midte med ord som høres og midler som ses. Gud tjener oss. Døptes tilbakemelding er påkallelse, bønn og takksigelser for alle mennesker (1 Tim 2:1).

Dåpens sakrament

Johannes Døperen forkynte også ved å forvalte *dåpens sakrament*. På Guds befaling dømte han Kristus. Da Johannes-disiplene i Efesus fortalte

at de var døpt med Johannes' dåp, sa Paulus: "*Johannes døpte med omvendelsens dåp, men sa til folket at det skulle tro på den som kom etter ham, og det er Jesus.*" Da ble de døpt i Herren Jesu navn. (Apg 19:3f)

Dåpen er en *engangshandling*. Gud handler med sitt Ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen (Ef 5). Gud gjorde oss delaktig i sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Fra dåpen kom vi som Guds kjære barn, ved troen ikledd Kristi rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi er kalt til å etterfølge Jesus i forsakelse og tro. Sagt med Peters ord på Pinsedagen: Vi kom fra dåpen utrustet med "Den Hellige Ånds gave" (Apg 2:38).

Den oppstandne Jesus kalte de tolv umiddelbart

Teksten forteller at Jesus kalte de tolv som han senere utsendte som apostler – det er utsendinger og delegater. Den oppstandne Jesus gav dem marsjordren, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet: "*Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.*" (Apg 24:47) Guds kirke består i denne apostoliske prekenradisjon. Apostelen Paulus forklarer i Romerbrevet:

Rom 10:14f – Hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten å være utsendt?

Teksten forteller at de tre – Simon Peter, Andreas og Filip, fikk Jesu kall *umiddelbart*, lik Døperen Johannes og Guds profeter i den gamle pakt.

Allerede da Simon ble kalt, bar han tilnavnet Peter – på hebraisk Kefas, som betyr "klippen". Det var Peter som på vegne av de tolv bekjente Jesu persons hemmelighet: "*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*" Jesus fastslo at denne bekjennelse var gitt fra himmelen, det vil si ikke oppkommet i noe menneskes hjerte (1 Kor 2). Da Jesus sa at han ville bygge sin kirke på denne klippe, var det Kristus-bekjennelsen han siktet til, og med den himmelrikets nøkler – løse- og bindemakten, gitt kirken på jorden.

Senere blir kallet gitt *middelbart*, slik det skjedde allerede *i aposteltiden*. Kallsretten hviler i menigheten på stedet og utøves i samsvar med "Herrens bud" i Guds kirkeorden. Da går kallet til menn som er funnet skikket til å utøve prekenembetet i den betrodde menighet. Også andre har sine kall. Kallet gjør forskjellen.

Et eksempel: Paulus lot sin disippel Titus bli igjen på Kreta, for noe var enda ugjort. Det skulle Titus ordne ved "å tilsette prester i hver by" (Tit 1:5) Hvor de forvalter evangeliet og sakramentene med troskap, der blir menigheten bygd opp på den ubeskårne kirkegrunn (Ef 2). På dette vilkår er den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord.

Mannen i prekenembetets gjerning avbilder Kristi selvhengivende kjærlighet til sin kirkebrud. Kristus er "den andre Adam" (Rom 5:12ff). Ved trofaste menn i prekenembetets gjerning har han omsorg for sin kirkebrud i denne verden. Den trofaste kirke lever som Ordets tjenerinne, underordnet ham.

Men en kvinne i denne gjerning avbilder Kristus i et lesbisk parforhold, innordnet yndlingsidéer i samtiden, i strid med Guds gode skapervilje og Herrens bud. Den som ikke godtar dette, "blir ikke selv godtatt". (1 Kor 14:37. Jf 1 Mos 2:21ff. 1 Tim 2:8ff.)

"Kom og se!"

Filip forklarte Natanael at han som Moses og Profetene hadde skrevet om, han var funnet: Jesus, Josefs sønn fra Nasaret. "Kom og se!" Skriftbevisene ble senere stadfestet med Jesu undergjerninger. (Lk 24:27) Natanael bekjente: "Du er Guds Sønn, du er Israels konge!"

Uklar var denne bekjennelse, for hva mente han med "sønn" og "konge", brukt om Jesus? Den oppstandne Kristus måtte klage på disiplene, at de var så trege til å tro det som stod skrevet om ham hos Moses og Profetene. Dette er trøsterikt for oss. Også den skrøpelig tro har Kristus og mangler ingenting. Hos ham er kristendom nok.

Apostelen Paulus fulgte Jesu eksempel og begrunnet troen med skriftbevis. Troen vokser og slår rot i Guds ord, utlagt av dens Herre og gitt oss i og med apostelordets lære. I Troas holdt Paulus kveldsmesse. Den begynte med undervisning i Skriftene, varte til midnatt og ble avsluttet med Herrens Nattverd. (Apg 20) Denne todeling er den samme i nåtid: Messens første hoveddel er *Ordets liturgi*, for Gud alene virker troen med sitt Ord. Andre hoveddel er *Nattverdens Liturgi*, da kirkens Herre tjener oss med sine himmel-ske gaver. Med dem gir han samfunn med Guds Golgata-offer i jordiske skikkelser.

Gud Helligånden virker troen hos dem som hører evangeliet. Da tror man at "Jesus er Herren". Den er i seg selv en omfattende bekjennelse, men alt mottas ikke på en gang – det er heller ikke mulig. Vi tror og bekjenner stykkevis også i fortsettelsen.

Filip kalte Natanael, og han fulgte kallet. Jesus hadde allerede sett ham under fikentreet. Natanael vokste i gudskunnskap, ifølge Jesus ord: "*Du skal få se større ting enn dette*". Hva kan "større ting" være? Dette løfte har Luther forstått om forholdet Kristus og kirken:

"Den rette kirke er i troen ett legeme med Kristus. Hun er Kristi brud og han hennes brudgom og hode. Brudgommen vil at bruden skal ha del i alle hans eiendeler, nemlig den evige rettferdighet, hellighet og salighet. Over alt hvor denne kristne kirke fins, og Guds Ord blir rett forkynt og sakramentene gis, og alt dette mottas med et troende hjerte, der står himmelen vidåpen og er ikke lenger stengt." (Sit e PJonsson)

En åpnert himmelvei

Guds forsoning med verden i Kristi død har brutt ned skilleveggen mellom Gud og mennesker, og skillet mellom jøder og hedningfolkene (Ef 2). Kristus er Guds fred med oss. Himmelriket er kommet nær og står åpen for alle men-nesker i den bekjennende kirke. Gud oppmuntrer til å vende om. Jesus sier:

“Dere skal se himmelen åpnet og Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen.”

Jesu løfte henspiller på Jakobs drøm ved Betel, og løftet oppfylt i vår midte, lar oss synge:

*Her er Guds hus og himlens port!
Herfra det går en stige
Av Ord og sakramenter gjort,
Helt opp til himmelriket!
På den Guds engler treder inn,
Gud Fader selv på høyest trinn
Sin fred vil oss tilsige.*

6. S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Mt 5:17-19

Jesus underviser i loven

Guds hellige lov krever av oss den hellighet som Gud er. Men Guds hellighet underkjenner vår gjerningsrettferdighet. Hva så?

Farisèerne la vekt på utvortes hellighet, men ikke engang det uklanderlige liv kvalifiserer til samfunn med den hellige Gud. Problemet er den onde menneskenatur – den onde lyst i menneskets innerste.

5 Mos 27:26 – Forbannet være den som ikke holder fast på ordene i denne loven og ikke lever etter dem!

1 Kor 6:9 – Vet dere ikke, at de som gjør urett, skal ikke arve Guds rike?

Rom 3:10 – Det fins ingen rettferdig, ikke en eneste.

Hvem kan da få en nådig Gud og arverett til Guds rike? Jesus forklarte for Nikodemus at han måtte bli født på ny. Livet med Gud krever et nytt liv, gitt den enkelte i den hellige dåp. (Joh 3:5). Jesus sier:

“Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men oppfylle.”

Kristi lidende lydighet – alles lovoppfyller og syndebærer

Sal 40:8f – Se, jeg kommer, i boken er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og i din lov er mitt hjerte.

Guds hellige lov er ikke mangelfull. I så fall gjør man Jesus til en ny Moses, kommet for å oppfylle manglene med en “ny lov”.

Mangelen hefter ved oss mennesker. Vi evner ikke å leve det liv vi er skapt til å leve etter Guds gode skapervilje.

Rom 7:11f – synden benyttet seg av budet og bedrog og drepte meg med det. Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt. /.../ (Synden) brukte det gode til å føre meg til døden...

Jak 2:10, – den som holder hele loven, men bryter ett av budene, har forbrutt seg mot dem alle.

Guds lov krever ikke respekt for loven, men lydighet. Gud krever den selvhen-givende kjærlighet i tanker, ord og gjerninger – 100% hele veien. “Gjør det, så får du leve!” (Lk 10:28)

Jer 16:11 – meg forlot de, og min lov har de ikke holdt (sier Herren).

Gud har allikevel ikke åpenbart sin gode skapervilje forgjeves. Guds lov avslører den onde lyst i vårt innerste, men han har åpnet en annen vei til oppreisning og nytt liv hos ham.

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

*O Konge stor på bannets tre,
Guds ”amen” din oppstandelse.
Din lydighet oppfylte alt,
Og ved din død har satan falt.*

Evangeliet åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet Kristi lidende lydighet fra unnfangelse til død er menneskenes eneste rettferdighet og hellighet hos Gud - ingen unntatt.

Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld

Rom 3:25f – tidligere hadde (Gud) i sitt tålmod båret over med de synde-ne som var begått. Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer den rettferdig som tror på Jesus.

Kristus Jesus - “Gud Amen”

Når Jesus tok ordet “amen” i sin munn, fremstod han som Guds løfters ja og amen i egen person.

2 Kor 1:20 – For så mange som Guds løfter er, har de fått sitt ja i ham. Derfor sier vi også ved ham vårt “Amen” til Guds ære.

Jes 65:16 – Den som søker velsignelse her i landet, skal velsigne seg ved den trofaste Gud.

Guds ord ved profeten Jesaja gir en viktig beskjed. Direkte oversatt: Den som søker velsignelse, skal - sitat “*velsigne seg i Gud Amen*”, det vil si i Kristus Jesus. Et eksempel er Jesu sendebrev til Laodikea-menigheten:

Åp 3:14 – Dette sier han som er Amen, det trofaste og sannfedige vitne, opphavet til Guds skaperverk.

I preteksten omtaler Jesus seg selv som *Guds Amen*, midleren i Guds skapelse. Det er ham vi bekjenner med vårt “amen”, det viktigste ord vi kan ta i vår munn under messen. Med vårt “amen” istemmer vi lesningene og

bønnene og takker Gud med vårt "amen" - "det er sant og visst". Vi bekjenner ham som er "Gud Amen".

Da evangelistene oversatte fra hebraisk til gresk, beholdt de det hebraiske ordet "amen". Oversatt med "sannelig", tilslører man saken: Jesus er Guds Amen. Jesu tilhørere undret seg. Han talte med guddommelig myndighet, og ikke som deres skriftlærde.

Skriftens klarhet

"Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i Loven forgå – før alt er skjedd.

"Tøddel" er her den minste bokstaven (jota) i det hebraiske alfabet. Det er ikke bare innholdet som er uforgjengelig. Det er også innholdet uttrykt i "det som står skrevet". Hele Bibelen er Guds inspirerte ord. (2 Tim 3:16).

Vi skal ikke søke meningen i en idèverden bakom eller over det skrevne bibel-ord. Jesus binder oss til "det som står skrevet". Der skal vi søke meningen, uttrykt i likefremme og presise ord. Men fremgår ikke meningen tydelig av andre steder om saken, lar vi spekulasjoner fare og går forbi. Kirken gransker ikke skjulte ting. Et eksempel er Jesu tydningsord under Herrens Nattverd. "Dette er..." sier presist og rett frem hva han lar rekke frem.

Avgjørende er Kristi undervisning - kirkens hyrde og lærer. Han er Skriftens rette utlegger. Fra ham har vi mottatt den rett utlagte Skrift, gitt videre til kirken i og med apostelordets lære. Mange er de bibelsteder som uttrykker denne lære, kalt "Skriftens klarhet", t eks.

2 Mos 4:12 – jeg skal være med deg når du taler, og lære deg hva du skal si.

2 Mos 24:4 – så skrev Moses opp alle de ord Herren hadde talt.

Jer 36:4 – Baruk skrev ned i en bokrull alle de ord som Herren hadde talt til ham.

Vårt forhold til "det som står skrevet", medbestemmer vårt forhold til åpenbaringsordets Gud. Den rett utlagte Skrift, mottatt fra ham – består, selv om himmel og jord forgår. :

Himmelriket – her Guds Ene Hellige Kirke

Om noen opphever "et eneste av disse minste bud og lærer menneskene dette, skal han regnes for den minste i himmelriket. Men den som holder dem og lærer andre dette, han skal kalles stor i himmelriket.

Med "himmelriket" menes her Guds nåderike, eller Guds ène, hellige, allmenne kirke. Her blir tiggere og blinde brakt, Alt er gjort ferdig og adgangen gratis – av nåde. Døren er Kristus selv, synderes venn. Han lot røveren komme inn i siste stund. Han gav fornekeren oppreisning og bem"det forfølgeren. Guds ubetingede nåde gjør hver morgen ny.

I den hellige dåp ble vi gjort delaktige i Guds forsoningsverk. Vi ble døpt til Jesu død. Gud frelste oss med vannets bad i Ordet. Gud ikledde oss

Kristi rettferdighet, lik en hvit kappe uten flekk og lyte. (Ef 5) Vi fikk det nye livet med barnekår hos den levende Gud.

Med syndenes forlatelse stadfester Gud vårt barnekår hos Gud. Herrens Nattverd styrker troen med Kristi underfulle gave - samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt med munnen.

Gud våker over sitt ord, uavhengig av menneskenes forhold til hans ord. På den ytterste dag gjenkommer Kristus som Dommeren, synlig for alle i sin guddoms herlighet. Da skal han skille ut de velsignede og åpne for dem det fullendte gudsriket på den nyskapte jord.

“Du skal ikke ha andre guder utenom meg.” Med vantro utestenger mennesker seg selv fra Guds rike i den kommende verden. Vantroen er alle syndearters mor, er det sagt. Derfor har første bønn i Fadervår høyeste prioritet: *Helliget vorde ditt Navn!* Eller sagt med forklaringen:

“Guds navn er hellig i seg selv, men vi ber at det må bli hellig også hos oss.

Hvordan skjer det? Når Guds Ord læres rett og rent, og vi også lever hellig etter det som Guds barn. Hjelp oss til det, kjære Far i himmelen! Men den som lærer og lever annerledes enn Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds navn iblant oss. Bevar oss fra det, kjære Far i himmelen!”

Ingen er kvalifisert til Guds nåderike. Kvalifiserte fins ikke. Kristus kommer med Guds nåderike til oss. Evangeliet kunngjør Guds nåde for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Guds kirkes kjennetegn er ikke et meningsfelleskap for likesinnede. Kirkens kjennetegn er Guds evangelium og sakramentene forvaltet med troskap i den forsamlede menighet. Hvor kirkens gudgitte kjennetegn samler oss, der er rom for samtale til innbyrdes oppmuntring, trøst og veiledning.

Et eksempel er fangevokteren i Filippi, han som holdt på å begå selvmord av bare forskrekkelse. Han fikk høre: “Tro på Herren Jesus!” (Apg 16:31)

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle vis verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere.

Hvem er stor i himmelriket?

Jesus sier at den er “stor” som anvender Guds frie nåde på seg selv og lærer andre årsaken: Guds selvhengivende kjærlighet er stilt fram for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). En påminnelse er krusifikset. Vi ser ikke Gud ansikt til ansikt, men ser ham på korset - bakfra i “korsets teologi.” Denne gudskunnskap har Gud stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Nå er han til stede i den forsamlede menighet, virksom i de hand-linger han befalte. De skal døpte lære å holde. Ved dem kommer han oss til hjelp med Den Hellige Ånd, virksom med Kristi ord.

Han som for vår synd var død,
Han har vunnet,
Livet funnet,
Og hans sei'r har endt vår nød.

Luther-ord om Skriftens klarhet:

«Skriften har en tofoldig klarhet, og likeså en tofoldig dunkelhet: Den ene er den ytre - forlagt til Ordets embete, den andre ligger i hjertets innsikt.

Men snakker du om den indre klarhet, fatter intet menneske en eneste iota i Skriften (iota - minste bokstav i det hebraiske alfabet), unntatt dem som har Guds Ånd. Alle har et formørket hjerte, så selv om de taler om og kan anføre alt i Skriften, forstår de likevel ingenting av det og har ingen virkelig kjennskap til det (saken). De tror heller ikke på Gud, heller ikke at de er Guds skapninger, eller på noe annet, ifølge ordet i Sal 13 (= 14:1): 'Dåren sier i sitt hjerte: Det finnes ingen Gud.' Ånden må nemlig til for å forstå Skriften eller deler av den.

Men taler du om den ytre klarhet, er ingenting tilbake som er dunkelt eller tvetydig. Alt er ved ordet fremstilt i det sikreste lys, og alt som fins i Skriften ligger klart i dagen for all verden." (= WA 18, 609. = Studienausgabe (Sta) 3, 186, 13-23. Bengt Hägglund: Arvet från reformationen. Teologihistoriska studier. Göteborg 2002, s 58)

"Noe viktigere kan vel ikke være skjult i Skriften, etter at seglet er brutt og steinen veltet bort fra inngangen til graven og den aller dypeste hemmelighet forkynt, nemlig at Kristus, Guds Sønn, er blitt menneske, at Gud er tre og likevel èn, at Kristus har lidd for oss, og at han skal regjere i evighet? Er ikke dette velkjent og utbasunert på gater og veier? Ta Kristus bort fra Skriften – hva mer finner du da i den? Alt hva Skriften inneholder og vil si, er altså klart og tydelig, selv om visse steder er dunkle fordi vi ikke kjenner ordene. /.../

Om nå selve saken befinner seg i lyset, har det ingen betydning om et av dens uttrykk ligger i mørke, så lenge mange andre av dens uttrykk befinner seg i lyset. Hvem vil si at bybrønnen ikke befinner seg i lyset, fordi de som bor i en grend, ikke ser den, mens alle de som er på torget, de ser den?" (= WA 18, 606. Sta 3, 184, 21 og 185, 13)

"Vi skiller ikke Den Hellige Ånd fra troen, for han selv er vissheten i Ordet. Han gjør oss visse på Ordet, for at vi ikke skal vakle, men tro uten enhver tvil – ganske visst, at slik er det og ikke annerledes enn Guds ord fremstiller og sier" (= WA 58, 153f).

(Mot Erasmus) "Den som ikke kan forstå det dunkle, skal forbli ved det klare" (= WA 8,239).

"- blant de kristne bør det være sikkert og visst, at De hellige skrifter er et åndelig lys, langt klarere enn selve solen, særlig i de ting som tilhører frelsen, altså det som er nødvendig. Men da vi lenge har fått høre det motsatte /.../ at Skriften er dunkel og tvetydig, så tvinges vi til fremfor alt å bevise dette vårt første prinsipp, hvormed alt annet skal bevises, noe som blant filosofene blir ansett for absurd og umulig å gjøre." (De servo arbitrio, år 1525. Sit e Hägglund 2002, 51. Se ovf.)

(Anm. De servo arbitrio = den bundne beslutningsfrihet. Luther var fortrolig med skolastikkens distinksjoner. «Voluntas» = vilje, og «arbitrium» = beslutningsfrihet. Under syndefallets kår har mennesket en viss beslutningsfrihet, men ikke overfor Gud. Fremdeles blir tittelen feil oversatt – den trelbundne vilje – og Luther forvrengt hvor man burde vite bedre.)

Skriften er i høyeste grad sikker i seg selv, lett å forstå, åpen og klar, og sin egen fortolker. Den beviser, bedømmer og klargjør alt, slik det står skrevet i Sal 118 (= 119:130): 'Forklaringen, eller (som den hebraiske teksten egentlig sier) åpningen og døren til dine ord opplyser og gir de små (parvulis) forstand'. Ånden tilskriver Ordet evnen til å opplyse, og gjør det klart nok. Han lærer at forståelsen gis ved Guds Ord alene, liksom gjennom en dør og åpning /.../ den man bør utgå fra for å komme til lys og klarhet." (Assertio omnium articulorum, år 1520. Tysk versjon: Grund und Ursach aller Artikel. = WA 7:97, 23-29. Sit e Hägglund 2002, 55. Se ovf.)

Noen sier at Skriften er dunkel. "Da skal du svare: 'Det er ikke sant. Det finnes ingen klarere bok skrevet på jorden, for sammenlignet med andre bøker, er Den Hellige Skrift som solen i forhold til annet lys. Det må tilføyes at den ter seg slik for troen: "Den er for troen så klar og lys, at troen - uten alle fedrenes og læreres kommentarer - sier: Det er rett, slik tror også jeg." (= WA 8:236, 8-10, 20-22. Sit e Hägglund 2002, 56. Se ovf.)

"Skriften bekjenner helt enkelt Guds treenhet og Kristi (Guds Sønn) menneskelighet og den synd som ikke kan forlates. Her fins ikke noe mørke eller noen uklarhet. Men hvordan det går til med disse ting, sier Skriften ingenting om /.../ og det er heller ikke nødvendig å kjenne til det." (= WA 18:607)

"Skriften har aldri tatt feil. /.../ En eneste prikk i læren er mer verdt enn himmel og jord. Derfor kan vi ikke tillate at den blir skadet av den ubetydeligste sak." (Sit e Gunnar Edwardsson: Kyrkofäderna I-III. = Gratia 1/99, 20-27.

(Anm. Med "læren" siktes ikke til kunnskap tilgjengelig for for den menneskelige forstand. Også Luther var avhengig av sin tids forklaringer om skaperverkets alder, og bekreftet den med bibelsteder til ca 4000 år f Kr. Med biblisme siktes til bibelbruk uavhengig av Kristi undervisning i Det gamle testamente. Karakteristisk er argumentet "Bibelen sier".)

7. S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Joh 13:31-32

Jesus viser sin guddoms herlighet

Judas forlot nattverdmåltidet. Like før prekentekesten står det: "Og det var natt". (Joh 13:30) Judas gikk ut i verdens natt - syndens natt.

I bibelsk ordbruk hører synd og mørke sammen. "Mørke dekker jorden", sier Gud ved profeten Jesaja (Jes 60:2). Senere samme natt skulle Jesus si, da flokken kom for å ta ham til fange: "Nå rår mørkets natt". Senere skulle apostelen Paulus skrive om Jesu bekjennere, at vi tilhører ikke natten eller mørket. (1 Tess 5:5)

Gud ble forherliget i Jesu lidende lydighet

"Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud ble forherliget ved ham."

"Nå" – det ordet beskriver Guds enbårne Sønn i hans dypeste *fornedrelse*. Eller sagt med en katekisme-forklaring:

Sønnens fornedrelse omfatter hans lidende lydighet: Født i fattigdom og forakt, omskjærelsen, flukten til Egypt, hans dåp i Jordan, fristelser, fiendskapet mot ham og til sist «pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet.»

Fornedrelsen består ikke i at han ble menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Da opptok Sønnen menneskenaturen i forening med sin guddomsnatur. Menneskenaturen ble delaktig i Guds handlende allmakt.

Også Jesu utseende hørte med til Sønnens fornedrelse.

Jes 53:2 – Han hadde ingen herlig skikkelse, vi gledet oss ikke ved synet av ham.

Fil 2:7 – Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik.

Og likevel heter det i Salme 45:3 at han er "*den fagreste blant menneskene*". På Forklaringsberget ble Jesu utseende forvandlet. Peter, Jakob og Johannes fikk se Jesu guddom gjennomlyse Jesu ansikt og klærne. (Lk 9:29, Mt 17:2) Senere kunne Peter skrive: "*Vi var øyen-vitner og så hans guddommelige storhet*" (2 Pet 1:16).

Guds enbårne Sønn kom i en tjeners skikkelse. Han opphørte ikke å være sann Gud. Hans guddoms natur var hans egen fra evighet av, og den tilhørte ham gjennom hele hans fornedrelse, også da han døde på korset. "*Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv*" (2 Kor 5:17). Derfor sier han i teksten "*Gud er blitt forherliget i ham*". Men denne forherligelse skjedde i Jesu tjenerskikkelse. Slik er "korsets teologi".

Vi må i ettertid forholde oss til Guds vitnesbyrd i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Gud har stadfestet den forherligelse som fant sted da han forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Forherligelsen hadde funnet sted "etter skriftene". Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde den tredje dag.

Så vandrer vi ikke i beskuelse, Troens grunn er bevitnede kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter. Vi vet hvem vi tror på, og kan synges med Luther:

*Guds Sønn han kom til oss på jord,
Han lød Guds vilje for alle.
En jomfru var vår Herres mor.
Vår broder arm oppfylte kallet,
Led alkens nød i tjeners drakt
Så lønning førte han her sin makt
Som kunne satan fange.*

Hvorfor skjulte Jesus sin guddoms herlighet?

Det forklarte han i Getsemane, da de tok ham til fange. Han kunne ha bedt sin himmelske Far sende mer enn tolv millioner engler. "Men hvordan kunne Skriftene da blitt oppfylt, som sier at dette **måtte** skje?" (Mt 26:53f)

Da de hørte ham omtale seg selv med gudsnavnet "JEG ER", ble soldatene forskrekket og falt til marken. De fryktet å bli fortært av ild fra himmelen, lik dem som kom for å gripe profeten Eliia. (2 Kong 1:10)

Kristus betoner i teksten at han er sann Gud og sant menneske:

"Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud forherliget i ham."

Da Menneskesønnen ble forrådt og fornektet, ble Gud forrådt og fornektet. Da Menneskesønnen ble bundet, dømt og pisket, ble Gud bundet, dømt og pisket. Da Menneskesønnen ble naglet og døde på korset, ble Gud delaktig i Jesu pine og død på korset. Samtidig ble Gud forherliget i verdens syndebærer Jesus Kristus. Han er den hellige og rettfærdige i alles sted, og den barmhjertige og tilgivende for alle.

Gud forlikte verden med seg selv i Jesu død. Gud led og døde etter sin menneskenatur. Ingen dødelig så Guds selvhengivende kjærlighet. De som så Jesus på korset, så en røver lide sin fortjente straff. Maria og Johannes så med sorg. Ingen så Guds forsoning med verden i Jesu død. Guds forsoningsverk skjedde skjult for alle, men stadfestet tredje dag, da Gud reiste Jesus opp av døde. I påske-perspektivet synger vi:

"Trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde."

Sønnens opphøyelse i Jesu skikkelse

"Er Gud blitt forherliget ved ham, skal Gud også gi ham del i herligheten, og han skal gjøre det snart."

Denne opphøyelse begynte med nedfarten til helvetmaktene, da han proklamerte sin eviggyldige seier, fullbrakt i hans offerdød på korset.

Kol 2:15 – Han avvæpnet maktene og myndighetene, og stilte dem frem til spott og spe da han triumferte over dem på korset.

Sønnens opphøyelse bekjenner vi med ordene

”før ned til helvetet, oppstod fra de døde på den tredje dag, før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige faders, høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.”

Faderen forherliget Sønnen etter sin menneskenatur, da han oppreiste Jesus fra de døde. Nå er han alles bror ved Faderens nådeside. Nå forherliger han Faderen med evangeliet om sin død for verdens synder. Nå er han fri til å anvende sin guddoms makt uten begrensning til Gud Faders ære.

Kristi opphøyelse har avgjørende betydning for våre liv som kristne. Han bor ved troen, virksom i våre liv.

Joh 17:10 – jeg er forherliget gjennom dem.

Gal 2:20 – Jeg lever ikke selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever her på jorden, det lever jeg i troen på Guds Sønn som elsker meg og gav seg selv for meg.

Rom 8:29f – Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter sin Sønnns bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken. Og dem som han på forhånd har bestemt til dette, har han også kalt. Dem som han har kalt, har han også erklært rettferdige. Og dem som han har erklært rettferdige, har han også gitt herlighet.

Kristus er “en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen” (Heb 1:3). Denne herlighet blir oss til del ved evangeliet “om den salige Guds herlighet” (1 Tim 1:11).

Prekenembetets herlighet

Kirkens prekenembete “Åndens embete”. Det har en større herlighet enn lovens embete. (2 Kor 3) Det er prekenembetets gudgitte oppdrag å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene i samsvar med Herrens bud. I dåpen ble vi ikledd Kristi herlighet. I Herrens Nattverd blir Guds Golgata-offer rakt frem og mottatt, skjult i jordiske skikkelser.

2 Kor 3:18 – alle ser vi med utildøkket ansikt Herrens herlighet som i et speil og blir forvandlet til det samme bilde fra herlighet til herlighet. Dette skjer ved Herrens Ånd.

Liksom Herrens herlighet var skjult i tjenerskikkelsen, er også kristnes herlighet skjult i dette liv. Kristnes livshistorier er ikke sukseshistorier, skjønt livets vitnesbyrd lar oss ane Kristus, virksom i etterfølgernes liv.

Skjult er også Ordets og sakramentenes herlighet, uavhengig av forvalterens personlighet og prestasjon. En Kristi delegat kjennes på trofasthet,

lik Herren selv i en ringe skikkelse. Herren Jesus er “et levende håp” (1 Pet 1:3) For hans skyld lever vi i håpet - å se Gud i all hans herlighet.

Åp 21:4f - De skal se Guds åsyn, og hans navn skal være på deres panner. Natt skal ikke være mer, og de skal ikke ha bruk for lys av lampe eller av sol, for Gud Herren skal lyse over dem..

8. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 7:12-14 Falske profeter

Teksten sammenfatter Jesu Bergpreken (Mt 5-7), og dermed innholdet i “Skriftene” - Moses og Profetene.

“Alt dere vll at andre skal gjøre mot dere, skal dere gjøre mot dem. For dette er Loven og Profetene i en sum.”

“Den gyldne regel”

Er denne regel en ny og forbedret utgave av Tibudsloven? De fleste kan si seg enig i “den gylne regel”. Også Jesu motstandere - farisæerne og de skriftlærde, var enige med ham om det største bud i Loven. Det er kjærlighetsbudet. Men *hva* krever kjærlighetsbudet? “Du skal elske Gud av *hele* ditt hjerte og din neste *som deg selv*.” Det er problemet.

Budet avslører *veiskillet* mellom de som avgrenser budet til *utvortes* adferd, og de som – lik Jesus, istemmer budets krav i *omfattende* mening – “av *hele* ditt hjerte”. Opptatt av ytre adferd, snakker man gjerne om budet, men å *leve* deretter, er noe annet. Alle står vi som skyldnere, både jøder, hedninger, human-etikere og kristne. Tar vi budet på alvor, må vi ta oss selv på alvor, slik vi *er* – og ta åpenbaringsordets Gud på alvor, slik han er.

Apostelen Paulus gjorde denne erfaring. Da budordet kom, ble synden levende, ja, overmåte stor. (Rom 7:9, 13) Da en lovklok mann spurte Jesus hva han skulle gjøre for å arve evig liv, viste Jesus till det doble kjærlighetsbud og sa: “*Gjør det, så får du leve!*” (Lk 10:28) Da en ung mann sa han hadde holdt Tibudsloven, svarte Jesus at om han ville være fullkommen, skulle han selge alt han eide og gi det til de fattige. “Kom så og følg meg.” Da gikk han bedrøvet bort. Den onde lyst var avslørt (Mt19:16-22). – Hva med oss? Hvordan bli kvitt skyld og skam og håpløshet?

Frifinnelsens mulighet

Jes 53:5 - Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.

I kraft av sin persons hemmelighet er Kristus Jesus sydebæreren i alles sted og åpenbaringsordets Gud en forsonet Gud. Han har i Kristi død forsonet verden med seg selv, og med sin død kjøpt oss fri fra morallovens anklager og fordømmelser. Men dermed er ikke Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Gud frelste oss da han i dåpen ikledde oss Kristi hellighet og rettferdighet. Gud frelste oss av nåde, uten noen vår kvalifikasjon.

Joh 8:56 – Før Sønnen gjort dere fri, blir dere virkelig fri.

Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus Jesus, er blitt ikledd Kristus.

Overser man årsaken til frifinnelsen, gjenstår uvisshet og håpløshet, uten Gud og det evige liv med ham. Fluktveier fins ikke, ikke engang under begravelser med avdøde i sentrum for menneskers hyllest.

Åpenbaringsordets Gud driver oss til Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud driver oss til hans nådetilsagn, tilsagt oss med Kristi ord i vår midte. Kristus er vårt levende håp.

Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje en skriftestol. I den forsamlede menighet er den oppstandne Kristus til stede, virksom med de nådemidler som døpte skal lære å bruke. Guds nådepakt i dåpen står fast. Påminnelsene i kirkens rom gjelder Guds tro til oss. Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte, bringer Guds fred og glede til alt folket.

Sal 81:6f – Jeg hører en ukjent stemme: Jeg fridde hans skulder for byrden, hans hender slapp fri fra bærekurven.

Denne ukjente stemme er Guds evangelium til alle. Dets nyhet er Guds velgjerninger i Jesus Kristus for alle. Gud tjener oss med forsoningens goder i menighetens midte.

“Gå inn gjennom den trange port!”

Den trange port er Guds ubetingede nåde, så trang at våre fortjenester er utelukket. Men porten er åpen for nådetiggere hos en forsonet Gud. Kristus er vårt levende håp – han og ingen annen. Med ham til gave tjener ham som Guds kjære barn.

Dette vendepunkt i verdenshistorien var bruddet med all gjernings-religion i tillit til mennesket “selv”. Derfor ga den oppstandne Kristus marsjordren: “Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.” (Lk 24:47). Ordren omfatter apostlenes etter-følgere i prekenembetet. Guds godhet for sin egen skyld lokker og drar.

Guds nåde utelukker og omfavner - utelukker vår kvalifikasjon og prestasjon, men omfavner med syndenes forlatelse for Kristi skyld. En forsonet Gud lokker og drar: “Vend om, for himmelriket er kommet nær!” (Mt 4:17)

2 Pet 3:9 – (Gud) er tålmodig med dere, for han vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal nå frem til omvendelse.

Mt 11:28 – Kom til meg alle som strever og har tungt å bære.

Rom 11:37 – Gud la alle under ulydighet for å kunne miskunne seg over alle.

Kirkeklokkene ringer til gudstjeneste. De påminner om Guds tjeneste for oss. Den oppstandne Kristus tjener oss med sitt ord, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene:

*Min Sønn, min nådestol,
Jeg frem for dere setter;
Hans død og dyre blod
All verdens synd utsletter.
Det har jeg deg tilsagt,
Din dåp - min nådepakt:
På ham, min Sønn, betro
Din salighet og ro.*

Gud innbyr for sin godhets skyld. Synlig er kirkens samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram og mottatt under Herrens Nattverd, synlig i jordiske skikkelser, oss til syndenes forlatelse, liv og salighet.

Å, la meg alltid finnes
I lysets rette drakt,
Og la meg alltid minnes
Min dåps den dyre pakt,
Så tro jeg deg alene
I liv og død må tjene
Tross helvets list og makt.

9. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Lk 12:42-48

Prekenembetets forvalteroppdrag

Peter hadde spurt Jesus: Gjaldt lignelsen om den kloke forvalteren apostlene eller alle? Da svarte Jesus med å undervise om prekenembetets oppdrag. En klok forvalter vet å gi sitt husfolk mat i rette tid.

Husfolket er her Guds kirke.

Ef 2:19f – dere er de helliges medborgere og tilhører Guds husfolk (el familie). Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Tjeneren forvalter Guds ord og sakramenter i menigheten.

1 Kor 4:1 – Så skal dere da se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Ef 3:8f – (Jeg) har fått den nåde å forkynne for folkeslagene Kristi ufattelige rikdom og bringe Guds frelsesplan frem i lyset, den hemmelighet som fra evighet har vært skjult hos Gud, han som skapte alt.

Kristus-bekjennelsen istemmer en åpenbar hemmelighet. Peter bekjente på vegne av de tolv: “Du er Kristus, den levende Guds Sønn”. Da forklarte Jesus at hans Far i himmelen er kilden til Kristus-bekjennelsen. (Mt 16:16) Jesus hadde i lengre tid undervist de tolv i Skriftene om sin person og sitt oppdrag. Guds Ord åpenbarer Jesu persons hemmelighet. Kilden er den treene Gud – Kristus-bekjennelsens opphav er vår Far i himmelen, midleren er Sønnen i tjenerskikkelsen, og hjelperen Den Hellige Ånd, som opplyser og kaller med evangeliet fra Faderen og Sønnen – tre personer i den ene guddom, like evig og i majestet like stor.

Ordet “*hemmelighet*” er i Nytestamentet – oversatt fra gresk til latin med ordet “sakrament”. Frem til 1100-tallet ble ordet “mysterium” brukt om de handlinger som i kirken formidler Guds frelse.

Forhistorien til ordet sakrament minner oss om Guds skjulte visdom. Den er tilgjengelig med Guds ord som høres og ting som ses. Den som på Kristi vegne forvalter Guds “hemmeligheter” i menigheten, forvalter Guds kirkes kjennetegn - evangeliet og sakramentene.

Den oppstandne Jesus ga apostlene ordren å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Dette oppdrag fortsetter i nåtid med Kristi delegater i prekenembetets gjerning. Deres kompetanse og autoritet består i Kristi ord. Det er døptes nåderett å få høre Kristi ord.

Rom 10:14 – Hvordan skal de kunne tro på den som de ikke har hørt? Hvordan skal de kunne høre uten predikanter?

Prekenen kunngjør offentlig Guds ord til frelse for alle.

2 Kor 5:18-21 – alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte oss med seg selv og gav oss forsoningens embete. Det var Gud som i Kristus for-sonte verden med seg selv, slik at han ikke lenger tilregner dem deres misgjerninger og han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne, la dere forsones med Gud!

Jesus bruker uttrykket "den rette tid". Når er den rette tid? Det er "i dag", da Gud tjener oss med nådemidlene, virksom med sitt ord i de handlinger Kristus innstiftet og befalte. Hvor det skjer med troskap mot apostelordets lære, der fremstår menigheten som Guds kirke på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

2 Tim 4:2 – Forkynn Ordet, stå klar i tide og utide, overbevis, tal strengt, tal trøst. Gi ikke opp når du lærer dem!

1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, forkynnelsen og undervisningen.

Da Herren Jesus innstiftet nattverden, befalte han sine venner å holde hans nattverd "ofte" og med nattverden ihukomme ham for vår Far i himmelen.

Lykkelig er den tjener som Herren finner i ferd med å gjøre dette når han kommer.

Det samme sier apostelen Paulus i sin formaning til Timoteus, og med ham alle etterfølgere i prekenembetets gjerning:

1 Tim 4:16 – Gi akt på deg selv og din gjerning som lærer. Fortsett med dette! For når du gjør dette, skal du frelse deg selv og dem som hører deg.

Gud tjener oss i prekenembetets gjerning på troskapens vilkår.

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.

Døpte samles for å bruke Guds nådemidler, forvaltet på troskapens vilkår. Der er Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord - opplyser vår forstand, kaller ved evangeliet til omvendelse og tro, og helliggjør og bevarer oss i Guds tro. Med forsoningens goder får Guds husfolk mat i rette tid.

Vi ligner en barneflokk. Det er ikke nok for barna å vite at det fins mat i huset. Maten må settes frem på bordet og Guds barn mettes med Guds ord i de handlinger døpte skal holde. Da har vi samfunn med ham som er brødet fra himmelen, kommet for å gi evig liv.

Jes 55:6, 8 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! /.../ For mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, lyder ordet fra Herren.

Prest og lekfolk *samarbeider* om nådemidlenes bruk. En prest må alltid være beredt. Han kan når som helst bli kalt i sognebud eller bedt om høre et skriftemål". Dette samarbeid om Guds Ord og sakrament forutsetter

undervisning. Hvis ikke forfaller menigheten til en virksomhet grunnet på “unyttige ting” (2 Tess 3:11). Da fremstår menigheten som forvaltningskirke. Dit søker man når man har et “ærend”, eller når noe ekstraordinært pirrer. Velmente tiltak kan vel tilfredsstillende religiøse behov, og noen forveksle stor aktivitet med en levende menighet, og likevel vær død (Åp 3:14ff)

Jesu advarsel til utro forvaltere

Den utro forvalter tenker “*det varer lenge før min Herre kommer*”. Han kommer, men kommer uventet på tjeneren. Er ikke Kristi gjenkomst viktig for ham, blir Kristi marsjordre sabotert: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes for alle folk (Lk 24:47), og lære døpte å holde Jesu befalinger.

Menighetens samling om Ord og Sakrament motiverer undervisning og diakoni, instruksjon og øvelse. Vi har arbeid nok etter regelen “be og arbeid”. Apostelen Peter formaner især menighetenes hyrder eller “pastorer):

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som dere har hos dere! Ha tilsyn med den, ikke av tvang, men av fri vilje, slik Gud vil. Gjør det ikke for vinnings skyld. Men med et villig sinn.

Folket i den gamle pakt fant grunn til å trette med offerprestene og felle strenge dommer (Hos 4:4). Den strenge bedømmelse gjelder desto mer den nytestamentlige prest.

Jak 3:1 – Ikke mange av dere bør bli (Guds Ords lærere, for dere vet at vi skal bli så mye strengere dømt.

Jesu ord om prekenembetets gjerning er av grunnleggende betydning for menigheten. Hvorfor? Guds menighet består og bygges opp på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen. Det nødvendige vilkår er forvalterens *trofasthet*.

Virkningen viser seg i samarbeidet mellom prest og lekfolk i hjem og menighet. Samarbeidet viser seg allerede under liturgien, når Gud tjener oss. Oppfordringene høres: La oss bekjenne våre synder, la oss takk og be, og hilsenen: Herren være med dere ... og med din ånd, og trosbekjennelsen - la oss fremsi forsakelen og bekjenne vår hellige tro, la oss be, la oss takke Herren, vår Gud. – Apostlens formaning gjelder også oss i nåtid:

Heb 13:17 – Vær lydige mot deres veiledere og rett dere etter dem! For de våker over deres sjeler og skal en gang avlegge regnskap. Sørg for at de kan gjøre det med glede, uten å sukke. Ellers blir det ikke til gagn for dere.

10. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Joh 8:21-29

Kristi gråt over Jerusalem

Jesus sa til sine fiender at de skulle dø i sin synd, men selv skulle han gå dit de ikke kunne komme.

“Jeg går bort, og dere skal søke meg, men dere skal dø i deres synd. Dit jeg går, kan dere ikke komme.”

Guds domsord blir fulgt av nådetider.

Gud gjør i nåtid det samme som han gjorde med Israel i gammeltestamentlig tid: Domsord blir fulgt av nådetider. Gjennom sine profeter ba Gud folket vende om til ham (t eks 5 Mos 4:25-27, 29, 31). Til sist sendte Gud sin enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Han oppmuntret folket: *“Vend om! Himmelen er kommet nær!”* Folket overså sin besøkelsestid. Den ble fulgt av Jerusalems ødeleggelse i år 70. Hva så?

Lk 21:21f – Da må de som er i Judea, flykte opp i fjellene, de som er i byen, må komme seg ut, og de som er ute på landet, må ikke dra inn i byen. For straffens tid er kommet, da alt som står skrevet, skal bli oppfylt.

Guds besøkelsestid var ute, men dermed var ikke nådetider utelukket. I sin tale på Pinsedagen oppmuntret Peter tilhørerne til å vende om og la seg døpe i Jesu navn til syndenes forlatelse. Ennå var det nådetid, og den varte også *etter* Jerusalems ødeleggelse.

Kristenforfølgeren Saulus – den senere Paulus, møtte den opp-standne Kristus utenfor Damaskus. Han møtte en forsonet Gud, og døpt til Jesu død, ble han Guds utvalgte redskap blant hedningfolkene. Men det betød ikke at han brøt med synagogen- Nei, han fortsatte å forkynne evangeliet i jødernes synagoger. Hvorfor? Blant jødene fantes også de som trodde Jesus var Guds lovede Kristus.

Rom 11:2-5 – Gud har ikke forkastet sitt folk, det folk han hadde vedkjent seg. Vet dere ikke hva Skriften sier i fortellingene om Elia, der han står frem for Gud og anklager Israel? Herre, dine profeter har de drept, og dine altere har de revet ned. Jeg er den eneste som er igjen, og nå står de meg etter livet. Men hva er Guds svar til ham? Jeg har holdt sju tusen mann igjen som ikke har bøyd kne for Baal. På samme måte er det også i vår tid en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde.

Nådetidens kjennetegn.

Det er nådetid så lenge Guds nådemidler blir forvaltet slik Kristus befalte. Den som hører, kan da vite at også jeg er kalt av nåde.

Det er da nok å vite at jeg er døpt, og derfor kalt av Gud. – Det er nok å vite, når du leser eller hører bibeltekster opplest og forkynt, at også du er kalt. – Det er nok å vite når du er vitne til Herrens Nattverd, at også du er kalt til å delta i Guds kirkes samfunn og motta alterets sakrament.

Er du i tvil om ditt barnekår hos Gud – hva grunnen enn måtte være, kan du be din prest å høre ditt skriftemål og få stadfestet ditt barnekår hos Gud med Guds nådetilsagn: *“Jeg forlater deg dine synder. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.”*

Nådetiden er nå. Samtidig advarer Jesus, for Gud forherder det likegyldige sinn. Et eksempel fra bibelhistorien er farao i Egypt. Han ville ikke høre det Guds ord som Moses flere ganger hadde talt til ham. Gud forherdet faraos sinn, og forbød Moses å vise seg for ham. *“Der talte du rett”,* svarte Moses. (2 Mos 10:28f)

Et eksempe i Åpenbaringsboken er Jesu sendebrev til Efesus-menigheten. Jesu advarsel rammer kristendom tilpasset såkalte “verdier” i det sekulær-liberale samfunn:

Åp 2:5 – Tenk på hvor du stod før du falt. Vend om og gjør igjen dine første gjerninger. Ellers kommer jeg over deg og tar lysestaken din bort - hvis du ikke vender om.

Hvem er Jesus?

Vår hellige tro står og faller med Guds ords kunnskap om personen Jesus: De spurte Jesus: “Hvem er du?” Jesus svarte: BEGYNNEL-SEN.

Kol 1:18 – Han er BEGYNNELSEN, den førstefødte av de døde.

Åp 21:6 – Jeg er A og O, BEGYNNELSEN og enden.

Jesu oppstandelse fra de døde er Guds eviggyldige vitnesbyrd om Jesu person – Sann Gud og sant menneske forenet i Jesus person. Vi tror ikke i blinde. Vi tror på grunn av Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Vi tror fordi vi vet.

2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.

De første kristne kunne ta på den oppstandne Kristus, spise sammen med ham og lytte til hans undervisning om Guds løfter ved profetene, oppfylt i Kristi lidende lydighet, lydig inntil døden på korset. De første kristne mottok de befalinger som samler oss til gudstjeneste: tekstlesninger og preken, dåpen og Herrens Nattverd. Hvor døde mennesker holder hans befalinger, er den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord. På dette vilkår er den oppstandne Kristus “med dere alle dager”.

Det kirkebeskrivende ord er “apostolisk”. Det beskriver menighetens sendelse i *nåtid*. Kilden er en bevitnet Jesus-historie. Vi tror fordi vi vet hvem Jesus er, og vet Guds forsoning med verden i Jesu død, og ved forsoningen gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Vi vet hva Gud har stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont og Herrens bord. Uten den oppstandnes befalinger, ville kirkens “apostoliske” kjennetegn vært ukjent i verdens

historie. Med andre ord sagt: Det er ikke trosytringer som samler oss, men Guds kirkes kjennetegn.

Hadde Jesus vært et menneske bare, hadde han selv trengt en frelser fra fiendemaktene synd og død og djevel. Men han kaller seg selv med Guds Navn - JEG ER:

“Hvis dere ikke tror at JEG ER, skal dere dø i deres synder.”

Jesus er den person som talte til Moses i den brennende tornebusken. (2 Mos 3:14) Gjennom Jesu person lærer vi den treene Gud å kjenne og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Eller sagt med vår barnelærdom:

“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.”

Jesus Kristus er sann Gud og sant menneske uten sammenblanding. Denne underfulle hemmelighet er Guds tro, gitt fra himmelen til glede for alt folket. Den historiske Jesus er det under som hans under-gjerninger vitnet om, og det under som Gud stadfestet med Jesu legemlige oppstandelse fra de døde.

Joh 11:25 – JEG ER Oppstandelsen og Livet.

Lk 24:34 – Herren er virkelig oppstått.

Den oppstandne innstiftet de handlinger som samler til gudstjeneste. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. Handlingene er i seg selv underfulle. De lokker, oppmuntrer og drar.

*“Jesus lever, graven brast!
Han stod opp med guddoms velde.
Trøsten står som klippen fast,
At hans død og blod skal gjelde.”*

Gud er en forsonet Gud, og Kristus er det levende håp og den sanne trøst mot døden og dommen. Derfor er det aldeles unødvendig å dø i synd, for evig borte fra Gud, livets kilde.

Fariseismens lære om mennesket.

Hva betyr Jesu advarsel – å dø i synd? Jesu advarsel gjaldt farisèernes lære. Den tror mennesket har frihet til å velge mellom rett og urett, mellom godt og ondt. Da trenger man ikke Guds forsoning med verden i en syndebærer, varslet ved Guds profeter i den gamle pakt. Advarselen treffer mennesker fanget i overtroen på menneske “selv”.

Men vår vilje er bundet. Vi er ikke trellbundet, men gitt begrenset beslutningsfrihet, lik en hund i bånd. I troens saker er åpenbarings-ordets Gud den suverene, og vi mennesker de avmektige. Om noen sier “jeg har lyst til å bli en kristen”, så er svaret: “da må du høre Guds ord”. Sagt med vår barnelærdom: “Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver...” Troen kan være svak, men kjennes alltid på tiggerens erkjennelse, fattig i seg selv. Derfor drister vi oss til å anvende

gaven, enhver på seg selv. Hva Gud har gjort for alle i Kristus Jesus, det har han også gjort for enhver av oss.

Guds kjærlighetsbud krever kjærlighet til Gud og vår neste som til oss selv. Budet driver oss til å ta oss selv på alvor. Hvorfor? Gud vil vi skal ta ham på alvor i hans selvhengivende kjærlighet, stilt fram i Jesus Kristus og ham korsfestet for verdens synder. Da tar vi på alvor Guds fred med oss.

Mt 20:28 – Menneskesønnen /.../ kommet for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge de mange.

Rom 8:32 – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle.

Uttrykket “*de mange*” er en hebraisk uttrykksmåte som betyr “*alle*”. Vi er alle sammen - uten unntak - dyrt kjøpt. Denne kjensgjerning går tapt med fariseismens overtro på selvforbedring og selvbestemt tro. Tro begrunnet i presta-sjon avskriver Guds nåde for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. I så fall gjenstår spekulasjon og håpløshet, bundet til vår synd.

Gal 2:21, 3:2 – Jeg forkaster ikke Guds nåde. Hvis en kan vinne rettferdighet ved loven, da døde jo Kristus til ingen nytte. /.../ Svar meg på en ting: Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro?

En kristentro begrunnet i overgivelse og selvbestemt tro er den egenrettferdiges tro. Og den predikant som apellerer til overgivelse i en bestemt prosedyre, fremstår som herre over Guds ord. Det er å slå løs på tilhørerne med Mose stav.

Men lov og evangelium er likeså ulike som himmel og jord er det, og likevel hører de sammen. Guds lov reiser det spørsmål som Guds evangelium besvarer med Guds nådetilsagn - syndenes forlatelse og evig liv på grunn av Kristi fortjeneste. Vår gjerning må stå utenfor troens årsak i Kristi fortjeneste. Vår gjerning har ingenting med frelsens årsak å gjøre. Der rår Kristus alene. Med ham til gave, trives troen sammen med gjerningen ham til eksempel. Da øver vi troen gjerninger som som har Guds ord og befaling for seg. Døpt til Jesu død, er vi kalt til å etterfølge ham i tillit til syndenes forlatelse, ikke bare begynnelsen, men hele veien livet igjennom. Vi forsaker djevelen og alt hans vesen og i livets vitnesbyrd bekjenner vi Kristus som “min Herre” Det er hva dåpen betyr. Sagt med vår barnelæ-dom:

“Den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det dermed daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.”

Når kirkeklokkene ringer, blir vi minnet om Guds tjeneste for oss med sine nådemidler i den forsamlede menighet. .

*Gud la oss i din kunnskap fremmes,
Så det vi lærer aldri glemmes,
Men vokser med oss dag for dag;
At vi hos deg kan finne nåde
Og du i oss ditt velbehag.*

Guds forsoningsverk i Jesus Kristus.

“Når dere får løftet opp Menneskesønnen, skal dere forstå at JEG ER og at jeg ikke gjør noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg.

Hva menes med uttrykket “*slik min Fader har lært meg*”? Salme 40 - gir forklaringen. Den handler om Kristi gjerning for oss:

Sal 40:8f – I boken er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst. Jeg har din lov i mitt hjerte.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, så vi kunne få barnekår.

I Loven og Profetene er Guds vilje åpenbart.

Fork 12:13 – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

Hva er problemet? Det fins ingen som holder Guds bud av hele sitt hjerte. Hva er Guds løsning? Gud sendte sin enbårne Sønn for å oppfylle loven i sin lidende lydighet i alles sted.

Jes 53:5-11 – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Han ble mishandlet, men bar det ydmykt; han åpnet ikke sin munn. Gjennom trengsel og dom ble han revet bort. Men hvem i hans samtid aktet på det? Han ble utryddet fra de levendes land, måtte dø for sitt folks overtredelse.

De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann da han var død, enda han ikke hadde gjort noen urett og det ikke fantes svik i hans munn.

Det var Herrens vilje å knuse ham med sykdom. Men fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang . /.../

Etter all sin møyen og sjelenød skal han se lys og mettes. Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Dette Guds ord ved profeten Jesaja slutter med hensikten, også kalt “det salige bytte”. Verdens synder har han båret. I bytte får vi hans rettferdighet, mottatt ved Guds tro uten noen vår kvalifikasjon. Hvor dette salige bytte blir forkynt, er det nådetid.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen har evig liv.

Kor 6:2 – Nå er den rette tid, nå er frlælsens dag!

11. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 21:28-32

Jesu myndighet

Jesu lignelse om to sønnene handler denne gang om Jesu myndighet. Han underviste på tempelplassen og ble spurt: *“Med hvilken myndig-het gjør du dette? Hvem har gitt deg en slik fullmakt?”* Jesus svarte først med et motspørsmål:

“Johannes-dåpen, hvor var den fra – fra himmelen eller fra menneskene?”

Ville ikke de svare ham, ville ikke han svare dem. Så følger Jesu lignelse om to sønner, som begge ble bedt av sin far å arbeide i vingården.

Den første sønnen gjorde som faren bød

Han ligner farisæerne. De sa ja til å arbeide i tillit til egen fornuft og kraft. De lærte at mennesket har en fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt, mellom godt og ondt. Den første sønnen ligner også israellittene, da de sa ja til alle Guds bud og forskrifter for folket:

2 Mos 24:3 – Alle de bud Herren har gitt oss, vil vi holde!

Mens Moses var oppe på fjellet, laget folket en gullkalv og danset om den som sin gud.

Farisæerne lærte at det doble kjærlighetsbud er det største i Loven. Det hadde de rett i. De bekjente også at de var “Mose disipler”. Også det var sant. Hva var problemet? De var “Herre, Herre” – ropere. De levde ikke etter budet om den helhjertede kjærlighet til Gud og sin neste som seg selv. Viljen var ikke fri, men forvrengt i livets vitnes-byrd. Om dette forhold skriver apostelen Paulus av egen erfaring:

Rom 2:17-23 – du som kaller deg jøde: Du stoler på Loven og er stolt av din Gud, du kjenner hans vilje og kan avgjøre hva som er det rette fordi du er opplært i Loven. Du er viss på at du kan veilede de blinde, være et lys for dem som er i mørket, oppdra de uforstandige og være lærer for de umodne, fordi du i Loven har det fullkomne uttrykk for kunnskap og sannhet.

Du som vil være lærer for andre, vil du ikke lære deg selv? Du som forkynner at en ikke skal stjele, stjeler du selv? Du sier at en ikke skal bryte ekteskapet, men gjør du det selv? Du avskyr avgudene, men plyndrer du templene deres? Du som er så stolt av Loven, du vanærer Gud ved å bryte Loven.

I verdslige saker kan mennesker et stykke på vei gjøre etter Guds gode skapervilje. Men i troens saker er vår frihet er bundet. Vi istem-mer hva Guds ord lærer om den bundne valgfrihet:

“- den menneskelige vilje har en viss frihet til å skape en borgerlig rettferdighet og velge ting som er underlagt fornuften. Men uten Den Hellige Ånd har den ikke kraft til å skape Guds rettferdighet eller den åndelige rettferdighet, for det naturlige menneske forstår ikke det som hører Guds Ånd til.” (CA art 18:1-3)

Dette blir ytterligere forklart i Konkordieformelen: I menneskenes naturlige forhold til Gud, er forstanden – ikke bare bortvendt fra Gud, men *fiendtlig* innstilt til åpenbaringsordets Gud. Den onde lyst (el arvesynden) er alltid virksom mot Guds vilje, og derfor død til det gode som Gud. (FC Sol Dec art 2:17. Rom 7:14, 18, 22f, 8:7, Gal 5:17. Her forkortet.)

2 Mos 8:21 – menneskehjertets tanker er onde like fra ungdommen av.

Jer 17:9 – Hjertet er mer fullt av svik enn noe annet. Det kan ikke leges. Hvem skjønner seg på det?

Rom 8:7 – Det menneskene av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud, for den onde menneskenatur bøyer seg ikke for Gud, ja, den kan ikke gjøre det.

Om vi sier “jeg vil”, så vitner livets vitnesbyrd at viljen er “innkrøkt i seg selv”, som Luther sier.

Den andre sønnen ville ikke, men angret og gikk til arbeidet

Slik er den syndserkjennelse som Guds lov virker:

Sal 51:6 (David) - “Det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort”

Hva så? Ingen anger kan blidgjøre Gud. Ingen godtgjørelse fortjener syndenes forlatelse. Gud forlater synder kun for sin godhets skyld, stilt frem for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet. Guds godhet gjør forskjellen mellom den anger som David og Peter viste, og den fortvilelse som Saul og Judas viste.

Syndserkjennelse hører med til omvendelsen, når Guds godhet driver til tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld. Omvendelsen griper den trøst og oppreisning som Kristi fortjeneste er – og intet annet. Omvendelse og syndsforlatelse hører sammen. Guds godhet driver til omvendelse.

Tit 3:4 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart

Ef 2:7 – I Kristus Jesus har han reist oss opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen sammen med ham. Slik ville han i de kommende tider vise sin uendelig rike nåde og sin godhet mot oss i Kristus Jesus.

Rom 2:4 – Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?

Hvilken vei er “rettferdighetens vei”?

I lignelsen sier Jesus om Johannes Døperen at han “kom på rettferdighetens vei”. Han kom ikke på egenrettferdighetens vei. Her er det ikke tale om stadier i et utviklingskjema. Denne teori er Nytestamentet fremmed.

Johannes oppmuntret alle til å vende om fordi Guds himmelrike er nær. Han pekte på det Guds Lam som bærer verdens synder. Slik kom Johannes Døperen "på rettferdighetens vei". Veien er det Guds Lam som i sin lidende lydighet har båret verdens synder i Jesu tjener-skikkelse.

Tollere og syndere vendte om i tillit til Guds nåde, stilt frem for verden i Jesu lidende lydighet. I dåpen til Jesu død fikk vi det nye livet i Guds nåderike, fri til å tjene Gud ved troen som hans kjære barn. Guds nåde lokker og drar på grunn av Kristi lidende lydighet for oss alle. Han er troens årsak og menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Gud Helligånden skaper av ingenting denne tro og bevarer den hvor Guds lov og evangelium blir forkynt uten sammenblanding med forbehold om kvalifikasjon.

Joh 3:6 - Det som er født av kjøtt, er kjøtt, men det som er født av Ånden, er ånd.

"For ved Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd". (CA art 5.)

Det nye livet, gitt i dåpen, omfatter ikke bare opplyst forstand og ny kraft. Det nye livet omfatter også viljen. Ved evangeliet kaller Den Hellige Ånd og skaper ny vilje, lyst og kraft til å leve etter Guds gode skapervilje. Dette gjør Helligånden i kamp med den onde menneskenatur inntil den legges i grav. All takk og ære tilkommer Jesus Kristus, vår Herre. Ved troen virker han det nye sinn.

Rom 7: 25 –Så tjener jeg da Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

12. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 12:33-37

Den døvstumme

Kong David synger i Salme 1 om den som har sin lyst i Herrens lov:

Sal 1:3 - Han er lik et tre plantet ved rennende bekker: det bærer frukt i rette tid.

I Bergprekenen bruker Jesus dette bilde av treet og frukten:

Mt 7:16f - Høster man kanskje druer av tornebusker eller fiken av tistler? Et godt tre bærer god frukt, et dårlig tre bærer dårlig frukt."

Vi kan ikke forvandle oss selv.

Jesus sa til fariseerne at treet først må bli forvandlet **før** det kan bære god frukt. Mennesker forandrer utseende og adferd, men ingen kan forvandle sin falne menneskenatur. Det står om Adam at han etter syndefallet fikk

en sønn som var ham lik. Født under syndefallets kår, var også sønnen underlagt arvesyn-dens fiendskap mot Gud, død til alt det gode. (Mt 8:22, Rom 6:11.)

Døperen Johannes forkynte: “*Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde? Det hjertet er fullt av, det taler jo munnen.*” Det samme sa Jesus i sine ve-rop over farisèerne og de skriftlærde. Dommen var klar: “Hvordan kan dere unngå å bli dømt til helvete? (Gehenna. Mt 23:33) Hva skulle Jesus si om oss? Stilt overfor den hellige Gud, må vi erkjenne, vi er tiggere for Gud, fattige i oss selv:

Sal 51:7 – jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv.

Job 14:4 – Kan det komme en ren av en uren? Nei, ikke en eneste.

Rom 8:7f – det mennesket av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud, for vår onde menneskenatur bøyer seg ikke for Guds lov, ja, den kan ikke gjøre det. Slik menneske er i seg selv, kan det ikke være etter Guds vilje.

*Død er min sjel til alt det gode,
Den intet vet og mindre kan;
Med deg til gave, du den bote,
Gi vilje ny og rett forstand.
Du har meg frelst, så la meg være
En gren med frukter deg til ære.*

Den onde menneskenatur lar seg ikke forvandle, like lite som en eier kan bli et epletre. Farisèismens problem er overtroen på menneskets evne til å forvandle seg selv til et godt menneske. Et eksempel var den lovkloke som ville gjøre seg selv rettferdig. (Lk 10:29) Det kristeliggjorte forsøk blir “egen-rettferdig kristendom”.

Fariseismens problem er vårt problem. Det gjennomsyrrer moderne teologi, moderne økumenikk og moderne kirker med lære og praksis tilpasset yndlingsideer i det sekulær-liberale samfunn. Kjennetegnet er “herlighets-teologi” med utgangspunkt i overtroen på menneskets “selv” i troen saker.

Hva menes med bildet “ormeyngel”?

Det må forstås i lys av syndefallsberetningen. (1 Mos 3), hvor slangen fristet Eva til synd. I Åpenbaringsboken sier Jesus at slangen heter “djevel” og “satan” (Åp 12:9). Jesus sa i en diskusjon med sine motstandere: “*Dere har djevelen til far*” (Joh 8:44). I egne øyne var de Abrahams barn med Gud til far. (Joh 8:41)

Ordet “ormeyngel” beskriver mennesket født under syndefallets kår. Vi kommer til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. De rår over tanker, ord og gjerninger, og forvrenger livet også i kroppslig mening. Med synden kom sykdom, lidelse og død inn i verden. .

Jesu diagnose beskriver vårt grunn--problem under syndefallets kår. Innkrøkt i oss selv, evner vi ikke engang å søke åpenbaringsordets

levende Gud. Vår formørkede forstand mangler Guds Ords kunnskap. Den gud vi forestiller oss eller forneker, bekrefter våre selvbe-kreftende behov. Egen skam og skyld og håpløshet består. Guds svar er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.

En utbredt forestilling sier at gudsbildet i Det gamle testamente er den strenge forelder, mens Jesu gudsbilde er den kjærlige og tilgivende far. Denne forestilling overfører det ideale menneske på Jesu person og verk.

Den nytestamentlige tro er forutsagt og beskrevet ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Gud har handlet til verdens frelse i en bevit-net Jesus-historie "etter Skriftene", og stadfestet Jesu person og verk da han reiste Jesus opp fra de døde den tredje dag.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, så vi kunne få barnekår.

Guds forsoningsverk blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Vi ble ikke forvandlet, men fikk det nye livet i Jesus Kristus vår Herre. Vi kom fra dåpen som Guds barn med barnerett hos Gud, vår skaper og gjenløser.

2 Kor 5:17 – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. Det gamle er forbi, det nye er blitt til.

Rom 4:7 – (Abraham) trodde på den Gud som gjør de døde levende og byr det som ikke er, å bli til. (1 Mos 17:5)

Men forneker man den onde menneskenatur, trenger man ingen frelser, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte i den forsamlede menighet. Spekulasjon trer i stedet for gudsbildet, gjenreist i dåpen til barnekår hos den treene Gud.

"- (de) forringer den ære som tilkommer Kristi fortjeneste og velgjerninger ved å hevde at mennesket kan rettfærdiggjøres for Gud ved fornuftens egne krefter." (CA art 2:3. E sv overs.)

Et moderert alternativ er en "samarbeidslære" (synergisme). Man hevder å kunne medvirke til omvendelsen ved å bestemme seg for å tro på "min" tro. Da skulle det under skje som aldri før er skjedd.

Gud Skaperen er suveren. Med handlende allmakt virker han med sitt ord den omvendelse og tro som er radikal i absolutt mening. Liksom Gud skapte himmel og jord med sitt ord, så skaper Gud sin tro av ingenting. Den Hellige Ånds gjerning med Ordet i dåpen er et *virkelig* under. Det skjedde uten vår viljes medvirkning.

Ef 1:11 – (Gud) som gjennomfører alle ting etter sin plan og vilje.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord...

Fil 2:13 – Det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

Gal 3:27 – Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Det gode forråd og det onde forråd

Gal 5:22f – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse.

Vi blir fristet til å søke slike frukter hos oss selv i en selvbekreftende tro. I så fall er Guds lov blitt vår målestokk og vi dens tjenere. Kilden til det gode forråd er hverken tanke, vilje eller følelse, men åpenbar-ingsordets Gud, vår skaper og gjenløser. Guds nåde kun for sin god-hets skyld utelukker falske trøstegrinner. Sagt med en katekisme-forklaring, er kilden:

“evangeliets trøsterike lære og Guds nådeløfte om syndenes forlatelse kun for Kristi skyld.”

Det *onde* forråd er vår menneskenatur. Gud virker troens frukter, men den onde menneskenatur henger fast:

Jes 64:5 – Alle ble vi som urene, selv våre rettferdige gjerninger var som skittent tøy.

Guds legedom gis ved hans nådemidler, og bruk dem med påkallelse, takk og bønn. Se til Guds nådepakt med deg i din dåp. Hør Guds ord. Guds løfte står fast. I skriftemålet får du stadfestet ditt barnekår hos Gud med Guds nådetilsagn: “Jeg forlater deg dine synder!” Hør Guds ord. Motta alterets sakrament under Herrens Nattverd. Denne reisekost styrker og bevarer deg i barnekår hos Gud.

Gud tjener oss med sine nådemidler. Der henter vi gode ting fra Guds forråd. Guds nådemidler i bruk, gjør menigheten til et legende felles-skap. Det kan ingen prest eller predikant gjøre.

2 Kor 3:5 – vi kan ikke tenke ut noe som kom det fra oss selv. Det er Gud som har satt oss i stand til det, han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt.

Målestokken på Dommens dag er målestokken nå

Forskjellen mellom lov og evangelium gjør forskjellen mellom unyttige og nyttige ord.

“Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på Dommens dag. /.../ Etter dine ord skal du kjennes rettferdig, etter dine ord skal du dømmes skyldig.”

Det er unyttige ord å misbruke Guds Navn, vanære foreldre, vitne falskt i retten, osv. Likeså unyttig er det å forsvare menneskers lærdommer i strid med Herrens bud og apostelordets lære fra ham. Lovens ord fordømmer. Evangeliets ord frikjenner. Hos Gud er kristendom nok.

2 Tim 3:16 – Hele Skriften er inspirert av Gud, nyttig til undervisning, tilrettevisning, oppreisning, til oppseding i rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)

13S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 5:43-6:4

Den barmhjertige samaritan

“Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din uvenn.”

Jesus siterer her en leveregel som ikke fins i Det gamle testamente. Leveregelen sier: *“Du skal elske din neste som deg selv”*. (3 Mos 19:18) Men situasjoner oppstod da man skulle hate sine fiender:

Sal 139:21 – Jeg hater jo dine fiender, Herre, har avsky for dem som går deg imot.

5 Mos 23:3, 6 – Ingen ammonitt eller moabitt skal ha adgang til Herrens menighet. /.../ Du skal aldri, så lenge du lever, bry deg om deres velferd og lykke.

1 Kong 18:40 – Elia sa: “Grip Ba'al-profetene! La ikke én av dem slippe unna! /.../ (de) førte dem til Kisjonbekken og drepte dem der.

Eksempelene hører hjemme i den gamle pakt. Jesus taler derimot om livet i den nye pakt – i Guds nådepakt, Med Kristus som gave tjener vi vår neste med Kristus til eksempel. Det gjør vi med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt daglige kall.

“Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere.”

I den nye pakt bruker ikke kirken våpenmakt til eget forsvar. Vårt sverd er Guds ord, skarpere enn noe tveegget sverd. Her gjelder det ikke å utrydde, men å elske sine fiender, velsigne dem, gjøre godt mot dem og be for dem. Derfor ber vi i botslitaniyet:

“Forhindre alt kjetteri, og led de forførte tilbake på den rette vei”.

Den endelige dom skal Kristus felle på den ytterste dag. Guds forsoning med verden omfatter alle. Derfor er Guds kirke i den nye pakt åpen for alle folk (Lk 24:L47, Mt 28:19f. I den nye pakt er kirken et *fleretnisk* folk. (Åp 7:9)

Misjon skal ikke skje med tvangsmidler etter regelen *“la deg døpe eller miste livet!”*, eller med bøter straffe dem som uten gyldig grunn forsømte kirkegang, eller arresterte dem som holdt gudstjeneste for seg selv et annet sted. Her gjelder Jesu ord til Peter: *“Stikk sverdet i sliren!”*

Maktmisbruk skjer hvor folkemakt rår over gudstjenestelige ordninger hjemlet i flertallsmakt. Med stor konsekvens undertrykker man og utstøter den kirke-virksomhet som etterfølger apostelordets lære fra kirkens Herre.

1 Tess 2:13 – Derfor takker vi alltid Gud. Da dere fikk overgitt det Guds ord vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskeord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Var Jesus og apostlene inkonsekvente?

Denne slutning ligger nær. Jesu ve-rop over fariséerne og de skriftlærde vitner ikke om fiendekjærlighet. Det gjør heller ikke Jesu sendebrev til Laodi-kea-menigheten, vil noen hevde. Det samme vil noen si om Herrens apostler, som fordømte vranglære, t eks Paulus. Han lyste dem i bann som forkynte et annet evangelium (Gal 1:9). Påstander om inkonsekvens overser at evange-liets Gud er den hellige og sanndrue, nidkjær for sitt verk, som han elsker.

Også Luther undret seg over dette forhold. Selv forbannet han paven hver dag, en mann han ikke hadde sett, fortalte han,. Han fant forklaringen i prekenembetet, som ikke er vårt eget, men Guds. Altså er det nødvendig *å skjelve mellom oppdrag og person.*

En påminnelse er den apostoliske hilsen, når den innleder prekenen: *“Guds menighet! Nåde være med deg og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.”* Hilsenen markerer at presten er Kristi delegat, og prekestolen stedet for Kristi undervisning.

En delegat kommer ikke med sitt eget, men formidler sin herres budskap. I motsatt fall duger han ikke. Det gjelder å opptre mildt og forsonlig uten å søke egen vinning eller ære. Oppdraget utelukker at en Kristi delegat stiller seg i selvklok motsetning til apostelordets lære fra Bibelens Herre.

Det er ingen privatsak å fordømme synd og vrang lære. Det tilhører *“Åndens embete”*. Men for lekfolk gjelder regelen, så sant det er mulig - å holde fred med alle mennesker. (Rom 12:18) Slik viser vi slektskap med vår himmelske Far, som lar sin sol gå opp over onde og gode, og metter oss med alt godt uten noen vår verdighet eller fortjeneste.

I Guds kirke gjelder det fremfor alt å forvalte Guds nådemidler med troskap (1 Kor 4:2) Prestens autoritet og kompetanse består ikke i enstemmige vedtak, fattet i *“overordnet”* kirkeorgan. Gud tjener oss med den lære som beviselig er overgitt til kirken fra Herrens utvalgte apostler, og siden praktisert i den apostoliske læretradisjon. (Apg 15:15-18) Eksempler: Søndagen – kirkens gudstjenestedag, og dåp av spedbarn siden aposteltiden.

En Kristi delegat fremstår med Kristi undervisning. Den er delegatens autoritet, kompetanse og gyldighet i menigheten. Da fremstår menigheten som Guds Ene Hellige Kirke på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen. Læren er ikke vår, men Kristi lære fra Faderen. (Joh 7). Men Jesus tok også eksempler fra syndige mennesker:

“Om dere elsker dem som elsker dere, er det noe å lønne dere for? Gjør ikke tollere og syndere det samme? Og om dere hilser vennlig på deres egne, er det storartet? Gjør ikke hedningene det samme?”

“Vær fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen!”

Dette krav stiller Guds lov, hellig som Gud selv:

3 Mos 11:44 – Dere skal hellige dere, for jeg er hellig.

Guds lov stiller et ufravikelig frelsesvilkår. Vil vi bli frelst av egen fornuft og kraft, må vi oppfylle lovens krav. Det er hva apostelen Jakob innskjerper:

Jak 2:10 - Det er ikke lovens hørere som blir salige, men dens gjørere.

Med fiendekjærlighet følger vi Kristi eksempel. Bryter man ett bud, har man brutt dem alle. Derfor blir ingen frelst ved lovgjæringer.

Rom 3:19f – det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden skal stå skyldig for Gud. Ikke noe menneske blir rettfærdig for Gud ved gjæringer som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne.

Evangeliet åpenbarer frelsen ved tro uten gjæringer

Evangeliet åpenbarer ingen ny lov. Evangeliet åpenbarer frelsen fullbrakt i Guds Sønnens lidende lydighet i Jesu skikkelse, lydige til døden på korset. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og båret verdens synder i alles sted. Kristus er menneskenes hellighet og rettfærdighet for Gud, av tro til tro. (Rom 1:16) Denne frelsesvei er Guds tro, som evangeliet åpenbarer. Ved evangeliet virker Den Hellige Ånd den tro som mottar Kristus.

Mk 16:16 - Den som tror og blir døpt, skal bli salig.

Jesus fortalte rådsherren Nikodemus at Guds kjærlighet til menneskene består i Guds selvhengivende kjærlighet, stilt synlig frem for verden i den enbårne Sønnens offerdød. Hver den som tror på ham, har evig liv. (Joh 3:15) Han er alternativet til lovens frelsesvei. Et eksempel:

Den fortvilte fangevokteren i Filippi fikk høre av Paulus og Silas: “Tro på Herren Jesus, og du skal bli frelst, du og ditt hus!” (Apg 16:31) Evangeliet oppmuntrer med frelsen fullbrakt i Jesu død, og oppmuntrer og trøster uten forbehold om kvalifikasjon og prestasjon.

Joh 6:29, 47 – Dette er den gjærning som Gud vil dere skal gjøre: Å tro på ham som Gud har sendt. /.../ Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tror har evig liv.

Men er ikke gode gjæringer nødvendige?

Nei, Kristi lidende lydighet er frelsens årsak – og intet annet. Men med forbehold om gjæringer, tilslører man Guds frelse, fullført i Kristi lidende lydighet. Forbehold om fornyelse virker uvisshet. uten forbehold trives troen sammen med gjæringer som har Guds ord og befaling for seg, og det av tre grunner: (1) Gud vil dem, (2) vi øver troen i dem, og (3) vi takker Gud for dem. (Apol art 4,189.)

Jesu befaling: “vær fullkomne”, driver oss til ham. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Gud har forsonet verden med seg selv i ham – det Guds rene og hellige Lam. I dåpen til Jesu død ble vi ikledd

hans evige rettferdighet og hellighet. Vi fikk barnekår hos Gud med løftet om salighet for alle som tror.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Men med forbehold om fornyelse (el helliggjørelse) må vi søke trøstegrinner på lovens vilkår.

“Pass dere for å gjøre gode gjerninger for øynene på folk, for å bli sett av dem. Da får dere ingen lønn hos deres Far i himmelen.”

Jesus ord handler om *nådelønn*. Gud gav oss dåpen det nye livet som Guds kjære barn. Hvorfor? Frelst av nåde, er vi kalt til å leve med Kristus til gave, og med ham til eksempel leve i forsakelse og tro. Sagt med vår barnelærdom:

“For at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.” (LK forkl 2 trosart.)

Syndenes forlatelse, på grunn av Kristi fortjeneste, er den samme for alle. Men den nådelønn som venter, er forskjellig.

“Vi lærer at det er tilbudt og lovt belønning for de troendes gjerninger /.../ forskjellig lønn for forskjellig arbeid. Men syndenes forlatelse er den samme og lik for alle, likesom Kristus er èn, og den blir tilbudt av nåde til alle som tror at de blir tilgitt av nåde for Kristi skyld. (Apol art 4:194f)

Jesus advarer: Den som søker ære med “gjerninger for øynene på folk”, har allerede fått sin lønn.

14. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Joh 5:1-14

Den syke ved Betesda

Utkast mangler.

15. S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Lk 10:38-42

Å tjene to herrer

Guds tjeneste for oss er viktigere enn hva vi gjør for ham.

«*Alt har sin tid*», sier Forkynneren (Fork 3:1). Gud Skaperen har kalt oss til arbeid i sitt skaperverk under syndefallets kår. Denne arbeids-plass er meningsfull, men medfører møye og besvær (1 Mos 3:19). Da er ingenting bedre for oss mennesker enn arbeidsglede (Fork 3:22). Men hva er viktigst? Arbeid til eget beste, eller Guds tjeneste for oss med sitt ord?

Teksten forteller at Jesus var en av gjestene hos Marta og Maria i Betania. Det tok tid å stelle til fest for dem alle. Det var i seg selv en god gjerning. Men noe var viktigere. Er Kristus til stede, virksom med sitt ord, da er det *nødvendig* å lytte til ham. Så sant det er mulig, må andre gjøremål bero. Derfor satt Maria ved Jesu føtter og lyttet til hans ord.

Hva var feilen Marta gjorde? Hennes strev kan det ikke ha vært, for «*Herren din Gud skal du frykte, og ham alene skal du tjene*» (5 Mos 6:13). Marta prioriterte feil.

Troens hvile i Kristus alle dager

I Det gamle testamente fins mange forskrifter om hvordan Guds Israel skulle disponere tid til arbeid og hvile. Det skulle skje i en syvdagersrytme, med arbeid fra søndag til fredag, og hvile på lørdagen – sabbaten. Ordet “sabbat” betyr hvile, og hviledagen skal holdes hellig. Det betyr ikke at det er kun på hviledagen vi skal avsette tid til bønn og omgang med Guds ord.

5 Mos 6:6f – Disse ord som jeg i dag gir deg, skal du legge deg på hjertet. Og du skal innskjerpe dem hos dine barn og tale om dem, når du sitter i ditt hus og når du går på veien, når du legger deg og når du står opp.

Den nye pakt er grunnet på Kristi offerdød. Den har avskaffet sabbatslovene i den gamle pakt. Kristus har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov, og med sin død kjøpt oss fri fra trellekår. Troen hviler derfor alltid hos Kristus uten lovgjærninger.

Kol 2:16f – La ingen dømme i spørsmål om mat eller drikke eller om høytid, nymåne eller sabbat. Slikt var en skygge av det kommende.

Men den kristne frihet er ingen frihet fra bibellesning og bønn, eller frihet fra menighetens samling om Guds Ord og sakrament. I så fall prioriterer vi feil, lik Marta. Mye er ønskelig, men ett er nødvendig.

Kristi virksomme nærvær med sitt ord er fremfor alt en anledning til å søke først Guds rike og hans rettferdighet. Da går vi til vår daglige gjerning for å øve troen med Guds ord og befaling for øye.

Jesu rettledning forutsetter Guds ord og skapervilje. Ingenting består uten Guds skapende og livgivende ord, heller ikke våre levedager. Troens hvile er Kristi gjerning for oss. Troens glede er Kristi daglige komme.

Jesu rettledning forutsetter en husorden, som lar seg praktisere i privatliv og menighetsliv. En hjelp er kirkeårskalenderen, hvor søn-dager og andre hellig-dager er avsatt til hviledager. Andre hjelpe-midler er bibelleseplan og bønnebok. Denne sedvane har kristne praktisert siden aposteltiden. Da ble "Herrens dag" – søndagen, innarbeidet som kirkens gudstjenestedag. Da kom kristne sammen om Guds ord og Herrens Hellige Nattverd. Denne sedvane oppstod av to grunner:

For det første: Gudstjenesten på søndag en påminnelse om *Kristi oppstandelse* fra de døde på denne ukedag. Denne søndagsbruk vitner om årsaken: Herren Jesus lever, virksom med sitt ord i vår midte.

For det andre: Kirkens søndagsbruk hører sammen med *Kristi befaling*: «Gjør dette...» Gud tjener oss med sitt ord og gir samfunn med sitt Golgata-offer – Kristi legeme og blod i velsignet brød og vin (1 Kor 10:16f). Sammen med Guds kirke i himmelen og på jorden trer vi fram for Gud Faderen med lovprisninger i Jesu navn.

Den oppstandne Jesus virksom i vår midte

Det var ingen hvem som helst som var gjest hos Marta og Maria i Betania. Gjesten var han Jesus Kristus, "sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria." Hans legeme er Guds tempel.

Den uendelige gikk inn i et hus i Betania. Den uendelige døde etter sin menneskenatur, ble begravet og oppstod fra de døde tredje dag. Den uendelige er i nåtid til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i jordiske midler. Med hjelperen Den Hellige Ånd bygger han sitt tempel av levende steiner. Han er den hjørnestein som sammen-holder og sammenføyer oss "til et hellig tempel" (Ef 2:21f).

Et par eksempler: Etter Pinsedagen var en buegang i templet urmenighetens samlingssted. Det vitnet om Guds folk, som i den nye pakt er templet, bygd av levende steiner. Her ble det undervist og forsatt holdt tidebønn med Salmenes Bok, innordnet bønnetidene i templet.

Et annet eksempel var samlingene hjemme hos Akvilas og Priskilla (1 Kor 16:19). Da var denne forsamling Guds hus og tempel. Her ble den Treene Gud tilbudt i Ånd og sannhet. Altså er meningen med kirkehuset – ikke huset i seg selv, men det liturgiske rom. Her har vi vårt kirkehjem med de gudgitte påminnelser – prekestol, døpefont og alterbord. Lik Kristi besøk i Betania, er Kristus vår gjest, uavhengig av husets størrelse og arkitektur, og uavhengig av våre trosytringer..

Den uendelige Gud går inn i det lille, slik det skjedde i jomfru Marias morsliv. I nåtid går han inn i det lille under Herrens Nattverd og gir

samfunn med sitt Golgata-offer i alterets sakrament. Og nå bor han ved troen i legemer som er hans tempel. (1 Kor 3:16)

Derfor gjelder det å prioritere riktig. Marta tok ikke vare på den tid og stund da Gud besøkte henne. Hun bekymret seg for andre ting. Bekymring er lovens virkning. Dette fremgår av Jesu ord til Marta:

«Maria har valgt den gode del»

Evangeliet åpenbarer en forsonet Gud, forsonet med verden for sin godhets skyld i Kristus Jesus. Gud tjener oss i nåde for sin godhets skyld. Med handlende allmakt tjener Gud oss med evangeliet som høres og sakramentene som ses.

Troen mottar “den gode del” som er Kristus, Guds enbårne Sønn. “Den gode del” blir rakt fram og mottatt under brødets og vinens skikkelser. Troens gjensvar er påkallelse med bønn, takksigelse og tilbedelse. Han er verdig all takk og pris, nå og alltid og i all evighet.

Maria ved Jesu føtter var opptatt av det ene nødvendige: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg». Nødvendig er det å lære den eneste sanne Gud å kjenne gjennom den han utsendte – Jesus Kristus. Den som kjenner Gud i hans trofaste og selvhengivende kjærlighet, har evig liv i ham (Joh 17:3). Derfor oppmunter Gud: “Hør ham!”

Den gudskunnskap Jesus gir med sitt ord, den lokker og drar oss på kirkevei. Gudstjenesten er fremfor alt Guds tjeneste for oss med Ord og Sakrament. Vi lærer ham å kjenne i all hans godhet, og ha evig liv i ham.

Vår tilbakemelding er troskap mot apostelordets lære, og bønn med takksigelser. Det skjer i en liturgi i sakssvarende former. Den har ingen annen hensikt enn den å verne om døptes nåderett hos Gud.

*I deg jeg har den gode del,
Ditt Ord er føde for min sjel.
Til hjelp i all min armodsdøm
Du kommer som du alltid kom.*

Maria ved Jesu føtter tegner bilde av den bekjennende kirke i den rette prioritering:

Heb 13:12-16 – her på jorden har vi ingen by som består, men vi lengter etter den som skal komme. La oss da ved ham bære fram for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn. Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, for slike offer er til Guds velbehag.

Luther har i en preken kommentert denne prioritering slik:

“Vi lover og takker og bekjenner (Kristi) Navn i full offentlighet, at han har forløst oss med sin død og oppstandelse. /.../ Er vi døpt, vil Gud at vi skal bekjenne hans Navn, slik (han befaler): «Gjør dette til min ihukommelse» (1 Kor 11:24).

Det er som om han vil si: Forkynn meg og bekjenn mitt navn! Vårt prestedømme består fremfor alt i dette at vi frembærer takksigelse for hans uutsigelige nåde og gave.

I trengselstider, når vi må bære Jesu vanære, er /.../ all vår gjerning et offer. Dette er den nye pakts prestedømme, at vi lover Kristus, takker ham og hjelper vår neste til legeme og sjel. Det er især disse stykker som følger troen.» (Fra preken 26.5.1538. Joh 16:23-33. = WA 46, 380-388.)

16. S. E. TREF.

Prekenutkast 2. Rekke: Joh 11:1-46

Prekenutkast mangler.

Et Luther-sitat:

”Menneskenaturen kan ikke leve annerledes enn etter den onde menneskenatur, og især i dens egne gode gjerninger og overmot. Den kan ikke tåle at alt sammen skal tilintetgjøres og dødes, alt hva den gjør og har fore. Derfor har Gud behag i dette offer /.../ samme hvor ubehagelig det er for verden. /.../

(Med kjød) menes ikke bare de grove, utvortes stykker og gjerninger /.../ men alt som ikke er født på ny av Ånden, og som det gamle menneske er med sine beste og høyeste krefter, både indre og ytre. Det er slikt som egenrådighetens dype ondskap og mørke, fornuft, visdom, overmot i gode gjerninger og åndelig liv, og hva enn mer måtte finnes av Guds gaver i mennesket. /.../ Ingen av de hellige er helt fri fra denne innvendige dype ondskap. Derfor må de stadig ofre og drepe den gamle narr.” (Fastepostillen 1525. Rom 12:1-16. = WA 17:2, 5-15.)

Anm. En kristen gravferdsliturig legger dåpen til grunn og gir sann trøst mot døden og dommen. En tekst å legge til grunn, kan være Rom 6:3-8.

16. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 2:18-28

Kristus helbreder på sabbaten

Teksten belyser hensikten med Kristi komme: Å erstatte Guds lovpakt med Israels folk. Den nye pakt er Guds nådepakt, som Jesus sier med Nattverdets testamentord – “den nye pakt i mitt blod”. Denne nådepakt omfatter alle folk. Første del av teksten handler om faste, den andre om sabbatsbudet.

Hvorfor fastet ikke Jesu disipler?

Jødene skulle faste en dag i året - på den store forsoningsdagen.. Blant farisèerne fantes de som fastet ofte, t eks han som i templet roste seg av å faste to ganger i uken. (Lk 18:12)

Noen undret seg over Jesu disipler, og spurte ham hvorfor ikke hans disipler fastet? Spørsmålet må ses i lys av Guds profeter. For dem var faste et uttrykk for syndserkjennelse. Eksempler:

Jona 3:5-8 (da Jona hadde forkynt i Ninive) – Da trodde folket i Ninive på Gud. De lyste ut faste og kledde seg i botsdrakt, både store og små. /.../ rope til Gud av all makt og vende om fra sin onde ferd og den urett de gjør.

Joel 2:12 – vend om til meg av et helt hjerte (sier Herren), med faste, gråt og klage!

Lik Johannes Døperen, forkynte også Jesus til omvendelse med syndsforlatelsen for øye. Men hvorfor fastet ikke Jesu disipler? Jesus svarte:

“Kan bryllupsgjestene faste mens de har brudgommen hos dem? Så lenge de har brudgommen hos seg, kan de ikke faste.

Jesu svar knytter spørsmålet om faste til Jesu *person*. Han er brudgommen og bryllupsgjestene hans disipler. Nå lever vi i den glade tid da vi har brudgommen i vår midte. Nå er tiden inne til troens glade fest.

Sal 118:24 – Dette er dagen som Herren har gjort; la oss juble og glede oss på den!

Åpb 19:7f – La oss glede oss og juble og gi ham æren. Tiden er kommet for Lammets bryllup. Hans brud har gjort seg i stand. Det er henne gitt å kle seg i skinnende rent lin.. Linet er den rettferdighet som er blitt tilkjent de hellige. (E Sv kyrkobib.)

Farisèerne kunne ikke fatte hvilken rettferdighet Kristus talte om. De var opptatt av påbud og forbud, tillatt og ikke tillatt. De manglet den innsikt som Paulus senere gav uttrykk for:

1 Tim 4:4 – *For alt det Gud har skapt, er godt, og ingenting er forkastelig når det mottas med takk.*

Jesus varslet en fastetid

Det skal komme en tid da brudgommen blir tatt fra dem, og da – på den dagen, skal de faste.”

I avskjedstalen for de tolv varslet Jesus at han snart skulle bli tatt fra dem, og tilføyde: *“Fordi jeg har sagt dere dette, er deres hjerte fylt av sorg.”* (Joh 16:6)

Etter oppstandelsen fikk de se ham igjen, men etter Himmelfartsdagen må Jesus-disipler nøye seg med tegnene på hans nærvær, og tro uten å se ham.

Tegnene er kirkens kjennetegn, nemlig de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont, alterbord og kanskje en skriftestol. De vitner taus om de handlinger som døpte skal lære å holde. Var ikke Kristus oppstanden, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent menneske-hetens historie.

Troens øvelse – henvist til kirkens kjennetegn, er en rett faste for Gud. Den oppstandne Kristus er tilstede i menighetens midte, virksom med sitt ord i prekenembetets handlinger, forvaltet slik han befalte. Men han ses ikke. Vi er henvist til hans ord. Slik er korsets teologi. Vi bekjenner ham ikke fordi vi ser eller føler ham. Vi bekjenner ham fordi vi vet av en bevitnet Jesus-historie hvem han er, og bekjenner ham fordi vi vet av Guds ord hva han har gjort til vår frelse fra synd og død og djevel. Han er den Kristus som Gud lofte ved sine profeter og stadfestet med oppstandelsen fras døde tredje dag.

Døpt til Jesu død, er vi kalt til å etterfølge Kristus i forsakelse og tro, også når motgang tilslører troens øye. Troens grunn består. Den er Guds selvhengi-vende kjærlighet til alle, gitt den enkelte til del i dåpen og med Guds løfte om salighet for den som tror.

Også hensikten med frelsen består, sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg for at jeg skal være hans egen og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet”.

Ordene beskriver en *virkelighet*, representert med jordiske midler. I dåpen til Jesu død fikk vi barnekår hos Gud for å tjene ham som Guds kjære barn. Samme virkelighet trer synlig frem under Herrens Nattverd, rakt frem i alterets sakrament. Vi hører hans ord om gaven han gir. Vi mottar samfunn med Kristi legeme og blod, ofret for verdens synder. Vi holder troens fest hos ham som allerede lar oss ta del i Guds rikes evige glede, fred og hvile.

Jesus innskjerper denne nye virkelighet. Han bruker bildet av en lapp av ukrympet tøy, påsydd et gammelt klesplagg. Reparasjonen ødelegger det gamle plagget. Jesu billedbruk advarer mot selvfor-bedring. Den er

uforenlig med nåderetten hos Gud, gitt i dåpen. Døptes støttestav er ikke selvforbedring, men syndenes forlatelse for Kristi skyld, ikke bare i begynnelsen, men hele veien.

Fil 3:7f – det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. /.../ for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd.

Om sabbatsbudet i den gamle pakt

Kristi myndighet belyser også sabbatsbudet i den gamle pakt. Kristus er sabbatens Herre. Forskriftene i den gamle pakt var et åk som Kristus erstattet med troens hvile hos ham.

Ifølge farisèerne var det ikke lov å helbrede en syk på sabbaten, og heller ikke lov å rykke korn av aks for å ha noe å spise. Jesus svarte farisèerne ved å fremstå som sann Gud - Herren over sabbaten:

“Sabbaten ble til for menneskets skyld, ikke mennesket for sabbatens skyld. Derfor er Menneskesønnen herre over sabba-ten.”

Sabbaten ble gitt som en gave til menneskene. I den nye pakt hviler troen i Guds nådeløfte alle dager. Ingen trenger å være en lovens trell – ikke en eneste dag eller stund.

Heb 4:9f – Altså er det fremdeles en hviledag for Guds folk. Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger, likesom Gud hvilte fra sine gjerninger.

Dette perspektiv på hviledagen møter oss i Lille Katekisme. Forklar-ingen til det tredje bud ser hviledagen i lys av Guds nådepakt. Nåde-paktens årsak er Kristi lidende lydighet under loven. Troens hvile hos ham er sabbatshvilen i den nye pakt. Helt siden aposteltiden har kirken avsatt “Herrens dag” – søndagen, til kirkens gudstjenestedag. Det har vist seg å være en nyttig ordning.

“Sabbatens Herre” er midleren i Guds skapelse, og midleren som gav sabbatsbudet. Midleren er Guds enbårne Sønn, som steg ned og ble menneske i Jesu tjenerskikkelse. Han er midleren i Guds forsoning med verden og midleren som hvilte i graven på “den store sabbat”.

Sabbatens Herre er hver dag virksom i Guds skaperverk under syndefallets kår. Han som helbredet en mannen med den lamme hånden, han er også midleren hvor mennesker pleier og leger syke. Han virker med handlende allmakt så lenge det heter “i dag”. Med Kristus til gave, oppmuntrer Gud oss til å legge vinn på gode gjerninger til Guds ære.

Hold hellig du din helligdag,
Fra daglig dont Guds hvile tag:
Din gjerning stans og Ordet merk,
At Gud i deg får gjort sitt verk.
Det gi oss, Gud!

17. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Joh 10:22-39

Jesu persons hemmelighet

Hvem er Jesus? Spørsmålet ble stilt fordi Jesus hadde henvist til salme 110. Denne Davids-salme sier at Davids sønn er Davids herre til samme tid. Hvem kan han være?

Svaret er av den største betydning i Guds frelseshistorie. Derfor var evangelisten Johannes som vanlig nøye med tid- og stedfesting. Hendelsen fant sted i Salomos buegang under festen til minne om tempelinnvielsen.

Tidfestingene følger det jødiske kirkeår, hvor de store høytidene var påske, pinse, løvhyttefesten, nyttårsfesten og den store forsonings-dagen - alle påbudt i Moseloven. Men tempelinnvielsesfesten hørte ikke med blant dem. Templet var blitt vanhelliget i den tid Judas Makkabæeren hersket i Israel. Deretter ble templet rensket og gjeninnviet. Minnet om gjeninnvielsen ble feiret med takksigelser åtte dager i måneden Kislev.

Det var i denne sammenheng spørsmålet ble stilt: *Hvem er Jesus?* Jødene hadde brukt 46 år på å gjenreise templet, men Jesus hadde sagt at han skulle la templet gjenoppstå på tre dager. Da talte han om sitt legemes tempel. (Joh 2:18-21)

Denne billedbruk møter oss i Nytestamentet. Guds kirke i den nye pakt er den *virkelighet* som er Kristi legemes tempel, bygd på profetenes og apostlenes grunnvoll, hvor hjørnestein er den oppstandne Kristus. (Ef 2)

Denne virkelighet ble stadfestet da Jesus utåndet på korset: I templet revnet forhenget til Det aller helligste. På den tredje dag gjenoppstod han fra de døde. Historien om Jerusalems tempel danner sammenheng for spørsmålet: Hvem er Jesus? De undret seg, opptatt av templet i Jerusalem. Det ble ødelagt i år 70, da keiserens hær raserte Jerusalem.

“Er du Messias, så si oss det rett u!”

Også tidligere hadde jøder undret seg. Under løvhyttefesten (kap 7) hadde mange sagt: *“Når Kristus kommer, skal han gjøre flere tegn enn denne har gjort.”* (Joh 7:31) Andre sa: *“Han er Kristus”*- Da protesterte noen: Kristus kommer ikke fra Galilea. (Joh 7:41). Jesus fremstod ikke som den Messias de forestilte seg. Teksten gjengir Jesu svar:

“Jeg har sagt dere det, men dere tror meg ikke. De gjerninger jeg gjør i min Fars navn, de vitner om meg.”

Jesu fremstod som Den Kommende, forutsagt i Skriftene. De skriftlærde ransaket Skriftene, overbevist om at de hadde evig liv i dem. Det hadde de rett i, sa Jesus, for *“det er de som vitner om meg. /.../ Om dere trodde Moses, ville dere tro meg, for om meg skrev han”*. (Joh 5:39, 46)

Profetene varslet den kommende Kristus. *Jesaja* beskrev ham som renningen fra Isai stubb, det vil si av Davids ætt, og samtidig “veldig Gud, Evig Far” og “Immanuel” – Gud med oss”. Profeten *Daniel* varslet Menneskesønnen som kommer på himmelens skyer. (Jes 7:14, 40:28, Dan 7:13.)

Jøder flest hadde jordiske forestillinger om en mektig hersker. De ventet ham som skulle gjenreise staten Israel. Jesus sa til dem: *“Dere tror ikke, for dere hører ikke til blant mine sauer.”*

Da folket etter Jesu brødunder ville gjøre ham til konge i et jordisk rike, trakk Jesus seg tilbake. (Joh 6) Kristi rike er ikke av denne verden. Forestillingen om en jordisk gudsstat er et spekulativt påfunn.

Men det fantes også jøder som ventet *“Israels trøst”* (Lk 2:25) Tidligere i samme kapitel hadde Jesus undervist om seg selv og brukt Guds navn “JEG ER”. “JEG ER den gode hyrde” og disiplene hans hjord, de som hører hans stemme og følger ham.

Guds løfter ved profetene ble oppfylt da Jesus kunngjorde offentlig: “Vend om, for himmelriket er nær! (Mt 4:17) Allerede Johannes Døperen varslet ham som skulle bringe Guds rike (Mt 3:2). Så stod han midt iblandt dem og vitnet om sin persons hemmelighet. (Lk 10:21) Da han utsendte de tolv første gang, skulle de tolv forkynne og stadfeste med undergjæringer Guds rike, virksomt til stede med Kristus i deres midte. (Mt 10:7, Lk 9:2)

“Mine sauer”

Hvem er de som Jesus omtaler som “mine sauer”. De er ikke bedre enn andre mennesker. De ligner ikke farisæerne, kvalifisert med lydig-het mot Mose-loven, og dertil overkvalifisert med mengde forbud og påbud i tillegg.

Jesus var kommet for å gi sitt liv for sauene. (Joh 10:15). Det kan ingen fariseer fatte, uten synd å bekjenne. Blant dem var den uklanderlige Saulus – den senere apostel Paulus. Han erkjente da at han var den fremste blant syndere. Han hadde forfulgt Guds kirke. Kunne han bli frelst, kan hvem som helst bli frelst, men ikke uten å høre Kristi ord.

De som Jesus kalte “mine sauer”, de flokker seg om ham. De var fattige i seg selv, lik tiggere for Gud. Blant dem var også tollerne Matteus og Sakkeus. Det er slike den oppstandne Jesus søker. Gud er nådig for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

Hvorfor kunne Menneskesønnens død forsone synder?

Det kan ikke et menneske gjøre.

Sal 49:7f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud den løsesum som kreves. For dyr er løsepenge for hans liv og kan ikke betales til evig tid.

Åpenbaringsordets Gud så vår nød. Løsningen har han gitt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.

Løsningen beror på Jesu persons hemmelighet: sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Denne hemmelighet demonstrerte

Jesus med de undere han gjorde. Og med sin undervisning i Skriftene viste han at han er Guds lovede Kristus. Guds forsoning med verden beror på dette ene: *“Jeg og Faderen er ett.”* Denne undervisning i Det gamle testamente ble like fra begynnelsen gitt videre til kirken i og med apostelordets lære.

“Mine sauer hører min stemme, jeg kjenner dem og de følger meg. Jeg gir dem evig liv og de skal aldri i evighet gå tapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd.”

Jesus drev ikke skuespill ved å late som om han er sann Gud. Han avslørte sin guddommelige natur, ett med Faderen fra evighet av. Han omtalte seg selv med gudsnavnet JEG ER, det navn som Moses hørte da stemmen lød fra den brennende tornebusken.

Fil 2:6-8 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydlig til døden, ja, korsets død.

Ett med Faderen i samme guddom, gjør Sønnen Faderens gjerninger. Tegnene den gang var de undere han gjorde. *“Om jeg ikke gjør min Faders gjerninger, skal dere ikke tro på meg”*, sa han.

I nåtid gjør den oppstandne Kristus Faderens gjerninger i den forsamlede menighet. Hensikten er den samme - å gjøre Faderens gjerninger for at også vi skal tro på ham. – Virksom med sitt ord i de handlinger innstiftet og befalte, kommer han til oss med den tro som evangeliet åpenbarer av tro til tro.

Synlige påminnelser i kirkerommet er prekestol, døpefont, alterbord - og i dets nærhet, kanskje en skriftestol. Kirkerommets inventar er tause om den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom i de handlinger som kalles “nådemidlene”. De er Guds kirkes underfulle kjennetegn og merkevare på denne jord. Samlingen om Guds Ord og sakrament begrunner menighe-tens sendelse, og dermed dens undervisning og diakoni. Annen begrunnelse trengs ikke.

Jesus er i seg selv det største under – sant menneske og sann Gud, ett med Faderen etter sin guddoms natur. I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov. Han var Guds uskyldige Lam og verdens syndebærer. I hans død har Gud forsonet verden med seg selv – ingen unntatt.

Forsoningsverket er fullført, men ingen dødelig så det fullført i Jesu legeme på korset. Uvitende så de en røver lide og dø den fortjente straff. Vi vet. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag “etter Skriftene”. Denne nyhet må bli forkynt og gitt den enkelte til del. Derfor ga den oppstandne marsjordren til de tolv, og med marsjordren også dåpsbefalingen:

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlåtelse for alle folk.

Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjøre alle folkeslag til mine disipler idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lærer dem å holde alle mine befalinger, og, se, jeg er med dere alle dager inntil dagenes ende.

Disse befalinger omfatter apostlenes etterfølgere i prekenembetet. Nå åpenbarer evangeliet den rettferdighet som ellers er skjult for menneskene: Den oppstandne Kristus ved Faderens nådeside, han er uten unntak alle menneskers hellighet og rettferdighet hos den levende Gud.

Kristus blir gitt den enkelte til del i den hellige dåp til Jesu død, og med ham løftet om salighet for alle "av tro til tro". Guds frelse er uten forbehold om gjerninger eller fornyelse. Troens grunn i Kristi død går først. Gjeringene følger etter, når troens øves med Kristus som eksempel. Så sant gjeringene holdes utenfor troens sirkel, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Eller sagt med vår barnelærdom:

"Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra syndens og dødens vold, ikke med gull eller sølv, men med sin hellige lidelse og død for at jeg skal leve under ham og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet..."

18. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Joh 9:24-38

Den blindfødte

Teksten er en del av kapitlet om den blindfødte, som Jesus gjorde seende. Også denne hendelse har dobbel bunn. Den handler om et helbredelsesunder, og samtidig om troen på Jesus som sann Gud og sant menneske, og verdens Frelser.

Vår formørkede forstand

Vi er alle blindfødte i overført betydning, prisgitt Guds handlende allmakt, virksom med Kristi ord. Han opplyser vår formørkede forstand med sitt ord og lar oss kjenne Gud som en trofast venn og ha evig liv i ham. (Joh 17:3.) Eller sagt med vår barnelærdom:

"Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort meg og bevart meg i den rette tro", osv.

La oss betrakte teksten i lys av hovedpunktene i kapitlet!

Var foreldrene årsak til den blindfødtes livssituasjon?

Ja, påstod noen, og viste til et bibelsted:

2 Mos 20:5 – jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud. Jeg lar straffen for fedrenes synd komme over barn i tredje og fjerde ledd, når de hater meg.

Legg merke til begrunnelsen: “når de hater meg”.

5 Mos 24:16 – Fedre skal ikke lide døden for det barna har gjort, og ikke barn for det fedrene har gjort. Enhver skal dø for sin egen skyld.

Åpenbaringsordets Gud gir kunnskap om seg selv og sin gode skapervilje. Uten gudskunnskap er vi henvist til spekulasjon.

Blant de jødiske skriftlærde mente noen at også det ufødte menneske kunne begå gjerningssynder. Derfor spurte disiplene Jesus om foreldrene eller den blindfødte selv hadde syndet (v 2). De må ha kjent til farisèernes lære (v 34): “*Du er helt og holdent født i synder, og du vil belære oss!*” (E Sv Kyrkobib.)

Grunnteksten har ordet synd i flertall. Fariseerne lærte at mennesket er født med fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt. Gale valg medførte gjerningssynder. Altså kunne ikke den blindfødte belære dem, han som var skyld i sin egen ulykke!

Det bærer galt avsted å si om andre at “de er skyld i sin egen ulykke”. Da skulle man til eksempel kunne si om de rike at de lever mer gudfryktig enn andre! Men vi vet at begjær etter rikdom medfører juks og bedrag “under skinn av lov og rett”. (Esek 18:20.) Den lutfattige Asaf klagde over de ugudelige, som “alltid er trygge og øker sin rikdom”: (Sal 73:12.) Heldigvis gjør en god handel begge fornøyd.

Farisèismens gjerningslære - verdens tenkemåte

Sett med farisèernes øyne, var Jesus en synder. Han hadde brutt sabbats-budet ved å helbrede den blindfødte på sabbaten. Jesus kunne umulig være fra Gud, han som brøt sabbatsbudet! “*Vi vet at denne mann er en synder*”, sa de (v 24) Farisèerne bedømte mennesker etter det de så. Derfor hadde Jesus sagt til dem:

Joh 7:24 – Døm ikke etter det dere ser. Døm rettferdig!!

Mt 15:11, 18f – Det som kommer inn i munnen, gjør ikke et menneske urent, men det som går ut av munnen, gjør mennesket urent. /.../ Det som går ut av munnen, kommer fra menneskets hjerte, det gjør mennesket urent. For fra hjertet kommer onde tanker, mord, ekteskapsbrudd, hor, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott.

Apostelen Paulus – tidligere farisèer, likestilte farisèismens gjerningslære med “menneskers bud og lærdommer”:

Kol 2:20-23 – Når dere med Kristus har dødd bort fra grunn-kreftene i verden, hvordan kan dere da – som om dere ennå levde i verden, rette dere etter slike bud: “Ta ikke”, “smak ikke”, “rør ikke”? Dette er bare

menneskers bud og lærdommer. Disse ting er jo bestemt til å brukes og gå til grunne.

Slikt har riktignok ord på seg for å være visdom, både den selv-gjorte fromheten, selvfornektelsen og mishandlingen av kroppen. Men det har ingen verdi, det tjener bare til å tilfredsstille menneskenes onde natur.

Apostelen beskriver en gjerningslære som helt siden aposteltiden fikk innpass blant kristne. Under skinn av kristendom har grupper gjen-nom kirkens historie praktisert en katalog-moral om synd og ikke synd. Menneskepåfunn skulle bevitne "Jesus i hjerte"-religionen, eller "troens gjennombrudd" i angerens smerte, eller "overgivelsen" til Gud i en bestemt prosedyre, osv. Kristentroen ble forvekslet med kvalifika-sjon i en puritansk-asketisk moral.

Jesus gjennomskuet farisèernes overfladiske gjerningslære. De var selv blinde, uten innsikt i kilden til gjerningssynd. Hvorfor? De overså "den onde lyst" i menneskets innerste.

Den fariseiske overfladiskhet gjennomsyrrer det sekulær-liberale samfunn. Dets kvasireligion er overtroen på mennesket "selv" - hva nå det er. Derfor sa Jesus (v 41):

"Var dere blinde, hadde dere ingen skyld. Men nå sier dere at dere er seende, derfor er og blir dere skyldige."

Jesus klargjorde motsetningen mellom fariseisme og kristendom:

"Til dom er jeg kommet til denne verden, så de som ikke ser, skal bli seende, og de som ser, skal bli blinde."

Prekenembetets oppdrag har også denne virkning, kalt forherdelse.

Jes 6:10 – Gå og si til dette folket: "Dere skal høre og høre, men ikke forstå, se og se, men ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folket, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene og ikke høre med ørene; ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!"

2 Kor 3:14, 16 – De ble forherdet, for helt til denne dag er dette sløret blitt liggende når det leses fra den gamle pakts bøker, og det blir ikke klart for dem at pakten er opphevet i Kristus. /.../ Men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort.

Hvordan blir den åndelige blindhet helbredet?

"Så lenge jeg er i verden, er jeg verdens lys" (v 5).

Den åndelige blindhet blir helbredet med opplysning. Den blindfødte ble helbredet "for at "Guds gjerninger skulle åpenbares på ham", forklarte Jesus (v 3), Midlet Jesus bruker i nåtid er ingen deig av jord og spytt (v 6), men Kristi ord som høres og sakramenter som ses.

Lk 1:76-79 (Sakarias lovsang) – du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå frem for Herren og rydde vei for ham og lære hans folk frelsen å kjenne, at deres synder blir tilgitt, for vår Gud er rik på

mis-kunn. Slik skal lyset fra det høye gjeste oss som en soloppgang, og skinne for dem som sitter i mørke og dødens skygge.

Apg 26:18 (Om apostelen Paulus, Guds utvalgte redskap blant hedningene) – Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, fra satans makt og til Gud, for at de skal få tilgivelse for syndene og arverett med de hellige ved tro på meg.

Troen kommer av apostlenes lære fra Kristus (Joh 17:20). Denne opplysning er ingen "kvikk fiks". Opplysningen tar sin tid hos dem som hører evangeliet. Han som fikk synsevnen ved Jesu under, han forstod ikke hvem Jesus var, annet enn navnet (v 11) og at han var en profet (17). "Om han ikke var fra Gud, kunne han ingenting gjøre," sa han (v 33). Troen demret for ham.

Jesus underviste ham da om seg selv som Menneskesønnen. "Du har sett ham. Det er han som snakker med deg". "Jeg tror, Herre", sa mannen, kastet seg ned og tilbad ham (v 37f).

Et lignende eksempel er beretningen om den etiopiske hoffmannen. Det tok tid før han ble opplyst om hvem Jesus var. Da bekjente han åpent: "Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn.", (Apg 8:37) Da ble han døpt med dåpen til Jesu død.

Samme bekjennelse lyder før småbarn blir døpt. Deretter skal den dåpsundervisning følge, som fra barnsben lærer døpte å holde Kristi befalinger til sin kirke på jorden. Prekenen, dåpen, syndsforlatelsen og Herrens Nattverd skal døpte lære å bruke. Vi kaller dem nådemidler, for ved dem er den oppstandne Kristus virksom med Guds ord i den forsamlede menighet og i den enkeltes liv.

Lik den blindfødte, mottar vi da gudskunnskap. Det demrer for oss at den historiske Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske, og gjennom ham lærer vi den treene Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Da befinner vi oss på dypet i den gudgitte tro. Med gudskunnskap må vi tilbe den eneste sanne Gud og tjene ham i Jesu navn.

Mt 4:10 – Herren, din Gud skal du tilbe, og bare ham skal du tjene.

Joh 5:23 – Den som ikke ærer Sønnen, ærer heller ikke Faderen som har sendt ham.

*Gud Fader og Gud Sønn,
Skje evig pris og ære,
Den verdig Helligånd
Med dem høylovet være!
Velsignet Guddom som
Var og er og blir,
Vi deg som til oss kom,
Vårt takkeoffer gir!*

19. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 13:44-46

Kristentroens begynnelse og fortsettelse

Tekten består av to lignelser. Den første handler om begynnelsen til den kristnes liv i barnekkår hos Gud, den andre om fortsettelsen.

Hvordan blir skatten oppdaget?

Mennesker søker en mening med livet i tillit til sin forstand og frie vilje. Problemet er åpenbart – all den spekulasjon som vitner om vår manglende evne i troen saker. Gud må komme oss til hjelp og redning. Det har Gud gjort i en bevitnet Jesus-historie, varslet ved Guds profeter i den gamle pakt. Midleren i Guds skapelse er Ordet som ble kjøtt og blod i Jesu tjenerskikkelse. Vil vi lære den eneste sanne Gud å kjenne, og ha evig liv i ham, er vi henvist til en bevitnet Jesus-historie. Da står vi overfor det største av alle under: Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person.

Denne forkynnelse skulle alle de høre som vil blir frelst. For det forkynte Guds ord er Den Hellige Ånds redskap. Han virker kraftig i dem som hører, gir dem ny lyst og vilje til vende om til Gud.

Uten Helligånden hjelp, kan ikke et menneske annet enn å høre og lese Guds ord på ytre vis, for i ytre ting har mennesket denne evne i noen grad også etter syndefallet /.../ slik at det kan gå til kirken, høre forkynnelsen eller la være. (Fritt gjengitt: FC Sol Dec art 2:52f,)

Den første lignelsen forteller at ingen visste at det lå en skatt i åkeren. Plutselig ble den funnet. Altså finner ingen skatten ved å lete etter det nye livet hos Gud ved å lete etter ham. Han som pløyde åkeren, hadde helt andre hensikter enn den å finne en skatt. Han var opptatt med sitt arbeid for arbeidets skyld. Han fant skatten *uten å søke*.

Noen søker, lik farisøerne, og finner hva de søker. Farisøerne ransaket Skriftene – i Loven og Profetene, for de visste at der var evig liv å finne. De fant det selvbekreftende liv i lovgjerninger, men ikke ham som er skatten. De søkte forgjeves, for de tok anstøt av snublesteinen, en lidende Messias.

Rom 9:31f – Israel strakte seg etter loven med dens rettferdighet, men de nådde ikke opp til loven. Hvorfor ikke? Fordi de holdt seg til gjerninger, ikke til tro. De støtte mot snublesteinen.

1 Pet 2:6 – Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar; den som tror på ham, skal ikke bli til skamme.

Gjennom kirkens historie har mange vært søkende, lik farisøerne. Martin Luther var èn av dem. Han søkte skatten i tillit til egne gjerninger. Han

forsøkte av all kraft å oppfylle loven, men forgjeves. Det nyttet ikke engang med Guds hjelp. Han strevde forgjeves, inntil han evangeliet åpenbarte for ham den rettferdighet som var ham fremmed. Skatten åpenbarte seg for ham i Romerbrevets første kapitel: Skatten lå like foran ham:

Rom 1:16f – (Evangeliet) er en Guds kraft til frelse for alle som tror, jøde først og så for greker. For i det åpenbares Guds rettferdighet av tro og til tro, slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve ved tro.

Evangeliet åpenbarer med begripelige ord den rettferdighet som Gud gir av nåde uten noen vår verdighet eller fortjeneste. Da vil noen spørre: Finner jeg ikke nåde hos Gud ved å søke etter den, hvordan kan jeg da finne den? Da demret det for Luther. Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, er en *tilregnet* rettferdighet, uavhengig av vår kvalifikasjon. Skatten er Kristus i sin lidende lydighet. Han har oppfylt Guds lov i alles sted. Kun han er menneskenes rettferdighet hos Gud. I Kristi lidende lydighet til døden på korset åpenbarer Guds sin trofasthet og kjærlighet til en fallen verden, okkupert av synd og død og satans makt. Gud åpenbarer sin herlighet for oss, opplyser vår forstand og kaller ved evangeliet.

Heb 1:1-3 - Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene ved profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud inn-satt som en arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

1 Joh 1:2 – (apostelen Johannes skriver) - livet ble åpenbaret, vi har sett det og vitner om det og forkynner dere det evige liv som var hos Faderen og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus.

Sammen med Peter og Jakob hadde Johannes sett Guds herlighet gjennomskinne Jesu ansikt så det skinte som solen og klærne var lysende hvite.

Skattens skjulested

Kirkens gudgitte skatt er ligger skjult i Guds de handlinger som den oppstandne Kristus befalte og dømte skal lære å holde. "nådemidler". Kirkens skatt er syndenes forlatelse, den Gud tilsier oss for sin godhets skyld – og ikke av og ikke av noen annen grunn. Den finnes ikke andre steder enn i Guds kirke på jorden.

"For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil i dem som hører evangeliet.. (CA art 5:2.)

"- når Guds Ord blir forkynt rett og rent etter Guds befaling og vilje, og når menneskene med alvor og flid hører på det og betrakter det, da er

Gud virkelig til stede med sin nåde og gir det som mennesket ellers av egne krefter ikke kan ta imot. (FC Sol Dec art 2:55.)

Himmelriket lar seg ikke finne med nådemiddelforakt

Forakter man eller stiller seg likegyldig til menighetens samling om Guds nådemidler, finner man ikke skatten i Guds åker.

“Et menneske som ikke vil høre forkynnelsen eller lese Guds Ord, men forakter Guds Ord og hans menighet og slik dør i denne tilstand og går fortaapt i sine synder, kan hverken trøste seg med Guds evige valg eller oppnå hans rettferdighet. (FC Sol Dec art 2:57.

Men erkjenner vi at vi ikke av egen fornuft eller kraft kan finne skatten, kommer Gud oss til hjelp. Han kaller og opplyser vår forstand med evangeliet. Det viser han med mange bibelord, t eks.:

Jes 49:6 – Jeg gjør deg til et lys for folkeslag, så min frelse kan nå til jordens ende.

Sal 119:130 – Dine ord gir lys når de åpner seg.

2 Kor 4:6 – Gud, som sa: “Det bli lys i mørke”, han har også latt lyset skinne i våre hjerter, forat kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal stråle frem.

Lk 2:30-32 (Simeon) – For mine øyne har sett din frelse, som du har beredt i alle folks påsyn, et lys til åpenbaring for hedningene og en herlighet for ditt folk Israel.

Apostelen Paulus skriver om sin tid som nidkjær farisèer:

Fil 3:7-9 – Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. For her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den rettferdighet jeg får ved tro på Kristus, den som er fra Gud ved tro.

Paulus sa farvel til lovrettferdighetens frelsesvei. Ja, han aktet sin egen rettferdighet for skrap mot det å få den åkeren hvor skatten ligger skjult. .

Kristentroens fortsettelse under Kristi herredømme

Den kristnes liv fortsetter ved å lete etter “gode perler”. Hva det betyr, har Paulus forklart i en kommentar til frelsen mottatt i dåpen .

1 Kor 10:12 – Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.

Luther kommenterer:

“En kristen er ikke gjort ferdig. En kristen blir til. Til ham blir det sagt: Be, søk, bank på! Det sies ikke: Du er ferdig, du har funnet, du har allerede gått inn, men: Be! Søk! Den som tenker jeg er blitt en kristen, er ingen kristen. Den som tenker jeg er en ferdig kristen, er ingenting, bare et menneske som burde være en kristen.

Vi jager etter himmelen, men er ennå ikke i himmelen. Den som innbiller seg å være i himmelen, er ikke i himmelen. Men den som jager etter himmelen, er allerede der, for Gud betrakter ham som om han allerede er der. Kort sagt: Man må vokse, ikke stå stille og snorke.

Vårt gamle menneske må – som Paulus sier, gå under og det indre menneske fornyes dag for dag. Ve dem som er ferdig fornyet, dvs. som mener at de allerede er fornyet.” (Sit e P Jonsson.)

Eller sagt med vår barnelærdom om hensikten med frelsen gitt i dåpen:

“- den gamle Adam i oss skal druknes og daglig dø ved daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettfærd og renhet.

Men tror man frifinnelsen med forbehold om fornyelse eller kvalifikasjon, møter vi oss selv i døren. Virkningen er mismot og frafall.

Frelst av nåde, er vi kalt til å tjene Gud hans nåderike. Vi er underveis med Kristus, vårt levende håp. Kristus er frelsens årsak, gitt som gave i vår dåp. I livets vitnesbyrd må gjerningen bevitne livet med Kristus som gave, så vi med Guds hjelp følger Kristi eksempel underveis. Vi avstår fra gjerninger i strid med Guds gode skapervilje og øver troen på syndenes forlatelse i gjerninger som Gud har lagt foran oss. Da er Den Hellige Ånd virksom i våre liv og gjør oss likedannet med Kristus. Hva vi er i Kristus, skal vi bli fullt og helt.

Forholdet mellom Kristus som gave og eksempel ligner parhester som trekker samme vogn. Merker vi vår svakhet, påkaller vi hjelperen Den Hellige Ånd, som kaller, opplyser, helliggjør og bevarer oss i Guds tro. Eller sagt med et av kirkens bekjennelser:

“- ved Den Hellige Ånds kraft kan og skal vi medvirke selv om det fremdeles skjer i stor svakhet, men ikke med våre kjødelige, naturlige krefter, men med de nye krefter og gaver som Den Hellige Ånd i omvendelsen har begynt i oss. Det er å verdsette Guds evangelium over alle ting. /.../

(Det troende menneske) gjør godt i den grad og så lenge Guds styrer, leder og fører det med sin Hellige Ånd, slik apostelen Paulus ettertrykkelig formaner (2 Kor 6:1), at vi “som medar-beidere /.../ ikke forjeves må ta imot Guds nåde”. Så snart Gud skulle trekke bort sin nådige hånd, kunne vi ikke et øyeblikk bli stående i lydighet hos Gud.” (FC art 2:65f.)

Jesus oppmuntrer og formaner oss til å lete etter “gode perler”. Det vil si: gjerne høre Guds Ord, istemme Guds Ord og motta det i tro.

2 Kor 6:7 – vi har denne skatten i leirkar, for at det skal bli klart at den veldige kraft er av Gud og ikke av oss selv.

*Hellig Ånd, du største gave
Som en tunge nevne kan;
Lar oss Jesus Kristus favne,
Verden veie ei et grann.
Ved ditt ord har du tilsagt
Hans rettferdighet til drakt;
Til ditt tempel du meg valgte,
Da du meg i dåpen kalte.*

20. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 16:1-4

Tidenes Tegn

Teksten forteller at fariseere og sadduseere ba Jesus vise dem et tegn. De var uenige om det meste, men enige om muligheten til å spå været. Saddusèerne var sin tids bibelkritikere, interessert i verdslig makt og fremgang. De trodde ikke på engler og oppstandelsen fra de døde, men det gjorde farisèerne.

Farisèerne ville fremfor alt at livet skulle være i samsvar med Guds lov, og særlig kjærlighetsbudet. De trodde på alt som stod i Moseloven og Profetene - også opplysninger av naturvitenskapelig art. De leste Skrif-tene for å ha evig liv i dem. Det samme gjorde Paulus i sin tid som farisèer (Apg 24:14).

Det gamle testamente må vi lese med Herren Jesus som lærer og veileder. Bibeltroskap er troskap mot det apostoliske ord fra ham som er Det gamle testamentes rette utlegger. (1 Kor 15:1-3)

Paulus kunne utnytte konflikten mellom farisèere og saddusèere til egen fordel. Da de anklaget ham for Det høye råd, forklarte Paulus at saken gjaldt håpet om de dødes oppstandelse. Da begynte de to motpartene å krangle seg imellom. (Apg 23:6). Det motsatte kunne også skje. Jødene i Berøa hørte Paulus forkynne, og gransket Skrif-tene for å se om læren stemte (Apg 17).

En ond og utro slekt

Fiendskapet mot Jesus hadde flere årsaker: Han spiste sammen med åpenbare syndere, og fremstod samtidig som Guds lovede Messias! "*Om meg har Moses skrevet*", sa han (Joh 5:46). Men ikke kommer Kristus fra Galilea, innvendte de.

Fremfor alt hatet de ham fordi han fremsto som "Guds Sønn" og sa: "*Jeg og Faderen er ett*" (Joh 10:30). Da Jesus stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, var det nettopp gudsbespottelse saken gjaldt: "*Vi har èn*

lov, og etter den må han dø, for han har gjort seg selv til Guds Sønn”, sa de. (Joh 19:7)

Sett i lys av Jesu oppstandelse, fremstår anklagen som fiendskap mot åpenbaringsordets Gud. Det var Gud de satte på prøve. Ordet for “å prøve” er i grunnteksten det samme som i fristelsesberetningen (Mt 4). Ordet har dobbel klang: å friste og å sette på prøve.

Farisèerne og saddusèerne ba Jesus gi dem et tegn fra himmelen. Da var de den ondes talerør. De brøt Guds lov, som forbød dem “å friste Herren, deres Gud” (5 Mos 6:16). Jesus gjennomskuet deres hykleri.

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker. Han har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten. Det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Jesus snudde anklagen. De som selv ikke forstod å tyde “tidenes tegn”, de krevde et tegn av ham. Jesus anvendte Guds anklage mot sitt folk ved profeten Esekiel. De var ikke så enestående som de trodde. De tilhørte en ond og utro slekt – en horeslekt, underlagt Guds fiendemakter. Denne troløshet fortjener straff. (Esek 16)

Men det fantes noen som forstod ham som er “Tidenes Tegn” i egen person. Blant “de stille i landet” fantes slike som Sakarias og Elisabet, Maria og Josef, Simeon og Hanna, og dertil noen fattige fiskere. De ventet ingen verdslig Messias-konge, men “Israels trøst”. Det var dem Jesus priste salig.

Mt 11:25 – Jeg priser deg, Fader, himmelens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for kloke og forstandige, men åpenbart det for enfoldige.

Den onde og utro slekt kjennes på stivnakket tross mot åpenbaringsordets Gud. Hvem er de? De er hele Adams falne ætt. Hver for oss kommer vi til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter, synd og død og djevel. Vi kjennes på stivnakket tross.

I det sekulær-liberale samfunn blir denne livssituasjon tilslørt. Man tilslører håpløshetens understrøm med overtro på selvets gud. Et karakteristisk uttrykk er begravelser som utarter til kvasireligiøse helgenkåring. “Det var ikke mye trøst å hente der” – ingen trøst mot mot døden hos ham som er det levende håp (1 Pet 1:3). Men Gud kan med sitt ord knuse steinhjertet.

Jer 23:29 – Mitt ord, er ikke det som en ild, lik en slegge som knuser fjell? Sier Herren.

Guds hellige lov krever av oss den hellighet som den levende Gud er. Guds lov knuser hovmodet. Død til alt det gode, slik Gud vil, gjenstår tiggerens påkallelse og bønn: “Kyrie elèison, Herre miskunne deg!” Denne erkjennelse er syndsbejelse og lovprisning til samme tid.

Guds inngripen

Jesus lot den onde og utro slekt omfatte fromme fariséere. Vi har ingenting å rose oss av fremfor dem. Guds lov stopper munnen på oss alle, stilt overfor Guds selvhenigvende kjærlighet i Jesu Kristi lidende lydighet. Da må vi ta våre liv på ramme alvor. Ingen er kvalifisert, stilt overfor ham som gjennomlyser alt, også når vi er på vårt beste i menneskers øyne. Men Guds utsendte – Kristus Jesus, kom for å gi syndere oppreisning fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Hvordan kan vi få forstand på slikt? Med handlende allmakt har Gud skapt alt, synlig og usynlig, langt utover den verden som er tilgjengelig for våre sanser, men åpenbaringsordets Gud har talt. Han kommer oss i møte ved den han utsendte, Kristus Jesus. Han gir med sitt ord basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap omfatter Guds gode skapervilje og Guds selvhengivende kjærlighet. Krusifikset er en synlig påminnelse. Det kraftigste uttrykk for Guds lov og evangelium.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene ved profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som en arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Tidenes Tegn fra himmelen

Den historiske Jesus er Tidenes Tegn, kommet fra himmelen i tjenerskikkelsen. Sagt med vår barnelærdom: - "sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet" (LK forkl 2 art).

Tidenes Tegn er verdens syndebærer og Guds rene Lam uskyldig. Jesus Kristus og ham korsfestet lar oss se en forsonet Gud, stadfestet med Jeus oppstandelse fra de døde tredje dag, slik Skriftene har sagt. Et eksempel:

Mt 12:40 – For liksom profeten Jona var tre dager og tre netter i den store fiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens dyp.

Men her er en avgrunnsdyp forskjell: Jona ble straffet for sin egen synd og ulydighet. Menneskesønnen Jesus var i sin lidende lydighet uten synd. Det er ham Gud tilregner troen til oppreisning fra døden i våre synder. Annen grunn til frifinnelse fins ikke. Årsaken er ufattelig: Den hellige Gud søker samfunn med syndere, og derfor leker Guds barn trygt i ildens nærhet.

Tidenes Tegn følger den forsamlede menighet, trofast mot det apostoliske ord. Påminnelser er de handlinger som prekestol, døpe-font og alterbord minner oss om. I dem er den oppstandne virksom med sitt ord imenighetens midte. Med sitt Ord tilsier han oss seieren over Guds fiendemakter. De er allerede beseiret i Kristi død.

1 Kor 15:54f – Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden. Og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk som gir seier ved Jesus Kristus!

Seieren ble stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Åpenbar for alle, blir seieren ved Kristi gjenkomst. Da kommer han synlig i sin Guddoms herlighet, lett gjenkjennelig på sårmerkene. Da er han rytteren på den hvite hest. I sin munn har han Guds Ords sverd, og bak ham står hans kirkehær. På motsatt side står satan med sin veldige hær. Men slaget uteblir! Hvorfor? Seieren er allerede vunnet i Jesu Kristi død. (Åp 19:11ff)

Motstandens risiko: Forherdelsen

Med undergjæringer stadfestet Jesus sin persons hemmelighet. Før inntoget i Jerusalem oppvekket han Lasarus i Betania, han som hadde ligget tre døgn i graven. Desto mer hatefulle ble Jesu fiender. Hvordan skulle de få tatt ham av dage? (Joh 11:47)

Fiendene lot seg heller ikke overbevise etter Jesu oppstandelse. De forherdet seg mot Skriftens ord om Guds lovede Messias, som led, døde, ble lagt i grav og oppstod tredje dag "etter Skriftene".

Hva *forherdelse* innebærer, har Jesus forklart i lignelsen om den rike mann og Lasarus. Jesus lot Abraham uttrykke saken:

Mt 16:31 – "Hører de ikke på Moses og profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde."

Teksten slutter med ordene: "*Dermed gikk han fra dem og drog bort.*" Tidenes Tegn fra himmelen kan dra bort. Da risikerer vi den virkelighet hvor Guds vrede rår over fiendemaktene synd, død og djevel. Tar man hverken Gud eller seg selv på alvor, havner man der hvor ingen Jesus fins. Han har advart oss med en drastisk billedbruk om en skjebne så aldeles unødvendig og meningsløs.

Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud. I sin nidkjærhet for sitt verk, sparte han ikke sin egen Sønn, men gav ham for oss alle. Alt er gjort ferdig. Innbydelsen går ut: "Land, land, hør Herrens ord!". (Jer 22:29) "Hør, så får dere leve!" (Jes 55:3)

En bevitnet Jesus-historie i fortid fortsetter i nåtid: Den oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet og virksom med sitt ord i de han handlinger han befalte. Han som er alle menneskers hellighet og rettferdighet hos Gud, blir her tilregnet den tro som Gud virker med evangeliet. Han lar oss kjenne ham i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Han er god for sin egen skyld, og til å stole på i liv og død. (Mk 16:16).

Jes 55:6 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær.

Apg 2:39 – For løftet gjelder dere og deres barn, og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud kaller på.

21. S. E. TREF.

Prekentekest 2. rekke: Mt 18:15-22 Menighetstukt og skriftemål

Teksten handler om menighetstukt og skriftemål. Uttrykket "gjør synd" setter fingeren på menneskets grunnproblem – egen skyld og skam og håpløshet.

Menneskers trøst og oppmuntring beroliger. Det gjør også medikamenter, men grunnproblemet består, lik en understrøm av håpløshet i folkenes liv

Oppreisning fra døden i våre synder fins ikke andre steder enn i Guds kirke på jorden. Syndenes forlatelse, tilsagt i den treene Guds navn, lar oss kjenne den eneste sanne Gud i all hans selvhengivende kjærlighet. "For så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne..." (Joh 3:16)

Joh 17:3 – dette er det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Syndenes forlatelse er kirkens skatt. Derfor bekjenner vi: "En hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, **syndenes forlatelse** og det evige liv." Men menigheter uten omvendelse og syndenes forlatelse kan vi klare oss godt foruten.

Menighetstukt

Hva bør kristne gjøre når en medkristen "gjør synd"? Spørsmålet gjelder menighetens sendelse. Guds omsorg for oss har syndserkjennelse og syndsforlatelse som mål.

Teksten bruker ordet "bror" i denne sammenheng. Her handler det ikke om et verdslig frellesskap grunnet på kvalifikasjon og verdighet, men om søskenfelleskap i Guds familie.

*Mt 12:50 – Jesus sier: "Hver den som gjør **min Faders vilje**, hans som er i himmelen, er min bror og søster og mor."*

Den som er vitne til en medkristen som "gjør synd", bør følge Jesu råd: Først tale vedkommende til rette på tomannshånd, og helst fra et lavere trinn. Samtalen handler om et forhold som er offentlig kjent. Jesu anvisning minner om et sted i Mose lov:

3 Mos 19:16f – Du skal ikke gå rundt å baktale dem du er i slekt med. Du skal ikke stå din neste etter livet. Jeg er Herren. Du skal ikke hate din bror i ditt hjerte. Men du skal tale din landsmann til rette, så du ikke for hans skyld fører synd over deg.

I teksten er det tale om et menighetslem som ikke vil erkjenne at ord eller handling er i strid med Guds ord.

“- hører han ikke på deg, så ta en eller to med deg, for etter to eller tre vitners utsagn står enhver sak fast.”

Jesus følger her regelen i 5 Mos 19. *“Men hører han heller ikke på dem, så si det til menigheten. Men vil han heller ikke høre på menigheten, skal han være for deg som en hedning eller toller”*. Tollerne på Jesu tid var beryktet for å kreve for mye toll.

Det ord som er oversatt med *“menighet”* – ekklesia – kan enten bety den allmenne, *usynlige* kirke eller lokalmenigheten innen et visst område.

Den *allmenne* kirke er de troende og hellige, spredt på jorden. Den synlige kirke er den forsamlede menighet, som også kan romme hyklere uten hjertets tro. Guds kirke med dens gudgitte kjennetegn gjør kirken lokalisierbar: Evangeliets rene lære og sakramentforvaltning i samsvar med Kristi ord og befaling. Dette fremgår av Jesu ord: *“hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem”*.

Gal 5:9f – Litt surdeig syrer hele deigen. Men Herren gir meg den tillit til dere at dere ikke vil tenke annerledes enn jeg. Den som forvirrer dere, skal få sin dom, hvem han så er.

“Si det til forsamlingen”. Ordene må sikte til den forsamlede menighet. Det hender at et menighetslem begår en åpenbar synd, for også troens bekjennere bærer på den onde lyst, alltid i strid med Guds gode vilje. Vi synder daglig med den onde lyst, virksom i oss – også med synden vi ikke vet om. Derfor trenger vi å be daglig *“forlat oss vår skyld”*, og tro syndenes forlatelse kun for Kristi skyld.

Lære og liv kan stride mot apostelordets lære fra Kristus, og være akseptert i tråd med folkemeningen. Blir ikke vranglæren erkjent som synd, er det heller ikke behov for syndenes forlatelse. Virkningen er ødeleggende for kirken både lokalt og globalt. Under skinn av Guds kirke opptrer kirkefelleskap som om Guds ord er utgått fra dem eller kommet bare til dem. (1 Kor 14:36f, 15:1-3). Kirkens gudgitte kjennetegn blir forvekslet med trosytringer. Hva så?

“Sannelig, jeg sier dere: alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen.”

Jesu fullmaktsord sikter til *“himmelrikets nøkler”* – løse- og bindenøklerne, som Kristus gav til kirken. Eller sagt med en katekis-meforklaring:

“Den fullmakt som Guds menighet, og især prekenembetet, har fått til å forlate synden eller binde i dem.”

Bindenøkkelen har til hensikt å virke syndserkjennelse og oppreisning. Inntil videre er det prestens ansvar å utsette adgangen til Herrens Nattverd. Oppreisning skjer med Guds nådetilsagn: *“Jeg forlater deg dine synden, I Faderens osv.”*

Det private skriftemål

Omvendelse og syndenes forlatelse skal i Jesu navn bli forkynt for alle mennesker. En Guds Ords tjener må alltid regne med at blant tilhørerne

fins den eller de som mener syndsforlatelsen gjelder andre, men ikke meg. Hva grunnen enn måtte være, innbys de til det private skriftemål, hvor syndenes forlatelse (el absolusjonen) blir tilsagt den enkelte som ber sin prest om å høre "mitt" skriftemål.

Hvor det private skriftemål blir brukt, fremstår menigheten som et legende fellesskap. Hvor skriftemålet ligger nede, kan begynnelsen være en liten gruppe, enig om at "dette gjør vi", f eks før bestemte helligdager i kirkeåret.

Den som tilsier syndenes forlatelse i Kristi sted, utøver ikke terapi. Gaven blir tilsagt såkalt "normale" mennesker, istand til å sette navn på den eller de synder som måtte plage samvittigheten og røve troens frimodighet for Gud. Nervøse lidelser overlates til kyndige folk. Kirkens skatt er syndenes forlatelse, tilsagt den enkelte som ber om det. Da hører det med til prestens kall å være skriftefar. Fremgangs-måten kan være den som er beskrevet i Lille Katekisme, med anledning til å sette navn på en synd eller to

Synsforlatelsen blir i en evangelisk menighet tilsagt uten forbehold om godtgjøring. Gud er forsonet i Jesu Kristi død, og godtgjøringen betalt med Guds blod. Forøvrig er det vår skyldighet å gjøre godt igjen den skade som eventuelt er begått.

Synsbekjennelsen er en bekjennelse for Gud. Og syndenes forlatelse, meddelt i prestens munn, er Guds tilgivelse. Det en prest har hørt i skriftemål, skal følge ham i graven. Om noen sier til presten – "har du hørt at...", svarer han: "Nei, spør Kristus!"

Guds kirke - åpen og lukket til samme tid

En prest har ansvar for sakramentforvaltningen i menigheten. Herrens Nattverd er enhetens sakrament som presten forvalter på vegne av enhetens Herre.

"- på grunn av menighetens kall, handler de på Kristi vegne, og ikke på egne vegne, slik Kristus vitner om det: "Den som hører dere, hører meg." (Lk 10:16) Når de rekker frem Kristi ord og sakramenter, gjør de det på Kristi vegne og i Kristi sted (Christi vice et loco. Apol 7/8, 28 (etter sv. overs.)

Herrens Nattverd er *åpen* for de døpte som istemmer Kristi tydningsord: "Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod..." Eller sagt med vår barnelærdom:

Nattverdets sakrament "er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus for at kristne skal ete og drikke det. (LK, Nattverdets sakrament)..

I de døptes krets kan noen være *nær* kirkens samfunn i de hellige ting. De blir oppmuntret til å vende om til den oppresning som Guds tilgivelse gir. Men Herrens Nattverd er *lukket* for dem som ikke tror Kristi tydningsord om gaven han lar rekke fram i og med sakramentets skikkelser.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (Sv. Kyrkobibel. Nya Testamente. 1997.)

1 Kor 11:27, 29f – Den som eter brødet eller drikker av kalken på uverdlig vis, synder mot Herrens legeme og blod /.../ Den som eter og drikker uten å gjøre forskjell på Herrens legeme, han eter og drikker en dom over seg. Derfor er også mange blandt dere svake og syke, og mange er sovnet inn.

Ef 4:15-17 – la oss holde oss til sannheten, og i alle henseender vokse i kjærlighet opp til ham som er hodet, Kristus. Fra ham blir hele legemet sammenføyd og sammenholdt /.../ Derfor sier jeg og bevitner i Herren at dere ikke mer skal vandre som hedningene vandrer i sitt sinns tomhet.

Løftet om bønnehørelse

Nøklemakten hører sammen med Jesu løfte om bønnehørelse, et løfte ufattelig stort:

“Alt det to av dere her blir enige om å be om, skal dere få av min Far i himmelen.” hva dere vil, dere skal få det.”

Vår barnerett hos Gud er åpen adgang til den trofaste Gud. Åpenbaringsordets Gud gir hva vi trenger med vår salighet for øye.

Heb 10:23 - Han som gav løftet, er trofast.

2 Tim 2:13 - Gud er trofast, om vi enn er troløse

Joh 15:7 - Om dere blir i meg, og mine ord blir i dere, så får dere be om

Peter syntes det ble for mye av det gode. Syv ganger kunne man vel tilgi synder, men sytti ganger sytti? Nei! Kanskje han hadde Ordspråkene i tankene, hvor det heter om den rettferdige, at om han faller sju ganger, reiser han seg opp igjen (Ord 24:16)

Jesus lærer Guds ubegrensede tilgivelse, men med ett forbehold: At Guds evangelium blir forkynt rent og sakramentene forvaltet i samsvar med Herrens bud. På dette vilkår er menigheten åpen for alle som søker samfunn med Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

- “de som har falt fra dåpen, kan få syndenes forlatelse når som helst de blir omvendt. Kirken bør meddele slike syndenes forlatelse når de vender om. (CA 12)

Luther-ord om kirkefelleskap

(Luthers kommentar i Store Galaterbrevskommentar, svensk utgave.)

Mot anklagen om å være stridslystne, harde og umedgjørilige i nattverd-læren, svarer Luther med 1 Kor 5:6 - «*En liten surdeig gjennomsyrrer hele deigen.*» Derfor må læren og livet holdes ganske atskilt.

Læren er ikke vår, men Guds. Vi er bare kalt til å være hans tjenere. Derfor kan vi ikke oppgi eller forandre en eneste prikk i den.

Men *livet* derimot er vårt. Hva livet angår, kan ikke sakramentene kreve noe av oss /.../ om vi ikke først gir etter og tåler det, om bare læren og troen ikke blir ødelagt. /.../ I denne sak kan vi ikke vike, ikke engang en hårsbredd.

Læren er å sammenligne med *et matematisk punkt*. Det lar seg ikke dele. Der kan man ikke trekke noe fra eller legge noe til. Men livet derimot /.../ lar seg dele og alltid forminske. /.../ (Sit Lk 11:34,36) Jak 2:10 - *den som snubler i en ting, han er skyldig i alle*. Altså må læren være lik en eneste ubrutt og sirkelrund gullring, uten noen som helst feil. Hva hjelper det jødene at de tror på den ene Gud som er alle tings Skaper, at de tror alle artikler og antar hele Skriften, når de forneker Kristus? /.../

Derfor bør man legge nøye merke til dette sted for å imøtegå baktalelsen mot oss - at vi øver vold på kjærligheten til stor skade i menighetene. Vi er sannelig beredt til å bevare fred og kjærlighet mot alle, om de bare lar oss beholde læren om troen hel og uskadd. Kan vi ikke oppnå dette, må de forgjeves kreve kjærlighet av oss. Forbannet være den kjærlighet som blir opprettholdt på bekostning av troens lære! Alt må vike for den (troens lære) – kjærlighet, apostler og engler fra himmelen.

(Den falske kjærlighetslære) forringer denne sak på en skummel måte. Den viser tydelig nok hvor høyt de setter Ordets Majestet. /.../ Da skal de vite at alle Guds ord er et eneste (ord) og et eneste alle. De skal vite at en eneste artikkel er alle og at alle er en. Om en blir satt til side, går de alle tapt - smått om send. De utgjør nemlig en *enhetlig* sammenheng.

Det tilkommer kjærligheten å tåle alt og vike for alle. Troen derimot må for all del ikke tåle noe eller vike for noen. Kjærligheten /.../ mister ikke Kristus, og derfor tar den ikke anstøt, men fortsetter med å gjøre vel, også mot de utakknemlige og uverdige.

I vår salighetssak derimot, når svermere (spiritualister) lærer løgn og villfarelser under sannhets skinn og bedrar mange – da skal man ikke øve kjærlighet eller synes godt om villfarelsen. Forneker man Gud i èn artikkel, forneker man ham i alle, for Gud lar seg ikke fordele på mange artikler. Han er alt i hver eneste artikkel og den ene i alle artikler.

Svermerne /.../ anklager oss for å sette kjærligheten til side. Vi svarer dem med Pauli ord: *En liten surdeig gjennomsyrrer hele deigen*. /.../ Altså formaner Paulus med dette ordspråk både lærere og tilhørere, at de må ikke betrakte læren om troen som noe lite eller ubetydelig, som vi kan leke med som vi lyster. Den er en solstråle fra himmelen, som opplyser, opptenner og veileder oss. /.../ Det lar seg ikke gjøre å trekke noe ifra eller legge noe til troens lære uten at den blir helt ødelagt.

/.../ Læren er himmelen, livet er jorden. I livet fins synd, villfarelser, urenheter og bitter elendighet. Der skal kjærligheten vise langmodighet, finne seg i mye, la seg bedra, tro, håpe og utholde alt. Der skal syndenes forlatelse råde, så lenge man ikke forsvaret synd og villfarelse. Men i læren fins ingen villfarelse, og derfor trenger den ikke syndenes forlatelse. Læren og livet lar seg ikke sammenligne. En eneste prikk i læren er mer

enn himmel og jord (Mt 5:18). Derfor tillater vi ikke at man trer læren for nær, om så i de minste ting.

Overfor villfarelser i levnet forstår vi utmerket godt å være over-bærende, for vi feiler selv daglig i levnet og vaner. Det gjør endog helgener, som oppriktig tilstår det i Herrens bønn og i trosbekjennelsen. Men vår lære er ren. Gud skje lov! Alle våre trosartikler er fast grunnet i Den hellige skrift. Dem vil djevelen gjerne forvrengte og ødelegge, og derfor angriper han oss så listig med dette skinnfagre resonnement - om kjærlighet og enighet mellom menighetene, som må gjelde fremfor alt.»

22. S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Mk 12:41-44

Borgere i to riker

Prekenutkast mangler

Luther-ord:

“Inntil tidens slutt får man ikke blande sammen de to regimentene, slik det skjedde i det jødiske folk i gammeltestamentlig tid.” (Sit e PJonsson: Evangeliepostilla. 3. årg, sommerdelen, s 111. = Walch 2 II, 1789.)

23. S. E. TREF.

Prekentekest 2. Rekke: Joh 6:37-40

Guds vilje

Prekenutkast mangler.

24. S E TREF. .

Prekentekest: Lk 13:22-30

Endetidens trengsler

Prekenutkast mangler.

SØNDAG FØR DØSSØNDAG

Prekentekest 2. rekke: Lk 13:22-30

De frelstes tall

“Er det få som blir frelst?”

Det var en som spurte Jesus: *“Er det få som blir frelst?”* Det spørsmålet uroer oss i det sekulær-liberale samfunn. Kirkestatistikker og spørreundersøkelser nasjonalt og globalt bekrefter gjennom et par hundreår gudsfornektelse på fremmarsj sammen med den terapautisk-liberale kvasireligion. Guds kirke med de gudgitte kjennetegn blir underlagt relativismens terror, sidestilt med religion, livssyn og storsamfunnets “grunnverdier”. Hvor er den bibelske begrunnelse? Den fins ikke.

I 1969 opphørte kristendomsfagets status som Den norske kirkes dåpsundervisning. I stedet kom et *orienteringsfag* om kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE-faget). Siden 2003 har man fra folkekirkens side forsøkt med statlig støtte til å utbygge kirkens dåpsundervisning i et såkalt “reform-program”. Sekularisering er en indrekirkelig prosess. Her rår “den lovløse” antikrist (2 Tess 2)..

“Er det få som blir frelst?”

Når Jesus ble spurt om noe, svarte han ofte på noe annet, eller avviste spørsmålet. Et eksempel: Ble han spurt om sin gjenkomst som verdens dommer, svarte han: *“Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund som Faderen har fastsatt av egen makt.”* (Apg 1:7)

Vi må nøye oss med å gå forbi de ting som åpenbaringsordets Gud holder skjult for oss. Kirken gransker ikke skjulte ting. Kristendoms-kunnskap er *basiskunnskap* fra Gud, om Gud, mennesket og verden, gitt ved Guds profeter i den gamle pakt,. Denne kunnskap er gjort tydelig for oss gjennom Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Den fortsetter hvor Kristi kirke trer fram med Guds evangelium og sakramenter, forvaltet i det prekenembete som han innstiftet og befalte.

Først og fremst lærer vi Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. (Joh 17:3) Gud er i Jesu død en forsonet Gud, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde, og forsoningen gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Guds tro til oss, gitt i og med kirkens kjennetegn, lar oss kjenne en forsonet Gud i all han trofaste og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Påminnelser møter oss i i kirkens rom - prekestol, døpefont og alterbord. Årsaken til menighetens sendelse er unik: Den oppstandes befalinger: De skal døpte lære å holde (Mt 28:19f).

En frafallstid er også *forførelsens* tid. Forførerne er selv forført. Anti-kristens virksomhet i kristenheten er en langt større trussel for kirken enn kriger og naturkatastrofer, pest, hunger og dyrtid.

Mange har gjennom kirkens historie forsøkt å forklare hvorfor så få blir frelst, andre har forsøkt å løse problemet med stordriftskampanjer. Da er det to grøfter å falle i.

I den ene grøften faller de som tror på menneskets *valgfrihet*, fri til å velge troen – “min tro”, eller i det minste *samarbeide* med Gud om frelsen. I den grøften teller man frelste sjeler gitt, til kjenne med håndsopprekning eller i en prosedyre bestemt for anledningen. Frafallet er stort.

I den andre grøften lærer man *forutbestemmelse*: Gud har forut-bestemt noen til salighet, andre til fortapelse.

Blir jeg frelst?

Jesus lar spørsmålet om de frelstes tall stå ubesvart. Han svarer på et annet spørsmål: Blir jeg frelst?

En illustrasjon fins i slutten av Johannes-evangeliet. Peter ville vite fremtidsutsiktene for seg og Johannes. Hva kommer til å skje med Johannes, spurte han. Jesus svarte: “*Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Følg du meg!* (Joh 21:22)

Den fortvilte fangevokteren i Filippi stilte det avgjørende spørsmål: “Hva skal jeg *gjøre* for å bli frelst?” Da svarte Paulus med den tro som Gud gir med evngeliet: “*Tro på Herren Jesus, så skal du og dine bli frelst!*” (Apg 16:30f) Oppmuntrende er også Jesu svar i teksten: “*Kjemp for å komme inn gjennom den trange port*”. Troens gode strid er verd ham som er det levende håp og den trange port. Det er å begynne i riktig ende.

En lignende fremgangsmåte møter oss i Romerbrevet: I de første kapitlene (kap 1-7) underviser apostelen om livet under syndefallets kår og om Guds gode skapervilje. Deretter følger emnet frelsen gitt av nåde, ved den tro som evangeliet åpenbarer uten lovgjeringer.

Martin Luther gav følgende kommen-tar:

“Følg brevets disposisjon. Legg først vekt på Kristus og evange-liet, så du lærer din synd og hans nåde å kjenne før du kjemper mot synden. Når du så kommer til det åttende kapitel, hvor det er tale om kors og lidelse, da skal du lære den trøst som ligger i utvelgelsen, som kapitel ni, ti og elleve handler om. For bare i lidelse, kors og dødens nød kan man sysle med utvelgelsen uten å ta skade og havne i vrede mot Gud. /.../ Enhver lære har sitt mål, sin tid og sin alder.” (Sit e PJonsson. Bearb.)

Jesu svar viser oss tilbake til start – tilbake til Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Der har frelsen funnet sted for oss alle. Frelsens årsak er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse, lydig til døden på korset. Døden kunne ikke holde på ham (Apg 2:24) Gud er en forsonet

Gud. (2 Kor 5:19 osv) Tilbake til start betyr for oss å vende tilbake til frelsen gitt i dåpen til Jesu død (Rom 6:3).

Hvordan vende tilbake? Det er å holde fast ved Guds løfte, gitt i dåpen - om salighet for hver den som tror syndenes forlatelse for Kristi skyld. Han alene er Guds fred med oss alle. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud (Apg 3:14). Annen støttstav har ikke Gud gitt oss til bruk gjennom livet. Den staven duger "alle dager" (Mt 28:20).

Blir jeg frelst? Ingen trenger å tvile: Frelsen er fullført og gyldig for alle, og frelsen ble gitt deg i din dåp med Guds løfte til bruk gjennom livet så lenge dagen er "i dag". "Trøsten står som klippen fast, At hans død og blod skal gjelde!"

Heb 10:23 – han som gav løftet, er trofast.

Nådetiden

Jesus svar har et eneste forbehold. Så sant Guds evangelium og sakramenter blir forvaltet slik han befalte, er han i nåtid virksom i prekenembetets gjerning,. Men hvor lenge?

Frafallet viser seg i livets vitnesbyrd, virksomt med fariseisk åndelighet og overtro på mennesket "selv". Denne avgud er i praksis virksom hvor menighetens virksomhet er redusert til praktisk fornuft. Da gjenstår det for Dommeren å si: "*Jeg vet ikke hvor dere er fra.*"

Her er Guds hus og himlens port,
Og jeg det visste ikke.
Jeg sovet har de timer bort
Da han meg bud lot skikke.
Å, vekk meg, vend fra jordens bo
Med Jakobs sterke håp og tro
Til himlen mine blikke!

Guds universelle nåde: Kristus Jesus og ham korsfestet

De er ikke få de som kommer inn i Guds rike: Patriarkene Abraham, Isak og Jakob – jødernes stamfedre, og alle Guds profeter, og mange hedninger skal komme inn. Fra øst og vest, fra sør og nord, skal de komme og sitte til bords i Guds fullendte rike. Alle har de fulgt i Abrahams spor: Trodd Guds løfte, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Alle er de kommet inn kun av nåde, uten forbehold om noen kvalifikasjon eller prestasjon.

Frelsens årsak er den samme for alle. Vi som er av hedensk ætt, har ingen grunn til å opphøye oss over jødene - eller andre religioner.

Rom 11:5f, 17 – i vår tid er en rest blitt igjen som Gud har utvalgt av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. /.../ Du som var en vill oljekvist, er blitt podet inn blant grenene og har fått del i sevjen fra roten. Men innbill deg ikke at du er bedre enn grenene.

Lik jødene den gang, har vi den oppstandne Kristus midt i blant oss, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Vi hører hans undervisning i lesningene og prekenen. Nattverd gjestene spiser og drikker sammen med ham i hans nåderike. Vi mottar hans gave under jordiske skikkelser: Gud tjener oss. Gud gjør oss delaktige i sitt Golgata-offer, gitt for alle.

Så er ikke vår tjeneste for Gud frelsens årsak. Vår ros er Kristus i hans lidende lydighet – og ingenting annet. Derfor må vi innlede vår gudstjeneste med vårt kyrie eleison – Herre, miskunne oss! Kristus i hans lidende lydighet er vår eneste frimodighet for Gud og det levende håp.

1 Pet 1:3-5 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Krisatis Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristis oppstandelse fra de døde. Vi skal få en arv som ikke forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen, så dere skal nå fram til frelsen; den ligger alt ferdig til å bli åpen-bart ved tidenes ende.

Gud Faders velsignede folk går inn i Guds fullendte rike uten dom. For Kristi skyld er de frikjent allerede, og Kristus er livet for dem og døden en vinning.

Blir jeg frelst?

Fil 1:20, 3:20 – For meg er livet Kristus og døden en vinning /.../ Vårt borgerskap er i himmelen. Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Jesus Kristus som vår Herre og Frelser.

DOMSSØNDAG

Prekentekest 2. rekke: Joh 5:22-29

Den siste dom

Jesus underviser i teksten om dommen og oppstandelsen. I nåtid er vårt gudsforshold avgjørende for enhver av oss: Frikjent eller fordømt? Åndelig død eller oppreist fra døden i våre synder?

I den siste dom er verdens frelser verdens dommer

“Faderen /.../ har overgitt dommen til Sønnen”.

Ordene synes å motsi Jesus ord,

Joh 3:17f – “Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Men den som ikke tror på ham er allerede dømt.” “

Det ord som er oversatt med “å dømme” har grunnbetydningen “å skille”. I siste instans er Gud den som skiller frikjente fra fordømte. Hvilken

målestokk skal han da bruke? Svaret ga han før han gikk til sin store lidelse:

Joh 12:48 – “Den som avviser meg og ikke tar imot mine ord, har likevel en dommer. Det ord jeg har talt, skal dømme ham på den ytterste dag.

I den siste dom er Guds målestokk “*mine ord*” - de ord som Gud har talt ved Sønnen Jesus Kristus.

Guds ord var også Guds målestokk i beretningen om syndefallet. Beretningen beskriver vår livssituasjon under syndefallets kår. Gud forbød Adam å spise av kunnskapens tre: “*Den dag du spiser av treet, skal du dø døden*” (1 Mos 2:17). Gud forbød mennesket å agere Gud.

Mennesket ble skapt i Guds bilde, men gudsbildet gikk tapt i syndefallet. Født under syndefallets kår, er Adams falne ætt uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Vi foretrekker andre guder, og fremst blandt dem selvets Gud. Dette himmelropende hovmod gir seg til kjenne med “*den onde lyst i mitt hjerte*”. Den er alle menneskers grunn-problem inntil døden skiller ånd og legeme, og legemet legges i grav.

Vår redning er en forsonet Gud. Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu Kristi død, og Guds fred med oss gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Med Kristus til gave, praktiserer vi dåpen med ham til eksempel i forsakelse og tro. Da lever vi ikke som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur. (Rom 6:6f, 8:12) Vi påkaller hjelpe-ren Den Hellige Ånd. Han står vår onde natur imot. (Gal 5:16-18). Eller sagt med et Luther-ord:

Den som nå ikke slutter med syndene, men fortsetter i sitt onde vesen (under arvesyndens herredømme), han må ha en annen kristus /.../ for den rette Kristus er ikke der. Om så alle engler ropte: “Kristus, Kristus alene!” - må han bli fordømt med denne sin nye kristus. /.../ Følgelig må en kristen enten ha Den Hellige Ånd og leve et nytt liv, eller vite at han ikke har noen Kristus.” (Om konsilene og kirken. 1539.)

Vantroen frikjenner seg selv og gjør Gud ansvarlig for fordømmelsen. Men grunntonen i det selvbestemte liv lar seg ikke overdøve, nemlig egen skyld og skam og håpløshet.

Guds målestokk avslører vårt gudsforhold. Gud tjener oss med enkle midler i det lave. Vi må bøye oss, skal vi inn i Guds nåderike.

*O Herre Krist, din kongemakt,
Det septer du vil bære,
Er ikke gull og herreprakt,
Anseelse og ære.
Men gjennom Ord og Sakrament
Gjør du din makt i verden kjent,
Utøver den ved Ånden.*

Dommen etter gjerninger

Underlig er Guds selvhengivende kjærlighet. Han lot sin enbårne Sønn stige ned og oppfylle Guds lov og i sin lidende lydighet. Underlig er denne

fornedrelse – Gud og menneske forenet i verdens syndebærer og Guds rene Lam for oss alle. Guds kjærlighet er nidkjær for sitt verk, okkupert av synd og død og djevel. Det sterkeste uttrykk er en korsfestet Kristus. Og likevel leker Guds barn trygt i ildens nærhet.

*Her løser du oss med ditt Ord
Og dine sakramenter,
Er himlens port på jord
Hvor vi ditt komme venter.’
Ved dem du er din kirkes gjest,
Begynner her din bryllupsfest
Du virker i vår midte.*

Heb 12:28f - Siden vi får et rike som ikke rokkes, så la oss være takknemlige og med takk gjøre vår tjeneste slik Gud vil, i ærbødig-het og frykt.

Vår legemlige død - den første død – får vi betrakte i lys av det nye livet, gitt i dåpen til Jesu død, og nå stille våre legemer fram som våpen for Guds rettferdighet i hans nåderike. (Rom 6:17). Med Kristus til gave, forsaker er vi kalt til å etterfølge ham som eksempel, kalt til å etterfølge ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg:

“Jeg var hungrig og dere ga meg ikke å spise, jeg var tørst og dere gav meg ikke drikke, jeg var fremmed og dere ga meg ikke hus-rom, naken og dere kledde meg ikke, syk og i fengsel og besøkte meg ikke.” (Mt 25)

Dommen i nåtid: Evtig liv eller evtig død?

Den første død foregriper den andre død - døden i en virkelighet hvor ingen Jesus fins. Den har Gud beredt djevelen og hans engler. Jesu dramatiske billedbruk lar oss forstå at der rår Gud i sin vrede over fiendemaktene synd og død og djevel. Der fins ingen kultur som gjør menneskelivet verdt å leve.

Nå er himmelriket kommet nær. En forsonet Gud tjener oss med sitt ord. Vi samles om den oppstandne Jesus, virksom i vår midte.

Rom 4:25 - Han ble gitt på grunn av våre synder og oppstod på grunn av vår rettferdiggjørelse” (E Sv Kyrkobib):

Rom 5:18 – Likesom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker gjennom den enes rettferdiggjørelsesdom. (E Sv Kyrkobib.).

Han som i sannhet er Guds Amen og det troverdige vitnet, han kaller alle med den frifinnelse han har vunnet for alle – ingen unntatt:

Sannenlig, sannelig, jeg sier dere: Den som hører mine ord og tror på ham som har sendt meg, han har evtig liv og kommer ikke til dommen, men er gått over fra døden til livet.

For enkelt, innvender noen. Ja, enkelt er det: Å få evtig liv uten forbehold om gjentytelse. Innvendingen er denne: Noe må vel kreves av anger og

selvforbedring, eller overgivelse i mystikkens sfære? Nei, ingenting. Av nåde er vi frelst. (Ef 2).

Gud står ansvarlig for begrunnelsen - frelsen er fullbrakt i Kristi død, og frelsen stadfestet med Kristi oppstandelse. Frelsen er vunnet med Guds blod i Jesu død, og frelsen blir forkynt med Kristi ord som høres, og frelsen blir gitt av nåde, rakt frem og mottatt med ord som høres og ses.

I *dåpen* blir det nye livet gitt med Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Så enkelt.

I *privatskriftemålet* blir frifinnelsen stadfestet i kraft av Jesu fullmakt: "Jeg forlater jeg deg dine synder," Så enkelt.

Under *Herrens Nattverd*, blir Jesu testamentord fremsagt "*til syndenes forlatelse*". (Mt 26:28) Vi mottar samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Så enkelt

Når Gud med sitt virksomme ord handler med oss, er det et *troverdige ord*, *vel verdt å ta imot: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere.* (1 Tim 1:15) .

Når vi fremsier trosbekjennelsen, fremsier vi også troen på "*syndenes forlatelse*". Da istemmer vi Guds nådepakt i den hellige dåp. Den som ikke tror at mine synder er forlatt, ærer heller ikke Sønnen, som er årsaken til barnekår hos Gud. Den som ikke tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, ærer heller ikke Faderen ved ham.

Innvendingen føyer seg etter lovens krav: Det er å vente til jeg er verdig og vel beredt, eller vente til jeg føler Jesus i hjertet. Men forbehold om tid og sted, dybde og mengde fins ikke foreskrevet i Guds ord. Vi lever i dag. Morgendagen kjenner ingen.

Den første oppstandelse

"Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den tid kommer, ja, den er nå, da de døde skal høre Guds Sønnens røst, og de som hører, skal leve."

Ordene sikter til den oppstandelse som Jesus senere kalte "den første oppstandelse":

Åp 20:6) - Salig og hellig er den som har del i den første oppstandelse. Over dem har døden ingen makt-

"*Den første død*" er døden i våre synder og overtredelser – den åndelige død. "Den annen død er den evige død etter Dommedag.

"*Den første oppstandelse*" skjer når tilhørere til Guds ord kommer til troen, dvs *den* tro som Gud Helligånden virker med sitt Ord. Tilhørere hører evangeliet om Guds velgjerninger i Kristus og anvender dem, enhver på seg selv. Døpte mennesker anvender barnerechten hos Gud, gitt i den hellige dåp.

Joh 3:5 – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.

Tit 3:5 – Han frelste oss – ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. (E Sv Kyrkobib)

Joh 1:12f – til alle dem som tok imot ham, gav han makt til å bli Guds barn, til dem som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av et menneskes vilje, men av Gud.

Det står ikke i menneskers makt å bli gjenfødt til evig liv hos Gud. Vår avmakt i troens saker omfatter vår tanke, følelse og vilje. Men åpenbaringsordets Gud taler ord med handlende allmakt. Gud skaper av ingenting ny vilje, lyst og kraft, så det som ikke er, det er.

Denne begynnelse blir i Nytestamentet kalt "gjenfødelse" eller "rettferdig-gjørelse". Ordene handler om en *virkelighet*. Troen har Kristus, og med ham evig liv. Troen kan være svak, men mangler ingenting.

1 Joh 5:1 – Enhver som tror at Jesus er Kristus, er født av Gud. Og den som elsker Gud, elsker også det som er født av ham.

Apg 8:37 – "Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn." Så lot han vognen stanse, og begge steg ned i vannet, både Filip og hoffmannen, og Filip døypte ham.

Kol 2:13 – i dåpen ble dere begravet sammen med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde.

Den andre oppstandelse

"Den time kommer da alle de som er i gravene, skal høre (Guds) røst

Blant Jesu motstandere var saddusèere. De trodde ikke på en legemlig oppstandelse. De forsøkte å fange Jesus i ord. Da svarte Jesus: "Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud. Han er ikke en Gud for de døde, men for levende." (Mt 22:32). Den opp-standne Jesus er "førstegrøden" av de hensovnede.

Dan 12:2 – Mange av de som sover i jorden, skal våkne opp, noen til evig liv, andre til skam og evig avsky.

Joh 11:24 (Marta om sin døde bror Lsarus) – Jeg vet at han skal stå opp i oppstandelsen på den siste dag.

1 Tess 4:16 – når befalingen lyder, og det høres et rop fra over-engelen og støt i Guds basun, da skal Herren selv stige ned fra himmelen. Og de som døde i troen på Kristus, skal først stå opp.

Det åpenbarte skillet

Jesus fastslår en kjensgjerning.

"- de som har gjort det gode, skal stå opp til livet, men de som har gjort det onde, skal stå opp til dom."

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Hvem er “*de som har gjort det gode*”? Gode gjerninger har Guds Ord og befaling for seg. De skylder vi å takke Gud for. Men i Guds øyne er de gode fordi Jesus Kristus er din Herre. Gjerninger gjort i tillit til Gud, behager Gud. De er troens frukt, Gud til ære. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg for at jeg skal være hans egen og tjene ham....(LK forkl 2 trosart)”

“*Skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger*”. Da vitner livet om frelsens årsak – Kristi fortjeneste.

Ef 2:8-10 – For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjeninger for at ingen skal rose seg. For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem.

Den oppstandne Kristus oppmuntret: *Vend om, for Guds rike er kommet nær.* Guds forsoningsverk ble gitt deg til del i din dåp med løftet om salighet for hver den som tror. Dåpen er rettferdiggjørelsens sakrament. Guds løfte, gitt deg i din dåp, står fast. Du fikk barnekår hos Gud og fri adgang til ham. Gud er trofast, om vi enn er troløse. Men vår tid er kort.

Etter vår legemlige død kommer den dag da Kristus roper de døde ut av gravene, og hav og ild gir døde tilbake. Da gjenstår Guds dom over fiendemaktene synd og død og djevel. Da skjer rettferdigheten fyldest. Da får lidelsens problem sin løsning, og likeså det ondes problem. De som avviste Guds tro, er selv årsak til Guds avvisning: “Jeg kjenner dere ikke!”

De fortapte dør døden i sine synder – i den totale meningsløshet. Jesus advarer. Denne utgang på livet er fullstendig unødvendig. Nådetiden er nå: “*Vend om, for himlenes rike er kommet nær!*”

Heb 3:7f, 12f - I dag, om dere hører hans røst, så forherd ikke deres hjerter. /.../ se til at ikke noen hos dere har et ondt og vantro hjerte, så han faller fra den lelvende Gud, Dere skal oppmuntre hverandre hver dag, så lenge det heter “i dag”, for at ingen av dere skal la seg bedra av synden og bli forherdet.

Fil 3:20 –Vi har vår borgerrett i himmelen, og derfra venter vi Kristus Jesus som frelser.

JOMFRU MARIAS BESØKSDAG

Marias besøk hos Elisabet (2. 7.)

Prekentekest 2. Rekke: Lk 1:39-45

Jomfru Marias person er ikke årsaken til vår gudstjeneste på denne minnedagen. Årsaken er *Marias ord* da hun hilste sin slektning Elisa-bet.

Besøket skjedde "*i de dager*", forteller Lukas. Det må bety kort tid etter at engelen Gabriel hadde varslet Frelserens fødsel. Da hadde engelen fortalt Maria at også hennes slektning Elisabet var med barn.

Slektskapsforholdene belyser hensikten med Guds Sønnns komme i Jesu ringe skikkelse. Marias mor var trolig av Arons slekt og Elisabets søster. Marias far Eli var av Davids slekt (iflg ættetavlen, Lk 3). Altså var Jesus av kongelig og prestelig slekt. Elisabet var visstnok Marias tante og Jesu gammeltante. I så fall var Maria niese til Døperen Johannes. og Jesus Døperens slektning i tredje ledd.

Besøket fant sted i "*en by i Judea*", det vil si den fjellbygda hvor Elisabet bodde. Der steg hun inn i Sakarias' hus. Han var en levitt av Arons ætt. Sønnene tilhørte de familier som etter loddtrekning tjenestegjorde i Jerusalems tempel. Levittene bodde spredt på 48 steder, så tekstens opplysning om «en by i Judea», må ha vært en av disse.

Hilsenen «Herren være med dere!»

Vi kjenner fra bibelhistorien denne hilsen da Boas vendte hjem fra Betlehem. Han møtte arbeidsfolket med hilsenen "*Herren være med dere*", og de svarte: "*Herren velsigne deg*". (Rut 2:4).

Med Boas hilsen møter presten den forsamlede menighet, som svarer: «*Og med din ånd!*». Med samme hilsen avslutter vi og markerer en sak av grunnleggende betydning for kristne. Vi samles ikke til et hvilket som helst møte med mennesker i sentrum. Vi samles som *rettsforsamling i Guds nåderike*. Vi er samlet for å utøve vår *nåderett*, gitt i den hellige dåp.

Herren være med dere! - *Og med din ånd*. Det vil si: "Retten er satt". Denne nåderett utøver vi så med Guds ord og bønn. Med samme hilsen erklærer vi retten for hevet. Vi går herfra – enhver utsendt til sin gjerning i vår Herres Jesu navn. .

Annerledes var *engelen Gabriels hilsen til jomfru Maria*: «Vær hilset, du benådede. Herren er med deg!».

Annerledes var også *hilsenen da den oppstandne Jesus* trådte inn til apostlene påskedag kveld: «*Fred være med dere!*»

På lignende vis har kirken brukt *den apostoliske hilsen*: «*Nåde være med dere, og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.*» En delegat hilser på sin herres vegne og overbringer hans ord og vilje.

Denne apostoliske hilsen ligner den keiserlige hilsen, når hans delegater innledet et budskap fra ham. Men brukt i kirkens liturgi, hører vi en megetsigende forskjell, markert med ordet «og»! – “**og** Herren Jesus Kristus”. Det vil si: Hør! Jeg overbringer et budskap fra Herrenes Herre og kongenes Konge, fra ham som er Guds nåde og fred med oss.

Den apostoliske hilsen hører sammen med bekjennelsen til Den Hellige Treenhet. I gammeltestamentlig tid var man kjent med en trehet i Gud. Den ble først åpenbart under Jesu dåp i elven Jordan – med duen over ham og ordene som lød fra himmelen. Gjennom hele Nytestamentet medfører Kristus-bekjennelsen en bekjennelse til de tre personene i den ene, sanne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

Virkingen av Marias hilsen

Teksten sier ikke hvilken hilsen Maria brukte, men som skikken var, må hun ha hilst med Guds ord, som er Den Hellige Ånds redskap, virksom med Guds ord.

Underlig var virkingen. Det ord som er oversatt med «rørte på seg», kan også oversettes - han «hoppet», det vil fosteret i Elisabets morsliv hoppet av glede. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd, og barnet likeså, slik engelen hadde forutsagt:

Lk 1:15 – Like fra mors liv skal han bli fylt med Den Hellige Ånd.

Denne hendelse markerer at Den Hellige Ånd gis med Guds Ord, det fremste nådemiddel. Altså trodde Johannes Døperen like fra mors liv av, for troen kommer av det forkynte Guds ord. Mot all fornuft kan også spedbarn komme til tro hvor Guds ord høres.

Guds ord i dåpen - lik perlen innfattet i ringen

I en dåpsliturgi, brukt siden den wittenbergske reformasjon, blir *barnet* spurt straks før dåpen: «*Tror du på Gud Fader, tror du på Jesus Kristus, tror du på Den Hellige Ånd?*». Den som bærer barnet, svarer på barnets vegne: «Ja». Trosbekjennelsen uttrykker Den Hellige Ånds suverene gjerning ved Guds ord. Dåpen er ingen lydighetshandling. Dåpen bekrefter ikke dåpskandidatens selvbestemte tro eller medvirkning til tro. Dåpen er Guds suverene frelseshandling. Sagt med vår barnelærdom:

“Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder.” (Mk 16:16.)

Helligåndens suverene gjerning kommer også til uttrykk i *skriftemålet*, når skriftefaren spør: «Tror du at min tilgivelse er Guds tilgivelse? Svar: «Ja.» Skriftefaren: «Deg skje som du tror. Jeg forlater deg dine synder.» Dermed blir Guds nådepakt i dåpen stadfestet, og med den barn retten hos Gud. «Den som tror og blir døpt, skal bli salig.» (Mk 16:16)

I samtalen med rådsherren Nikodemus sa Jesus at hver den som tror på Jesus, skal ha evig liv. Denne tro er ikke «*min* tro», men *Guds* tro, - den

tro som Gud virker med evangeliet om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død.

Under dåpsliturgien blir Guds ord opplest. Hvem tør si at det oppleste og forkynte Guds er uvirksomt? Marias hilsen virket på barnet i Elisabets morsliv.

Dåpen er en *kamphandling*. Vi står overfor Guds fiendemakter synd, død og djevel. Vi ber Gud se i nåde til dette barn og gi ham/henne den rette tro. Skulle ikke Gud høre denne bønn? I en evangelisk-luthersk dåpsliturgi fortsetter vi på oldkirkelig vis. Presten besverger djevelen å vike bort fra “denne Kristi tjener”. Vi tar fornuften til fange i lydighet mot Herren Jesu eksempel. Vi er den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden.

Med sitt Ord virker Gud den barnlige tillit som anvender Guds frelse, beredt alle mennesker i Jesu død. Syndenes forlatelse, tilsagt i det private skrifte-mål, stadfester barnerechten hos Gud, gitt i dåpen, Under Herrens Nattverd blir troen styrket med alterets sakrament .

Gudfødskken

Da Maria hilste, svarte Elisabet: *Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt.*» Undrende spurte hun: «Men *hvorfor kommer min Herres mor til meg?*» Elisabet bekjente jomfru Maria som «gudfødskke», for barnet i hennes morsliv var **sann Gud**. Det var hva engelen Gabriel sa da han hilste henne: «*Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn.*» (Lk 1:35) Guds ord er virksomt.

Heb 4:12 – Guds ord er levende og virkekraftig, og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom til det kløver sjel og ånd, marg og ben, og dømmer hjertets tanker og planer.

Vi istemmer med trosbekjennelsen: «- *unnfanget ved Den Hellige Ånd.*» Vi istemmer det største av alle Guds under – foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han er Guds tro til oss ved den han utsendte, Jesus Kristus. Kristendom er ingen “Gud og Jesus-religion”.

Kilden til Elisabets bekjennelse er den samme som for Peters bekjennelse på vegne av de tolv: “- *du er Kristus, den levende Guds Sønn*”. Kilden er «*vår Far i himmelen*» (Mt 16:16). Med Den Hellige Ånds hjelp bekjenner vi “*Jesus er HERREN*” – også “min Herre”.

Maria fødte ham som i sin død knuste slangens hode (1 Mos 3:15). Da Eva hadde født Kain, trodde hun at nå hadde født «en gutt av Herren» (1 Mos 4:1). Nei, hun hadde født den første brodermorder.

Gudmennesket Kristus Jesus døde og oppstod etter sin menneske-natur.

*«O sorg og nød,
Gud selv er død,
På korset ihjelslagen.»*

Guds vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde “etter Skriftene”. Denne underfulle hendelse er det evangeliet kunngjør for oss.

Folkeopplysning trengs. Den oppstandne Kristus befalte apost-lene – og med dem deres etterfølgere i prekenembetet: «*Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!*» (Lk 24:47): Troens gjensvar er – sagt med vår barnelærdom:

“Jesus Kristus, «er MIN HERRE, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod».

Sal 49:8f.. – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham; det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.

Vi istemmer Elisabets bekjennelse: Jomfru Maria er “gudføderneske” – det vil si “*min Herres mor*». Hun fødte ham som gikk inn under Guds lov, og med lidende lydighet oppfylte loven i alles sted og i alle deler. Elisabets ord om jomfru Maria må vi forstå i lys av Jesu ord:

Lk 11:27 – Ja, salig er de som hører Guds ord og tror det!

I folkemengden hadde en kvinne ropt: «*Salig er det morsliv som har båret deg og det bryst som du har diet!*»

Jesus forklarte hvorfor: Årsaken var det Guds ord som Maria hadde hørt og trodd. Hun hørte Guds Ord i tillit til Guds løfte. «*Se, her er jeg, Herrens tjenerinne!*»

*Den salig jomfrus liv og blod
I hast ble Herrens tempel god.
Maria visste ei av mann,
Ble svanger ved Guds Ord og Ånd.*

Marias eksempel er en stadig oppmuntring til Guds kirke på jorden - å fremstå som *Ordets tjenerinne*.

JOHANNES DØPERENS DAG

Prekentekest 2. Rekke: Lk 1:1-25

Detaljer i teksten viser til kirkens tro, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, og forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Evangelisten Lukas

Evangelisten Lukas var lege av profesjon. Lukas fulgte med Paulus på reisene hans, og fins nevnt i Paulus-brevene.

Lukas var sendt av sin venn Teofilus for å undersøke nærmere kristentroens begrunnelse. Lukas reiste omkring og samlet hva øyenvitner fortalte om Jesus og den første kristentid. En stor del av Lukas-evangeliet overlapper de andre tre, som tilsammen danner en enestående

kildesamling. De fire evangelistene vil hver for seg bli tatt på alvor med sin dokumentasjon.

Lukas-evangeliet utfyller med beretninger om Johannes Døperen og Jesu fødsel. Detaljer vitner om nærhet till “øyenvitner og Ordets tjenere”. “Ordets tjenere” må her være apostlene. Jomfru Maria og slektningen Elisabet må være “øyenvitner” til det som fortelles i Lk 1-2. Maria hadde bodd en tre måneders tid hos Elisabet, som må være hovedkilden til det prekanteksten handler om. Så til detaljer i teksten:

Tekstens bakgrunn i gammeltestamentlige forhold

De aronittiske prestene – levittene - var inndelt i 24 dagsskift. De tjenestegjorde i templet en uke om gangen i tur og orden. Sakarias tilhørte Abias skift. (1 Krøn 24) I teksten er det nevnt “en bygd i Judea”, det betyr en av de 48 bygdene hvor levittene skulle bo. Seks av bygdene var fristeder.

Sakarias og Elisabet var “rettferdige for Gud og vandret ustraffelig etter Herrens bud og forskrifter”. Lik alle de troende i den gamle pakt, fulgte de Abrahams eksempel: Stolte på Guds løfte, og det ble regnet dem til rettferdighet. Derfor vandret de “ustraffelig” for Gud.

Sakarias og Elisabet var barnløse. For levittene var sønner viktig for å føre den aronittiske stamme videre og opprettholde tjenesten i templet.

Teksten viser til hilser. Hvordan hilste gudfryktige israelitter på hverandre? Et eksempel er Boas, da han hilste onnefolket: “Herren være med dere!” De svarte: “Herren velsigne deg!” (Rut 2:4) Denne hilsemåte var sedvanen da *Maria* steg inn i Sakarias’ hus og hilste *Elisabet*.

Teksten siterer ikke hilsenen, for Lukas var mer opptatt av *virkingen*. Hilsenen må ha vært “Herren være med deg!” Da engelen *Gabriel* hilste på Maria, sa han: “Vær hilset du benådede, Herren er med deg!” Da *den oppstandne Kristus* hilste på apostlene, sa han: “Fred være med dere!”

Den apostoliske hilsen lyder: “Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus! Hilsenen ligner den hilsen som keiserens delegater brukte før fremførte et budskap fra keiseren til folket. En meget-sigende forskjell er markert med ordet “og” – “**og** Herren Jesus Kristus”. Den apostoliske hilsen er en Kristus-bekjennelse. Ikke keiseren, men Jesus Kristus er Herren – Kyrios!

Under gudstjenesten hilser prest og menighet hverandre før Ordets liturgi og etter Nattverdens liturgi: “Herren være med dere” – *Og med din ånd*, Med denne hilsen blir en rettsforsamling satt og hevet i Guds nåderike. Presten bekjenner Herren Jesus og ber om hans virk-somme nærvær. Og menigheten slutter seg til med bønne for presten: “og med din ånd”

Denne hilsemåte markerer at her er vi samlet for å utøve vår nåderett hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død. Et møte har et annet formål. Dets program ivaretar menneskers interesser, beskyttet av foreningsfri-heten.

Fosteret “hoppet” i Elisabets mage. Guds Ånd er virksomt med Guds ord. Ved lyden av Marias hilsen skjedde noe overnaturlig. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd og svarte Maria med høy røst:

*“Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt! Hvordan kan det gå til at **MIN HERRES MOR** kommer til meg?”*

Ved lyden av denne hilsen “hoppet” fosteret av glede, og stadfestet hva engelen hadde sagt: *“Helt fra mors liv skal han være fylt av Den Hellige Ånd.”* Det må bety at barnet trodde helt fra mors liv av. Fornuften tilsier at troen har en fornuftig begrunnelse, eller at man tror hva man vil eller føler behov for. Men kristentroen er Guds tro, det vil si den tro som Gud virker ved evangeliet.

En bevitnet Jesus-historie begrunner kirkens tro med Guds undergjerninger. Jesu persons hemmelighet og hans verk var forut-sagt ved Guds profeter i den gamle pakt, og ble stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag. Gud virker med sitt ord den tro som mottar evangeliet om Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Slik kommer frelsen til oss ved Kristi ord, forkynt i prekenen og gitt den enkelte til del i dåpen.

Gud handler ganske suverent med oss, ikke bare i begynnelsen, men hele veien i de troendes liv. Dåpen er det sakrament som omfatter den kristnes liv i denne verden. Guds kirke er lik et skip med den troende kirke ombord, underveis til den nyskapede jord. (1 Pet 3:20f)

Faller vi overbord, er redningen syndenes forlatelse, fokynt i den offentlige preken og tilsagt den enkelte i det private skriftemål. Denne tro blir styrket og bevart med alterets sakrament til det evige liv. Virksom med sitt ord, handler Gud suverent med dem som hører og tar vare på hans ord. Underfulle er Guds gjerninger i sin kirke på jorden.

Sal 26:7 – Jeg lar takkesanger lyde og forteller om alle dine under.

Sal 72:18 – Lovet være Herren /.../ han som gjør under.

“Salig er hun som trodde.”

Elisabet bekjente troen med ordene *“min Herres mor”*, dvs Guds mor: Barnet hun skulle føde, er sann Gud og sant menneske i samme person. Det var hva engelen sa: *“Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn.”*

Den samme bekjennelse avla Peter på vegne av de tolv ved Caesarea Filippi: *“Du er Kristus, den levende Guds Sønn.”* (Mt 16:16) Årsaken var den samme som engelen fortalte Maria: Guds Sønn unnfanget ved Den Hellige Ånd. Uten mann skulle jomfru Maria føde ham som med sin død har sønderknust satans velde. (1 Mos 3:15)

Da Eva fødte Kain, trodde hun profetien var oppfylt. Hun tok feil. Hun hadde født den første brodermorder. Profetien ble oppfylt da *“Jesus Kristus, vår Herre” ble unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria*. Dette under over alle under er avgjørende for vår hellige tro. Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død på korset. Da var Gud

delaktig i Kristi død etter sin menneskenatur. Da forlikte Gud verden med seg selv i Kristi død.

2 Kor 5:19, 21 – Gud var i Kristus og forsonet verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. /.../ Han som ikke visste av synd, har han for vår skyld gjort til synd for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. (E Sv Kyrkobib.)

Løsepengen er betalt

Vi er fra mors liv av okkupert av Guds fiendemakter synd og død og djevel. Løsepengen var av uendelig verdi: Guds Sønnens lidende lydighet under loven, lydighet til døden på korset.

Gud stadfestet Jesu persons hemmelighet da han reiste Jesus opp fra de døde. Kirkens grunn står og faller med den oppstandne Kristus, den levende hjørnestein. Han sammenholder og sammenfører kirken til et hellig tempel med sitt ord.

Æren er Guds i det høyeste!

MIKKELSMESS - ST MIKAELS DAG. ENGLENE

Prekentekest 2 rekke: Mk 10:13-16

Åpenbaringsordets Gud har gitt en basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap omfatter mer enn den virkelighet vi sanser, blant annet kunnskapen om engler

Det moderne mennesket betrakter den materielle verden som en ressurs. Denne betraktningssmåte har straks to følger: Den materielle verden *får verdi* ved utvinning og lønnsomhet, og den gjør mennesket til alle tings mål. Denne betraktningssmåte utelukket forvalterens ansvar overfor Skaperen, alle tings giver, nidkjær for sitt verk.

Er mennesket alle tings mål, er virkningen det sekulære samfunn, hvor alt dreier seg om mennesket "selv", dets tanker, følelser og vilje. Alt spriker, tross skjønnmalende ord om "våre grunnverdier".

Med stor konsekvens blir kirkens Kristus-bekjennelse underkastet relativismens terror. Man ser bort fra kirkens gudstro begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt. Denne begrunnelse i bevitnede kjensgjerninger gjør kirkens tro enestående og usammenlignbar. Men underlagt et *orienteringsfag* blir barn og ungdom forført, som om det ikke fins noe levende håp,

Virkningen er åpenbar: Årsaken til kirkens guds-tjeneste blir oversett, den oppvoksende slekt fremmedgjort for kirkens underfulle kjenne-tegn. De

ser, og ser likevel ikke at prekestol, døpefont og Herrens bord er påminnelser om den oppstandnes befalinger, som døpte skulle lære å holde.

Guds gode engler verger især barna mot alt ondt

Guds gode engleskarer verger især barn og vergeløse, de som frem-for andre utfordrer til nestekjærlighet. “Barnas) *engler i himmelen er alltid vendt mot min Faders ansikt*”, sier Jesus. (Mt 18:10)

Satans engleskarer er fremfor alt barnas fiende. Den onde selv vil ha dem drept allerede i mors liv. De menneskeofringer som pågår, blir tilslørt med behvnelseren “fri abort” og begrunnet med kvinnens eierskap til egen kropp. Fosterdrapet er fra gammelt kalt “det store mordet”, for det ufødte menneske blir fratatt adgangen til Guds frelsesverk og lovprisningen sammen med Guds kirke i himmelen og på jorden.

En annen hindring nekter småbarna tilgang til kunnskapen fra den eneste sanne Gud gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Følgelig er det alltid nødvendig for en kristen å be om englevakt. Sagt med aftenbønnen i Lille katekisme: “*Din hellige engel være med meg, så djevelen ikke får makt over meg.*”

Til vanlig kommer Gud oss til hjelp på *indirekte* vis. Gjennom Jesus Kristus lærer vi den Gud å kjenne som har omsorg for sine til legeme og sjel. Ved hjelp av en far og mor har han skapt “*meg og alle andre skapninger*”. Senere gjennom livet viser han sin omsorg gjennom mennesker som pløyer, harver, sår, høster, maler, baker brød, osv. Den kristne sedvane å takke Gud for maten på bordet. Bordbønn er et takkoffer til den gode Skaperen, livets kilde.

Også Guds omsorg for land og folk skjer på *indirekte* vis. Gjennom overordnede myndigheter verner han liv og eiendom. “*For alt dette skylder vi å takke og love ham, tjene og lyde ham.*” (LK forkl 1 trosart)

Samme omsorg er tema i katekismens morgenbønn, i tråd med Jesu ord: “*La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til*”. Det er som Guds kjære barn vi påkaller, takker og ber:

Morgenbønn: “*I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. (+) Deg takker jeg, min himmelske Far, ved Jesus Kristus, din kjære Sønn, fordi du i denne natt har bevart meg fra all skade og fare. Og jeg ber deg at du også denne dag vil bevare meg fra synder og alt ondt, så all min gjerning og mitt liv må være deg til behag. Jeg overgir meg med legeme og sjel og alt i dine hender. Må din hellige engel være med meg, så den onde fiende ikke får noen makt over meg.*”

Aftenbønn: “*I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. (+) Jeg takker deg, min himmelske Far ved Jesus Kristus, din kjære Sønn, fordi du nådig har bevart meg denne dag. Og jeg ber deg at du må tilgi meg alle mine synder, all urett som jeg har gjort, og nådig bevare meg denne natt. Jeg overgir meg med legeme og sjel i dine hender. Må din*

hellige engel være med meg, så den onde fiende ikke får noen makt over meg. Amen.

(Korstegnet er en dåpspåminnelse.)

Hva vil vår Far i himmelen med omsorgen for sine barn?

Han bryter onde planer og hindrer "ondskapens åndehær", utsendt for å ødelegge hvert menneskeliv til sjel og legeme, og ødelegge all kultur som gjør livet verdt å leve. Det vet djevelen. Han går omkring lik en brølende løve (1 Pet 5:8), vel vitende at hans tid er kort. (Åp 12:12).

Nyttestamentet dokumenterer *åndsbesettelse*, gitt til kjenne i plags-omme sykdommer av åndelig art. Åndsbesettelse kan være selvfor-skyldt, for den som hengir seg til ondskap, blir lett ondskapens bytte.

Den sekulær-liberale overtro på selvets gud ligner åndsbesettelse. Man later som om den enkelte er fri til å velge mellom rett og galt, mellom godt og ondt, og later som om mennesket er "godt på bunnen" og synd et hendelig uhell. Men bundet til den onde lyst i menneskets innerste, lever man som om man står i gjeld til den onde menneske-natur.

Vår beslutningsfrihet er bundet, lik hunder i bånd. Den selvbestemte frihet forfører, og forførererne er selv forført. Derfor advarer Jesus så strengt, for Guds skaperverk omfatter langt mer enn den virkelighet vi sanser og forstår.

Mt 18:9 – Den som fører på avveier en av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om han var senket i havets dyp med en kvernstein om halsen.

Hva vil det si "å komme inn" i Guds rike?

Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det.

"Å komme inn" i Guds rike", det er å motta Guds rike "likesom et lite barn" – uten kvalifikasjon, uten medvirkning og uten prestasjon av noe slag. Guds rike er et nåderike. Gud er god for sin egen skyld. Denne kjennskap gir åpenbaringsordets Gud gjennom Jesus Kristus. Den er ellers ukjent i verden.

Hvert menneske er avmektig i troens saker, men hjelperen Den Hellige Ånd kaller og opplyser vår forstand med evangeliet. Han skaper Guds tro i dem som hører Kristi ord. Reist opp fra døden i våre synder, virker han det liv vi er skapt til å leve, livet i samsvar med Guds gode skapervilje, gjort tydelig for oss i Guds ti bud. (Ef 2:12)

Da innvender vår formørkede forstand: Vi må med Guds hjelp gå inn i Guds rike. Hvilken tro kan det være, som hjelper den allmektige Gud til å utrette så store ting? Det er fariseerens overtro på egen evne i troens saker. Overtroen på selvets gud er den hjemmelagde himmelstige. Hverken småbarn eller idioter evner å klatre i den.

Guds rike kommer motsatt vei. "Vend om, for Guds rike er kommet nær!" Jesus Kristus er Veien, og derfor Sannheten og Livet. Sann kristentro er

Guds tro, kommet til oss i en bevitnet Jesus-historie. I nåtid kommer Guds rike med Guds ord, og derfor samles vi om Guds ord, virksomt i de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. *“Ingen kommer til Faderen utenom meg”*. Derfor sier Jesus: *“La barna komme til meg.”* Guds søker de minste små, fattige i seg selv og uten evner i troens saker.

Joh 6:35 - “Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal aldri tørste”.

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet uten forbehold

Man kan høre evangeliet om Guds frie nåde forkynt, for så å høre forbehold om ydmykhet, anger, syndsbekjennelse, håndsoppregning eller lignende. Forbehold om medvirkning fører med stor konsekvens til den lydighetshandling som gjendåp er. Man innbiller seg ha en evne som ingen dødelig har. Evangeliet forkynt med forbehold slår tilhørere med Mose stav.

Med forbehold forneker man Guds handlende allmakt i dåpen. Med forbehold forneker man barnerechten hos Gud. Med forbehold stiller man seg i veien for han som Veien til Faderen, og derfor Sannheten og Livet. Med menneskepåfunn i troens saker, går man selvvalgte veier, Man stiller seg utenfor Guds nåderike.

Gal 5:4 – Dere er skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven; dere er falt ut av nåden.

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger, men *veiskillet* går i spørsmålet om **troens årsak**. Til den ene siden går de med støtte i egen kvalifikasjon. Til den andre siden går de med støtte i Kristi fortjeneste – og ingenting annet. (Gal 4:4).

Løsepenge er betalt. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Guds vitnesbyrd er den oppstandne Kristus, virksom ved sine delegater i prekenembetets gjerning. Kristus alene er vår hellighet og rettferdighet hos Gud. *“De minste små”* må sette all sin lit åpenbaringsordet Gud, som i Kristus er god mot oss for sin egen skyld – og ikke av noen annen grunn. Eller sagt med vår barnelærdom:

“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt med fri og frelst meg... (LK forkl 2 trossart.)

“De bar frem små barn til Jesus...”

Dagens prekentekst er en typisk *dåpstekst*. Siden tidlig i oldkirken er den blitt opplest under dåpsliturgien. Jesus døpte ikke, men disiplene hans døpte på Jesu oppdrag og på Jesu vegne. Det samme har man gjort gjennom kirkens historie, og det samme gjør vi. Jesu ord omfatter barna. Også barna hører med (2 Mos 10:24).

1 Kor 10:1f, 5 - Våre fedre i ørkenen var alle under skyen, og alle gikk gjennom havet. Alle ble døpt til Moses i skyen og havet. /.../ Allikevel godtok ikke Gud de fleste av dem.

Joh 3:5 – Om man ikke blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike.

Guds godhet driver oss til å vende om til ham, for Guds løfte i vår dåp stor fast. I tillit til Guds løfte øver vi troen i daglig omvendelse og tro. Også gamle kristne må øve troen på barnlig vis. Vi tilhører ham for å tjene ham ved troen i hans rike.

Ordene “gjenfødelse” og “omvendelse” er i Nytestamentet ord om samme sak – å vende seg bort fra gjerninger i strid med Guds Ord, og vende seg til Gud i tillit til Guds velgjerninger i Kristus. Med ham til gave, mottatt i tro, tjener vi ham under Guds nådehimmel. (Mt 18:3). Kristus er Guds løsepenge i alles sted, og årsaken til vår barnerett hos Gud. (Gal 4:4) Andre årsaker leder vill.

De bar små barn frem til Jesus. Ordene illustrerer hva det vil si, også når frafalne vender tilbake til Guds nådepakt i dåpen. Gud kalle ved evangeliet og drar oss til seg, ofte lik motvillige esler.

Joh 6:44 – ingen kan komme til meg uten at Faderen drar ham.

Fil 2:13, 16 – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og virke det som behager ham. /.../ Hold fast ved livets ord.

Herren, vår Gud, er verdig all takk. Æren er Guds i det høyeste!

ALLE HELLIGES DAG – ALLEHELGENSDAG

Prekentekest 2. rekke: Mt 5:13-16

Jordens salt og verdens lys

I denne teksten beskriver Jesus dem han hadde prist salig. Han beskriver menighetens sendelse på ethvert sted i tidens løp. Hva er dens oppgave? Han sier den skal være jordens salt og verdens lys. Hvordan er dette å forstå?

Dere er jordens salt

En tolkning sier at en menighet skal ikke ligne saltet i et saltkar, men ligne saltet strødd utover maten. Altså må ikke kristne skille seg ut, men leve som andre mennesker. Et bibelsted peker i den retning:

Joh 17:15 – Jeg ber ikke at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde.

Andre har trukket den motsatte slutning: Kristne må unngå å delta i verdslige anliggender. Et bibelsted peker i den retning:

Tit 2:11 – Guds nåde er åpenbart for å gi frelse til alle mennesker. Og Guds nåde oppdrar oss til å si fra oss ugudeligheten og de verdslige lyster og leve i selvtukt, rettferd og gudsfrykt i den verden som nå er.

Noe rett er det i begge slutninger. Vi kan ikke unngå omgang med vantro mennesker, og heller ikke unngå dem som lever i åpenbare synder og laster. I så fall måtte Gud ta oss ut av verden. (1 Kor 5:9f) Også kristne må arbeide for sitt livsopphold, enhver i sitt kall, og sammen med andre medvirke til et ordnet samfunn til alles beste. Også da gjelder regelen å lyde Gud mer enn mennesker. Da er vi jordens salt.

1 Pet 2:20f – Har dere gjort det som er rett, og så holder ut når dere må lide, da er det godt i Guds øyne. Det var jo dette dere ble kalt til, for Kristus etterlot et eksempel for at dere skulle følge i hans spor.

Men er livets vitnesbyrd i strid med Kristi eksempel, mister saltet sin kraft. Det samme skjer hvor gudstjenestelige ordninger er *tilpasset* almenreligiøse forestillinger og behov. Virkningen slår tilbake: Den tilslører Guds kirkes unike og underfulle kjennetegn: Det prekenem-bete som i den forsamlede menighet forvalter evangeliets lære og sakramentene slik Kristus befalte.

Den trofaste kirke holder fast ved Guds kirkes kjennetegn i enhver situasjon. Trofast mot Kristi undervisning, gitt i og med det apostoliske ord, er forkynnelse og undervisning innordnet og forstått i den bibelhistoriske sammenheng,. Den åpner Skriftene for oss, og lar oss se Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, og se fortsettelsen i nåtid: Den oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet, virksom i vår midte med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Her fremstår prekenembetets utøvere med Kristi autoritet og kompetanse. Annen legitimitet trengs ikke.

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlåtelse for alle folk.

Lk 10:16 – den som hører dere, hører meg.

I delegatens posisjon må forkynnelse, undervisning og instruksjon gå hånd i hånd i den gudstjenestelige ordning. Virkningen viser seg i den kristendomsprat og kirkegang som inkluderer alle uansett alderstrinn og kunnskapsnivå, men alltid, innordnet kirkerettens grunnregel:

Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin; de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

Denne regel krever to ting: Konkret menighetskunnskap og Guds hele råd til frelse, og trofasthet mot apostelordets lære gitt i begynnelsen fra kirkens Herre.

Dere er verdens lys

“Dere er verdens lys. Ikke kan en by skjules som ligger på et fjell.”

Jesu ord synes å motsi hva han sier om Guds rike. Det kommer ikke synlig, så man kan si: “Se her! Eller: “Se der!” Men Jesu billedbruk

gjelder en by på et fjell. Den kan ikke skjules. Noe annet er troens skjulte liv med Kristus i Gud. (Kol 3:3)

Med byen på et fjell sikter Jesus til Guds Sion i den nye pakt, nemlig Guds Ene, Hellige, Allmenne og Apostoliske kirke. Hun kjennes på den forsamlede menighet, samlet om kirkens gudgitte kjennetegn - evangeliets rene lære og de hellige ting – Guds Ord og sakramenter, forvaltet slik Kristus befalte.

Troen er skjult. Tegnene er åpenbare, så den Ene Kirke er lar seg lokalisere og finn. Den rette bruk bevitner Kristus-bekjennelsen i ord og handling. *“Han er min Herre”*, virksom med kirkens kjennetegn i forsamlingens midte. Troen bekjenner Jesus Kristus – sann Gud og sant menneske. Kristus-bekjennelsen i ord og gjerning setter livets ord i staken. Om så bare to eller tre er samlet, kan ikke Guds kirke skjules.

Fil 2:15f – dere skinner for dem som lys i verden, og holder fast på livets ord.

Heb 13:16 – men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, for slike offer er til Guds behag.

Hvem er “de hellige”, de vi minnes på Alle Helliges Dag?

Så skal deres lys skinne for menneskene, så de ser deres gode gjerninger og priser deres Far som er i himmelen.”

Luther var i tvil om denne helligdagen skulle ha plass i kirkeåret. Årsaken var dagen misbrukt til å påkalle gjerningshelgener og be om deres hjelp. Man trodde at de med sine overskytende gjerninger kunne komme oss til hjelp og forkorte renselsen i skjærsilden. Denne overtro formørker Guds velgjerninger i Kristus, oss alle til frelse.

I teksten taler Jesus om gjerninger, men det er vår Far i himmelen som får ære, takk og pris. Det er også meningen med Alle Helliges Dag. Vi minnes henfarne kristne med takk til Gud. Noen har plass i kirkens minnekalender. De oppmuntrer oss som nå øver troen i den gode strid.

Heb 13:7 – Glem ikke deres ledere, de som talte Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres tro. (Jf Heb 11.)

Vi minnes dem med *takk* til Gud, og med dem til eksempel i livets vitnesbyrd *anvender* vi syndenes forlatelse på oss selv, og *etterfølger* deres eksempel i troens lydighet. (Apol art 21:4-6)

Forholdet tro og gjerninger

Vi skal hverken skille dem eller blande dem sammen, men alltid betrakte tro og gjerninger *i forhold til hverandre*, det vil si uten sammenblanding.

Jesus refset fariseerne fordi de med sine lovgjæringer ville bli sett av mennesker. Men Gud vil ha gjerninger gjort i tro på Kristus, vår eneste hellighet og rettferdighet hos Gud.

Luther brukte bildet av en sirkel hvor sentrum er troens årsak: Sentrum ligner det matematiske punkt. Guds velgjerninger i Kristus “for oss lar seg ikke oppdele. Kristus er den ene for alle. Gode gjerninger må holdes utenfor troens sirkel. Utenfor må gode gjerninger være med Kristus som *eksempel*,, virksom ved troen “i oss”. Så sant troens gjerninger holdes utenfor troens sirkel, trives troen sammen med gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg. Denne hensikt fremgår av Kristi ord, “*at menneskene skal prise deres Far som er i himmelen*”.

1 Pet 2:12 – la (menneskene) se at dere gjør gode gjerninger, så de kan prise Gud den dag han kommer.

Den treène Gud er verdig all takk og ære, nå og alltid og i all evighet.